

Møte mandag den 6. oktober 2008 kl. 10.05

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden (nr. 1):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 153. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring
2. Referat

Presidenten: Representanten Øyvind Vaksdal, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra den innkalte vararepresentant for Vestfold fylke, Merete Hannevig, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Anders Anundsens permisjon i tiden fra og med 6. oktober til og med 10. oktober, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Tredje vararepresentant for Vestfold fylke, Per Arne Lodding Olsen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Per Arne Lodding Olsen er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten foreslår Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter denne uken.

Statsråd Anniken Huitfeldt overbrakte kgl. proposisjon om bygging og finansiering av ny ferjekai på Årsnes og utbedring av rv. 551 mellom Løfallstrand og Årsnes i Kvinnherad kommune i Hordaland (St.prp. nr. 2 (2008–2009)).

Presidenten: Proposisjonen vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Ine Marie Eriksen Søreide vil framsette et representantforslag.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [10:06:44]: På vegne av representantene Bent Høie, Kari Lise Holmberg, Gunnar Gundersen og meg selv har jeg gleden av å framsette forslag om å gjøre det enklere for forskere og spesialister å arbeide ved godkjente utdannings- og forskningsinstitutter i Norge.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:07:04]

Hans Majestet Kongens tale til det 153. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

Presidenten: Presidenten foreslår at debatten ordnes slik:

Debatten åpnes med et innlegg fra statsministeren på inntil 20 minutter. Deretter får hvert av opposisjonspartiene ett innlegg på inntil 10 minutter. Etter disse innleggene gis det adgang til en replikkrunde på inntil fem replikker. Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter med etterfølgende replikkrunde på inntil tre replikker. Dessuten fordeles 49 innlegg på inntil 5 minutter på gruppene som følger:

Arbeiderpartiet 18 innlegg, Fremskrittspartiet elleve innlegg, Høyre sju innlegg, Sosialistisk Venstreparti fire innlegg, Kristelig Folkeparti tre innlegg, Senterpartiet tre innlegg og Venstre tre innlegg. Etter to av 5-minuttersinnleggene fra hver gruppe gis det adgang til replikkrunde på inntil tre replikker.

Til slutt blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover de fordelte innlegg, får en taletid på inntil 3 minutter. – Dette anses vedtatt.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:08:31]: Den internasjonale finansuroen opptar oss alle. Mange er bekymret. Jeg forstår dem som føler usikkerhet for hus og hjem, arbeid og inntekt.

Norge er et land med en liten og åpen økonomi. Vi blir derfor påvirket av usikkerheten som nå hersker i internasjonal økonomi. Vi er likevel godt rustet til å møte den situasjonen som er utløst av finanskrisen i USA. Det skyldes flere forhold.

For det første har vi en solid økonomi i landet vårt. Aldri før har flere vært i arbeid. Arbeidsledigheten er halvert de siste tre årene. Verdiskapingen i landet er høyere enn den noen gang har vært. Kjøpekraften er økt.

For det andre har vi økonomisk handlefrihet. Der som den internasjonale finanskrisen blir mer dyptgående og mer langvarig enn vi i dag legger til grunn, har vi handlefrihet til å trappe opp tiltakene for å holde hjulene i gang her i Norge. Det skyldes at vi gjennom mange år har ført en ansvarlig økonomisk politikk i landet vårt. Vi bruker ikke mer penger enn det økonomien tåler. Vi har overskudd på statsbudsjettet og betydelige økonomiske reserver der andre land har store underskudd og har brukt opp sine reserver. Vi har orden i økonomien.

For det tredje har vi gjennom flere tiår bygd samfunnsutviklingen på den norske modellen. Vi bygger på et godt samarbeid mellom staten og den private kapitalen. Vi har offentlig styring av finans- og kapitalmarkedene. Vi har lagt vekt på en god, moderne og sammenhengende regulering av hele finanssektoren. Vi har sterk kontroll av banker, forsikringsselskaper og andre finansinstitusjoner.

Staten er inne som stor eier i banksektoren og i andre av våre største bedrifter. Dette er en stabiliserende fak-

tor i økonomien og i samfunnsutviklingen. Ikke minst bygger den norske modellen på en sterk offentlig sektor. Det beskytter befolkningen mot sterke svinginger i markedene. Dette spiller en avgjørende rolle i stabiliseringen av samfunnet i en usikker og urolig tid. På denne måten er Norge bedre rustet enn de fleste til å møte de økonomiske kastevindene som feier over hele den vestlige verden. Vi vil bli påvirket, men vi har innrettet oss for å kunne møte det som kommer, og vi kan dempe virkningene.

Men la meg være helt klar, og la meg derfor gjenta dette: Vi kommer til å merke virkningene av den internasjonale finanskrisen. Vi har allerede sett press på rentene. Aksjekursene på Oslo Børs har falt med 41 pst. siden nyttår. Norske bedrifter vil oppleve at det blir vanskeligere å selge varer til utlandet når etterspørselen fra andre land blir mindre. Regjeringen holder derfor et meget skarpt blikk på utviklingen.

Kredittilsynet følger nøye med på situasjonen. Norske banker er solide. Norske banker har få misligholdte lån. Vi har også en god sikringsordning for innskytere som dekker innskudd på opptil 2 mill. kr i norske banker. Banksystemet er avgjørende for at selve økonomien fungerer.

Bankene finansierer investeringer, og de står for et stort antall transaksjoner. De overfører penger fra dem som sparer, til dem som investerer. Derfor er bankene viktige for at også de fundamentale forholdene i økonomien fungerer. Gjennom bankene går det om lag 1,5 milliarder betalinger i året. På en gjennomsnittsdag er beløpet 250 milliarder kr i de transaksjonene bankene foretar – i løpet av en eneste dag! Bankene må ha likviditet til å gjennomføre dette for sine kunder, for ethvert beløp, til enhver tid og uten forsinkelser. Det handler om økonomiens kretsløp.

Etter en dags transaksjoner har noen banker overskuddslikviditet, og noen banker har underskuddslikviditet. Nå er bankene blitt mer redd for å låne hverandre penger, og da stopper dette kretsløpet opp. Renten i interbankmarkedet har økt og ligger om lag 2 pst. over Norges Banks utlånsrente, vesentlig høyere enn det som er normalt. Derfor har Norges Bank økt sin tilførsel av likviditet. Bare i løpet av de to siste virkedagene i forrige uke ble det tilført om lag 130 milliarder kr til bankene fra Norges Bank. Renten på disse lånene var i underkant av 6 pst. – vesentlig lavere enn det som nå er renten i interbankmarkedet, der bankene låner av hverandre.

Bankene har med andre ord fått låne mer enn under normale forhold, og med lengre løpetider. Det er også tilført penger gjennom alternative kanaler gjennom at man kan bruke valuta til å stille sikkerhet for å nå flere finansinstitusjoner, og for å øke tilførselen av likviditet eller penger til banksektoren.

I tillegg utvider Norges Bank fra i dag hva som godtas som sikkerhet for lån, noe som gir enda bedre låneadgang i Norges Bank. Norges Bank har ansvaret for likviditetstilførselen, og Finansdepartementet og Regjeringen følger opp dette.

Norges Bank vurderer løpende tiltak for å bedre likviditeten i det norske banksystemet ytterligere. Og vi har virkemidler til disposisjon dersom situasjonen skulle bli vanskeligere.

I morgen legger vi fram forslag til statsbudsjett for 2009. Det er et budsjett som er godt tilpasset den økonomiske situasjonen vi er oppe i. Det er et budsjett som tar høyde for at veksten internasjonalt blir lavere neste år enn i år. Det er et budsjett som møter landets utfordringer på en lang rekke områder. Det er et budsjett som gir oss robusthet og handlefrihet til å kunne håndtere uforutsette og mer langvarige tilbakeslag også i norsk økonomi.

Lærdommen av den finanskrisen vi nå opplever, er at markedet ikke kan regulere seg selv. Det er feil å tro at det meste kan overlates til markedet, og at markedet kan overlates til seg selv. Fellesskapets behov for å regulere og kontrollere har vært stemplet som inngrep og stengsler. Grådigheten har vært opphøyd til en dyd som skal beskyttes. Noen har kalt dette for grådighetens galopperende uforstand. Men det vi nå ser når systemet bryter sammen, er at i dette systemet har fordelene, oppsiden og gevinstene, vært privatisert, mens ulempene, nedsiden og oppvasken, overlates til fellesskapet.

I denne helt spesielle situasjonen, som preger en hel verden, har noen kommet opp med den fabelaktige teorien at problemene skyldes for mye regulering. Det er å snu saken fullstendig på hodet. Problemet er ikke at vi har for mye; vi har for lite regulering. Problemet har vært for dårlig offentlig kontroll, for mangelfulle regelverk og sviktende oppfølging av markedskreftene. Problemet har simpelthen ikke vært for mye stat. Problemet har vært for lite stat, for lite fellesskap, for lite offentlig engasjement, og for lite forståelse hos mange av dem som styrer store pengesummer, for at de har et stort ansvar ikke bare for egen bonus, men for samfunnets fellesskap og samfunnets økonomi.

Problemet har vært for mye uregulert marked. Markedet er en god tjener, men en dårlig herre. Markedet kan ikke få kontrollen. Det må kontrolleres. Det er likevel noen som holder fram med sitt klippe-klippe, og som ved flere anledninger, senest i forrige uke, har utfordret selve den norske modellen. Det er noen som fortsatt, mens hele verden holder pusten, foreslår at også vi skal innlede et sjansespill med folks boliger og arbeidsplasser. I denne usikkerhetens tid åpner Fremskrittspartiet for et gedigent økonomisk og politisk eksperiment som vil ta oss inn i det fullstendig ukjente.

Dette er alt annet enn det landet trenger nå. Våre arbeidsplasser, hus og hjem trenger stabilitet, forutsigbarhet og orden i økonomien. Dette er ikke tiden for eksperimenter.

I en tid hvor konsekvensene av et finansmarked uten sterke og gjennomgripende reguleringer er overtydelige for en hel verden, legger Fremskrittspartiet på nytt fram forslag hvor deregulering, svekkelse av kontrollinstitusjonene, frislipp og fravær av politisk styring er kravet.

Selv president George W. Bush har mistet troen på at markedet kan ordne opp. Han ber i stedet Kongressen

ordne opp med markedet. Men Fremskrittspartiet stoler blindt på de samme utilstrekkelige markedskreftene. Partiet har programfestet at penge- og kredittmarkedet skal være uten politisk regulering og inngrep. En hel verden flykter nå fra konsekvensene av den tøylesløse liberalistiske økonomien. Da er det oppsiktsvekkende at noen ønsker å innføre nettopp dette systemet her hjemme. Dette avdekker grunnleggende forskjeller i synet på hvordan samfunnet skal organiseres, mellom dem som mener at markedene skal styre, og oss som mener at markedene må styres.

Det Fremskrittspartiet foreslår, er i virkeligheten et angrep på grunnlaget for den norske modellen i en tid hvor den heller burde styrkes. De går til kamp mot politisk styring og kontroll i en tid hvor vi burde ha mer av det, ikke mindre.

En situasjon som den vi nå opplever, kaller på ansvarlighet. Det er ikke ansvarlig og ikke i tråd med den norske modellen å erstatte vår regulerte blandingsøkonomi med et liberalistisk økonomisk system som nå er i krise internasjonalt. Og det er ikke ansvarlig å legge opp til uansvarlig pengebruk og en økonomisk politikk som ikke henger sammen. Det er ikke ansvarlig å kutte 20 mill. kr i budsjettene til Kredittilsynet når det er mer påkrevd enn noen gang å holde streng og god kontroll.

Det er Siv Jensen og Per Sandbergs liberalisme, der president George W. Bush omtales som sosialist, som nå står som alternativet til den velprøvde og trygge norske modellen vi har bygd samfunnsutviklingen på etter krigen.

Det vi varslet i trontalen, og som vil bli forsterket gjennom det budsjettet vi legger fram i morgen, er et forsvar for denne norske modellen. Den skal rustes opp, ikke bygges ned. Den skal utvikles, ikke avvikles. Dette blir det viktigste spørsmålet i den politiske debatten i det kommende året. Det er når vi diskuterer dette, forskjellene kommer fram. Og de største forskjellene handler nettopp om de veivalgene som en hel verden nå diskuterer:

- Er sterke fellesskap til beste for det enkelte menneskets frihet?
- Bør vi styrke eller svekke fellesskapet?
- Skal vi ha mer eller mindre marked?
- Skal vi ha mer eller mindre styring og offentlig kontroll?

Vårt svar er klart. Vi mener at fellesskapet bør styrkes. Vi mener at gode sikkerhetsnett hjelper den enkelte og gir rom for individuell frihet. Vi mener at fellesskapet bidrar til å gi mange enkeltmennesker muligheter de ellers ikke ville hatt. Vi mener et sterkt fellesskap er rustet til å stå imot når finansielle kastevinder og brottsjøer slår imot oss. Vi er simpelthen stolte av den norske samfunnsmodellen og ser at andre nå ønsker de hadde innrettet seg som oss. Vi er uenig med dem som mener at fellesskapsløsningene står i veien for det enkelte mennesket. Vi er uenig i at reguleringer er til for å holde mennesker nede. Gode reguleringer er til for å holde samfunnet oppe.

De som ber om frihet fra reguleringer, ber om frihet til å prioritere seg selv på bekostning av alle andre. Dette er de viktige veivalgene vi står overfor som samfunn:

- Skal vi velge mer og bedre velferd eller store kutt i skattene?
- Skal vi velge å utjevne sosiale forskjeller, eller skal vi kutte skattene til de aller rikeste?
- Skal vi velge fellesskapet og fellesskapets velferdsløsninger, eller skal vi privatisere skole og omsorg?
- Skal vi styrke eller skal vi svekke arbeidstakernes rettigheter?
- Skal vi ha en aktiv eller passiv næringspolitikk?
- Skal vi beholde staten som stor og stabiliserende eier i viktige og store bedrifter, eller skal vi selge ut vårt felles arvesølv?
- Skal vi ta internasjonalt ansvar og bidra i kampen for miljø og mot fattigdom, eller skal vi kutte dypt i innsatsen for internasjonal solidaritet?

Vårt svar er klart. Vi velger fellesskapet. Vi velger den norske modellen. De siste tre årene har flertallsregjeringen gitt landet en ny retning. Vi har fått mer og sterkere fellesskap. Vi har prioritert velferd i stedet for store kutt i skattene. Vi har prioritert skolen, eldreomsorgen, veiene og barnehagene. Mye er gjort, men vi vil videre. Det er fortsatt utfordringer vi må møte. Vi møter dem ikke med å slippe løs et marked som for en hel verden og en gang for alle har vist at det ikke er svaret på disse viktige spørsmålene. Vi møter dem ikke med økonomiske eksperimenter. Vi møter dem med en ansvarlig økonomisk politikk, forutsigbarhet og langsiktighet. Slik skaper vi fellesskap. Slik skaper vi trygghet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (FrP) [10:23:18]: Jeg hadde for så vidt regnet med at statsministeren kom til å bruke tiden sin på Fremskrittspartiet i stedet for på hva Regjeringen har tenkt å gjøre for å møte finanskrisen, som statsministeren erkjenner også slår inn i Norge. Det ble altså ikke sagt ett ord om hva statsministeren og Regjeringen mener bør gjøres for å unngå at krisen blir så stor. Det synes jeg faktisk at han burde ha svart på, for det er det folk lurer på. Hva vil Regjeringen gjøre for å motvirke at denne krisen blir større enn nødvendig?

Så synes jeg at statsministeren skal holde seg for god til å komme med denne type retorikk. Han kommer med direkte feilinformasjon om Fremskrittspartiet og det vi står for. Han vet utmerket godt at det har vært et enstemmig storting som har stått bak kreditt- og pengepolitikken – faktisk basert på et mangeårig forslag fra Fremskrittspartiet som statsministeren selv innførte under sin forrige regjering i 2001. Det har vært et enstemmig storting som har stått bak samtlige reguleringer av norsk finanssektor. Det inkluderer Fremskrittspartiet – og det vet statsministeren.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:24:23]: For det første er Regjeringen av den oppfatning at vi tar Fremskrittspartiets program på alvor. Det gjør åpenbart ikke Fremskrittspartiet. Det som står i Fremskrittspartiets program, er at det er et liberalistisk parti. Det er første setning. Det står også at de ønsker et bank- og kredittmarked uten politisk regulering og styring. Det mener vi simpelt-

hen er det motsatte av Regjeringens budskap, for Regjeringens budskap er nettopp at finansmarkedet må styres. Fremskrittspartiet har programfestet at det ikke skal styres. Og ikke bare det: Partiet kutter i det viktigste virkemiddelet for å føre tilsyn når vi opplever økonomisk usikkerhet, nemlig Kredittilsynet, som skal passe på at bankene er solide, som skal passe på at man kan stole på forsikrings-selskaper, finansieringsselskaper, nettopp slik at folk kan være trygge på innskuddene, trygge på finansmarkedet.

Når det gjelder hva Regjeringen gjør, handlet mitt innlegg nettopp om det. Vi holder orden i norsk økonomi. Vi fører en økonomisk politikk der flere enn noen gang er i arbeid, og vi sikrer oss økonomisk handlefrihet slik at tiltakene kan trappes opp dersom det er behov for å holde hjulene i gang i Norge.

Erna Solberg (H) [10:25:38]: Det kan være fristende å minne statsministeren om at Høyre hadde forslag om økte bevilgninger til Kredittilsynet som regjeringspartiene rett før sommeren stemte imot.

Jeg har lyst til å utfordre Regjeringen på et annet punkt. Statsministeren sier vi er «godt rustet». Vi er kanskje godt rustet med hensyn til finansreguleringer i vårt samfunn, men det er bare noen få dager siden NHO lanserte og offentliggjorde rapporten om hvordan det går med norsk konkurransevne under denne regjeringen. Den viser at norsk konkurransevne, det som er bærekraften for hele velferden i vårt samfunn, bedriftenes internasjonale konkurransevne, har blitt forverret hvert eneste år mens Stoltenberg har vært statsminister. Mener statsministeren at en forverret konkurransevne etter at han kom til dekket bord – etter at den forrige regjeringen hadde ryddet opp – er å være godt rustet for fremtidens utfordringer?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:26:38]: Det viktigste målet på et lands konkurransevne er om bedriftene lykkes med å selge sine varer, lykkes med å øke sin verdiskaping og lykkes med å ansette folk. Det lykkes norske bedrifter med bedre nå enn noen gang før i norgeshistorien. Da kan det ikke stå veldig dårlig til med den samlede konkurransevnen.

Det kan være enkeltbedrifter som sliter, det kan være omstillinger vi står overfor, og det kan bli tøffere i månedene og årene som kommer, men de tre siste årene har verdiskapingen, industriproduksjonen og sysselsettingen vært høyere enn noen gang. Det er det beste og det sterkeste uttrykket for at norske bedrifter konkurrerer bedre enn før. Så undervurderer ikke vi de mulige problemene som kan komme. Det var det jeg advarte mot i mitt innlegg: Selv om vi nå har en solid økonomi, vil vi også merke de økonomiske kastevindene. Norske bedrifter må forberede seg på at det kan bli et tøffere internasjonalt marked. Da er det bra at vi har en ryddig økonomi, at vi har et godt kredittilsyn, og at vi har en regjering og en Norges Bank som bidrar til å dempe skadevirkningene av en internasjonal finansuro.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:27:50]: Statsministeren erklærte med bred penn at Regjeringen satser på felles-

skapet. I den forbindelse er det interessant å merke seg uttalelser i Dagsavisen i dag fra en professor som slår ganske friskt i alle retninger – iallfall har jeg opplevd det – nemlig Per Fugelli. Han anklager i sin nye bok venstresiden for å svikte noen grunnleggende fellesskap, nemlig familien, nærmiljøet og den åndelige dimensjon i menneskenes liv.

Statsministeren snakket jo ikke noe om denne dimensjonen av politikken i sitt innlegg. Han holdt seg kun til spørsmålet om pengemakten, som selvfølgelig tvinger seg fram på dagsordenen i dag. Er han enig med Per Fugelli i at veien videre fra Soria Moria må inkludere en helt annen oppmerksomhet om disse grunnleggende fellesskapene, hvis man skal snakke om fellesskap med den patos som statsministeren gjorde i stortingsalen i dag?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:28:49]: Regjeringen er tilhenger av fellesskap. Vi er tilhengere av de små fellesskap, de nære fellesskap og de store fellesskap, enten det er i familien, i nærmiljøet, i borettslaget, i idrettslaget, i kommunene, i nasjonen eller i de store globale fellesskap som vi prøver å bygge gjennom FN. Vi tror simpelthen på fellesskap som metode for å løse både de nære og de fjerne store utfordringene. Derfor har vi selvsagt også bidratt til å styrke familien gjennom en aktiv satsing på barnehagepolitikken, gjennom flere og billigere barnehager, gjennom bedre permisjonsordninger og ikke minst gjennom å sørge for økt kjøpekraft slik at mange barnefamiliers økonomi har blitt styrket. Vi styrker nærmiljøet. Det er tidenes satsing på frivillighet. Kulturinnsatsen har økt betydelig. Det handler om å styrke de nære fellesskapene i ulike nærmiljøer. Så vi er også for de nære og de små fellesskap, og vi har styrket dem.

Lars Sponheim (V) [10:30:02]: Statsministeren varslet i sitt innlegg dårligere tider for oss alle. Jeg tror dessverre statsministeren kommer til å være sannspådd i det.

Da statsminister Stoltenberg gikk av som statsminister i 2001, var det i en situasjon da renten var høy og arbeidsledigheten sterkt stigende. Det var dårligere tider for folk. Han overtok statsministerstolen i 2005 – med rekordlav rente og sterkt fallende arbeidsledighet. Nå varslar han dårligere tider, og det kan tyde på at vi går mot et valg hvor statsministeren forlater statsministerstolen med stigende arbeidsledighet og høy rente.

Er det tilfeldig, eller handler det om politikk?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:30:44]: For det første tror jeg det viktigste er at vi nå tar inn over oss at det er stor usikkerhet. Det er stor usikkerhet om både hvor dyp og langvarig den internasjonale krisen vil bli og hvor kraftig og sterkt den vil slå inn i norsk økonomi. Det er nettopp den usikkerheten vi må ha beredskap for. Det er derfor det er viktig at vi har handlefrihet, følger med og trapper opp tiltakene dersom det skulle bli nødvendig.

For det andre: Når det gjelder hva folk sa og ikke sa i valgkamper, merker jeg meg bare at de daværende Bondevik II-regjeringspartiene sa at det ville gå veldig dårlig med norsk økonomi dersom vi som nå sitter i regjering,

vant valget. Vi vant valget, og det går veldig bra med norsk økonomi. Det viser jo bare at det de i valgkamper sier om økonomien, er – hva skal vi si – i hvert fall mangelfullt og en utilstrekkelig beskrivelse av den faktiske situasjonen. Vi har vist ansvarlighet, ryddighet og langsiktighet i den økonomiske politikken. Det har bidratt til to ting – for det første større verdiskapning og høyere sysselsetting enn noen gang, men det har også gjort oss mer robuste for å stå imot den typen kastevinder vi nå står overfor.

Per Sandberg (FrP) [10:32:00]: Først må jeg få si at jeg er litt skuffet over at statsministeren bruker Dagbladet som sannhetsvitne for årsaken til finanskrisen. Det er jo litt interessant, for det er statsministeren som er økonom, ikke undertegnede.

Det andre som også er veldig interessant, er at statsministeren bruker hele sitt innlegg til å kritisere markedet. Nå er det slik at Norge har tjent tusenvis av milliarder på markedet. Altså er det slik at statsministeren mener at i tider da det går veldig bra, så er markedet veldig bra for Norge, men når det går dårlig, er det markedet som har skylden.

Mitt spørsmål til statsministeren er, i og med at han nærmest legger det fram som at man i USA ikke har regulering av finansmarkedet: Hvilke reguleringer er det Norge har som USA ikke har? Sannheten er jo at i USA er pengepolitikken og finansmarkedet mer regulert enn i Norge. Det betyr at Norge styrer under et mer liberalistisk system på pengemarkedet og finansmarkedet. Hva er det USA gjør som får statsministeren til å si at markedet er nærmest fritt i USA?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:33:16]: Replikken til representanten Sandberg viser at Fremskrittspartiet har en altfor enkel forståelse og et altfor enkelt syn på markedet. Markedet er ikke noe man enten er helt for eller helt imot. Det er bare liberalister og kommunister som enten er helt for eller helt imot – og begge deler er helt feil. Det man gjør med markedet, er å bruke det der det er egnet til å brukes. Og så styrer man det og setter rammer for det, fordi det må styres. Det er derfor vi sier at markedet er en elendig herre, men en god tjener. Det er den nyansen Fremskrittspartiet aldri kommer til å begripe. Det er derfor de gjentar og gjentar at de er et liberalistisk parti. Det er helt feil tilnærming til markedet, og det er det som har spilt fallitt nå.

Når det gjelder hva slags reguleringer vi har som USA ikke har, er den viktigste at vi regulerer alle finans- og kredittinstitusjoner enhetlig. I USA har de et veldig oppsplittet, oppfliset system der store deler er utenfor reguleringene. Så igjen er den norske modellen uendelig mye bedre enn den liberalistiske modellen, og det er lærdommen i dag.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Siv Jensen (FrP) [10:34:37]: Det er ganske fantastisk å stå her og høre landets statsminister egentlig si at det ikke å være enig med han, er ensbetydende med å drive

med eksperimenter, være uansvarlig eller rett og slett ikke å ha forstått noen ting. Jeg har lyst til å minne statsministeren på at det ikke er slik at sosialistisk politikk plutselig ble så veldig mye bedre fordi vi fikk en finanskrisen drevet frem fra et dårlig regulert USA. Det er jo situasjonen.

Når det gjelder norsk finansliv, har det vært bred enighet om reguleringene. Det har vært bred enighet om penge- og kredittpolitikken – kanskje med unntak av SV, som inntil de kom i regjering var for en politisk styrt rente. Og det skulle ha tatt seg ut at vi politikere skulle sitte og bestemme om renten skulle gå opp eller ned. Utover det var alle partiene enige da vi la om til et inflasjonsmål i 2001 under Jens Stoltenbergs første regjering. Det var alle enige om – etter at Fremskrittspartiet hadde bedt om å få det målet for pengepolitikken gjennom mange år. Det var gledelig at det var Jens Stoltenberg som endelig gjennomførte Fremskrittspartiets politikk.

Når det gjelder reguleringer, kredittilsyn osv., har det også vært bred enighet om det, rett og slett fordi alle erkjenner at skal man få markedet til å fungere, må man ha et ytre rammeverk som regulerer det. Det har det aldri vært noen uenighet om. Jeg synes at når vi står midt inne i en tid hvor mange mennesker er usikre på hva som kommer til å skje med deres økonomi, plikter i hvert fall landets øverste politiske leder, nemlig statsministeren, å ikke bidra til å skape ny usikkerhet, men å bidra til å skape ro, gjennom å klargjøre hva Regjeringen har tenkt å gjøre for dem som kommer til å oppleve denne krisen – raskt. Hans eneste svar, til tross for at jeg utfordret ham i replikkordskiftet, var orden i økonomien. Det er en floskel, for folk vil gjerne vite hva det betyr. Å konkretisere hva man har til hensikt å gjøre for å unngå at flere bedrifter går konkurs, for å unngå at flere mennesker mister jobben, og for å unngå at altfor mange nå kommer i en personlig gjeldskrise som følge av at rentene går opp, det er det svaret statsministeren burde gitt. Jeg registrerer at det hadde han ikke tid til, fordi han brukte taletiden sin til å snakke feilaktig om Fremskrittspartiet. Det er greit. Det tåler vi. Og dette er ikke sutring – for å ta en liten passiar med finansministeren. Jeg vil gjerne møte både henne og statsministeren til debatt om dette når som helst. Men den sittende regjering må i hvert fall ta ansvaret for den politikken de fører.

«Regjeringens mål er en ny kurs for Norge», står det i trontalen. Da har jeg lyst til å spørre Regjeringen: Hvilken ny kurs? Ny kurs i forhold til den ikke-eksisterende kursen som denne regjeringen fører nå? Eller er det slik at man nå har brukt tre år av denne stortingsperioden på å prøve å finne frem til hva som skal være Regjeringens kurs?

Nå er det bare ett år igjen til valget. I tre år har Regjeringen hatt flertall. I tre år har Regjeringen kunnet gjøre akkurat det den ville, og i løpet av de tre årene har Regjeringen blitt svært upopulær. Den går under navnet «løftebruddregjeringen».

Svaret fra venstresiden på dette – hva er det? Svaret fra venstresiden er å beskyldte det norske folk for å sutre. Det er altså folket som sutrer, fordi de er misfornøyd med Regjeringen! Folket sutrer i verdens rikeste land!

Men er det det de gjør? Jeg synes det må fremstå som

slående for flere enn meg at ja, vi lever i et av verdens rikeste land, med en av verdens mest velfylte pengebinger, og mange av oss har en romslig og god privatøkonomi, men det folk peker på, er de oppgavene politikerne har tilranet seg ansvaret for å styre, og som de ikke klarer å løse. Det er jo det folk peker på. Folk peker på det offentlige forfallet. Folk peker på at vi i valgkamp etter valgkamp etter valgkamp diskuterer manglene i helsevesenet og eldreomsorgen, uten at det kommer nye svar fra andre partier enn Fremskrittspartiet. Folk undrer seg over at man aldri klarer å bevilge nok penger slik at vi kan få et trygt samfunnsliv. Politiet har ikke nok ressurser, det er mer enn behørig dokumentert.

Norge er et av de dårligste landene i verden når det gjelder infrastruktur. Vi er nå passert av Albania – Albania! – når det gjelder antall kilometer motorvei. Det er jo ikke noe rart at folk begynner å stille spørsmål ved dette.

Ja, vi lever i et godt land. Ja, vi har det bra. Men at folk er i sin fulle rett når de peker på manglene som politikerne har ansvaret for å løse, ja, det synes jeg er helt riktig. Så får vi diskutere når vi har til hensikt å løse dem. Det er mulig at Stoltenberg-regjeringen har tenkt å begynne å løse dem hvis de får fornyet tillit og kan sitte i fire nye år, men det er veldig få som har fått øye på at disse utfordringene har blitt løst så langt i denne stortingsperioden.

Man roper altså på store pengebeløp i helsevesenet. Sykehusene går fortsatt med underskudd, og det er pasientene som får svi for det. Når har Regjeringen tenkt å løse problemet?

Det er fortsatt mange av landets eldre syke mennesker som ikke har sykehjemsplass. Regjeringens svar på det er at dette er kommunenes ansvar, Regjeringen blander seg ikke inn.

Vi er i flere internasjonale undersøkelser rangert som fallende når det gjelder kvaliteten i norsk skole. Når har Regjeringen tenkt å gjøre noe med det?

Det er jo disse svarene vi burde fått fra Regjeringen, men som jeg skjønner at vi ikke får før etter valget i 2009.

Trontalen var helt blottet for visjoner fra denne regjeringen når det gjelder fremtidens energipolitikk. Det er urovekkende. Norge er i utgangspunktet i en fantastisk situasjon, hvor vi kan produsere energi både til å være godt selvforsynt og til å eksportere til Europa. Hva har Regjeringen tenkt å gjøre?

En av de tingene Regjeringen lovet velgerne før valget, var at det skulle komme på plass et industrikraftregime som skulle gjøre det enklere for landets produksjonsbedrifter å møte stigende energipriser. Foreløpig er det ikke ett svar fra Regjeringen, verken på når saken kommer, eller hva den kommer til å inneholde – rett og slett fordi man tok munnen for full. Men da bør man jo i det minste komme opp med et svar på den uløste energibalansen. Jeg etterlyser det svaret.

Regjeringen kan heller ikke løpe fra at man har sett den uroen som har vært på finansmarkedene ganske lenge. Dette er jo ikke noe som inntraff for bare tre uker siden – mye av dette har vi sett gjennom nesten et år. Finansministerens svar på det er å sitte helt stille og ikke foreta seg noen ting i forhold til forvaltningen av petroleumsfor-

muen. Det eneste Regjeringen varsler i trontalen, er en ny gjennomgang av de etiske retningslinjene.

Jeg tror mange mennesker der ute stiller noen spørsmål ved hvorfor Regjeringen mener det er greit å bare fortsette med den samme forvaltningen, når et betydelig antall milliarder kr har forduftet. Når Fremskrittspartiets svar på det har vært en noe annen regulering av forvaltningen og i tillegg å plassere noe mer av dette gigantiske overskuddet i realkapital, realinvesteringer i Norge i form av bedre infrastruktur, en bedre bygningsmasse, et konkurransedyktig skatte- og avgiftssystem, er det ifølge statsministeren bare uansvarlig.

Det blir for lett vint. Vi har etterlyst svar fra finansministeren, og jeg registrerer at hun egentlig ikke har veldig lyst til å snakke om det.

Så vil jeg tippe at mye av debatten i løpet av dagen kommer til å dreie seg om å få mest mulig av oppmerksomheten bort fra Regjeringens løftebrudd og over på det jeg registrerer regjeringspartiene kaller kaoset på ikke-sosialistisk side. La meg bare minne om at med unntak av tilbivelsen av den rød-grønne regjeringen, som skulle være tidenes flertallsprosjekt, som virkelig skulle gjøre vei i velinga, som virkelig skulle vise at det å ha et flertall gjorde at man kunne gjøre det man lovet, men som alle nå ser er blitt et ordentlig mageplask, så vet vi jo at valgkampene i det alt vesentlige har dreid seg om at partiene går til valg på det de ønsker å gjennomføre i neste fireårsperiode, og at det blir en regjering etter hvert valg. Det kommer det også til å bli etter valget i 2009. Men vi skal ha såpass stor respekt for at det er velgerne som skal sette sammen et nytt storting, at det ut fra det fortrinnsvis bør komme en regjering som i det alt vesentlige avspeiler det stortingsflertallet man får.

Fremskrittspartiet har sagt at vi er rede til å ta på oss det ansvaret. Vi har invitert de andre tre partiene til et slikt samarbeid, og jeg er helt sikker på at det kommer til å bli et svar på det etter valget.

Så vil jeg helt til slutt ta opp Fremskrittspartiets forslag som er omdelt i salen. Vi vil komme nærmere tilbake til dem i løpet av debatten.

Presidenten: De forslag som representanten Siv Jensen viste til, er da tatt opp.

Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A) [10:44:56]: Vi hørte nettopp Fremskrittspartiets formann avslutte sitt innlegg med å si at Fremskrittspartiet er «rede til» å ta regjeringsmakt, og representanten Siv Jensen er dermed også rede til å bli statsminister.

I disse tider spør mange seg hva politikerne og partiene faktisk mener om den finansuroen som preger det internasjonale pengemarkedet, og som også berører oss. Jeg synes faktisk vi fortjener å få vite i dag hva Fremskrittspartiet egentlig mener – det partiet som er «rede til» å gå i regjering. I programmet står det følgende:

«Fremskrittspartiet mener at penge- og kredittmarkedet skal reguleres av tilbud og etterspørsel i markedet, uten politiske reguleringer eller inngrep.»

Spørsmålet er: Mener Fremskrittspartiet dette, eller mener de det ikke?

Siv Jensen (FrP) [10:45:46]: Fremskrittspartiet mener at den penge- og kredittpolitikken vi har i Norge i dag, og som Fremskrittspartiet har slåss for siden begynnelsen av 1980-tallet, er den beste. Det er en penge- og kredittpolitikk som har et ytre rammeverk som skaper forutsigbarhet for finanssektoren, og som har lange linjer både i forhold til utviklingen av prisstigning og andre indikatorer. Det er noe helt annet enn den pengepolitikken som har vært ført i USA, som vi aldri har ment har vært den riktige.

Jan Tore Sanner (H) [10:46:27]: Tiden er ikke inne for noen økonomiske eksperimenter. Det har vakt oppsikt at Fremskrittspartiet midt under finanskrisen tar til orde for en kasinoliberalisme, hvor markedet helst bør klare seg uten reguleringer, at man forsvarer sitt standpunkt om å kutte i Kredittilsynet, som skal føre tilsyn med våre finansinstitusjoner, og at man fortsetter å dele ut tv-milliarder til nesten alle. Er det slik at Siv Jensen helst holder seg for øynene og håper at det hele skal gå over? Eller er Fremskrittspartiet rede til å moderere sin økonomiske politikk og vise at man er klar til å ta ansvar?

Siv Jensen (FrP) [10:47:08]: Jeg forstår at Høyre nå plutselig har fått med seg at enkelte kommentatorer mener at Høyre kan tjene på å skape usikkerhet om Fremskrittspartiets økonomiske politikk, og jeg forstår Jan Tore Sanners behov for å gjøre det.

La meg klargjøre: Fremskrittspartiets politikk ligger fast. Og i Fremskrittspartiets politikk er det ingen eksperimenter. Fremskrittspartiet vil som alle andre partier i denne salen ha den reguleringen av finansmarkedene som vi allerede har. Det har det vært enstemmighet om. Det vet også Jan Tore Sanner, siden han og jeg har sittet sammen i finanskomiteen i mange år. Penge- og kredittpolitikken har det vært bred enighet om. Men at Høyre nå plutselig mener at det ikke er rom for å effektivisere offentlig sektor, hadde jeg ikke drømt om! Fremskrittspartiet kommer til å fortsette å foreslå kutt i offentlig byråkrati der vi mener det er mulig å drive mer effektivt enn man gjør i dag, uten at det skal gå ut over de oppgavene vi har, nemlig å regulere og ha tilsyn med virksomhetene.

Øystein Djupedal (SV) [10:48:24]: Det mest interessante i denne debatten er egentlig ikke Fremskrittspartiets litt kuriøse – eller skal vi kalle det uansvarlige eller meningsløse – uttalelser om finanskrisen. Det mest interessante i den replikkvekslingen vi akkurat hørte, er det vi ser av et totalt borgerlig kaos. De er ikke enige om noe som helst av det som dreier seg om styring av økonomi. Når Jan Tore Sanner i Dagbladet i dag går ut og sier at Høyre må ha ansvaret for økonomien hvis man skal bli enige om en flertallsplattform, sier det at Høyre ikke overhodet er opptatt av at Fremskrittspartiet skal ha innflytelse over dette. Og la meg si: Jeg håper virkelig at det vil være Høyre – hvis det skulle gå så ille – som får ansvaret for dette, og ikke Fremskrittspartiet.

Men det som da er interessant, er at man nå har to partier som sier at man skal prøve å danne en regjering, prøve å være enige, uten at man har noen substans eller innhold i dette. Vil representanten Jensen være enig i at det vi nå ser, er det totale borgerlige kaos?

Siv Jensen (FrP) [10:49:21]: Der kom altså det første rød-grønne angrepet. Jeg varslet allerede i mitt innlegg at man kom til å prøve å skape et inntrykk av kaos.

Jeg mener ikke at det er noe kaos på borgerlig side. Men jeg erkjenner fullt ut at det er uenighet på en rekke politikkområder mellom de fire partiene, på samme måte som det var det mellom SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet før de satte seg ned og forhandlet frem en politisk plattform. Den prosessen bør man ha respekt for, fordi det er gjennom slike prosesser at partiene finner sammen til et minste felles multiplum som alle kan stå bak.

Det vi har sett, til tross for en Soria Moria-erklæring, er jo et SV som i større grad har brukt krefter på å demonstere på utsiden av Stortinget enn å stille seg bak den politikken Regjeringen har vært enig om. Å si at det ikke har vært språk eller uenighet i den rød-grønne regjeringen, er med respekt å melde helt feil. Så jeg synes kanskje Djupedal skal gå litt mer forsiktig i dørene når han forsøker å spille opp til et kaos på borgerlig side som ikke er der.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:50:35]: Det har vært interesse knyttet til det framtidige programmet til Fremskrittspartiet, men det er også interessant å lese det gjeldende programmet, og det har jo vært sitert følgende:

«Fremskrittspartiet mener at penge- og kredittmarkedet skal reguleres av tilbud og etterspørsel i markedet, uten politiske reguleringer eller inngrep.»

Når jeg nå har lyttet til partiets parlamentariske leder, skjønner jeg at det skal oversettes til at vi ikke skal ha en politisk styrt rente. Da vil jeg i hvert fall anbefale at man skriver programmet for neste periode litt enklere, hvis det er det man faktisk mener i denne saken!

Så er det også grunn til å spørre: Når man kutter så mye som 20 mill. kr i Kredittilsynet, er det vel for at tilsynet skal bruke mindre tid på regulering og tilsynsarbeid og ikke mer?

Siv Jensen (FrP) [10:51:37]: Kanskje jeg skulle tilby Hans Olav Syversen jobb som konsulent for Fremskrittspartiets programkomite.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:51:44]: Gjerne det!

Siv Jensen (FrP) [10:51:45]: Hyggelig det!

La meg bare gjenta nok en gang at når det gjelder penge- og kredittpolitikken, har Fremskrittspartiet gjennom mange år fremmet sine forslag i denne salen, og vi fikk gjennomslag for det i 2001. Jeg husker vel at det fikk meget bred støtte fra alle partier i denne salen.

Så til kutt. Fremskrittspartiet mener altså at det er rom for effektiviseringer i norsk offentlig forvaltning. Det er mulig Kristelig Folkeparti mener at det ikke er behov for det, men vi mener altså at det er det. Det lar seg gjøre, til

tross for at man vil ha gode tilsynsordninger. Fremskrittspartiet har alltid vært for tilsyn, enten det er kredittilsyn eller andre typer tilsyn, rett og slett fordi det er en nødvendig del av samspillet i et samfunn. Vi har aldri foreslått å avvikle Kredittilsynet – det kan jo nesten høres slik ut. Men hvis man mener at det ikke er rom for å effektivisere i offentlig sektor, synes jeg partiene skal tørre å si det. Vi mener at det rommet er der, og vi kommer til å fortsette å fremme de forslagene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:53:01]: Historien har vist at det er korrigerende av markedet som gir den største trygghet, og trygghet er den største form for frihet som folk føler. Men jeg ønsker å ta Fremskrittspartiet med det gode. Fremskrittspartiets medlem i finanskomiteen Jørund Rytman sier i Finansavisen 24. september:

«Det viktigste for oss er å forebygge problemene, blant annet ved å gå grundig igjennom alle de gjeldende lovene og reglene.»

Etter forrige århundres store depresjon kom Glass-Steagall Act i USA i 1933, oppkalt etter to sentrale personer som hadde gjort smertefulle erfaringer. Loven skilte mellom aktiviteter som kunne utføres av investeringsbanker og av kommersielle banker. Denne loven ble avvirket i USA i 1999, en viktig medvirkende årsak til den situasjonen vi er inne i, manglende skille mellom investeringsbanker og kommersielle banker, kommersielle banker som har den nødvendige sikkerhet. Senterpartiet ønsker å gå gjennom disse reguleringene for å gjenopprette skillet. Vil Fremskrittspartiet støtte et slikt arbeid?

Siv Jensen (FrP) [10:54:09]: Jeg synes Lundteigen tar opp noe ganske vesentlig, nemlig å se på hva som har vært årsaken til at denne finanskrisen har blitt utløst i full bredde. Det er ikke noen tvil om at mye av årsaken til det ikke er mangel på reguleringer, men feilreguleringer. Det har etter vår oppfatning vært et betydelig antall feilreguleringer i USA, som er mye av årsaken til den krisen vi nå ser. Det må gjerne Senterpartiet og Fremskrittspartiet ønske å gjennomgå, men det aller viktigste er jo at amerikanerne selv gjennomgår det og får på plass et robust rammeverk som kan bidra til at man ikke får denne typen kriser i fremtiden. Men at vi til enhver tid skal gjennomgå vårt eget lovverk og regelverk for å se om vi kan gjøre det bedre, for å se om vi kan gjøre det enklere, mer oversiktlig, ja, det er Fremskrittspartiet veldig for, og vi kan sikkert finne sammen med Senterpartiet om noe av dette gjennom arbeidet i finanskomiteen.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Erna Solberg (H) [10:55:27]: Det er to viktige forhold som har endret seg i løpet av det siste året, og som påvirker hvordan norsk politikk og de norske løsningene kan være i løpet av året som kommer. Det første er at den utenrikspolitiske situasjonen har endret seg. I begynnelsen av dette året så vi at økte matvarepriser og økte oljepriser medførte at folk i fattige land fikk dårligere rammebetingelser, og at de forbedringene som hadde vært med hensyn

til generell velferd for de fattigste landene, ble spist opp av høyere kostnader. Forbedringene i henhold til millenniumsmålene forsvant, og det tar lengre tid å nå målene. Vi ser det i dag særlig i forhold til det landet hvor vi gir mest bistand, nemlig Afghanistan, hvor arbeidet med å stabilisere situasjonen forverres ytterligere av at økte matvarepriser og feilslåtte avlinger har gitt en drastisk forverring i forhold til selvforsyningsgraden og økt behov for hjelp også på den humanitære siden.

I tillegg har vi på den internasjonale arenaen i nærområdene våre sett et sterkt endret Russland. I vår så vi et Russland som gjennomførte et valg hvor de internasjonale valgobservatørene ikke fikk delta. Det var en påminnelse om at demokratiet ikke står sterkt grunnfestet etter de kriterier vi ville lagt for et demokrati. Så så vi i august at den økte nasjonalismen og selvtiliten som Russland har fått med bedre økonomiske tider, også gjorde at Russland for første gang på lange tider, og etter at det ble et demokratisk styrt land, invaderte et av sine naboland. Jeg mener at dette er et tema som vi bør se på med bekymring. Det er en utvikling og endring internasjonalt som vi ikke kan se vekk fra når vi skal utforme norsk politikk. I den forbindelse har jeg lyst til å understreke noen avgjørende viktige punkter som jeg føler Regjeringen kunne sagt tydeligere og klarere fra om i det internasjonale samfunnet. Vi som land aksepterer ikke at Russland definerer andre land som å inngå i sin interessesfære. Jeg synes ikke statsråder eller statssekretærer skal ha seminarer i norske media hvor de forstår Russland. Jeg synes de skal gi et klart signal om at andre land ikke inngår i en russisk interessesfære, og ikke minst mener vi at hvert land har rett til å definere sin egen alliansetilknytning og sin egen fremtid. Det burde være selvsagt for et lite land som Norge at vi står oppreist og sier at de valgene også gjelder absolutt alle andre land som har valgt parlamentet, og som gjør sine fremtidsvalg. Jeg føler ikke alltid at summen av signaler og kommentarer fra regjeringsrepresentanter viser at vi alltid står like fast og klart på dette. Ja, Norge er naboland til Russland, men det betyr ikke at vi ikke skal ha ryggrad til å stå opp og si fra.

Det andre viktige forholdet som har endret seg, er selvfølgelig den økte internasjonale finansuroen og de ettervirkninger det kommer til å få, med mindre økonomisk aktivitet, med mindre etterspørsel internasjonalt. Det kommer til å ha store virkninger for hvilken politikk som kan føres i Norge, og hva vi bør ha høyest oppe på prioritetslisten fremover. Ja, vi skal ha gode reguleringer av finansmarkedet, ja, vi skal ha reguleringer for trygghet for innskytere, vi skal sørge for at det er penger nok til at små og mellomstore bedrifter får kassakreditt god nok til at de kan fortsette å drive, og vi må ha en langsiktig økonomisk politikk som gir trygghet for den enkelte. Den langsiktige økonomiske politikken dreier seg også om å sørge for at konkurranseevnen til Norge er god, og at den faktisk forbedrer seg. Ja, det er ingen bombe at Høyre er uenig med Fremskrittspartiet i den økonomiske politikken. Det har vært en kjerne av forskjell mellom oss. Vi har vært uenige i den utstrakte pengebruken, for vi mener den ville forverre konkurranseevnen for norsk næringsliv, og den ville

lage større og raskere omstillingskrav for norske bedrifter. Det er ikke en konservativ politikk. Derfor er vi et liberalkonservativt parti. Derfor er det sånn at det vi har som svar i dag, kan være andre svar enn det Fremskrittspartiet vil ha.

Statsministeren luller seg etter min mening inn i en retorikk ut fra at alt går bra fordi det har gått bra i tre år. Men det er jo sånn at i de tre årene vi har bak oss, så har det gått bra fordi det har vært enkelt å styre, fordi vi hvert eneste år har opplevd stor internasjonal etterspørsel. Men det som er målet på om et land styres bra, er om det styres bra for fremtiden.

I 2002 og 2003 måtte vi ta omstillinger i dette landet fordi renten var for høy og konkurranseevnen for svak, og vi forbedret konkurranseevnen de påfølgende årene. Derfor kom denne regjeringen til dekket bord. Og det er ikke mine ord, det er Arne Strands ord, og jeg har aldri oppfattet ham som å være Høyre-mann.

Det vi ser, er at man ikke har brukt de årene man har sittet ved det dekkede bordet, til å forbedre velferden for fremtiden. Man har valgt å bruke mye penger på tiltak som ikke er i tråd med f.eks. det handlingsregelen tilsa. For hvis dere husker behandlingen av handlingsregelen – noen av oss var jo til stede her da: Det var klare forutsetninger for den. Vi skulle bruke mer penger i norsk økonomi fordi vi skulle bruke dem til å investere for fremtiden. Vi skulle bruke mer på samferdsel, vi skulle bruke mer på utdanning og kompetanse og mer på vekstfremmende skattelettelser. Regjeringen har økt skattene – på de veksthemmende områdene! Og Regjeringen har altså brukt bare 10 pst. av handlingsrommet for oljepengene til å skape grunnlag for fremtidig verdiskaping og velferd, mens den forrige regjeringen brukte 90 pst. Det er den gjennomgangen som NHO har gjort, som viser dette.

Når jeg noen ganger møter finansministeren til debatt, hører jeg henne si sånne ting som at vi er nå kommet opp på et normalt rentenivå, eller at det er normalt at vi etter en sånn stor vekstperiode får en nedgangsperiode. Man kan altså konkludere med at med SV i Finansdepartementet har vi fått en finansminister som ikke tror at hun kan gjøre noen forskjell i finanspolitikken, for alt er jo bare som normalt.

Jeg mener politikere kan gjøre en forskjell for fremtidens velferd og også i finanspolitikken. Det er ikke bare å la markedet rundt styre. Det dreier seg om å ha flere svar enn det som er et felles multiplum for denne regjeringen, nemlig mer penger. Det dreier seg bl.a. om å sikre at pengene kommer på de riktige områdene – som skaper vekst fremover. Men det dreier seg også om å tørre å gjøre de tingene som gjør at vi får bedre konkurranseevne, at vi effektiviserer og moderniserer, og at vi har andre alternativer.

For er det sånn at Regjeringen har utnyttet de gode årene godt? Hva har den egentlig gjort for å styrke norsk skole, norsk forskning, for å trygge norske arbeidsplasser og legge til rette for vekst og skaping av nye jobber? Det den har vist, er at den har allergi mot private løsninger. Den viser det når vi i dag hører at det er 100 private barnehager som blir nedlagt. Vi hører at det i barnevernet er

sånn. Vi vet altså at mens den forrige regjeringen klarte å gjennomføre både skattelettelser og fikk 80 000 færre i helsekø, så har denne regjeringen økt skattene og fått 40 000 flere i helsekø. Regjeringens mantra om at man må velge mellom velferd og skattelettelser, har altså nå vist seg å være feil, hvis man sørger for at de skattelettelsene man gir, bidrar til mer verdiskaping fremover.

Så må vi ha bedre løsninger på flere områder. Jeg mener at vi innenfor den pengebruken vi har i dag, kunne løst flere oppgaver. Vi kunne f.eks. klart å bidra til et bedre helsevesen. Vi har sett at vi har fått økte helsekøer. Og når vi går inn i spørsmålet om hvorfor vi får det, ser vi at mange pasienter flyttes mellom ulike forvaltningsnivåer for å få behandling. De er svingdørspasienter fordi man ikke har den rehabiliteringssatsingen som Høyre har etterspurt, fordi man ikke har klart å utbygge den medisinske behandlingen i kommunenes hjelpetjenester sånn at færre blir flyttet fra den ene til den andre siden.

Så sier statsministeren at vi spådde at det kom til å gå så dårlig i norsk økonomi hvis denne regjeringen tiltrådte. Nei, det vi sa, var at hvis denne regjeringen gjennomfører det den har sagt i denne valgkampen, kommer det til å gå dårlig med norsk økonomi. Og er det én ting denne regjeringen har bevist, er det at den ikke har gjennomført løftene sine. Løftebrudd på løftebrudd listes nå opp i avis etter avis. Sannhetens time kommer selvfølgelig i morgen når vi ser hvor langt man har kommet. Men vi kommer til å være verre stilt gjennom disse tre årene enn vi ville vært hvis vi hadde ført en politikk der man ikke bare var så opptatt av å bruke penger, men også av hvordan pengene ble brukt i det norske samfunnet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A) [11:05:57]: Representanten Solberg sa i sitt innlegg at det er ingen bombe at Fremskrittspartiet og Høyre er uenige i den økonomiske politikken. Nei, det er ingen bombe, men det lar seg ikke bagatellisere. Dette er selvfølgelig et interessant spørsmål fordi Høyre i dag er det eneste partiet på Stortinget som har sagt seg villig til å regjere sammen med Fremskrittspartiet. Det er ingen andre partier i denne salen som har sagt at de kan tenke seg å være i regjering sammen med Fremskrittspartiet. Og da blir dette et meget viktig spørsmål. Jeg undres om ikke representanten Solberg er enig i at det er nødvendig å avklare før valget hva slags økonomisk politikk en Høyre–Fremskrittsparti-regjering skal komme til å føre.

Erna Solberg (H) [11:06:46]: Jeg har avklart gjentatte ganger fra denne talerstol, også på spørsmål fra Hill-Marta Solberg, at Høyre ikke kommer til å sitte i en regjering som ikke fører en ansvarlig økonomisk politikk, som ikke skaper trygghet for hus, hjem og jobb. Og det mener jeg at vi vil ha muligheter til å finne ut av med Fremskrittspartiet. Men det betyr selvfølgelig at Fremskrittspartiet må være klar over at det er en av Høyres helt klare prioriteringer, det er en av våre klare ryggmargsreflekser: En sånn økonomisk politikk fører ikke vi.

Jeg kan gjenta det hver gang det er replikkordskifte i denne sal. Man mener man skal avkreve et sånt svar, men jeg har svart på det gjentatte ganger.

Og så registrerer jeg en morsom liten ting. Jeg husker et SV som var imot pengepolitikken i Norge. Jeg husker et Senterparti som la opp sine alternative statsbudsjetter med det de kalte en fleksibel bruk av handlingsregelen, som betød 10–12 milliarder kr mer enn resten av oss mente var det som var innenfor handlingsregelen, i forrige opposisjon. Jeg ser at dere klarte å komme til enighet. Jeg mener vi skal kunne klare å komme til enighet mellom de ikke-sosialistiske partiene om en felles politikk også på det økonomiske området. Men for Høyre er det helt klart: Vi sitter ikke i en regjering som ikke tar ansvar for en økonomisk politikk som sørger for trygghet, som sørger for at folks fremtid blir bedre og ikke dårligere.

Karin Andersen (SV) [11:08:12]: For SV har det vært veldig viktig at Regjeringen skulle bruke så mye penger på god eldreomsorg, på barnehager, på skoler – på viktige ting – som har vært mulig, og samtidig holde orden i norsk økonomi. Og det har vi greid.

I debatten høres det ut som om Høyre egentlig er for en helt annen politikk. Men hvis vi ser på hva de har stemt for i Stortinget, ser vi at de har stemt for de samme store pengene. Utfordringen til Erna Solberg, som også i dag står og høres ut som om hun mener det skulle vært gjort noe helt annerledes, er: Hva vil hun gjøre f.eks. for å få renten ned på et unormalt lavt nivå igjen? Det vil jo bety milliardkutt i eldreomsorg, det vil bety milliardkutt i skole, og det vil bety en enorm arbeidsledighet i Norge. Er det det vi kan vente oss dersom Høyre skulle komme i Finansdepartementet igjen etter neste valg?

Erna Solberg (H) [11:09:08]: Høyre har hvert eneste år vi har hatt budsjettbehandling, ment at det er tre ting som må gjøres for å sørge for at renten ikke vokser mer enn den gjør i andre europeiske land. Denne regjeringen har altså sørget for at renten har gått fra under det europeiske gjennomsnittet til et stykke over det europeiske gjennomsnittet.

De tre tingene vi har sagt, er: Vi må gjøre noe raskt for tilgangen på arbeidskraft. Vi la frem 31 punkter i fjor, med en rekke tiltak som kunne vært gjennomført for å få mer arbeidskraft, som hadde fått presset ned. Vi har foreslått at vi skal ha mer sparestimulering, slik at det private forbruket ikke går rett ut i norsk økonomi, men folk skal kunne spare. Denne regjeringen har gjort det motsatte. Den har jo tatt fra folk skattestimulansen til å spare til pensjonsalderen. Det tredje er å bruke litt mindre penger.

Det er nemlig slik at det er flere svar i finanspolitikken enn det SV ser ut til å ha, med hard pengebruk. Det er så fantasiløst at jeg egentlig er forbauset over at det er SV som snakker sånn.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [11:10:22]: Når man leser avisene for tiden og hører debatten her, kan man jo lure på hvilken økonomisk politikk en eventuell samarbeidsregjering mellom Høyre og Fremskrittspartiet vil føre, og hvil-

ke syn de ville ha på regulering av verdens finansmarkeder. Men jeg skal la det ligge i denne omgang. I stedet vil jeg spørre representanten Solberg hvilken velferdspolitikk Høyre vil gå til valg på.

I siste utgave av tidsskriftet *Minerva*, som styres av sentrale høyreprofiler, gir samfunnsredaktøren, Nils August Andresen, uttrykk for at det er rom for vesentlige kutt i velferdsytelsene til middelklassen. Andresen foreslår bl.a. å senke taket for utbetaling av sykepenger fra trygden fra 6 G til 4 G, dvs. fra 420 000 og ned til 280 000 kr etter dagens verdi. Videre foreslår han å redusere taket på utbetaling av arbeidsledighetstrygd og fødselspenger tilsvarende.

Mener representanten Solberg at personer med en inntekt på mellom 300 000 og 400 000 kr nyter godt av for gunstige velferdsordninger?

Erna Solberg (H) [11:11:25]: Nei, det mener jeg ikke. Og ingen av disse forslagene er engang fremmet i Høyres programbehandling, så det hørtes litt nytt ut for meg, og det hørtes litt spesifikt ut å finne en studentgruppering som har en diskusjon om velferdsstaten, som eksempel på Høyres velferdspolitikk.

Høyres velferdspolitikk går bl.a. ut på å sørge for at vi får et helsesystem som gir folk trygghet for å få hjelp når de trenger det. Det går bl.a. ut på at vi hvert eneste år har foreslått mer penger til rehabilitering, for vi synes at eldre damer som brykker lårhalsen, skal få muligheten til ikke å sitte hjemme i stuen sin og få låst fast det bruddet, slik at de ikke kan bevege seg. For det er en verdi i livet som er mer enn bare å bli operert.

Det har dere stemt imot, selv om jeg har hørt mye retorikk fra dere om at rehabilitering har vært viktig. Derfor foreslår vi også at vi skal satse særlig mye på eldreomsorgens medisinske del, slik at vi ikke flytter pasienter mellom legene, men kan flytte legene nærmere pasientene som allerede er der. Hvis du vil ha mer informasjon, står det på Høyres nettsider, www.hoyre.no, en innføring i Høyres velferdspolitikk.

Olav Akselsen (A) [11:12:45]: Eg synest dette har vore veldig avklarande, for Høgre sin leiar bekreftar at dei vil samarbeida med Framstegspartiet, men seier i same andraget at det er eit ultimatum at det er Høgre sin økonomiske politikk som skal først. Dette er i sterk motstrid til det Siv Jensen seier, at det først skal haldast eit val, og så er det forholdet mellom partia som skal avgjera kva som blir den økonomiske politikken eller politikken på dei ulike områda.

Eg håpar at Høgre sin leiar kan gjenta det som er realiteten i innhaldet hennar, nemleg at Framstegspartiet må gje opp sin økonomiske politikk i det heile for å få ei moglegheit til å samarbeida med Høgre, noko som igjen betyr at alle lovnadene til Framstegspartiet om meir pengar til alle gode formål i realiteten er null verde.

Erna Solberg (H) [11:13:36]: Jeg har svart at Høyre ikke sitter i en regjering som ikke kommer til å føre en ansvarlig økonomisk politikk. Vi kommer ikke til å røre

ved det jeg kaller den Willochske ryggmargsrefleksen til Høyre, nemlig at trygghet for hus, hjem og jobb, det å sørge for at folk kan betale regningene sine neste måned, er en styringsnorm for hvordan vi driver vår økonomiske politikk. Det er så viktig at det må andre partier som vil samarbeide med Høyre, være klar over er en forutsetning for at Høyre går inn i en regjering.

Men så har jeg lyst til å si: Hvis jeg skal stille alle de samme spørsmålene, blir det gøy neste år hver gang Senterpartiet vedtar noe på sitt landsmøte om sitt program – hvordan Arbeiderpartiet stiller seg til det, eller hvordan SV gjør det. Begge de to partiene har jo nå lansert at de vil ha høyere skatter. Ja, jeg hørte at Senterpartiets leder også har ønsket en litt mer fleksibel handlingsregel, en litt mer fleksibel bruk av oljepengene. Alle partier kommer til å ha sine egne programmer. Men noen ting er viktige. Trygghet for folks hjem, trygghet for at folk kan betale regningene og ikke å bidra til sterkere omstillingskrav i vårt samfunn enn det vi kan bære, det er viktig for Høyre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:15:05]: «Money, money, money/always sunny/in the rich man's world» synger den hardtarbeidende tavernaeieren Donna i filmmusikalen og kassasuksessen «Mamma Mia!».

De siste dramatiske månedene har med ettertrykk vist at det ikke alltid er solskinn i økonomien, verken for de rike eller for folk flest. Veldig mange stiller nå spørsmålet: Hva skjer de neste ukene, månedene og de første årene med jobben min, med rentene, med nedbetaling av boliglån, osv.?

Det er viktig å ta denne usikkerheten på alvor. Det blir for passivt av Regjeringen å si at dette må amerikanske myndigheter ordne opp i. Det er like galt å blåse av folks usikkerhetsfølelse som det vil være å hausse opp en krisestemning. Folk er ikke dumme. De skjønner selvsagt at den norske finansministeren og andre norske politikere har begrenset innflytelse på aksjekurser og amerikanske lånerenter. De vet godt at Norge ikke er en egen planet, og at det som skjer i markedene ute i verden, smitter over på vårt eget land og våre egne bedrifter. Men de spør likevel: Hva kan våre folkevalgte og vår regjering bidra med med de virkemidlene som de faktisk rår over, for at vi skal komme ut av dette og gjennom det på en god måte?

Som alltid er det de som allerede har svakest økonomi, som er mest utsatt. Derfor må Regjeringen nå bruke tiden på å fornye og forsterke viktige sosialpolitiske tiltak. Bostøttereguleringen må forbedres. Det må bli langt større fokusering på å forebygge og ordne opp i gjeldsofrenes situasjon. Og det må settes i verk tiltak for at de gruppene som tradisjonelt opparbeider seg den høyeste gjelden – småbarnsfamilier og studenter – ikke blir tvunget til å starte yrkeslivet med en bortimot uholdbar gjeldsbyrde.

Krisen i finansmarkedene gjør at mange nå ser klart og tydelig at grådighetskultur og profittjag ikke gir noe stabilt grunnlag å bygge samfunnet på. Vi har sett utslag av denne kulturen også i Norge gjennom f.eks. Terra-skandalen og finanshuset Actas råsalg av lugubre og garantert – borti-

mot – tapsbringende produkter til folk som stolte på dem. Mer enn noen gang tidligere i denne stortingsperioden er det viktig at vi som folkevalgte framhever de verdier som kan danne motvekt til materialisme og pengejag.

Professor i samfunnsøkonomi ved NHH Ola Grytten sa det slik i et intervju forrige uke:

«Historien har vist at vi legger om til andre verdier enn det pengemarkedet representerer når slike kriser inntreffer. Det vi opplever nå, viser at penger ikke er til å stole på. Jeg tror mange vil se seg om etter andre verdier, så slik sett kan dette kanskje få et positivt utfall for mange.»

Vår livskvalitet må baseres på langt sikrere og bredere fundamenter, som familiene, de nære fellesskapene, lokalsamfunn og frivillighet, et menneskevennlig miljø – og på det ansvaret vi har for våre medmenneskers ve og vel. Dette er verdier som vi ikke kan ta for gitt, men som vi må kjempe fram offensivt også i denne sal. Og, kryss i taket: I dette stykket er altså Kristelig Folkepartis leder Dagfinn Høybråten og professor Per Fugelli helt enige om at denne regjeringen tenker for mye på fellesskapene i offentlig sektor, og for lite på fellesskapene i den frivillige og den private sektor.

Den sittende regjering gikk til dekket bord med orden i norsk økonomi. Likevel er løftebruddene mange. Det har hittil i perioden vært forsøkt tildekket ved å skylde på forrige regjering. Noen statsråder har stått her i spørretime etter spørretime og forsvart seg med å skylde på forrige regjering. Nå forsøker man å skyve oppmerksomheten bort fra det man faktisk gjør nå, og over på hva man skal gjøre etter neste valg, hvis man da får fornyet tillit. Det er den nye teknikken. Men denne regjeringen har få gyldige unnskyldninger. Den har et flertall for alle sine forslag i Stortinget, hvis den vil, og den har hatt kraftig økonomisk medvind så langt.

De trengte ikke forhandle, sa statsministeren, da de gikk om bord, de kunne bare handle. Fattigdommen skulle avskaffes med et pennestrøk. Det stod om vilje. I dag må vi dessverre slå fast at denne regjeringen har vært mest opptatt av å bekjempe rikdom, og mindre opptatt av å få til det den lovte når det gjelder å bekjempe fattigdom. Det skulle skinne av eldreomsorgen, men fortsatt driver kommuner og helseforetak pingpongspill med eldre mennesker. Kott og korridorer tas fortsatt i bruk til syke som trenger ro. Frivilligheten blir skviset av anbudsrunder og byråkatti, og de har ennå ikke sett resultater av løftene om at man skulle ha en gjennomgang av en urettferdig momsordning, en ordning som gjør at man må betale moms på frivillig arbeid i dette landet.

Men rett skal være rett. Det er gjort et kjempeløft for barnehagene, selv om man også der kom på etterskudd. Men hva med de andre løftene til barnefamilie? Hvor er det blitt av den økte pappapermen? Hvor er det blitt av selvstendig opptjeningsrett for fedre? Hvor er det blitt av økte fødselspenger til studenter og andre som ikke har opparbeidet seg rettigheter i arbeidslivet? Hvor er det blitt av satsingen på familievern? Par som ønsker hjelp fra familievernet, blir i dag henvist til opptil et halvt års ventetid før de i det hele tatt får samtale og veiledning.

Da er krisen ofte et faktum. Og hvor er det blitt av bevilgningene for å hindre kutt i det statlige barnevernet? I den grad Regjeringen har reagert på disse utfordringene, har det vært med noen skuldertrekk. Hvis det skal satses penger på dette, må det i sin helhet betales av foreldrene selv, må vite, ved at kontantstøtten fjernes. Da fjernes også foreldrenes reelle valgmulighet.

Mange foreldre opplever at Regjeringen stempler deres valg av hjemmeomsorg nærmest som noe mindrevendig. Ja, det virker som alt annet enn institusjonsomsorg kan være skadelig for barnas utvikling. Vi kan ikke premiere dem vi mener har valgt feil, sa Jens Stoltenberg ved en anledning. Jeg tror vi ser et gryende opprør mot en slik nedlatende holdning til familiers livsvalg. Kristelig Folkeparti vil for sin del stå på å forsvare fleksibilitet og valgtrett også for dem som ikke er blant de mest økonomisk privilegerte i dette landet.

Kristelig Folkeparti tok initiativ til å finne sammen med regjeringspartiene om konkrete og forpliktende ambisjoner når det gjaldt eldreomsorgen i årene framover. Vi gav oss ikke før vi fikk til et eldreforlik. Men vi har ikke hørt et kløyva ord om oppfølgingen av eldreforliket verken i trontalen eller i statsministerens innlegg her i stortingssalen i dag. Det etterlyser vi. For det er faktisk omtale av de fleste andre forlikene og oppfølgingen av dem i trontalen – unntatt eldreforliket, statsminister!

Er de eldre glemte? Aller viktigst for oss er at garantien om en verdig behandling ble en realitet for eldre og deres pårørende. Sterkere og mer forpliktende rettigheter for den enkelte må gå hånd i hånd med overføringer til kommunene. Jeg har sagt det før og gjentar det gjerne: Regjeringen viste veldig gode og lovende takter ved starten av denne perioden, med en økt satsing på kommunene. Det var helt nødvendig, det var riktig, og vi støttet det. Men oppfølgingen har ikke vært like bra, og nå ser vi dommen fra Unio og KS. Folk som jobber i kommunene, kjenner seg ikke igjen i denne veldig oppskrytte beskrivelsen av alle milliardene som har gått til kommunesektoren. Det de opplever, er at de må kutte. De må kutte på de tingene som Regjeringen sier er prioritert – de yngste og de eldste. Sykehusene kutter i prioriterte oppgaver, som barne- og ungdomspsykiatrien, og de vet ikke ennå om de får kompensert for lønnsoppgjøret. Når Regjeringen i morgen helt sikkert vil skryte uhemmet av milliardene til kommunene i denne perioden, vil jeg bare oppfordre den til å stille et helt enkelt kontrollspørsmål: Opplever de pleietrengende at løftene om en kvalitativt bedre eldreomsorg blir holdt?

Mot slutten av denne stortingsperioden må vi konstatere at Regjeringen langt på vei har brukt sin handlekraft på feil saker. Et viktig stikkord er iveren etter å fjerne K-en i det norske samfunnet – K-en for kristendom i KRL – fulgt opp gjennom nye formålsparagrafer og nye lærebøker, der til og med den kristne tidsregningen er fjernet. Regjeringen har gjort K-en til et problem i stedet for å se på den kristne kulturarven som en stor kapital som også vår generasjon trenger å gi videre til neste generasjon.

Hvis vi løfter blikket utover vårt eget land, møter vi utfordringer som kan gjøre de fleste sakene vi diskuterer her i salen, ganske små. Ekstrem fattigdom og ekstremt vær

representerer to av de største etiske utfordringer i vår tid. Det er mulig å løse disse utfordringene i vår generasjon. Vi har virkemidlene, hvis vi har viljen. Norge har som en rik oljenasjon et særlig moralsk ansvar for å bidra til utvikling, til å bekjempe fattigdom og til å møte klimautfordringene. Regjeringen har gitt tydelige signaler om at den når budsjettet legges fram i morgen, vil sørge for at målet om 1 pst. av brutto nasjonalinntekt til internasjonal bistand blir nådd. Det vil vi fra Kristelig Folkepartis side i så fall gratulere med. Som kjent foreslo vi det allerede for inneværende års budsjett. Vi ser på tallet 1 pst. ikke som et sluttresultat, men som en mellomtid. Men vi er på ingen måte fornøyd med at Regjeringen innenfor dette ser ut til å stoppe opptrappingen av bistand til helse- og utdanningsformål.

Regjeringen har i denne perioden søkt et bredere flertall for større reformer enn dens eget regjeringsgrunnlag. Kristelig Folkeparti har sterkt bidratt til forlikene om klima, pensjon, stat/kirke, eldre og friskoler. Vi trenger fortsatt samarbeid om nødvendige og nye grep i norsk politikk. Vi må få til en ny og bedre måte å finansiere store samferdsprosjekter på, som ikke gjør dem avhengig av bevilgninger fra år til år i Stortinget, og vi må få til nye grep når det gjelder sykehusreformen.

I en annen berømt ABBA-slager fra «Mamma Mia!»-musikalen har man begrepet: «how can I carry on?» Jeg kjenner ikke til i hvilken grad det er allsang på regjeringskonferansene, men jeg vet at spørsmålet om «how can I carry on?» antakelig står langt framme i pannebrasken på nærværende regjeringsmedlemmer. Jeg må beklage og si at Kristelig Folkeparti ikke kan bidra til å svare på spørsmålet om hvordan Regjeringen skal fortsette, men vi vil fortsette å samarbeide fra sak til sak med utgangspunkt i vår posisjon i sentrum av norsk politikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [11:25:31]: Eg vil først seia meg glad for at Kristeleg Folkeparti vil vera positivt til vidare samarbeid. Eg trur at neste val, som det førre valet, vil dreia seg om kva veg Noreg skal gå – om me skal halda fram med å byggja ut den offentlege sektoren, betra han og gjera han betre for innbyggjarane våre, eller om me skal satsa på store skattelettar og massiv privatisering, slik Høgre og Framstegspartiet både foreslår og ønskjer. Eg har oppfatta Kristeleg Folkeparti å vera eit parti som tradisjonelt ønskjer å satsa på fellesskapen og betring av dei offentlege tenestene. Eg meiner òg innlegget i dag tyder på det.

Kristeleg Folkeparti er eit parti som tradisjonelt har stått Arbeidarpartiet nær. Likevel må eg seia at eg dessverre har opplevd at Kristeleg Folkeparti ein del gonger har hamna i dårleg selskap. Eg meiner at det var tilfellet i den førre regjeringa, der ein såg at ein veldig stor del av pengane som var til disposisjon, gjekk til skattelette i staden for til å byggja ut offentleg velferd. Mitt spørsmål er eigentleg: Kva side stiller Kristeleg Folkeparti seg på i striden mellom skattelette/privatisering og utbygging av vidare offentleg velferd?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:26:46]: Olav Akselsen har vært med i politikken så lenge at han burde kjenne Kristelig Folkepartis historie og vite at dette partiet ikke bare har vært delaktig i store sosiale reformer, men faktisk har båret fram store sosiale reformer i dette landet, som folketrygdreformen og senest NAV-reformen, som denne regjeringen har skrytt på seg, men som er et ektefødt barn av en regjering og et lederskap Kristelig Folkeparti gav.

Kristelig Folkeparti kommer til å være tro mot dette sitt sosiale oppdrag, og vi har vist at vi i samarbeid med andre partier kan få gjennomslag for det. Det som er beklagelig, er at Arbeiderpartiet ikke forstår at de ved sin konfrontasjonslinje mot Kristelig Folkeparti i noen av våre viktigste verdisaker skyver Kristelig Folkeparti fra seg. Selv om vi er enige i mange sosialpolitiske spørsmål, kolliderer vi i spørsmål som har med skole, frivillighet og familiepolitikk å gjøre. Det er jeg den første til å beklage, men det er dessverre et sørgelig faktum mot slutten av denne stortingsperioden.

May Hansen (SV) [11:28:06]: Representanten Høybråten er i sitt innlegg opptatt av folks ve og vel. Det er også denne Regjeringa, og det er også SV. Jeg tror at når jeg ikke lenger er stortingsrepresentant, vil jeg tenke tilbake og glede meg over å ha fått være med på forslag og endringer som har blitt vedtatt som er viktige for folk.

Jeg tror at representanten Høybråten vil tenke tilbake på røykeloven med glede. Det er en vellykket lovendring som har betydd mye for mange, og jeg håper at representanten vil huske at det var SV som sikret flertall for lovendringen.

For min del vil jeg glede meg over i 2004 sammen med Siri Hall Arnøy å ha fremmet SVs lovforslag om felles ekteskapslov, som ble vedtatt i vårsesjonen. Det er også en lovendring som har betydd mye for mange. Den er en seier for kjærligheten, og for barns rettigheter, og et langt skritt videre mot et samfunn som ikke diskriminerer på grunn av seksuell orientering.

Jeg vil spørre representanten om Kristelig Folkeparti vil akseptere felles ekteskapslov, eller fremme endringsforslag.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:29:12]: Det er kanskje tid for noen til å gjøre opp status over hva man har fått være med på i politikken, og hva som ligger bak. For min del er jeg mest opptatt av hva som ligger foran. Jeg mener at det er veldig viktig at vi nå kan få til en politikk som løfter de små fellesskapene, som familien representerer – som mor og far og barn representerer. Det vil være en hovedsak for Kristelig Folkeparti. Vi kjempet med nebb og klør mot den ekteskapsloven som Regjeringen foreslo, fordi vi mener at den sprenger den kjernen som mor og far og barn representerer – ikke fordi vi ikke aksepterer andre familieformer, men fordi vi mener at samfunnet bør ha som hovedregel det tradisjonelle og klassiske syn på ekteskapet som mellom mann og kvinne. Det synet kommer ikke til å forandre seg om det kommer et valg imellom. Det synet kommer Kristelig Folkeparti til å stå for også i neste periode.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:30:18]: I vår var Lars Sponheim ute og sa at Venstre var alene igjen i sentrum, og stemplet videre Kristelig Folkeparti for å ha blitt et ytterliggående kristenkonservervativt parti som det ikke gikk an å samarbeide med. Jeg er uenig i påstanden, og jeg mener det er flere partier i sentrum, altså tre partier. Det var mye god sentrumspolitik i innlegget ditt. Du løftet fram kommuneøkonomi, du løftet fram økt bistand, du løftet fram fordeling, og du snakket mot pengemakten i god motkulturtradisjon. Det var et godt innlegg på mange måter. Så Senterpartiet og Kristelig Folkeparti er enige. Men hvilke partier er det som er uenig i motkulturpolitikken når det gjelder pengemakt? Hvilke partier er det som er mest skeptisk til å ha en mer aktiv fordelingspolitikk? Hvilke partier er det som har vært mest skeptisk til å øke bistanden? Det er jo nettopp de partiene representanten Høybråten sier at han ønsker å gå i regjering sammen med. Så hva er da igjen? Er det bare gamle følelser, eller er det noen politiske realiteter i det hele tatt som tilsier at Kristelig Folkeparti bør gå mot høyre i neste periode?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:31:19]: Representanten Slagsvold Vedum har observert helt rett. Kristelig Folkeparti er et sentrumsparti, og vi har lagt stor vekt på i denne perioden å tydeliggjøre at vi faktisk er det, ved å rekke ut en hånd til de andre sentrumspartiene, også til Senterpartiet, som beklageligvis har låst seg inne i det rødgrønne regjeringalternativet også for en ny periode. Jeg mener at det politiske sentrum består selv om sentrumspartiene har valgt litt ulike retninger for sitt samarbeid. Men jeg er helt overbevist om at vi også i framtiden kan finne interessante samarbeidsløsninger mellom sentrumspartiene når vi får ommøblert litt i norsk politikk. Akkurat nå må Kristelig Folkeparti satse på det sentrum som vil samarbeide med oss, og det er Venstre. Lars Sponheim uttrykker seg ganske spisst i mange retninger til enhver tid, og jeg kan ikke forholde meg til alle hans spissformuleringer, da ville jeg ikke fått gjort annet. Men jeg er veldig trygg på at Venstre og Kristelig Folkeparti, tross de forskjeller som er på partiene, kan finne sammen om et samarbeid med utgangspunkt i sentrum og med tyngdepunkt i sentrum også i neste periode. Og det blir ikke en politikk som står i motstrid til det jeg sa fra stortingssalen her i dag.

Inge Ryan (SV) [11:32:45]: Mange i SV hoppet i stolen da de fikk høre at Høybråten og Kristelig Folkeparti har utpekt SV som hovedmotstander foran valgkampen i 2009, og det er fordi mange, og særlig kommunene, har samarbeidet med Kristelig Folkeparti i mange år i veldig viktige spørsmål. Nå registrerer jeg at Høybråten også er opptatt av å ha Venstre som sin samarbeidspartner, altså et lite parti, og så plukker han ut SV som hovedmotstander. Så Høybråten beveger seg blant de små partiene, det er helt tydelig.

At Høybråten og Kristelig Folkeparti har valgt side, syns jeg kom tydelig fram da vi behandlet loven om hjemfall, der Kristelig Folkeparti stemte mot hele loven, en av de viktigste sakene – etter min mening den aller viktigste saken – Stortinget har behandlet. Det ble da et meget godt

vedtak. Kristelig Folkeparti stemte mot at vi fortsatt skal videreføre ordningen med hjemfall. Betyr det at Kristelig Folkeparti har gjort et valg, at det er Høyre og Fremskrittspartiet som er deres samarbeidspartnere etter valget i 2009, og at de da på en måte forlater et videre samarbeid med de rød-grønne?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:33:51]: Vi har nå aldri innledet noe regjeringssamarbeid med de rød-grønne eller pekt på at det er vårt regjeringalternativ. Så i så måte er det intet nytt når jeg sier at vi vil satse på et samarbeid med utgangspunkt i sentrum, og med sentrum og Høyre slik vi hadde i forrige periode.

Når SV er utpekt som en hovedutfordrer, er det fordi vi opplever at SV i regjering har bidratt til å dra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vekk fra fellesskapet med Kristelig Folkeparti i viktige samfunnsspørsmål, verdsspørsmål og utenrikspolitiske spørsmål. Men når det er sagt, benytter jeg gjerne også anledningen til å slå fast at Kristelig Folkeparti støttet store deler av den lovproposisjonen som Regjeringen fremmet om hjemfall, men vi var uenig i at man skulle sette likhetstegn mellom offentlig eierskap og nasjonalt eierskap. Vi ønsket å gi industrien den mulighet å videreføre hjemfallsordningen som de hadde bedt om, og jeg beklager at det ikke fikk flertall, for jeg tror det hadde bidratt til å trygge mange tusen industriarbeidsplasser i Norge.

Reidar Sandal (A) [11:35:10]: Representanten Dagfinn Høybråten kringkasta til det norske folket tidlegare i dag at han vil vere endå tydelegare enn leiaren i Venstre, Lars Sponheim, i spørsmålet om ei ny regjering. Det er sanneleg eit offensivt synspunkt.

Vi har lenge vore vitne til at Høgre, som Kristeleg Folkeparti sat i regjering med frå 2001 til 2005, held døra open for fleire regjeringalternativ på borgarleg side. Høgre vil regjere saman med Framstegspartiet i ei brei borgarleg regjering. Høybråten hevda tidlegare i dag at han avviser både Stoltenberg og Jensen som statsminister etter valet neste haust. Når det på borgarleg side finst fleire alternativ og Høgre vil samarbeide med og satse på minst to hestar, er spørsmålet mitt følgjande: Er det tillitvekkjande – noko representanten Høybråten i parlamentarisk samanheng legg stor vekt på – at det største partiet som Kristelig Folkeparti definitivt vil samarbeide med, har eit slikt tvisyn i regjeringsspørsmålet?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:36:26]: Jeg konstaterer at det er en betydelig uro og utålmodighet med den rød-grønne regjeringen, og at vi etter alle solemerker vil få en mindretallsregjering etter valget i 2009. Det er ingen ulykke for landet. Mindretallsregjeringer har tjent dette landet godt, og det har den fordelene at de gjerne er litt mer ydmyke, både overfor Stortinget og overfor folket.

Jeg tror at etter meningsmålingene siste året er det slik at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er den konstellasjonen som er størst, hvis en ser på Arbeiderpartiet alene eller Fremskrittspartiet alene, og jeg mener derfor at det i høyeste grad er et sannsynlig og også et politisk

meget robust regjeringalternativ, det har vi sett tidligere. Det kommer nok Høyre etter hvert også til å konkludere med. Men det får de svare for selv. Jeg har i hvert fall store problemer med å se for meg at Høyre går alene inn i regjering med et Fremskrittsparti som er over dobbelt så stort som dem. Det tror jeg ikke kommer til å skje. Så får både representanten Sandal og jeg se hva fasiten blir når den tid kommer.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Lars Sponheim (V) [11:37:49]: Det er ingen tvil om at landet vårt står overfor store utfordringer, ikke minst understreket av den krise og det alvor statsministeren la inn over oss i dag. Det kreves politisk lederskap å gå veien inn i det vi i Venstre kaller lavutslippssamfunnet, som kan sikre en bærekraftig klode for våre barn og barnebarn. Det kreves politisk lederskap på veien framover i kunnskapsamfunnet, slik at nyskaping og velferd sikres for nye generasjoner i det som er et av verdens dyreste land. Vi skal ta høyde for demografiske endringer som dramatisk vil endre balansen mellom antall yrkesaktive og antall som vil leve på trygd. Vi skal også sikre og styrke grunnleggende verdier som toleranse, mangfold og rettferdighet i et samfunn hvor det fortsatt nøres opp om fiendskap mellom mennesker. Og vi skal møte den pågående finanskrisen på en måte som gir minst mulig skade og best mulig vern mot at global økonomi igjen går av skaffet av mangel på global politikk.

Så er det jo alltid slik at det er noen store ord i trontalen. Noen har hengt seg fast i det Regjeringen ganske tidlig innledet med, nemlig at Regjeringen har et mål om «en ny kurs for Norge», og at det ikke så å si er en rapport om hva kursendringen etter tre år har bestått i. Jeg vil ikke harselere over det, men si ganske klart: Det trengs en ny kurs for Norge. Ikke minst gjelder det i klima- og miljøpolitikken. Regjeringen gjentar at Norge skal være et foregangsland på dette området, men det er lite som tyder på at dette tas nok på alvor. Riktignok har statsministeren nylig vært på begeistret utenlandstur med regnskogmilliarder til Amazonas – det er bra, det er viktig, og det har Venstres støtte – men hva om statsministeren og resten av Regjeringen hadde holdt trykket og også begeistringene oppe i den hjemlige klimapolitikken på samme måte? For et år siden, da vi stod her under trontaledebatten, var det store temaet. Alle snakket om det ute. Nå er plutselig dette nesten ikke tema lenger. Hvis det er det som egentlig er den store krisen vår, har vi alle, ikke minst Regjeringen, et ansvar for også i disse tider å fortelle hva som er den viktigste krise og utfordring vi står overfor. Trykket må holdes oppe.

Folk flest i sitt dagligliv, kommunene, næringslivet – ja alle – er klare til å omsette økt miljøbevissthet i handling. Men de inspireres ikke av en regjering som går foran og viser vei. Tafatthet og rådvillhet preger Regjeringen mer enn offensiv vilje og politisk lederskap. Det gjelder satsing på forskning, på alternativ energi, håndteringen av gasskraftverkene som så langt er en skandale, satsing på jernbane og andre viktige tiltak som

kan peke framover og skape begeistring og tiltakslyst i samfunnet.

I det hele tatt må en kunne si at denne stortingsperioden så langt har vært de forsømte mulighetenes periode. Regjeringen kom til dekket bord, økonomisk sett, og har hatt tidenes handlingsrom. Bare fra 2005 til i år steg 4 pst. avkastning av oljefondet fra 60 milliarder til 94 milliarder kr, og skatteinntektene fra 510 milliarder til 676 milliarder kr. Likevel opplever vi at Regjeringens hovedpoeng i nesten alle debatter – etter tre års ansvar, rent flertall i Stortinget og en økonomisk vekst uten like – er å skryte av at de har bevilget mer penger til ulike formål enn det den forrige regjeringen gjorde. Det skulle jo bare mangle. Noe annet ville omtrent vært umulig, med så mye penger til rådighet.

Men dette viser jo i et nøtteskall Regjeringens problem: dens indre splid, dens manglende evne til å prioritere, til å ta store løft, se framover. I stedet har strukturkonservatismen og de indre dragkamper tatt alt handlingsrom, ferdigprutet alle budsjetter og lagt lokk på den dynamikk som kunne ha preget landet hvis man altså hadde gjort som stortingspresidenten sa i fjor:

«Vi får som regel de gode løsningene hvis de som har flertallet, lytter til flere enn seg selv.»

Og Regjeringen har, på visse områder, lyttet til andre enn seg selv – i de store forlikene. Det er bra, og det setter Venstre pris på. Men Regjeringen kunne gjort enda mer av det, fordi kraften i de bedre argumenter fra de mange som kunne bidratt til bedre løsninger, har måttet vike for hensynet til Regjeringens indre samhold og skjøre maktbalanse.

Resultatet etter tidenes oppgangskonjunktur, med tidenes økonomiske handlingsrom fra statens side, er fortsatt misnøye over uløste oppgaver – i kommunene, i helsevesenet, i utdanning og forskning. Verdens dyreste land er blitt enda dyrere, fordi det ikke er tatt grep som gjør oss bedre rustet til å møte de store utfordringene framover. Vi har en regjering som administrerer, ikke en regjering som tar politisk lederskap. Store ord fra Soria Moria, fra statsministerens klimatale på Arbeiderpartiets landsmøte i 2007 og fra frontalen står i kontrast til det som faktisk gjøres, enten temaet er miljø, fattigdom, eldreomsorg eller næringspolitikk.

Hvis jeg skulle ta bare én høystemt setning fra årets tale, vil jeg nevne den om «helhetlig forvaltning av Norskehavet» og om å «legge økologiske rammer for aktivitetene i havområdene, slik at den samlede påvirkningen ikke overskrider miljøets tåleevne». Om Regjeringen tok dette på alvor, ville jo konklusjonen være grei: Si ja til Venstres forslag om varig vern av de mest sårbare oppvekstområdene for fisk – utenfor Lofoten og Vesterålen.

Som samfunn er vi heldigere stilt enn de aller fleste. Det gjør det også mulig for oss å komme gjennom den eksisterende finanskrisen på en måte som ikke vil gi for store sår for samfunnet og for enkeltmennesker. Det mest avgjørende nå er at Regjeringen i morgen legger fram et statsbudsjett som kan gi sentralbanksjefen grunnlag for å si at rentetoppen er nådd, og at herfra skal rentene nedover.

Ellers har jo debatten om finanskrisen vist at de ideo-

logiske skiller i politikken finnes, og understreket hvorfor Venstre mener det er best at de ytterliggende partiene forblir protesterende salt på maktens ytterste, ikke innenfor. Jeg slutter meg til stortingspresidentens ord:

«Med lov skal verden bygges.»

For Venstre er det soleklart slik at en fungerende markedsøkonomi må ha lovfestede rammer og offentlig kontroll, og at global økonomi må følges opp av global politikk for at økonomien skal fungere etter intensjonene. Sosialister som tror at finanskrisen er markedsøkonomiens fallitt, er like mye på jordet som liberalistene som bruker anledningen til å si at alle regler skal fjernes.

Det er i balansepunktet mellom marked og styring og med et globalt sett av regler som alle må forholde seg til, at hele verden kan høste fruktene av markedsøkonomiens frihet og dynamikk. Global økonomi er grunnleggende bra, men fraværet av en balanserende global politikk er et kjempeproblem. Derfor er det beklagelig at verdens ledere ennå ikke har lyktes med å få på plass en ny WTO-avtale. WTO handler om global politikk, og det er noe verden trenger.

I de siste års oppgangstider har verdens dyreste land blitt enda dyrere, ikke minst arbeidskraften, som utgjør 85 pst. av vår nasjonalformue. Hva gjør vi for å sikre nyskaping, velferd og bærekraft i en slik situasjon – stilt overfor en nedgangskonjunktur?

Omstilling gir også nye muligheter, en sunnere økonomi og sunnere holdninger. Vi går inn i en enda tydeligere kunnskaps- og tjensteøkonomi, og det understreker enda sterkere enn før at forskning må prioriteres høyere enn det den sittende regjering har gjort. Avkastningen av økt forskningsinnsats er formidabel, og uten å være på høyden i ny kunnskap faller vi tilbake også som velferdssamfunn. Offensiv satsing på utvikling av ny kunnskap og smartere metoder er basisen for omstilling fra miljøskadelig samfunn til lavutslippssamfunnet og for stadig knoppskyting av nye bedrifter og arbeidsplasser. Når dette, sammen med omstilling i offentlig sektor, forsømmes, gjør det oss mer sårbare, ikke mer robuste til å møte fremtiden.

Regjeringen har vist oss alle det mange av oss visste fra før: Det løser ikke problemene å kaste nye penger inn i stadig mer krevende offentlige sluk. Det blir tvert imot bare dyrere hvis man ikke samtidig sørger for å gjøre tingene smartere.

Etter at regionreformen – naturlig nok – gikk i vasken, håper Venstre at det på nytt kan bli fokus på å styrke lokaldemokratiet og på lokal problemløsning gjennom sterkere og større kommuner. Problemene i helsesektoren så vel som i den kommunale eldreomsorgen henger i stor grad sammen med de uklare grensesnittene mellom stat og kommune. Samhandlingsreformen tyder på at statsråden har forstått dette, men det gjenstår å se hva som blir resultatet av enda en utredningsrunde.

Statsministeren snakker mye om verdier og om hvilken retning samfunnet tar. Venstre er tydelig på at Regjeringens retning er feil på svært mange områder, selv når verdiene er gode nok. Det er stor avstand mellom Soria Moria-erklæringen og de faktiske resultatene på mange sentrale områder: Kampen mot fattigdom har ikke nådd særlig mye

lenger på de siste tre årene, miljø- og klimapolitikken går for sakte, antall gründere og nye småbedrifter har gått ned tross tidenes høykonjunktur, forskning og høyere utdanning har gått på hvileskjær, og fornyelsen har stanset opp. Ordendringen fra Moderniseringsdepartementet til Fornyingsdepartementet er omtrent det eneste resultatet på den fronten.

Til slutt: Det er riktig at opposisjonen er splittet, og at det ikke finnes noe samlende regjeringalternativ til den sittende. Det er heller ikke behov for noen ny flertallsregjering med store indre sprik. Det vi trenger, er et stortingsflertall og en regjering som kan ta tak i de store utfordringene nasjonalt og internasjonalt, som kan vise veien for Kunnskaps-Norge, Lavutslipps-Norge og et Nyskappings-Norge, som kan gi gode liv også for våre etterkommere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [11:47:58]: Venstre sin leiar har både i dag og tidlegare vore mønsterverdig klår når han har slått fast at det er heilt uaktuelt å samarbeida med Framstagspartiet. I tillegg har Sponheim stilt fleire heilt klare ultimatum, no seinast om oljepolitikken, noko som i realiteten vel betyr at ein seier nei til å samarbeida med Høgre. I tillegg til dette har då Kristeleg Folkeparti fått seg ei skikkeleg overhøving, noko som ein neppe kan kalla for ein samarbeidsinvtitt. Personleg har eg vanskeleg for å sjå føre meg Sponheim som ein samarbeidsminister i ei ny borgarleg regjering.

Det me derimot har fått høyra mindre om, er kva slags type samarbeid Venstre kan tenkja seg i neste periode. Eller er det slik at Venstre allereie no har tenkt å vera Stortingets svar på «Lonely Rider» – einsam, men rettferdig?

Lars Sponheim (V) [11:48:56]: Iallfall rettferdig!

Det Akselsen har rett i, er at det er ett år igjen til valget, og vi bør ha en politisk debatt i Norge som viser forskjellene. Det er bra. Men jeg understreker, og det har ikke minst sammenheng med det trontaledebatten nesten bare handlet om for et år siden, nemlig Venstres veldige tydeliggjøring av den politiske avstanden mellom Venstre og Fremskrittspartiet. Jeg vil gjerne gjenta her: Den ligger fast. Det handler om å ta Fremskrittspartiet på alvor, og det handler om politiske realiteter. Det betyr at det regjeringalternativet Venstre vil gå til valg på, er en mindretallsregjering av partiene fra Bondevik II-regjeringen – en kunne selvsagt drømme om en sentrumsregjering igjen, men det er vel helt i Soria Moria, skulle en tro. Det vil Venstre igjen arbeide for.

Jeg er glad for at denne debatten så langt har vist at Høyre har begynt en opprydding i gråsonen mellom Høyre og Fremskrittspartiet. Det er det eneste nye og oppsiktsvekkende så langt i denne trontaledebatten. Det gleder jeg meg til å høre mer om utover dagen. I så måte ser dette ut til å kunne bli en hyggeligere dag enn jeg har sett på lenge.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:50:05]: Fremskrittspartiet er vant til å få mange merkelapper stemplet på seg, og «uansvarlig» er noe vi har blitt vant til å leve

med. Også velgerne våre har blitt vant til å leve med det. Men Venstres Sponheim tar dette et skritt videre, og sier i Politisk kvarter i dag at Venstre kun vil støtte en «anstendig» borgerlig regjering. I dette alternativet inngår selvsagt 5 pst.-partiet Venstre. Dette er ikke første gangen Venstre stiller seg til doms over andre. I 2001 – i anstendighetens navn – tok Venstre over regjeringsmakten til tross for at velgerne valgte særns anstendig ved valget. Mener representanten Sponheim at han er et mer anstendig menneske enn Fremskrittspartiets tusenvis av tillits- og folkevalgte? For å ta det litt videre: Mener representanten Sponheim at han er et mer anstendig menneske enn meg, eller vil han for fremtiden bruke andre politiske termer når vi diskuterer politikk?

Lars Sponheim (V) [11:51:07]: Det var voldsomt. Jeg vil bare minne om at vi er i en politisk forsamling hvor vi diskuterer politikk. Jeg har aldri opplevd annet i denne sal enn at vi respekterer hverandre som mennesker, og at vi tar hverandres standpunkter på alvor. Det kommer jeg til å gjøre. Det er derfor jeg forteller at representanten Tybring-Gjedde og jeg er grunnleggende uenige om noen helt grunnleggende spørsmål for meg, bl.a. synet på andre mennesker, hudfarge, mangfold, kultur i et samfunn. Det er det anstendig borgerlig politikk handler om, og det er det jeg legger i en anstendig borgerlig regjering.

Jeg har i sommer registrert at Fremskrittspartiets leder har kommet med uttalelser – jeg tror det var fra USA da et av partiene hadde sitt konvent – og jeg ble skremt over synspunkter som kom fram. Og jeg vil understreke: Venstre kan kun være i regjering med partier som har det som jeg vil kalle det borgerlige, mangfoldige og positive synet på at mennesker med ulik bakgrunn, kultur og legning lever sammen.

Magnar Lund Berge (SV) [11:52:16]: I 99 år har Norge hatt en hjemfallsordning som har sørget for at eierskapet til vannkraften og alle utbygde fosser faller tilbake til staten. Det var med Venstres pådriv og framsyn at denne ordningen ble vedtatt i 1909. Innvingene var mange og sterke også den gangen. Likevel, Gunnar Knudsen stilte kabinettsspørsmål for å forhindre et utsettelsesvedtak. På denne bakgrunn er det vi stiller spørsmål ved dagens Venstres håndtering av hjemfallsinstituttet.

Norges forhandlingsleder i hjemfallssaken, professor Fredrik Sejersted, leder av Senter for europarett ved Universitetet i Oslo, har gitt uttrykk for at de borgerliges forslag om utsatt hjemfall kan – og jeg siterer – «ødelegge hele modellen EØS-rettslig, fordi det vil svekke prinsippet om konsistent offentlig eierskap».

Vil Venstre nå akseptere de vedtak som er gjort i saken, og bidra til at hjemfallet sikres, eller vil Venstre i spenn med Fremskrittspartiet og Høyre gamble med saken og mane til omkamp?

Lars Sponheim (V) [11:53:23]: Det er med litt undring jeg hører på denne replikken, for det kan ikke ha vært noen tvil om under hele behandlingen at Venstre er for hjemfall, slik vi var den gang vi gikk i bresjen for å inn-

føre det, og stod ved det nå. Vi stemte også i siste instans for å innføre hjemfallsordningen. Men så var vi opptatt av å finne en overgang som gjør at bedrifter, verdiskaping og investeringer kan ivaretas. Det valgte vi å gjøre ved å finne det grensesnittet som er kjent, som også opposisjonen som er imot hjemfall, gikk inn for, nemlig å lage et felles gjennomskjæringspunkt for når hjemfall finner sted. Det ville gjort det mulig for flere store norske bedrifter å sikre investeringer. Dette hadde det etter vårt skjønn vært mulig å gjennomføre. Jeg leser med undring i avisene at ESA-presidenten sier at han aldri fikk noen henvendelse fra Regjeringen om å prøve denne ordningen, som industrien, som lokalsamfunnet og som opposisjonen gikk inn for. Det er oppsiktsvekkende, og det er altså ikke hold i påstander om at det ikke var en løsning som var fullt kombinerbar med å stå for hjemfallsinstituttet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:54:34]: Venstre har i de siste åra under Sponheims ledelse beveget seg klart i høyre retning. Korrigering av markedskreftene gjennom en aktiv stat i næringspolitikken, konsesjonslover og et skattesystem som begrenser veksten i det lånefinansierte private konsumet, er eksempler på det Venstre har sett på som rød-grønn politikk som går i feil retning.

For Senterpartiet er trygghet for folk som ikke har noe ekstra å rutte med, den største form for samfunnsmessig tilrettelegging av folks frihet. Senterpartiets slagord «vekst er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre» får nå en ny oppslutning, fordi det er en klok og anstendig holdning både for land og for familier. Den markedsliberalistiske finanskrisen bl.a. basert på spekulasjonsbonuser til ledere i investeringsbankene har bristet. Den store regninga kommer. Hvem skal betale? Vil Sponheims Venstre nå bevege seg i retning av sterkere fellesskapsløsninger, Gunnar Knudsens Venstre, altså en ny kurs for dagens Venstre?

Eirin Falde hadde her overtatt presidentplassen.

Lars Sponheim (V) [11:55:38]: Med ett minutt vil jeg starte med å si at Venstre både i Gunnar Knudsens tid, i Castbergs tid og i nåtid alltid har tilhørt et ikke-sosialistisk sentrum. Det betyr at en er i stand til å finne fram til gode løsninger, samarbeide med Arbeiderpartiet om mye god fellesskapspolitikk og sette grenser for hva skattelette skal kunne gjøre med fellesskapene våre, og på den annen side samarbeide med andre ikke-sosialistiske partier, historisk sett nesten alltid Senterpartiet, om hvordan samfunnet, bestående av enkeltbedrifter, enkeltmennesker og familier, kan bygges nedenfra. Denne kombinasjonen er sentrum. Denne kombinasjonen hører også Senterpartiet hjemme i. Jeg lærte en gang av en tidligere senterpartileder, Anne Enger, at selve lakmustesten på sentrum er at du skal sette deg slik at du er i stand til å samarbeide til to sider i politikken. Det gjør Venstre. Dessverre gjør ikke Senterpartiet det om dagen.

Reidar Sandal (A) [11:56:46]: Representanten Sponheim er den av dei norske partileiarane som har lengst erfaring i stolen. Han har i sitt virke som partileiar teke mål

av seg til å opptre både poengtert og tydeleg med sin politiske budskap. Eg må gi Sponheim den komplimenten at han i stor grad har lykkast i den strategien. Det må derfor vere frustrerande for representanten Sponheim å erfare at det største partiet som han ønskjer å samarbeide med i regjering, er prega av ei vaklande oppfatning, av eit tvisyn – for å halde seg i Venstre sitt vokabular. Høgre ser framleis eit samarbeid med Framstegspartiet eller eit samarbeid med Venstre og Kristeleg Folkeparti som ei moglegheit.

Spørsmålet mitt må derfor bli: Er representanten Sponheim komfortabel med den uklare situasjonen som rår ved at Høgre framleis, mindre enn eitt år før stortingsvalet, satsar på to hestar i regjeringsspørsmålet?

Lars Sponheim (V) [11:57:56]: Nei, det er jeg ikke komfortabel med. Det har jeg heller ikke vært de siste årene, vil jeg si, kanskje spesielt det siste året, fordi vi nærmer oss valg. Og jeg har vært ganske tydelig på å uttrykke det. Det må etter mitt skjønn være en ideologisk og politisk stor avstand mellom Fremskrittspartiet og Høyre. Ikke minst i disse dager, da vi har fått lest og hørt mye om Kåre Willoch's Høyre, må den avstanden være tydelig. Jeg hadde lenge håpet at Høyre skulle fortelle om og markere denne avstanden. Jeg ser ansatser som går i en slik retning i starten på denne stortingssesjonen. Jeg er glad for det. Jeg tror det hadde styrket de aktuelle anstendige borgerlige alternativer at de tre tidligere Bondevik II-partiene hadde kjørt felles front mot valget og markert avstand til Fremskrittspartiet. Jeg håper fortsatt på det.

Ellers kan jeg love representanten Sandal at jeg fortsatt – selv om jeg begynner å bli en gammer partileder – kommer til å prøve å være så tydelig som jeg kan være. Ikke minst etter å ha tilbrakt en flott sommer oppunder Hardangerjøkulen, hvor jeg gikk snakkende med meg selv, kan det blir mange interessante politiske utspill.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Hill-Marta Solberg (A) [11:59:22]: Gjennom sterke fellesskap skaper vi mer velferd, mer rettferdighet og sosial utjevning. De store pengene har de siste tre årene blitt brukt på de tunge velferdssektorene – på helse, på barnehager, på eldreomsorg og på utdanning. Kommuneøkonomien er styrket med vel 20 milliarder kr. Dette har gitt resultater: over 10 000 nye årsverk innen pleie og omsorg og mange tusen nye barnehageplasser. Sysselsettingen er økt med om lag 200 000, og ledigheten er halvert.

For Arbeiderpartiet er rettferdighet og sosial utjevning en kjerne i politikken. Den rød-grønne regjeringen har gjennomført viktige tiltak for å skape mer sosial utjevning. Det aller viktigste er at ledigheten er kraftig redusert. En jobb å gå til er det mest avgjørende for å holde folk unna fattigdom. Den kraftige økningen i minstepensjonen er et annet tiltak for å redusere fattigdom. Det samme er tilfellet når unge uføre får økte trygdeytelser. Tallene viser at færre er avhengige av sosialhjelp i dag. Vi er på rett vei. Vi vil fortsette kampen for sosial utjevning – både gjennom skattepolitikken, boligpolitikken, en aktiv arbeidsmarkedspolitik og gjennom videre opptrapping av minstepensjonen.

Den internasjonale finansuroen og finanskrisen i USA har satt sitt preg på de siste ukene, og naturligvis har dette også preget dagens trontaledebatt. Når amerikanske finansinstitusjoner nå har fått en gigantisk redningspakke fra myndighetene, rystes markedsliberalismen i sine grunnvoller. Naturligvis spør mange seg hvordan dette vil slå ut i norsk økonomi, og hva det vil bety for den enkelte. I den globale økonomien blir ingen uberørt, heller ikke vi. Rentene presses oppover, bankene blir mer restriktive på å gi ut lån, og for enkelte bedrifter har finansuroen allerede ført til redusert etterspørsel, og det varsles om permitteringer.

Men heldigvis er det fundamentale forskjeller på norsk og amerikansk økonomi, og ikke minst på den økonomiske politikken som føres. Vi har en solid økonomi med overskudd på statsbudsjettet, og vi har en ansvarlig budsjettpolitikk som gir oss handlingsfrihet. Den norske modellen, der vi ikke overlater alt til markedet, men har politisk vilje til nødvendige reguleringer og kontroll også av finansmarkedene, sikrer oss mot amerikanske tilstander. Den internasjonale finansuroen er i virkeligheten en fullstendig fallitt for den politikken som Fremskrittspartiet står for her hjemme: Uansvarlig stort pengeforbruk, det har vi sett gjennom flere år, finansmarkedet skal få lov til å styre seg selv, slik står det i alle fall i programmet, kontrollordningene er overflødige, og det er dokumentert gjennom kutt i Kredittilsynet.

Dette er den siste trontaledebatten i Stortinget før neste års valg. Vi går et spennende politisk år i møte. Både i denne salen og ute blant velgerne merkes det at valgkampen så smått er kommet i gang. Regjeringspartienes politikk viser resultater, og det siste året av perioden vil vi fortsette kursen for velferd, for rettferdighet og for sosial utjevning. I morgen blir det lagt fram et budsjett som viser dette. Det interessante i tida framover blir å komme til klarhet i hva som egentlig utgjør alternativet til denne politikken. Så langt er det høyst uklart. I trontalen for tre år siden sa Siv Jensen at man skulle bygge allianser for å skape grunnlag for en ikke-sosialistisk flertallsregjering. I fjor høst fulgte Erna Solberg opp med å slå fast at vi bygger et bredt politisk samarbeid stein for stein fram mot 2009, med ambisjon om å danne regjering. Resultatet av denne byggingen, av denne jobbingen, sa representanten Lars Sponheim tydelig fra om her i salen for få minutter siden. Han sa at det finnes ikke noe avklart regjeringalternativ på borgerlig side.

Slik forholdet mellom partiene på høyresiden nå er, må vi legge til grunn at et alternativ til den sittende regjering vil måtte preges av Fremskrittspartiet. Det vil bety et markert brudd med vår politikk for velferd, arbeid og sosial utjevning. Fremskrittspartiets politikk med løssluppen pengebruk og en klokkeetro på at markedet ordner opp på egen hånd, ville nå ha vært som å helle bensin på bålet. Det er et eksperiment vi ikke må ta oss råd til. Nå trenger vi virkelig en ansvarlig og langsiktig økonomisk politikk, vi trenger velferd, sterke fellesskap og politisk styring av markedskreftene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (FrP) [12:04:22]: Jeg hører på representanten Solberg at man fortsatt skal drive sosial utjevning. Den kursen skal videreføres. I tre år nå har den sittende regjeringen økt boutgiftene for folk flest. De har økt skatter og avgifter for folk flest, de har økt strømutgiftene for folk flest, og de har økt renten for folk flest. Det er den type sosial utjevning som denne regjeringen står for, og de skal videreføre den kursen.

Jeg lurar nå først og fremst på hvilke ytterligere økninger som Regjeringen kaller sosial utjevning, folk flest kan vente seg fra denne regjeringen. Det er det ene spørsmålet.

Og: Jeg spurte statsministeren tidligere i dag, og vil gjerne utfordre representanten Solberg også: Hvis det er slik at man går rundt og tror at man ikke har regulering og styring på finansmarkedet i USA, er det slik at man har mer eller mindre regulering av finansmarkedet i USA, eller er det slik at USA har sluppet det fritt? Det vil jeg gjerne ha svar på, for det medfører ikke riktighet, og jeg synes det er meget alvorlig hvis den sittende regjering får spre rykter og usannheter om USA og om at det ikke finnes reguleringer der.

Hill-Marta Solberg (A) [12:05:30]: Jeg må først få gjenta litt av det jeg sa i mitt innlegg for veldig kort tid siden: At arbeidsledigheten er halvert, at vi har 200 000 flere sysselsatte, er kanskje det aller viktigste tiltaket som har skjedd på lange tider for å få folk ut av fattigdomsklemma. Ingenting er viktigere enn å ha jobb og egen inntekt, hvis en ikke skal bli avhengig av å gå på sosialkontoret.

I tillegg har Regjeringen drevet en politikk overfor dem som har minst, minstepensjonistene spesielt, som har gitt dem et løft i inntekt som de aldri har vært i nærheten av før, og som faktisk også betyr at færre av dem er avhengige av støtte i tillegg til sin pensjon. Regjeringen vil også komme med fornyede tiltak innenfor boligpolitikken.

Jeg har skjønt at Fremskrittspartiet har drevet utstrakt studievirksomhet i USA og spesialisert seg på hvordan pengemarkedet og kredittmarkedet styres i USA, og kommet til at det er sosialisme. Jeg synes Fremskrittspartiet skulle erkjenne at USA de siste åtte årene er blitt styrt av George W. Bush, at det er hans politikk som har slått totalt feil i USA, og at den ikke engang er til å sammenlikne med norsk politikk – verken pengemarkedet eller budsjett- og finanspolitikken.

Per-Kristian Foss (H) [12:06:51]: Representanten Solberg sa at dette er den siste trontaledebatten før valget. Det er riktig, men det er også representanten Solbergs siste trontaledebatt. Det beklager jeg, for med det går en god kollega og en meget spennende konkurrent ut av politikken.

I mange replikkordskifter den tiden jeg var statsråd, reiste representanten Solberg spørsmålet om hvorfor i all verden antallet uføretrygdde fortsetter å øke. Det var en tid da vi ikke hadde så mange ledige jobber. Dessverre har denne utviklingen fortsatt – også under denne regjeringen – på tross av at vi har hatt et rekordartet antall ledi-

ge jobber å vise ledige til, deriblant de som går ut i trygd. Mitt spørsmål er: Ved slutten av denne perioden for representanten Solberg, er hun fornøyd med en slik utvikling? Jeg hadde faktisk ventet noen mer aktive tiltak fra de rød-grønne partienes side. Jeg hadde faktisk også ventet at man hadde sett litt på de ideer Høyre har lagt frem om å knytte f.eks. rettigheten til sosialhjelp til plikt til å motta kvalifiseringsstønad, eller kvalifiseringsprogram, altså plikt til aktivitet. Men det har man altså avvist.

Hill-Marta Solberg (A) [12:08:00]: Aller først må jeg få si takk for hyggelige ord. Jeg har også hatt gleden av mange gode replikkordskifter og debatter med representanten Foss her i salen gjennom mange år.

Så til det som skjer med statistikken og antallet uføretrygdede. Ja, dette har vært en utfordring for samtlige regjeringer, i hvert fall i de 15–16 årene jeg har vært med i politikken, også da Per-Kristian Foss var regjeringsmedlem. Den regjeringen som sitter nå, har faktisk grepet fatt i dette på en måte som aldri har vært gjort tidligere. Representanten Foss nevnte selv stikkordet for det, nemlig kvalifiseringsprogram. Nå gjennomføres det en innsats for å få folk ut av trygdefellen som er mye mer omfattende enn vi noen gang har hatt før. Det tar tid å få fram resultater, men de kommer. Det gjennomføres et systematisk arbeid fra Regjeringen for å få kvalifiseringsprogrammene virksomme, som forhåpentligvis bidrar til at vi snur en uheldig statistisk utvikling når det gjelder antallet uføretrygdede.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:09:15]: Representanten Solberg var inne på reguleringer i sitt innlegg, og mente med det at også en trontaledebatt muligens kan skyve litt på politikken. Ved å ha i mente at Solberg har en fortid som sosialminister, har jeg lyst til å ta opp spillpolitikken til Regjeringen.

Vi har fått reguleringer på pengespill, men Bondevik-regjeringen ønsket å forby bingoautomater også. Det er et pengespill som denne regjeringen ikke har ønsket å regulere i det hele tatt. Samtidig er det grunn til å peke på at enkelte partier også har store inntekter fra akkurat denne typen virksomhet. Ekspertene sier at det ikke er grunnlag for å tro noe annet enn at disse er like avhengighetsskapende som andre. Lotteritilsynet har ikke vært inne og vurdert denne typen spill, det har departementet selv vurdert.

Mitt spørsmål er: Er Hill-Marta Solberg enig med Inga Marte Thorkildsen, som på vegne av sitt parti har uttrykt at man bør regulere dette strengere?

Hill-Marta Solberg (A) [12:10:30]: Jeg vil først si at den rød-grønne regjeringen har grepet fatt i et av de mest utfordrende områdene når det gjelder spill, nemlig spilleautomater, og funnet en løsning på det. Det innebærer et stort framskritt i den forstand at vi har fått de vanedannende automatene ut av markedet og forhåpentligvis i et system så folk ikke blir spilleavhengige via automater.

Så tror jeg vi alle sammen må erkjenne at ikke minst i en digitalisert verden kommer det stadig nye utfordringer, og vi må sikkert i framtiden også diskutere behovet for nye reguleringer, når vi ser at nye arenaer for spill duk-

ker opp. En del av disse områdene er meget krevende å make å regulere, men uansett er det viktig at vi politisk tar fatt i det. Jeg har respekt for at Kristelig Folkeparti på noen punkter har vært uenig med regjeringspartiene når det gjelder spillpolitikken, men det vesentlige er at vi har greid å stramme inn på viktige områder. Nå er kanskje det som skjer innenfor det teknologiske området, og alle de mulighetene som har åpnet seg der for at folk kan spille bort hus og hjem, den største utfordringen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Inge Ryan (SV) [12:12:01]: Trontaledebatten er den viktigste politiske debatten i Norges viktigste rom. Det er fordi det er her vi skal ta vare på demokratiet. Vi befinner oss i demokratiets høyborg og har et spesielt ansvar for å ta vare på og videreutvikle demokratiet. En del personer har opp gjennom årene prøvd å gjøre demokratiet mindre enn det det er, og til dels latterliggjort og nedvurdert politisk styring som noe mindreverdig. Enkelte har sagt til meg at de ikke skjønner hvorfor jeg holder på med politikk, det er på andre arenaer det skjer. Heldigvis får pipa en annen låt i disse dager, når man ser at man faktisk trenger politikere når ting går litt på skjeve – da roper man etter mer politisk styring. Jeg tror det er vår oppgave i en trontaledebatt å huske på at demokratiet i seg sjøl har en egenverdi, men det har en stor verdi i forhold til at det er demokratiet som har vært med på å bygge dette landet stein for stein, det har utviklet det velferdssamfunnet som vi alle sammen er fornøyd med, og det har gjort at vi har levende prosesser.

Hva er politisk styring? Jo, politisk styring er samfunnsbygging, og det er et fag som vi politikere er aller best i. Det handler om en dualistisk tilnærming til samfunnet der vi ser at når et samfunn skal bygges, er det utrolig mange hensyn som skal tas. Det blir aldri perfekt, men vi er alltid på vei mot noe, på vei mot det perfekte og det vi tror på. Så bygger man stein for stein, slik vi har gjort det i Norge på en rekke områder.

La meg nevne tre områder – jeg kunne nevnt mange, men jeg har kort tid – der politisk klokskap har ført til at vi har et fantastisk samfunn. Det første er at vi har en felles offentlig skole, der alle, uansett bakgrunn, i dag kan gå fra de er seks år og til de er ferdig utdannet på høyskole eller universitet, uavhengig av bakgrunn og økonomi til foreldrene. Det i seg sjøl er et grep som er gjort som etter min mening er utrolig viktig for at vi har et samfunn der forskjellene er så små som mulig. Etter hvert vil alle også få barnehageplass. Vi nærmer oss, og det er utrolig få plasser som mangler for at også det er nådd. Da har man et tilbud helt fra første leveår og fram til man er ferdig utdannet.

Et annet område er vannkrafta vår. Dyktige folk laget for ca. 100 år siden ordninger, kalt hjemfall, som gjorde at den viktigste naturressursen som finnes i Norge, vannkrafta, tilhører fellesskapet. Vi nyter godt av at man omformer vannkraftas fenomenale ressurser til velferd for folk. Det er ikke noe som skal vare i 50 år, 100 år, 200 år – nei, de skal vare til evig tid. Evig tid er et veldig langt

perspektiv, men det krevdes politisk klokskap for å få det til.

Et tredje område gjelder alle de sosiale ordningene som er bygd, stein for stein, der man har fått til et sosialt nettverk, et sosialt nettverk som er enestående i Norge. Det har man også fått til med politisk håndverk.

Når jeg møter folk – jeg står en del på stand også når det ikke er valgkamp – spør de ikke om mindre politisk styring. De vil ha mer politisk styring. De sier til meg at de vil ha politisk styring over strømmen på grunn av at strømprisene hopper opp og ned. Også på andre områder vil de ha mer politisk styring. Jeg tror folk ønsker seg mer politisk styring. Og så kan man spørre: Hva slags politisk styring vil de ha? Skal vi fortsette med dagens regjering? Eller skal vi få noe helt annet?

Dagens regjering går i en retning der man, etter min mening, absolutt bygger på fellesskap og tar vare på den velferdsmodellen som vi har. Det er ikke en perfekt regjering, men den går i en meget god retning. Den gjør veldig mye bra, og den har tenkt å gjøre enda mer etter 2009 når den begynner på Soria Moria II. Jeg tror det norske folk vil ha mer av Soria Moria, ikke mindre.

Alternativet er at vi vil få et samfunn der Fremskrittspartiet styrer og har en vesentlig hånd på rattet, sammen med Høyre. Det vil bli et helt annet samfunn, der man bygger ned velferdsgoder. De har til og med sagt at hjemfallsordningen skal fjernes. Hjemfallsordningen skal fjernes! Og i tillegg vil de privatisere skolene igjen. Altså: Viktige ting som politisk håndverk har skapt, skal bygges ned. Det er det velgerne står overfor når de skal gå og stemme om elleve måneder.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kåre Fostervold (FrP) [12:17:25]: I forbindelse med trontalen har man drevet med svartmaling når det gjelder markedsøkonomien og Fremskrittspartiets holdning til den. Senest nå var representanten Ryan oppe og påstod at årsaken til den finansuroen vi nå ser, er mangel på statlige reguleringer.

Men så er det dette med ord og handling. Senest i vår sesjonen stemte SV for å øke aksjeandelen i Statens pensjonsfond – Utland fra 40 pst. til 60 pst. Fremskrittspartiet foreslo å beholde den på 40 pst., men SV ville altså øke den risikoen det er å øke andelen aksjer på verdens børser.

Hvorfor går SV inn for å øke risikoen når det gjelder forvaltningen av skattebetalernes penger, i et aksjemarked de selv mener mangler reguleringer?

Inge Ryan (SV) [12:18:22]: Her er vi inne på kompliserte ting som jeg ikke skal gjøre meg til ekspert på. Vi vet at det er en fordeling mellom obligasjoner og aksjer når man skal plassere de enorme midlene som vi har. Vi har jo så mye penger i Norge, og å håndtere dette på en fornuftig måte krever kompetanse, i hvert fall utover det som jeg besitter. Hvorledes fordelingen skal være mellom aksjer og obligasjoner, er en vurdering der vi lytter til de ekspertene vi har i Finansdepartementet, i Regjeringa og

eksperter for øvrig. Jeg vil ikke si om det er riktig å øke fra 40 pst. til 60 pst. Når Regjeringa har funnet ut at det er det mest fornuftige, har jeg tillit til at regjeringa vår har gjort en klok vurdering, og vi har sluttet opp om det.

Martin Engeset (H) [12:19:22]: Etter å ha hørt på de rød-grønne talerne så langt i denne debatten er det to ting som slår meg: Selvskrivet kjenner ingen grenser, og selvtilfredsheten når stadig nye høyder. Det er jo slik – virker det som – at alt som går bra, er Regjeringens fortjeneste, og alt som går galt, er andres skyld.

Jeg tror at mange av dem som stemte på SV og de rød-grønne i 2005, har grunn til å være fryktelig skuffet. Det er de jo åpenbart etter meningsmålingene å dømme. De skulle fjerne fattigdommen og få folk opp «om morra'n», ble det sagt. I dag vet vi at det er like mange fattige som da Regjeringen overtok. Og med 16 rød-grønne renteøkninger, kraftig økte matvarepriser og økte utleiepriser står SV og de andre partiene ikke bare lenger unna målet enn før, situasjonen er den at enda flere står i fare for å bli fattige. Dette er ikke bare en brutal, usosial politikk, det er også et svik mot de aller svakeste i samfunnet. Eller sagt med andre ord: mindre til dem som har minst fra før.

Er det dette SV mente med å dele godene?

Inge Ryan (SV) [12:20:36]: For det første sa jeg i mitt innlegg at det ikke er alt som er perfekt med denne regjeringa. Retninga er veldig riktig. Vi gjør veldig mye bra, men det er klart at det er områder der vi kunne ha tenkt oss å ha kommet lenger. På noen områder er vi avhengige av forhold som skjer utenfor oss. For eksempel: Når renteøkninger blir nevnt, er det ikke bare den norske regjeringa som bestemmer renta i Norge. Vi er avhengige av internasjonale forhold på det området. Derfor er det områder der vi kunne ha tenkt oss å ha vært flinkere – også områder som vi har ansvar for sjøl.

Det viktigste vi har gjort for de fattige, er at vi nesten ikke har arbeidsledighet i Norge. Det er det viktigste med tanke på fattigdom. Jeg har sjøl vært leder for et arbeidskontor i mange år, og det å få folk i arbeid var noe som vi satte aller mest pris på. Det har vi gjort. Det er nå en historisk lav arbeidsløshet, og det er vi veldig fornøyd med.

Når det gjelder matvareprisene, har jeg alltid sagt at maten er billig i Norge. Den har aldri vært så billig som nå i forhold til hva vi tjener.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:21:50]: Jeg lytter alltid oppmerksomt til de interessante innlegg som representanten Inge Ryan holder fra Stortingets talerstol. Det gjorde jeg også i dag. Jeg skjerp selvfølgelig ørene ekstra da jeg hørte ham snakke om politikk under evighetens synsvinkel.

Jeg må vel si at jeg tror at Inge Ryan fram mot valget vil måtte konsentrere seg mer om å forklare om de løftene man gav før siste valg, holder fra det ene valget til det andre. Det gjelder særlig fattigdom. Det er ikke slik at folk nå roper på mer rød-grønn politikk. I en undersøkelse sier syv av ti nordmenn at de mener Regjeringa gjør for

lite med tanke på fattigdom. Sist Inge Ryan ble konfrontert med dette, i trontaledebatten for ett år siden, svarte han med å henvise til NAV-reformen og sa at den kom til å fungere greit i løpet av det kommende året.

Spørsmålet mitt er: Er Inge Ryan fornøyd med Regjeringens innsats når det gjelder kampen mot fattigdom, som skulle avskaffes med et pennestøk?

Og punkt to: Er han fornøyd med måten NAV-reformen nå fungerer på, som et virkemiddel mot fattigdom?

Inge Ryan (SV) [12:22:51]: Til det første spørsmålet: Jeg er delvis fornøyd med avskaffelsen av fattigdom. Jeg er fornøyd med at vi har fått såpass mye folk i arbeid, at så mange er sysselsatt.

Vi har fortsatt for mange som står utenfor arbeidslivet, og som sliter med økonomien. Vi håper det kvalifiseringsprogrammet som er satt i gang, skal gi gode effekter, slik at enda flere kommer i arbeid. Det er helt opplagt, som det er sagt tidligere i debatten i dag, at det er sløsing med samfunnets ressurser at vi har så mange stående utenfor arbeidslivet – 800 000. Vi har fortsatt en vei å gå før vi får til det – det er det ingen tvil om.

Når det gjelder NAV-reformen, ser jeg at NAV-reformen står og bikker – jeg kan faktisk litt på dette fagområdet. Det er tre kulturer som skal smeltes sammen, og man har en utfordring med å få arbeids-, trygde- og sosialkontor til å fungere godt i lag. Jeg er spent på, og følger nøye med på, hvordan NAV-reformen utvikler seg. Jeg synes man står på et bikkepunkt for hvorvidt reformen skal lykkes eller ikke, men jeg håper, i likhet med Høybråten, at man skal lykkes etter hvert.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [12:24:13]: Trontalen og trontaledebatten skal peke framover. Jeg skal starte med å sitere – ikke fra trontalen, men fra stortingspresident Thorbjørn Jaglands tale ved Stortingets åpning. Han ser litt tilbake, og han sier:

«Stortinget har forvaltet en ufattelig nasjonal formuesøkning som har skjedd over svært kort tid, med stor kløkt. Historien har vist at raskt økende rikdom lett er blitt begynnelsen på undergangen for både nasjoner og enkeltpersoner.»

Og videre:

«Men Stortinget har handlet med en bemerkelsesverdige nøkternhet, samtidig som midlene i hovedsak er gått til å bygge fellesskapet og trygge framtiden.»

Senterpartiets deltakelse i sentrum–venstre-regjeringen har ett mål: Å bygge hele landet ved å skape og så å dele. Godt utbygde velferdsordninger er et resultat av et aktivt offentlig samspill med et sterkt næringsliv, organisasjoner og folk. Verdiskapingen skal sikre både det offentlige og hvert enkelt menneske et økonomisk fundament som gir trygghet for morgendagen. Det er Senterpartiets mål at alle som har arbeidsevne, gjennom ulike tiltak, skal hjelpes inn i arbeidslivet, ikke bare i oppgangstider, men også når nedgangen kommer. Arbeid er det viktigste tiltak som kan føre mennesker ut av fattigdom.

Finanskrisen kaster skygger over framtiden og skaper usikkerhet for mange. Norge er bedre rustet til å takle den internasjonale finanskrisen vi nå er inne i, enn mange andre land. Vi har lagt vekt på en god, moderne og sammenhengende regulering av finanssektoren, men det er naivt å tro at denne krisen ikke vil ramme. Når verdensøkonomien vakler, får det konsekvenser for norsk eksport når det gjelder etterspørsel etter varer. Innenlands ser vi at det innen bygg og anlegg i deler av landet er bråstopp, og det samme gjelder boligomsetningen. Usikkerheten for den framtidige økonomiske situasjonen for den enkelte preger mange menneskers hverdag. Alle har visst at den solide veksten i privat sektor og økonomi ikke kunne fortsette. Senterpartiet mener det er spesielt viktig å sette i verk tiltak for å hindre at folk mister jobben, at arbeidsledigheten vokser.

Mangel på arbeidskraft grunnet svært høy aktivitet i privat sektor har fram til nå begrenset mulighetene til å øke innsatsen i offentlig sektor. Mindre press i arbeidsmarkedet åpner muligheten til å øke innsatsen innen offentlige oppgaver, som bl.a. infrastruktur, opprusting, bygg og vedlikehold. Vi eier det privilegiet i landet vårt at vi har mulighet til å møte en konjunkturedgang med mottiltak. Denne muligheten må vi forvalte med klokskap til beste for folket.

Det er en annen krise som preger millioner av mennesker, og som statsminister Jens Stoltenberg påpekte i sin tale til FNs generalforsamling, nemlig matvarekrisen – en krise som vil bli forsterket gjennom finanskrisen: Høye matvarepriser, matvarelagrene er mindre enn på mange år, 860 millioner mennesker sulter. FNs matvareorganisasjon, FAO, anslår at matproduksjonen må øke med 50 pst. innen 2030 for at verdens befolkning skal ha tilstrekkelig tilgang på mat. Skulle ikke vi, som er et rikt land, i det minste sørge for å produsere vår egen mat? En framtidig WTO-avtale må sikre hvert land retten til å produsere mat til egen befolkning.

Så til en tredje krise – et energiforbruk som ikke er bærekraftig.

Senterpartiet mener det er viktig å føre Norge fra det fossile til det fornybare energisamfunnet. Viktige målsettinger for politikkutforming er å minske energiforbruket og produsere mer rein energi, å erstatte fossil energi med fornybar energi og å bruke energien mer effektivt enn i dag. Teknologitvillingen i skjæringspunktet mellom miljø og energi bør gjøres til et av Norges fortrinn. På fornybar energi-området er regjeringserklæringen tydelig og offensiv, men vi er ikke kommet langt nok. Lave energipriser stimulerer ikke aktørene i tilstrekkelig grad til å satse på alternative energikilder. Jeg mener Regjeringen i større grad bør vurdere ytterligere og sterkere virkemidler for å løfte fram fornybar energi som bioenergi, vind-, sol-, bølge- og tidevannskraft.

Tiden framover er usikker. Senterpartiet vil møte utfordringene framover med ansvarlighet, slik at landet kan bygges på en bærekraftig måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:29:25]: Representanten Skjælaaens innlegg var veldig likt det som ble framlagt i trontalen. Den største likheten var vel på mange måter fraværet av tiltak for å gjøre noe innen helsesektoren, der det faktisk er problemer. Representanten Skjælaaen nevnte ikke med ett eneste ord noe som hadde med helse å gjøre. Det synes jeg var litt trist, i og med at jeg gjennom en del år i helse- og omsorgskomiteen har blitt kjent med Skjælaaen som en person som er opptatt av de svake og av dem som har behov for hjelp.

Etter alle de krisene representanten Skjælaaen nevnte i sitt innlegg, i en tid da hans eget parti sitter i regjering – jeg har ikke hørt nevnt så mange kriser før – er mitt spørsmål til Skjælaaen følgende: Det står 4 000 mennesker i kø for å få rusbehandling i Norge. De aller fleste av oss har det veldig bra, men enkelte grupper sliter veldig, og rusmisbrukerne er en av disse gruppene. Hva vil Regjeringen spesifikt gjøre, slik at disse 4 000 nå får hjelp og ikke bare blir oppholdt med prat?

Rune J. Skjælaaen (Sp) [12:30:38]: Jeg nevnte tre kriser i mitt innlegg, tre alvorlige kriser. Den ene er en finanskriser som kan rokke ved svært mye, den andre er en matvarekrise som rammer 860 millioner mennesker i verden, og den tredje handler om en krise for miljø og bærekraft. Dette er det faktisk viktig å legge sterk vekt på i en trontaledebatt i den situasjonen vi er i nå.

Og ja, helse er slettes ikke glemt av Senterpartiet eller undertegnede, som har vært første nestleder i helse- og omsorgskomiteen. Det vi vil satse sterkt på framover, er faktisk rusbehandling. Vi har et statsbudsjett som kommer, men Regjeringen har tidligere varslet at rusbehandling er et område som trenger en forsterket innsats. Rusmisbrukere bør ha et behandlingsforløp som går uten stopp, fra de kommer inn til avrusning og fram til de kan gå ut og føres tilbake til samfunnet på en god måte.

Gunnar Gundersen (H) [12:31:58]: Senterpartiets representant har blitt svært kriseorientert. Jeg tror også det med ren energi er en krise, hvis man spør mange av aktørene i den bransjen, men det skal jeg ikke gå inn på.

Det som forundret meg, var også at man holdt samferdsel helt utenfor. Det ble heller ikke nevnt med ett ord av Senterpartiets representant. Transport er det viktigste for mye av Distrikts-Norge og for å bygge landet. Jeg sitter her med statistikk som viser at den rød-grønne regjeringen ikke har klart å øke samferdselens andel av utgiftene i Norge, altså har man ikke klart å oppprioritere samferdsel. Man klarer heller ikke å bygge mer vei, man bygger mindre vei. Da blir spørsmålet: Er det slutt på at Senterpartiet skal bygge landet?

Rune J. Skjælaaen (Sp) [12:32:50]: Nei, det er slettes ikke riktig. Hvis representanten hadde hørt etter, brukte jeg et annet uttrykk for samferdsel, nemlig å bygge infrastruktur, og det understreket jeg faktisk i innlegget mitt. Mindre press i arbeidsmarkedet åpner mulighetene for å øke innsatsen innen offentlige oppgaver som bl.a. infrastruktur, opprusting, bygg og vedlikehold. Samferdsel vil

alltid være en svært viktig oppgave for Senterpartiet, og det er det faktisk for denne regjeringen. Denne regjeringen er faktisk den som har greid å holde seg på bevilgningsnivået som Nasjonal transportplan la opp. I 2005 la Høyre seg på et årlig nivå som ligger 2,5 milliarder kr under det som denne regjeringen har gjennomført. Vi hadde jo håpet at kanskje flere hadde begynt å snakke om et samferdselsløft, mer enn bare med ord, men også med handling.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:34:07]: Representanten Skjælaaen begynte sitt innlegg med å si at trontalen skal peke framover. I 2010 skal forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten evalueres. Derfor vil dette i valgkampen fram til stortingsvalget i 2009 være en av de viktigste sakene. Senterpartiet har i inneværende periode styrt Olje- og energidepartementet, og også da gått i spissen for massive seismikkundersøkelser i dette området som har ført til at fiskerne er satt på land. Samtidig uttrykte tidligere senterpartileder og olje- og energiminister Åslaug Haga sterk skepsis til oljeboring utenfor Lofoten. 10. juni sa hun til Stavanger Aftenblad:

«Når det gjelder områdene utenfor Lofoten og Vesterålen (...) så er jeg meget skeptisk til å starte oljeutvinning her. Hvis jeg skulle tatt stilling til dette nå, ville jeg definitivt sagt nei.»

Vi har fått ny senterpartileder, ny parlamentarisk leder og ny olje- og energiminister, så spørsmålet er: Hva mener Senterpartiets nåværende lederskap om oljeboring i Lofoten og Barentshavet?

Rune J. Skjælaaen (Sp) [12:35:19]: Det er helt korrekt, det representanten Holten Hjemdal presiserer, at dette skal opp til ny behandling i rulleringen av planen i 2010.

Senterpartiet er inne i en solid programprosess. Vi har et landsmøte foran oss der vi også skal vedta programerklæringer og programstandpunkt som gjelder neste stortingsperiode. Den programprosessen skal ikke jeg foregripe. Men det jeg kan si, er at da vi forhandlet fram Soria Moria-erklæringen, var det veldig viktig at Senterpartiets program, SVs program og Arbeiderpartiets program var konkrete. Det skal også vårt program være, slik at vi kan treffe en rett beslutning når vi kommer til 2010.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:36:39]: Regjeringen varsler i trontalen at den vil starte arbeidet med en samhandlingsreform i helsevesenet. Hvorfor det? Jo, vår analyse er at de enkelte delene av norsk helsevesen hver for seg ikke er uten feil, men på mange måter fungerer godt. Men de pasientene som har behov for helhetlig pasientforløp, blir taperne, fordi de ulike leddene ikke samhandler godt nok.

Det er mange eksempler som kan underbygge det jeg nå sier. Et eksempel er eldre innlagt på sykehjem som skrives inn og ut av sykehus, ikke fordi de i prinsippet etter spør eller har behov for sykehustjenester, men fordi det

økonomiske systemet tilsier at innleggelse skjer. Pasienten blir kasteball, og samfunnets totale kostnader øker, men kommunene tjener på det.

Et annet eksempel gjelder rusmisbrukeren som har vært ett år, to år, tre år på en heldøgnsbehandlingsinstitusjon, som har lært seg å leve med sin rus der, og som etter å ha vært rusfri kanskje et helt år skrives ut til en kommune og da til et nærmest ikke-eksisterende kommunalt tjenestetilbud. Hva skjer? Tre–fire dager etter at utskrivningen er gjennomført, sprekker han, og ett–to–tre år med heldøgnsbehandling er bortkastet.

Et tredje eksempel: I 2007 hadde vi ved norske sykehus 150 000 liggedøgn for utskrivningsklare pasienter. Et enkelt anslag tilsier at vi brukte 800 mill. kr på å ha pasienter liggende i sykehus som ikke hadde noe i sykehuset å gjøre. Det var et dårlig pasienttilbud når sykehuset var ferdig med deg. Det skapte kø, for utenfor stod det pasienter som ønsket å komme inn. Det var en dyr og dårlig løsning. Kommunene hadde ikke råd til å ta imot deg, mens pengene ble brukt i Norges dyreste helsesenger.

Det finnes mange gode eksempler, til tross for det jeg nå sier, på at det faktisk skjer god samhandling. Jeg har hatt gleden av, etter at jeg ble helseminister, å reise litt rundt i Norge og se på en del av de gode eksemplene, f.eks. det distriktsmedisinske senteret i Stjørdalen, Saupstad helsesenter i Trondheim, sykepleiere i Skien som lærer alle ansatte i kommunehelsetjenesten opp i intravenøs behandling, osv. Men det vi må konstatere, er at den gode samhandlingen skjer på grunn av ildsjeler, den skjer på tross av systemet og fordi noen sier: Vi gjør det likevel. Jeg tror ikke det vil være en holdbar situasjon for framtiden. Derfor er vi nødt til å gjennomføre en samhandlingsreform, en reform som svarer på hvordan god samhandling kan skje, ikke på tross av systemet, men på grunn av systemet.

Mye er sagt og skrevet om samhandling i mange år, men ett spørsmål står ubesvart: Hva slags endringer må skje med det økonomiske systemet og det juridiske rammeverket for at god samhandling skal skje på grunn av systemet?

Jeg ser at mange kritiserer oss for at vi nå starter nye utredninger. De sier at det finnes utredninger. Det er jeg dypt uenig i. Det finnes ingen utredninger som svarer på det spørsmålet jeg nå stilte: Hva slags økonomisk system og hva slags juridisk rammeverk trengs for at god samhandling skal skje på grunn av systemet?

Derfor er det at vi nå i Helse- og omsorgsdepartementet har etablert et stort prosjekt med mange faser, hvor vi nettopp stiller det spørsmålet, og hvor vi sier at vi i løpet av april skal komme opp med et helt konkret forslag til et slikt nytt økonomisk system. Vi skal behandle det i regjering, vi skal behandle det i regjeringspartiene, og vi skal komme til Stortinget med et forslag når vi er klare til det.

Jeg føler meg veldig overbevist om at hvis vi ikke greier å få samhandlingen til å skje gjennom systemendringer, vil helsevesenet fortsette å slite, og da hjelper det ikke å bevilge enda mer penger, for da bevilger man enda mer penger som fortsatt brukes feil.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:41:56]: Først av alt vil jeg gi helseministeren ros for at han nettopp har begynt å gripe fatt i den problemstillingen som han selv snakket om, nemlig det som har med samhandling mellom de ulike nivåene i helsetjenesten å gjøre. Statsråden kom på slutten også inn på det som gjelder finansieringssystemet, altså at vi nå må se på helheten i selve systemet.

For ca. tre år siden, i et av de første intervjuene som daværende helseminister Sylvia Brustad gav, sa hun at det var svært viktig at man når det gjaldt problemene, så på samhandlingen mellom de ulike nivåene i helsetjenesten. Det er altså tre år siden, og statsråden har sittet i samme regjering den tiden.

Men la historie være historie. La oss se framover og se hva som kan komme ut av det, for det synes jeg er veldig positivt.

Jeg har to spørsmål til statsråden.

Det første er: Vil statsråden nå begynne å se mer på det helhetlige behandlingsforløpet når vi ser på finansieringssystem, istedenfor å snakke stykkevis og delt?

Det andre spørsmålet er: Vil statsråden sørge for at man ikke tar seg noen hvilestjer og hvilepauser nå i påvente av at dette utvalget skal komme med en innstilling, men at man også vil løse en del av de faktiske problemene som er der ute nå, på kort sikt?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:43:19]: Til det første som representanten tar opp: Det er kjernen av det vi må se på. Vi ser i dag at en KOLS-pasient f.eks. trenger noe behandling fra kommunen, trenger noe behandling fra sykehus, trenger noe rehabilitering, og skal så kanskje tilbake til kommunen igjen. Og vi kan godt se at kommunen gjør en utmerket jobb i seg selv, at sykehuset gjør en utmerket jobb i seg selv, at rehabiliteringsinstitusjonen gjør en utmerket jobb i seg selv, osv. Men vi ser at når pasienten eller brukeren skal forflytte seg fra det ene systemet til det andre, går det galt, for det er ingenting, særlig i det økonomiske systemet, som understøtter at den vekslingen må skje. Derfor sløser vi med ressursene, og derfor er også Fremskrittspartiets svar feil. Svaret på denne utfordringen er ikke enda mer penger. Svaret er først å få systemet til å fungere godt, så bevilge mer penger.

Svaret på spørsmål 2 er at jeg gleder meg til i morgen, til vi legger fram forslaget til statsbudsjett. Da vil representanten Nesvik se at det ikke kommer til å bli noe hvilestjer i påvente av samhandlingsreformen.

Inge Lønning (H) [12:44:37]: Først vil jeg ønske statsråden lykke til med årsvikariatet i Helsedepartementet. Nå beskrev han jo at han skal bruke tre fjerdedeler av det året til å lage en utredning som skal foreligge i april neste år, og så antydte han noe om hva som videre skal skje med denne utredningen.

Jeg vil gjerne ha statsrådens bekreftelse på at det ikke kommer til å skje noe som helst i form av noe forslag Stortinget kan ta stilling til, før tiden er ute, for statsrådets beskrivelse innebærer jo at Stortinget tidligst vil kunne for-

vente å få noe forslag å forholde seg til et langt stykke inn i neste stortingsperiode – og jeg understreker et langt stykke – hvis man skal følge den vanlige behandlingsgang i forholdet mellom storting og regjering. Er det da primært for valgkampformål at hele denne utredningen er iverksatt?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:45:52]: Jeg har jo registrert at flere Høyre-representanter har vært ute med den typen kritikk som representanten Lønning nå framfører. Det som nå skjer i Helse- og omsorgsdepartementet, er en grundig gjennomgang som skal munne ut i et forslag til noen av de viktigste helsereformene som er gjennomført på mange, mange år.

Så stemmer det at det er tvilsomt at det forslaget fremmes for dette storting – det må fremmes for neste storting. Så oppleves det som et problem at det da likevel klargjøres før valgkampen. Men jeg håper jo at Lønning ikke har noe imot å diskutere helse i valgkampen, og at Lønning da er klar over hva denne regjeringen vil gjøre på helse-sektoren i neste periode dersom vi vinner valget. Eller er det slik at Lønning synes det er ubehagelig at vi klargjør vår politikk før valget? Etter min mening burde det være i tråd med de beste tradisjoner at vi før valget sier hva vi skal gjøre hvis vi vinner valget. Jeg tror vi vil komme med så mange gode forslag til løsninger at jeg skjønner at Lønning er bekymret, men det må være vårt utgangspunkt.

Laila Dāvøy (KrF) [12:47:12]: Statistikk for årets fire første måneder viser at det i gjennomsnitt var 272 korridorpasienter hver dag ved norske sykehus. Dette tilsvarer 2,6 pst. av antall sengedøgn. Dette er uheldig og uverdigg både for kvaliteten på behandlingen, for sikkerheten og ikke minst for den enkelte pasient.

Mitt spørsmål til statsråden er om Regjeringen vil vurdere lovforbud for å få bukt med dette problemet én gang for alle, samtidig som man innfører et finansieringssystem som ikke gjør det lønnsomt for sykehusene med korridorpasienter, og styrker samhandlingen med kommunene og planlegger bedre for framtidige behov for sykesenger. Ikke minst vil dette være av betydning for eldre syke pasienter som ofte går i skyttelfart mellom kommuner og sykehus.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:48:04]: Etter min mening kan det absolutt ikke være tale om et lovforbud mot korridorpasienter. Jeg mener det er ganske oppsiktsvekkende at man i det hele tatt reflekterer over den muligheten. Hvis jeg hadde vært pasient og hadde hatt en lidelse som tilsa sykehusbehandling, og det var slik at alle sengene på rommene var opptatt, ville jeg likevel ha foretrukket å få den nødvendige behandlingen selv om det hadde tilsagt et døgn eller to på korridoren. Så det å si at det beste for meg allikevel ville ha vært å skrive meg ut av sykehuset og ikke å gi meg den behandlingen som var nødvendig, ville være en veldig merkelig analyse.

Jeg er helt sikker på at løsningen på korridorpasientproblemet ligger i samhandlingsreformen. Vi hadde 150 000 utskrivningsklare pasienter liggende i norske sykehus i 2007, og hvis vi løser den gordiske knuten, vil vi også

langt på vei løse den utfordringen som korridorpasientene utgjør.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Per Sandberg (FrP) [12:49:29]: Debatten som skulle omhandle folk flest i dette landet, blir nærmest glemte, fordi den sittende regjering, særlig statsministeren, i sterkest mulig grad ønsker å fokusere på den krisen som har oppstått, særlig i USA, på finansmarkedet. Her har den sittende regjering, og særlig statsministeren, funnet seg en ytre fiende – en ytre fiende som statsministeren og den sittende regjering ønsker å bruke og koble opp imot Fremskrittspartiets politikk. Det gjør de selvfølgelig rett og slett for å dekke over sin egen unnfalldenhet overfor de utfordringene som folk i Norge står overfor.

Jeg lyttet med spenning til parlamentarisk leder, Hill-Marta Solberg, fra Arbeiderpartiet, som påstod at den sittende regjering hadde drevet sosial utjevning i tre år. Ja, det er en merkelig form for sosial utjevning, må jeg si, for den sosiale utjevningen som parlamentarisk leder Solberg fra Arbeiderpartiet viste til, viser klart at forskjellene i Norge har økt. Det har blitt flere millionærer i Norge under den sittende regjering de tre siste år enn noensinne. Det har til og med blitt flere milliardærer under den sittende regjering. Den sittende regjering har økt boskatten for folk, den har økt renten for folk, den har økt bensinavgiften for folk, den har økt strømavgiftene for folk og den har økt veiskatten for folk. Det er den sosiale utjevningen som denne regjeringen skal fortsette med. Det er det eneste den lover. Og folk ser det. Derfor er det ganske logisk at den sittende regjering må bruke ytre fiender til å dekke seg under. Det er veldig interessant.

Men vi i Fremskrittspartiet skal fortsatt fokusere på de utfordringene som folk i dette landet står overfor, og de utfordringene som næringslivet i Norge står overfor, gjennom den unnfalldenheten vi ser fra den sittende regjering. Det er også interessant å se på uvitenheten – eller ønsket om uvitenhet – når det gjelder årsaken til finanskrisen, og hvor man i denne sal prøver å tillegge den eksisterende politikken som har vært ført under denne finanskrisen, Fremskrittspartiets program. Det er helt enestående, og jeg savner at noen går den sittende regjering, særlig statsministeren, etter i sømmene for å finne årsaksforholdene, for årsaksforholdene er noe helt annet. Hvis man snakker om regulering, avregulering eller innstramming av finansmarkedet, må man konfrontere Arbeiderpartiet med at det er de som har avregulert finansmarkedet i Norge, fra 1945 til 1980, mens det faktisk er Høyre som framstår som de eneste anstendige økonomene i det politiske miljøet, som har sørget for den eneste finanssmellen vi har hatt i Norge – under Willoch – gjennom å slippe markedet fritt, og så er det Fremskrittspartiet, som aldri har vært i den posisjon at vi har kunnet påvirke finansmarkedet eller pengepolitikken, som skal være årsaken til, skal ha skylda for, at dette skjer. Det som har skjedd i USA, ville aldri – jeg gjentar: aldri – ha skjedd i Norge med Fremskrittspartiet. Jeg tror heller ikke det ville skjedd med noe annet politisk parti i Norge. For sannheten er at hvis man skal se på om

markedet er hardt regulert eller lite regulert, er det sånn at finansministeren fra SV i Norge styrer under et liberalistisk system, hvis vi måler oss opp mot USA. Det er mer regulering i USA enn det er i Norge, og det er altså sånn at USA styrer etter en kortsiktig rentepolitikk. Vi vil, i likhet med den sittende regjering, styre etter en langsiktig rentepolitikk. Vi vil ha krav til egenandel ved låneopptak. USA – med Clinton i spissen – fjernet kravet til egenkapital i 1994. Vi i Fremskrittspartiet vil fortsatt at ansvaret for pantet på den enkelte bolig skal ligge på individet, og ikke gjøre slik som Clinton og andre har gjort i USA, at pantet ligger på boligen. Det er verktøy som ligner mye mer på det som SV i Norge ønsker seg i forhold til Husbanken, f.eks.

Noen må ta et tak, og vi skal stå oppreist, uansett hvor useriøs vår statsminister er, uansett hvor useriøse kommentatorene er i forhold til den debatten som pågår. Vi vil fortsatt ha fokus på det som er viktig: Å sørge for at folk i dette landet får bedre rammevilkår enn det de har fått under den sittende regjeringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Micaelsen (A) [12:54:51]: Jeg skjønner at det blir veldig ubehagelig for nestlederen i Framskrittspartiet, Per Sandberg, når det blir satt et kritisk søkelys på det største opposisjonspartiet når det gjelder det alle folk i Norge nå snakker om, nemlig den pågående finanskrisen. Jeg vil oppfordre ham til å bidra til en liten oppklaring, for han prøvde i sitt innlegg. Men da Siv Jensen tidligere i debatten i dag ble bedt om å forklare Fremskrittspartiets programformuleringer om at Fremskrittspartiet er et liberalistisk parti og ønsker et penge- og kredittmarked uten politiske reguleringer, sier hun at nei, Fremskrittspartiet støtter alt som har skjedd i det norske storting de siste ti årene, altså de reglene vi i dag opererer under.

Jeg vil spørre Per Sandberg om det er god liberalistisk politikk å stille strenge krav til finansinstitusjonenes egenkapital, eller at investeringsrådgivere i Norge er underlagt et omfattende regelverk for å sikre investors interesser i en rådgivningssituasjon. Eller det beste: Er det liberalistisk god politikk at bankenes adgang til å ta opp lån i Norges Bank er regulert, både hvor mye bankene får låne, og hva slags rente de må betale for lånene? Hva skal velgerne få ut av dette? Det lurer vi alle på nå.

Per Sandberg (FrP) [12:56:02]: Representanten skal få svar.

Jeg er leder i Fremskrittspartiets programkomite, og vi har en omfattende prosess. Det er klart at vi er nødt til å ta noen grep i forhold til vår prosess, fordi man, særlig Arbeiderpartiet, har en egen evne til å blande sammen det som har med prinsipp å gjøre, og det som har med handling å gjøre. Vi kunne gjerne hatt det samme fokuset på Arbeiderpartiets politikk og prinsipp, men det er helt umulig, for Arbeiderpartiet har ikke prinsipper å forholde seg til. Det er det riktige. Da er det slik at vi prinsipielt mener – og der er vi enig med Arbeiderpartiet, for Arbeiderpartiet mener akkurat det samme – at det ikke burde vært

nødvendig med omfattende reguleringer. Det har Arbeiderpartiet tatt inn over seg, for Arbeiderpartiet har – sammen med Fremskrittspartiet – avregulert finansmarkedet i Norge, så det er vi enige om. Men det vi er klare på, er at vi ikke vil ha pris- og mengdereguleringer slik vi har hatt før. Vi vil heller ikke ha kredittnasjonalisering overfor enkelte grupper eller prosjekt sånn som noen i Regjeringen ønsker seg, og slik situasjonen faktisk har vært i USA, noe som kanskje er årsaken til den store finanskrisen i USA.

Karin Andersen (SV) [12:57:14]: Det er bare å konstatere at når det gjelder de to store utfordringene i verden som også Norge er en del av, klima og finansuro, har Fremskrittspartiet igjen ett svar, og det er fortsatt tut og kjø, mer marked og mer forurensning. Så skulle en da kanskje tro at en var litt mer nøye med hvordan en ivaretok tryggheten for folk i det helt nære, særlig det partiet som bruker penger i mengder, som ville skape enda større problemer i Norge. Men jeg har gått tilbake og sett på det området som handler om hvorvidt det skal være nok folk til å sitte og hjelpe dem som trenger å få utbetalt en trygd. Skal det være folk ansatt som kan hjelpe folk som er arbeidsløse? På det området har altså Fremskrittspartiet på årets budsjett – når NAV sliter – kuttet nesten en halv milliard når det gjelder de menneskene som skal sitte og hjelpe folk slik at de får pensjonen sin den dagen de skal ha den.

Har Fremskrittspartiet, slik som Regjeringen har gjort, tatt inn over seg at det er behov for flere ansatte i NAV? Er de med på bevilgninger som gjør at folk kan få trygden sin når de skal, og få hjelp når de er arbeidsløse?

Per Sandberg (FrP) [12:58:26]: Først til NAV. NAV har kommet halvveis i reformen sin, og den vil aldri bli det som Fremskrittspartiet ønsket seg i utgangspunktet: en mer effektiv, rasjonell etat siktet inn mot enkeltindividet. Dessverre ble det en reform og en situasjon der vi gjør det litt vanskeligere enn vi burde ha gjort det. Men hadde vi gjort det sånn som Fremskrittspartiet primært ønsket seg på det tidspunktet vi behandlet reformen, hadde situasjonen vært en helt annen.

Jeg synes Karin Andersen burde være litt forsiktig i forhold til å peke på hvilke grupper Fremskrittspartiet ønsker å ha fokus på gjennom NAV. Det at vi kutter på disse områdene, er rett og slett fordi vi har tro på at vår politikk i mye større grad vil sørge for at folk får arbeid, får alternativer istedenfor å være passive.

Så synes jeg også det er veldig interessant at et parti som ønsker å legge ned børsen i Norge, og som ønsker å frata alle sammen i dette landet privat eierskap, blander seg borti finansdebatten i det hele tatt. Jeg tror de skal være litt forsiktige med det.

Rune J. Skjælaen (Sp) [12:59:33]: Jeg har hørt på innlegget til representanten Sandberg. Hele tiden sier han at alle vil angripe oss, alle vil angripe Fremskrittspartiet. Vi er ikke rettfærdig mot Fremskrittspartiet, vi må angripe dem. Og så må vi forsvare det stakkars offeret som Fremskrittspartiet nærmest er, for alle er så stygge, og alle vil

på en måte konfrontere. Det Stoltenberg har gjort tidlige-
re i dag, er å snakke om Fremskrittspartiets program. Det
har flere andre også gjort. Å kalle det for et angrep synes
jeg faktisk er ganske urimelig. En må kunne stå for det
som står i programmet. Nok om det.

Spørsmålet mitt gjelder en sak som vi behandlet litt
tilbake i tid, nemlig hjemfall, som jeg faktisk mener er
den største saken som denne regjeringen har lagt fram. Vil
Fremskrittspartiet, som er imot hjemfall, i neste stortings-
periode arbeide for å omgjøre det odelstingsvedtaket?

Per Sandberg (FrP) [13:00:40]: Til det siste skal jeg
være like ullen som Senterpartiet og alle de andre partie-
ne er når de får den typen garantispørsmål. Vi er i en pro-
gramprosess, og vi vurderer de siste lovendringene ut fra
det. Vi har ikke tatt noen beslutning her. Men vi prøvde,
og det vet Skjælaaen meget godt, å få til et kompromiss
her som både LO, NHO og industrien var interessert i. Det
forslaget til kompromiss falt dessverre.

Det Skjælaaen innledet med, synes jeg er interessant.
Jeg synes det er artig at vi blir utfordret. Det er til Frem-
skrittspartiets fordel at vi blir utfordret, og at det blir satt
et kritisk søkelys på oss. Det ønsker vi, og det vet vi vil
bli forsterket fram mot september neste år. Det er vi for-
nøyd med. Men det som er uriktig i det Skjælaaen sier,
er at de andre partiene diskuterer vårt program. Det gjør
de jo ikke! De diskuterer én setning nå, en annen setning
neste uke, og så tar de en tredje setning uken deretter. Hvis
de ønsker å diskutere Fremskrittspartiets politikk, må de
gjøre som Gro Harlem Brundtland sa i sin tid: Man må se
det hele i sammenheng.

Fremskrittspartiet har en sammenhengende politikk.
Det er viktig, men det ønsker selvfølgelig ikke de andre
partiene å fokusere på.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Olav Akselsen (A) [13:02:01]: Den regjeringa som me
har i dag, er eit resultat av det førre valet, der fleirtalet av
veljarane støtta opp om ein politikk for meir fellesskap,
heller enn skattelette til dei rikaste. Arbeidarpartiet gjekk
til val på arbeid til alle, ein betre fellesskule, betre eldre-
omsorg og ei meir rettferdig fordeling. Me ville satsa på å
byggja ut den offentlege velferda, forbetra og fornya. Ved
å fjerna den førre regjeringa sine usosiale skattekutt har
denne regjeringa hatt ca. 50 milliardar kr meir å bruka på
offentleg velferd.

Det har ført til meir pengar til kommunane. Det har ført
til ein betre skule for elevane, fleire barnehagar, ei betre
eldreomsorg og eit milliardlyft for helsevesenet. Og for
første gong: Nasjonal transportplan blir følgd opp, noko
som i denne perioden vil gje omtrent 8 milliardar kr meir
til bane og veg enn det den førre regjeringa la opp til.

Arbeidsløysa har ikkje vore lågare på over 20 år. Aldri
har fleire vore sysselsette. Over 200 000 fleire enn for tre
år sidan er i jobb i dag. 50 000 har gått frå ein plass i
arbeidsløyseskøen og til fast arbeid.

Regjeringspartia gjer det dei lova i valkampen: byggjer
ut og forbetrar fellesskapsløysingane samtidig som ein

fører ein økonomisk politikk som sikrar sysselsetjing, ver-
diskaping og velferd. Ein er godt i rute med å gjennomfø-
ra det som blei sett ned i Regjeringa sitt arbeidsprogram,
kalla Soria Moria.

I trontalen varsla Regjeringa at ein ville fortsetja ar-
beidet med å gjennomføra den politikken ein gjekk til val
på. Fellesskapsløysingane skal forbetrast og utviklast. Dei
siste vekene har uro i den internasjonale finansmarknaden
vist til fulle at også Noreg blir påverka av det som skjer
utanfor våre grenser. Sjølv om me ikkje enno har den heile
og fulle oversikta over kva denne uroa vil føra til for oss,
tyder alt på at skadeverknadene for landet vårt er små sa-
manlikna med det som skjer i svært mange andre land. Ein
kan hevda at me er heldige, men det er ikkje tilfeldig at me
er betre rusta til å takla denne krisa enn mange andre land.
Det har samanheng med den politikken me har ført her i
landet. I motsetning til mange andre har me hatt streng re-
gulering og konroll med finanssektoren vår. Det har vore
nødvendig, og det skånar oss no for dei verste utslaga av
den internasjonale uroa.

Det at me har orden i økonomien er avgjerande for
handlefridomen vår. Finanskrise i USA og andre plassar
viser at regulering og kontroll er nødvendig. Marknaden
kan ikkje overlatast til seg sjølv, slik enkelte ser ut til å tru.
At staten i mange land no må til med redningspakkar og
oppkjøp av bankar og finanshus, er nok eit nederlag for
liberalismens totale tru på den frie marknaden.

Sjølv om ein i desse dagar ser tåredrypende oppslag om
investorar sine milliardtap, er det vanlege folk som også
denne gongen er dei verkelege taparane. Folk som ikkje
var i nærleiken då bonusane blei betalte ut, må betala rek-
ninga i form av høgare rente og i verste fall gå frå hus
og heim på grunn av andre sine spekulasjonar. Finansuroa
viser at me ikkje bør eksperimentera med den økonomiske
politikken, og at regulering er av det gode – ikkje motsett,
slik som Framstegspartiet hevdar.

Det mest interessante som har skjedd så langt i dag,
er at Høgre sin leiar har slått fast at Framstegsparti-
et kan gløyma sin økonomiske politikk om dei ønskjer
å samarbeida med Høgre. Det betyr samtidig at me
alle, Framstegspartiet sine veljarar inkludert, kan gløyma
alle løfta om fleire milliardar til alle gode for-
mål.

I sommar var det krig i Europa. Krigen mellom Russ-
land og Georgia var eit klart brot på internasjonal lov. Me
må ta klar avstand frå det maktovergrepet som skjedde.
Det har vore gjort, og derfor blir det heilt feil når Høgre
sin leiar prøver å så tvil om Noreg og Regjeringa sin reak-
sjon på Russland sin oppførsel. Det er det ikkje grunnlag
for. Våpenmakt er ikkje måten å løysa strid mellom ulike
statar på.

Men på same måten som me må ta klar avstand frå
Russland sin maktbruk, må det vera eit klart mål å en-
gasjera Russland så mykje som mogleg på så mange om-
råde som mogleg. Å få Russland med som ein aktiv del-
takar i felleseuropeiske fora som Europarådet og NATO–
Russland-rådet er viktig. Ingen, verken Noreg, Europa
eller verda elles er tent med unødvendig auka spenning
mellom Russland og resten av verda. Derfor er det viktig

for Norge å fortsetja det praktiske og konkrete samarbeidet med Russland.

Trontalen slår fast at utanrikspolitikken står fast.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP) [13:07:26]: I trontalen sier Regjeringen bl.a. at de

«vil føre en offensiv europapolitikk som ivaretar norske interesser, i nær kontakt med EUs institusjoner og medlemsland».

Jeg regner selvfølgelig med at utenrikskomiteens leder slutter seg til dette.

Vår tilknytnings- og samarbeidsform overfor EU kan være fordelaktig, men i mange tilfeller skaper dette også betydelige utfordringer. Et eksempel på dette er hjemfalls-saken. Da saken nylig ble behandlet her i huset, hevdet Regjeringen og regjeringspartiene at opposisjonens forslag om å utsette hjemfall og trygge flere tusen industriarbeidsplasser ikke ville bli godkjent av ESA.

Ifølge Dagens Næringsliv 30. september sier ESA-president Per Sanderud at

«den norske regjeringen aldri tok kontakt med ESA for å få vurdert opposisjonens forslag».

Synes utenrikskomiteens leder at Regjeringens handlemåte i denne sak vitner om en offensiv europapolitikk?

Olav Akselsen (A) [13:08:27]: Ja, det gjer eg absolutt. Me må jo setja dette inn i det perspektivet der denne saka høyrer heime. Dette er ei sak som Noreg har operert med overfor ESA og Europa i seks, sju år.

Den førre regjeringa hadde ei høyring om å likestillta offentleg og privat eigarskap på den måten at alle kommunar også måtte levera inn sin eigarskap i kraftsektoren til staten. Det sa me allereie den gongen klart nei til. Denne regjeringa valde òg å bringa saka inn for EFTA-domstolen for å få ei avklaring. På bakgrunn av det fekk me ein dom som gjorde at Noreg hadde eit avgrensa tidsrom for å få regelverket i tråd med dommen i EFTA-domstolen.

Regjeringa har jobba aktivt for å få det til, og gjennom det vedtaket som Stortinget – Odelstinget og Lagtinget – fatta for eit par veker sidan, har me altså no sikra vidare offentleg kontroll med vasskraftressursane våre, noko som opposisjonen sitt forslag ikkje kunna gje oss. Derfor har det vore ein svært aktiv politikk på dette området.

Inge Lønning (H) [13:09:48]: Ingen kan være uenig med utenrikskomiteens leder i at det er lite ønskelig med unødvendig spenning. Selvsagt!

Når det har vært reist kritikk mot Regjeringens måte å opptre på i dragsuget etter Georgia-krisen, er det jo fordi det flere ganger i mediene fra fremstående representanter for Regjeringen ble gitt uttrykk for at ingen ting var endret, at i nordområdene, i vårt naboskap med Russland, er alt som det alltid har vært, og det er ingen grunn til å bekymre seg om det. Det er i beste fall en overfladisk analyse.

I dragsuget etter Georgia-krisen er det jo iøynefallende at NATO knaker i sammenføyningene, og at NATO-landene har hatt store problemer med å bli enige om hvil-

ken linje man skal følge. Derimot har EU med stor tyngde kunnet opptre og bidra til konstruktiv politisk utvikling. Burde ikke det innebære at den norske regjering hadde litt klarere tanker om Norges fremtid?

Olav Akselsen (A) [13:11:03]: No trur nok eg at Regjeringa har veldig klare tankar om Noreg si framtid både på dette og på veldig mange område. Det som er heilt klart, er at eg synest det er negativt at opposisjonen, særleg Høgre, prøver å skapa eit inntrykk som ikkje er korrekt, nemleg at Noreg ikkje på lik linje med alle andre land i NATO, og for så vidt innanfor Vest-Europa, har teke klart avstand frå den måten som Russland takla krisa i Georgia på. Dette er ikkje tilfellet, og ved Høgres måte å handtera dette på underminerer ein i realiteten alvorlet og styrken i dei fråsegnene som eit samla vestleg Europa har kome med.

Det er altså slik at denne regjeringa frå dag éin har ønskt å få internasjonal merksemd på Noreg sine område i nord gjennom nordområdestrategien og ved å auka merksemda i NATO og andre fora når det gjeld den eventuelle spenninga som kan bli i dette området. Derfor er eigentleg det som no har skjedd, berre med på å stadfesta at me har hatt ei regjering som har vore framsynt når det gjeld potensiell utvikling i våre grenseområde.

Modulf Aukan (KrF) [13:12:31]: I VG i dag skriv Elisabeth Skarsbø Moen at småbarnsforeldre er den gruppa som har grunn til å vera skuffa når Stoltenbergs regjeringssperiode no går mot slutten. Det er ikkje full barnehagedekning. Maksimalprisen er avlyst for perioden. Løftet om ti veker foreldrevote har vi ikkje sett snurten av så langt, heller ikkje løftet om å gje fedrar sjølvstendige oppteningsrettar er innfritt. Kristeleg Folkeparti meiner at det er på tide å få dette på plass. Er Akselsen einig i det?

Vi i Kristeleg Folkeparti har foreslått ein ny fleksibel foreldrepermisjon på 16 månader, der dei 14 ekstra veke- ne kan nyttast fritt innan barnet fyller ti år. Dette er eit konkret forslag som vil hjelpa titusenvis av foreldre landet over til å få meir tid saman med barna sine. Er Akselsen einig i det?

Olav Akselsen (A) [13:13:45]: Eg meiner òg det vil vera feil å seia at spesielle grupper i Noreg har stor grunn til å vera misfornøgde med denne regjeringa. Det har gått svært bra i Noreg. Arbeidsløysa har gått ned, kjøpekrafta har gått opp – også for småbarnsforeldra – og me har fått gjennomslag for tidenes utbygging av barnehagar i Noreg, og me vil venteleg nå målet om full barnehagedekning i løpet av neste år.

Om det er slik at Kristeleg Folkeparti no er blant dei partia som meiner at det skjer for lite på dette området, synest eg det er ei veldig positiv utvikling, for dessverre har Kristeleg Folkeparti ikkje vore blant dei sterkaste pådrivarane for å byggja barnehagar. Eg har heller ikkje oppfatta at Kristeleg Folkeparti har vore ein spesiell stor pådrivar for å utvida foreldrepermisjonen. Viss så er tilfellet, er eg sjølvsagt svært glad for det. Me er òg villige til å vurdere alle dei innspele som måtta koma i den samanhangen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per-Kristian Foss (H) [13:15:02]: Den alvorlige finanskrisen som nå ryster verden, startet i USA og er fortsatt sterkest i USA. Men ledende europeiske økonomiprofessorer sier i et opprop som nylig ble kjent: «Dette er en én-gang-i-livet-krise. Tilliten mellom finansinstitusjonene forsvinner, frykten kan spre seg.»

De sier videre: «Hvis uroen paralyserer kredittmarkedene, kan arbeidsplasser og bedrifter ødelegges i massiv skala.»

Dette er ganske sterke ord fra en gruppe som består av 700 av de fremste professorer innenfor økonomifag i USA, og de er rettet til europeiske politikere, deriblant også Norge.

Jeg er langt på vei fornøyd med den redegjørelsen statsministeren gav i innledningen til sin tale i dag, og jeg regner med at Regjeringen og bankene ved sine organisasjoner er i en løpende dialog med Norges Bank med sikte på den nødvendige kreditttilførselen til alle typer banker, ikke minst de minste blant dem. Men jeg har lyst til å understreke at bankene også har et ansvar for å restrukturere seg og for å sørge for å komme ut av den krise som man langt på vei er brakt i ved egen innlånsvirksomhet, såkalt funding, til etter hvert ganske høyere priser.

Høyre har for sin del alltid understreket at markedsøkonomien trenger kjøreregler og effektive tilsyn. Dess mer global økonomien er blitt, dess sterkere er behovet for tilsyn både på konkurransesiden og på kredittsiden. Et styrket kredittilsyn var resultatet av vår innsats i regjeringstiden, og så sent som i vår fremmet Høyre forslag om ytterligere styrking av Kredittilsynets ressurser.

Det har vært bred enighet om finanslovgivningen i dette landet. Jeg har registrert at Fremskrittspartiet på dette området har gitt litt uklare signaler. La meg si det sånn at jeg etter dagens debatt er glad for i hvert fall én ting. Partiets leder, Siv Jensen, har lagt nestleder Per Sandberg til side, og har erklært at hun ikke er enig i det program Fremskrittspartiet nå regjerer etter, hvor det heter at man på dette området ikke skal ha reguleringer og inngrep, og også lagt til side det utkast som nå foreligger til nytt program, der det heter: «Regulering fra myndighetene burde i prinsippet være overflødig i en fri økonomi.» Da skjønner jeg at «i prinsippet» ikke er ment for den aktuelle situasjon – verken før, nå eller i fremtiden. Så det er lagt helt til side. Så skal jeg la den forvirring som eksisterer i Fremskrittspartiet mellom leder og nestleder, om USA driver sosialisme på finansmarkedets område eller ei, ligge, for den er så aparte – om jeg kan få lov til å bruke det uttrykket – og så kunnskapsløs at den ikke fortjener å bli kommentert ytterligere. Man kunne nesten være fristet til å si at blant de mange studieturer man har hatt i partiet, burde man kanskje lagt flere til USA. Men det er for sent nå.

Statsministeren sa i sin innledning at Norge er godt rustet til å møte finanskrisen. Det er riktig. Spørsmålet er imidlertid om norsk næringsliv og Norge er godt rustet til å møte de nedgangskonjunkturer som vil følge av den utviklingen vi nå ser. Jeg tror at norsk næringsliv står overfor en del store problemer knyttet til både kostnads-

nivå, økt lønnspress i en del næringer og sviktende ordretting. Da er det skuffende at vi ikke har brukt de gode tider som vi nå har vært gjennom, de enorme oljeinntekter vi har brukt, og de enorme skatte- og avgiftsinntekter vi har fått, til nettopp å styrke det som det var ment å styrke etter handlingsregelens vedtak, nemlig forskning og utvikling – der har det skjedd lite, det er reelt sett en tilbakegang – gjennom infrastrukturinvesteringer – heller ikke der har de klart å holde følge med utviklingen verken i priser, lønninger eller i et økende statsbudsjett.

Det tredje området som var pekt ut den gangen, og som det var bred enighet om, var skatter og avgifter knyttet til næringslivet. Her har det skjedd en tilbakegang i den forstand at skatter og avgifter for næringslivet har økt. Til og med programposter fra Senterpartiet som redusert formuesskatt eller fra SV om økt avskrivningssats for næringslivet – det gjelder for maskiner i industrien – har ikke blitt fulgt opp, snarere tvert imot på formuesskattens område.

Så er jeg selvfølgelig enig med statsministeren i at alt har gått bra hittil. Men det nytter jo ikke å se tilbake når man skal møte problemer som kommer. Og det er i møte med en nedgangskonjunktur man hadde stått sterkere hvis man hadde prioritert høyere disse områdene for verdiskapning med de store midler man har disponert i årene som er gått.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A) [13:20:17]: Det var interessant å høre på den erfarne og – eg vil også seie – dyktige finanspolitikeren Per-Kristian Foss' nøkterne vurdering av finanskrise. Men med all respekt, hans forsøk på å ro den potensielle samarbeidspartnaren Framstegspartiet i land og avklare deira syn, var ikkje like imponerende. Høgre har opna for å danne regjering med Framstegspartiet. Det er vel klart for oss mykje av den blå politikken som den regjeringa ville stå for, med nedbygging av fellesskapet, med privatisering, utsal av statleg verksemd, skattelette og truleg òg svekking av arbeidstakaranes rettar.

Men spørsmålet mitt blir: Korleis vil den økonomiske politikken bli? Her har Erna Solberg tidlegare i dag prøvd å avklare det, men gitt dagens situasjon på meiningsmålingane, vil jo Framstegspartiet bli eit stort og tungt parti. Føler Per-Kristian Foss seg komfortabel med å gå inn i eit regjeringssamarbeid med eit parti som har ein så diametralt motsett finanspolitikk og økonomisk politikk av den Høgre står for?

Per-Kristian Foss (H) [13:21:31]: Jeg gjør gjerne Kåre Willoch's ord til mine: En viktig skillelinje går mellom populisme og måtehold.

Høyres konservatisme representerer måteholdet. Derfor føler jeg meg ikke komfortabel med alle deler av Fremskrittspartiets økonomiske politikk. Derfor benytter vi av og til også anledningen til å markere hvor skillelinjene går. Det har vi meget tydelig gjort i denne debatten.

Jeg tror man i en debatt som denne tjener på å høre på hva som sies, og ikke har manus klart på forhånd. Jeg leste

jo Per Sandbergs mange rare uttalelser med undring, for å si det forsiktig. I denne debatten har altså Fremskrittspartiets leder ikke gjort et eneste forsøk på å si at de står for en annerledes regulering av finansmarkedspolitikken – og jeg understreker: finansmarkedspolitikken. Hun snakket en del om pengepolitikken, og det er noe annet. Men på finansmarkedets område, altså næringene bank og forsikring, har hun jo klint seg så sterkt opp til flertallet at det nesten ikke er forskjell lenger, så langt jeg har registrert. For å si det sånn: Det er lov å kikke seg litt rundt i verden, selv for ledere i Fremskrittspartiet. Og når man gjør det, og kommer løpende etter oss andre, får jeg ta det som en positiv utvikling.

Fremskrittspartiets forsøk på å styrke Kredittilsynet gjennom å redusere bevilgningene har heller ikke Fremskrittspartiet gjort noe forsøk på å forsvare. Det tror jeg var klokt.

Heikki Holmås (SV) [13:22:54]: Etter de siste ukers – i og for seg halvannet års – hendelser i USA bør markedsfundamentalismen nå være steindød. En av grunnene til at finanskrisen er drevet fram, er jo at finansinstitusjoner har tatt høy risiko bl.a. i sin utlånspolitikk, noe som bl.a. førte til boligkrisen.

Det vi vet, er at høy fortjeneste følger høy risiko. Tar en bank høy risiko, får den høy fortjeneste når det går bra. Tilsvarende går det dårlig, med store tap, i dårlige tider.

Det som vi også vet har skjedd i hele denne perioden i USA, er at de rikeste er blitt rikere. Det samme skjedde hvert eneste år da Per-Kristian Foss ledet Finansdepartementet, bl.a. på grunn av at man gav store skatteletter ved å fjerne skatt på aksjeutbytte til de rikeste. Dette førte til tilpasninger som gjorde at de rikeste tok ut opp mot 200 milliarder kr i skattefritt aksjeutbytte.

Spørsmålet mitt er rett og slett: Var dette en villet, ønsket, politikk fra Per-Kristian Foss' side, eller kom det som en overraskelse på ham at de rikeste ble så rike?

Per-Kristian Foss (H) [13:24:15]: Vi trenger noen rike i landet, men de har aldri vært så rike som de har vært under denne regjeringen.

De rikeste i Norge er de som tar ut kapitalinntekter. De har aldri tatt ut mer kapitalinntekter enn de har gjort under denne regjeringen, inntil krisen kom. Jeg regner med at representanten ikke mener at den internasjonale finanskrisen er et villet resultat av den rød-grønne regjeringens politikk. Det ville vel være å ta litt hardt i. På det området har jeg veldig god samvittighet.

Jeg har vært med på å fremme reguleringer på finansmarkedsområdet som gjør at vi har en helt annen politikk på dette området enn f.eks. USA. Store deler av det som nå har gått galt i USA, hadde det ikke vært lov å gjøre i Norge. Det skyldes bl.a. at store deler av finansnæringen i USA er utenfor reguleringer og har et splittet tilsyn. Det har vi ikke i Norge.

La meg si det sånn: SV støttet alle de tiltak vi kom med på finansmarkedsområdet under vår regjeringstid, og de har fått støtte av oss under denne regjeringen når de har fremmet noen få – ikke veldig mange – endringer av

finansmarkedsområdets reguleringer. Jeg anser det som en styrke at det faktisk er bred enighet på dette området.

Så må vi også legge til at Norge jo har hatt en bankkrise før, og det har hjulpet oss litt i møtet med nye kriser.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:25:39]: Det er korrekt at de rike har tatt ut mye kapitalinntekter. Det ble jo rimelig godt tilrettelagt av den forrige regjeringa.

Ellers hadde jeg tenkt å si at vi opplever nå et interessant og nøkternt innlegg, tilnærma fritt for polemikk, fra vår tidligere finansminister. Det er en ny Per-Kristian Foss vi opplever i Stortinget om dagen, og det er gledelig.

Høyres linje har i denne stortingsperioden vært en strammere finanspolitikk – altså, på godt norsk: mindre omfang på statsbudsjettet. Det skulle gi en lavere rente. Vi vet at endringene har vært små, og finansieringa har delvis ikke vært til stede.

Men det som er det interessante nå, er: Hva framover? Det skulle være artig å høre Høyres tidligere finansministers vurdering av finanspolitikken for neste år. Trengs det nå en mer ekspansiv finanspolitikk, som gir rom for økte offentlige investeringer, for å styrke aktiviteten, eksempelvis på samferdselsområdet? Er det rom for en revidering av Høyres linje i denne stortingsperioden når det kommer til debatten resten av året?

Per-Kristian Foss (H) [13:26:51]: Jeg er veldig glad for at hver gang jeg har holdt et innlegg i denne stortingsperioden vi nå er inne i, om ulike temaer, så har representanten Lundteigen møtt meg, enten på talerstolen eller i rotunden, ved å si at jeg er ny. For å si det sånn: Det gir jo håp for gamle mennesker.

Men jeg tror nok jeg har sagt mye av dette før. La meg si det sånn at jeg har aldri vært tilhenger av en rendyrket liberalisme. Jeg har ment at et fritt marked faktisk også krever ganske sterke myndigheter, sterkt tilsyn og reguleringer. Særlig gjelder det på finansmarkedsområdet.

Hva slags budsjett trenger vi nå? Jeg vil gjerne si at vi trenger et budsjett som legger til rette for at styringsrenten etter hvert kan gå ned, selv om den dessverre ikke lenger betyr så mye for den renten folk betaler for sine boliglån, som den gjorde tidligere, på grunn av at markedsrenten drar den opp. Men allikevel, bunnen bør komme ned, altså styringsrenten, og da vil jeg anbefale et budsjett som ikke bruker altfor mye oljepenger, et budsjett som stimulerer til sparing, og som øker tilgangen på arbeidskraft. Det er tre gode råd som jeg håper Lundteigen vil bringe videre til det budsjettet som vel allerede sannsynligvis er trykket og klart.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [13:28:12]: Verden står overfor store oppgaver i åra som kommer. Finanskrisa vi er midt inne i, viser behovet for å finne nye virkemidler for politisk styring. Vi trenger mer, ikke mindre, trygghet for folk flest. Vi trenger flere, ikke færre, grenser for kapitalismen.

Velferdsordningene og sosiale rettigheter for vanlige

arbeidstakere er under press i vår del av verden. Å forsvare det vi har bygd opp, mot angrep og å videreutvikle det vi har skapt her i landet, blir en hovedoppgave for oss. Samtidig står vi overfor store endringer som krever lederskap. Skal vi klare å forhindre en global oppvarming av katastrofale dimensjoner, må vi gjøre langt mer i åra som kommer. Igjen: Vi trenger mer, ikke mindre, politisk styring.

Norge er et oljeproduserende, oljeavhengig land, og vi har et bredt politisk flertall som har slutta seg til målet om å unngå mer enn to graders oppvarming av kloden. Med andre ord: Vi har litt av en jobb foran oss. Vi vet at togradersmålet er ambisiøst, men vi vet også at det er gambling med jordas framtid ikke å forsøke.

Såkalte tilbakekoblinger, altså forsterkede effekter som følge av f.eks. at et varmere og surere hav begynner å bidra til ytterligere oppvarming av kloden, kan føre til at oppvarminga kommer ut av kontroll. Jo varmere det blir, jo flere tilbakekoblinger vil vi se, og jo større er sannsynligheten for at vi mister kontrollen.

Midt oppe i alt dette har Det internasjonale energibyrået gitt oss en pekepinn på hva som vil bli energibehovene på jorda framover. I IEAs prognoser ser vi at behovet for energi i verden dobles de neste 25 åra. Olje, gass og kull kan ifølge IEAs scenario måtte dekke rundt 80 pst. av dette behovet. Dette har fått oljeselskapene og enkelte politikere til å juble. Dette gir oss sikre inntekter for framtida, sier de. Kanskje kan til og med oljesand bli lønnsomt? Glemte er det vi vet om klimaendringenes farlige effekter.

IEAs prognoser er et skrekksenario. Konsekvensene av et slikt forbruk av fossile energikilder er at vi vil få en ukontrollert oppvarming av kloden. Etter min mening er det soleklart at det ikke går an å legge opp til at verden skal oppfylle IEAs prognoser – og samtidig hevde at klimaendringene er farlige og må unngås.

Dersom vi skal klare det ambisiøse togradersmålet, må utslippene i verden begynne å synke seinest i 2015. Det er ikke lenge til. Vi må derfor allerede nå begynne å omstille oss til en ny hverdag. Jo lenger vi venter, jo vanskeligere og dyrere vil dette bli. Og jo mer utrygge blir norske arbeidsplasser. Som så ofte ellers: Det er mye bedre – og tryggere – å styre dette politisk enn å overlate det til markedet eller bare vente til oljen tar slutt av seg sjøl. Siden jeg tror på FNs klimapanel, vil jeg jobbe for at Norge og andre oljeproduserende land skal trappe ned på oljeutvinningstempoet i åra som kommer. Jeg vil at ungdom skal se at det fins en framtid innen alternativ energi, teknologiutvikling og samfunnsfaglig klimaforskning. Jeg vil at vi skal se kritisk på egne mål om økonomisk vekst og i større grad bry oss om hva slags vekst vi skal ha, og fordelinga av denne i Norge og i verden.

Norge har tatt en del grep for å forberede en overgang til den nye virkeligheten. Vi har tatt initiativer for å få med oss utviklingslandene i en ny, internasjonal klimaavtale. Regnskogsmilliardene og satsinga på CO₂-håndtering er ekstremt viktige satsinger. Norge må være villig til å bidra med store penger på klimaet for å vise u-landene at vi mener alvor. De rike landene i verden må være villige til å ta på seg de største forpliktelsene. Det er ikke annet enn

rettferdig at de som har bidratt mest til klimaendringene – USA, Vest-Europa og enkeltland andre steder i verden – tar på seg det største ansvaret. På samme måte er det urimelig om land som ikke har fått utvikle seg, skal måtte ta på seg store byrder samtidig som de rammes hardest av klimaendringer som uansett vil komme. De fattige i verden må få garantier om at de får hevet sin levestandard. Vi i den rike delen av verden må på vår side være villige til å dele mer. Vi må vise solidaritet i praksis, både med verdens fattige og med kommende generasjoner.

Prinsippvedtaket fra klimaforliket om at den offentlige forskninga på ny fornybar energi skal bli minst på linje med petroleumsforskninga, vil bli viktig. Incentiver for å få ned biltrafikken, arbeidet med å få på plass et felles norsk-svensk sertifikatmarked, utfasing av oljefyr, nye energikrav for bygg, påbud om fjernvarme og deponiforbud er viktige elementer i Regjeringas klimapolitikk. SV mener likevel at vi bare så vidt har begynt på det spranget vi er nødt til å ta i ganske nær framtid. Elektrifisering av sokkelen, rensing av store punktutslipp, innfasing av elbil og kraftige begrensninger på fossile kjøretøyer er bare noe av det som må til. Kvotesystemet vil forhåpentligvis bidra til å gjøre forurensning så dyrt at det vil føre til viktige omlegginger. Vi vil se at teknologi vil kunne bli tilgjengelig for flere. Men kvotesystemet har klare begrensninger med hensyn til forutsigbarhet. Derfor må politikerne – vi – trå til.

Gunn Olsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Björg Tørresdal (KrF) [13:33:51]: Representanten Inga Marte Thorkildsen snakket mye om viktige ting som Kristelig Folkeparti er enig i, at vi må bekjempe fattigdom, og at vi internasjonalt må bekjempe de store klimautfordringene.

Det hun ikke snakket om i sitt innlegg, men som hun har vært opptatt av mange ganger tidligere, er at det er fattigdom i Norge. Til tross for at vi aldri har vært så rike som vi er nå, har forskjellene på folk økt i landet vårt, og de fattige har blitt fattigere i en tid da vi har mye penger. Ser ikke representanten at Regjeringen ikke har lyktes med en skikkelig fattigdomssatsing, at de ikke har målrettet den nok? Det er ille når fattigdom rammer barn og småbarnsfamilier. Kristelig Folkeparti mener at vi kan ha mange målrettede tiltak overfor akkurat dem, f.eks. inntektsgradert foreldrebetaling i barnehagene – det skal være omtrent gratis for dem som har dårlig råd, å ha barn i barnehage. Hvorfor er ikke SV opptatt av målrettet fattigdomssatsing her i landet vårt?

Inga Marte Thorkildsen (SV) [13:34:55]: Noen av de mest målrettede satsingene vi kan ha, er nettopp de tiltakene som når alle, f.eks. at alle barn har mulighet til å gå i barnehage, at barnehagen er billig nok til at det er mulig, og at man sørger for at barnevernet fungerer på en måte som gjør at barn av familier som har dårlig råd, får mulighet til å gå gratis i barnehage. Dette er noe av det viktigste

vi kan gjøre. Å få en skole som er helt gratis, er også et grep som denne regjeringa har tatt. Det er ekstremt viktig for å nå alle barn, og det er veldig målrettet.

Det som jeg opplevde som veldig viktig for den forrige regjering, og spesielt for Høyre, var å forhindre at de som ikke trengte noen av de etablerte ordningene, fikk dem, istedenfor å sørge for at alle som trengte ordningene, faktisk fikk. Det mente jeg var et stort skille og en mistenkeliggjøring av folk som ikke kunne delta i arbeidsmarkedet på lik linje med andre folk. Det gjorde at en del følte at de aldri kom ovenpå, aldri fikk mulighet til å kvalifisere seg og bidra i samfunnet på lik linje med andre.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:36:17]: Representanten Thorkildsen tok i sitt innlegg opp FNs klimapanelens klare beskjed om at vi innen 2015 må få ned klimautslippene hvis vi skal nå togradersmålet. Representanten sa også at oljeproduiserende land må trappe ned sin produksjon. Hun nevnte ikke Norge, men jeg regner med at det ligger implisitt.

I trontalen som ble presentert på torsdag, var ikke Regjeringens energimelding nevnt med et eneste ord. Det er i denne meldingen Regjeringen bl.a. skal presentere sin oljepolitikk. Hvorfor gjenspeiles ikke Thorkildsens engasjement i trontalen som ble presentert for Kongen og Stortinget sist torsdag?

Inga Marte Thorkildsen (SV) [13:37:12]: Jeg nevnte Norge i mitt innlegg. Jeg er opptatt av at vi også sørger for at vi får en omlegging, slik at vi ikke bidrar med vår politikk til å skape så store problemer i verden at det ikke blir mulig å nå togradersmålet. Det kommer til å kreve mye av oss framover.

Til spørsmålet om energimeldinga: Jeg er stolt av at vi faktisk har satt et nytt navn på det som før var petroleumsmeldinga. Det mener jeg er et tydelig signal. Vi kommer til å komme med denne meldinga i løpet av neste år, og det er energipolitikken i et bredt perspektiv vi da skal se på. Og er det noe som er helt klart, er det at vi ikke kan fortsette verken i Norge eller i Vesten på en måte som oppfyller IEAs skrekkszenario – altså ikke prognose, men skrekkszenario – hvor 80 pst. av det doblede energibehovet skal dekkes av fossile energikilder. Dit kan ikke vi gå, dit kan heller ikke Norge gå. Vi må ha en omlegging til fornybare energikilder, og det er det bl.a. energimeldinga skal se på.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:38:31]: Thorkildsens innlegg var interessant, fordi hun tok opp en del selvfølgeligheter. Alle på Stortinget ønsker å satse på fornybar energi. Fremskrittspartiet har også tatt til orde for en satsing på grønne sertifikater, og det har aldri vært fremmet forslag fra Regjeringen som har blitt nedstemt når det gjelder fornybar energi. Men det en diskuterer i fagbransjen, er hvordan en skal kunne nå dit, fra å gå fra fossil energi til å basere seg mer på fornybar energi. Alle våre naboer land er opptatt av at Norge skal øke sin eksport av olje og gass. Lederen av FNs klimapanel sier at Norge har ingen ting å skjennes av som olje- og gassprodusent de neste ti

årene, og forskningsbransjen sier at oljebransjen er en viktig driver, en nødvendig driver, for at Norge skal bli stor på fornybar energi. Samtidig går representanten Thorkildsen ut i dn.no og sier at en ikke lenger skal tildele leteareal, og en skal politisk styre ungdom vekk fra petroleumsrelatert forskning. Hva slags virkelighet lever Thorkildsen i når hun kan si slike ting på tross av alle bransjeorganenes uttalelser?

Inga Marte Thorkildsen (SV) [13:39:39]: Jeg tror at de som befinner seg i en virkelighet som er litt på siden av den virkeligheten som andre lever i, det er de som tror at vi bare kan oppfylle IEAs scenario for hvordan verden kommer til å utvikle seg de neste 25 år. Det er veldig greit for Fremskrittspartiet, for Fremskrittspartiet tror ikke på at klimaendringene er menneskeskapte, og derfor er det heller ikke nødvendig å nå et togradersmål. Men for oss som tror på det, er dette fryktelig alvorlig. Det betyr at vi er nødt til å sørge for at vi har en plan for hvordan vi skal få ned utslippene. Og det hjelper ikke bare å sørge for at vi får bygd ut nok fornybar energi – da trenger vi også å erstatte den fossile energibruken med den fornybare, bruke energien på en fornuftig og effektiv måte og slutte å sløse. Det er de utfordringene som vi kommer til å stå overfor framover, og det betyr også at vi trenger å oppmuntre ungdom til å søke seg inn mot fornybar energisektor, inn mot teknologiutvikling som innebærer at vi skal få til det løftet som trengs for å komme oss ut av den fella vi har satt oss sjøl i. Da trenger vi også politisk styring.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:41:03]: En svensk forsker skrev for noen år siden at det går bedre med bygder som har mange åpne homofile. Det er ikke fordi homofile er flinke til å starte blomsterforretninger og designforretninger. Nei, det handler om holdningene i disse samfunnene. Undersøkelser forteller oss at det går bra der hvor det er mangfold. Mangfold er lønnsomt. Diskriminering er dårlig samfunnsøkonomi fordi vi ikke tar alle kreftene i bruk.

Det var utgangspunktet for arbeiderbevegelsen da vi skapte et samfunn hvor arbeidergutten skulle ha de samme mulighetene som direktørsonnen. Det var grunnlaget for kvinnekampen. Og vi vet at kvinners yrkesdeltakelse er en av hovedårsakene til det velstandsnivået vi har i Norge. Det må være utgangspunktet for vårt arbeid for et universelt utformet samfunn, hvor mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få bedre mulighet til å delta. Derfor er vi stolte av den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Vi skal bruke erfaringene i arbeidet mot kvinneskandaler og i vårt arbeid mot diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne og etniske minoriteter. Det er for mange mennesker med etnisk minoritetsbakgrunn som blir systematisk undervurdert på arbeidsmarkedet. Da vi innførte en plikt i staten til å innkalle én person med etnisk minoritetsbakgrunn på intervju, fikk 22 pst. jobben. Positiv forskjellsbehandling må til dersom vi skal ta alle samfunnets ressurser i bruk. Arbeidsløsheten er nå halv-

ert blant innvandrere. Den har gått fra 9,2 pst. i 2005 til 4 pst. i dag. Og nedgangen er størst blant afrikanere.

Vi som er opptatt av familieverdier, må ha respekt for alle typer familier. Derfor var det med glede jeg konstaterte at Høybråten hadde Donna i «Mamma Mia!» som rammen for sitt innlegg her i dag. Det er som kjent ikke en familie med mor, far og barn, men derimot en familie med én mor og tre alternative fedre. Det viser jo at samfunnet går fremover, og jeg er glad for at toleransen har inntatt alle partier i denne salen. Men vi må også ha respekt for homofile familier, og det vil vi vel kanskje se for alle partier om noen år. Derfor er vi stolte av den nye ekteskapskloven.

For alle familier er likestilling veien til tryggere oppvekstvilkår for våre barn. Blant dem som oppgir å ha jevnere fordeling av husarbeid, er det færre skilsmisser, og det fødes flere barn. Mangel på likestilling er en trussel mot familien. Trygghet og stabilitet i familien ivaretas best med jevnere fordeling av arbeidsoppgaver i hjemmet. Derfor er dette et politisk mål. Men vi må være forsiktede med å forherlige. For mange er livet i familien ikke så lett. For når sosiale nettverk med storfamilien blir borte, blir familien enda mer sårbar – helt til det eksploderer når barna blir ungdommer.

Mange av de barna som har vokst opp med alkoholisme, vold eller annet misbruk, sier selv senere i livet at de prøvde å fortelle det til noen, men de som skulle forstå, forsto ikke, eller det var kanskje for tøft for de voksne å innse.

I et velferdssamfunn må vi bry oss mer om andres unger. Vi må ta et oppgjør med norsk høflighetskultur, hvor vi sier til oss selv at det har ikke vi noe med når vi ser klare tegn på at unger lider. Vi må melde fra. Hadde flere leger turt å spørre om alkoholbruk under svangerskapet, kunne antall barn med alkoholskader vært redusert. Hadde flere førskolelærere, lærere og SFO-ansatte meldt fra, kunne tiltakene kommet tidligere. Og hadde vi grepet inn like ofte overfor omsorgssvikt i familier med minoritetsbakgrunn, ville flere minoritetsbarn sluppet å oppleve at de får mindre beskyttelse enn barn med norske foreldre. For omsorgssvikt kan ikke kulturforklares.

Vi har startet et arbeid med å samordne hjelpetjenestene for utsatte barn og unge. Barn og unge skal slippe å fortelle samme historie til helsesøster, lege, lærer, spesialpedagog, sosionom, barnevernspedagog, psykolog og psykiater. De skal slippe å forholde seg til ulike fagetatstradisjoner, ulike hjelpere som ikke snakker sammen. Derfor er en av velferdssamfunnets viktigste oppgaver i fremtiden å sørge for at vi samordner velferdstiltakene. Derfor trengte vi NAV-reformen. Derfor trenger vi bedre samarbeid mellom helsetjenester lokalt og sykehusene. Og derfor trenger vi tilsvarende samordningsreformer for utsatte barn og unge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [13:46:06]: I den møtefrie perioden for Stortinget har vi i media sett enkelte eksempler på ekteskapslignende og vielseslignende seremonier i

Den norske kirke hvor man har involvert homofile par – dette til tross for at det var en bred enighet i Stortinget om at slike vielser først skulle skje når Kirken hadde en liturgi på plass og en enighet på dette felt.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vurderer statsråden brudd på enigheten fra Stortinget? Hva vil hun gjøre med saken, og hvordan reagerer statsråden på at hennes kollega justisministeren gikk ut mot en biskop som faktisk valgte å forholde seg til det av Stortinget vedtatte? Etter mitt syn bør biskoper som vil forholde seg til stortingsflertallet, ha ros og støtte fra Stortinget og statsråder.

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:47:05]: Vedtaket i Stortinget er klinkende klart. Vi har vedtatt en ekteskapslov som gir Kirken mulighet til å vie homofile, men det er altså ingen plikt. Det er det opp til hvert enkelt trossamfunn, inkludert Kirken, å forholde seg til.

Det er likevel på sin plass å ha en offentlig diskusjon om hva man mener om Kirken, blant Kirkens medlemmer. Derfor ønsker jeg velkommen en diskusjon om dette. Men stortingsvedtaket, som Fremskrittspartiet for øvrig stemte imot, er klinkende klart: Vi pålegger ikke Kirken noen plikt til å vie homofile.

Olemic Thommessen (H) [13:47:52]: Velferdssamfunnets viktigste oppgave er samordning, sa statsråden. Jeg er enig i at samordning er viktig, men det er også viktig at vi faktisk har noe å tilby de barna vi snakker om. Og det jeg har lyst til å spørre om, dreier seg om dem som har det aller, aller vanskeligst, nemlig barnevernsbarna. For nå har det temaet vært en gjennomgangsmelodi i hele denne perioden, fra statsråd til statsråd. Og det vi ser, er en regjering som vil gjøre nær sagt alt samtidig. Bufetat skal finne sin organisering, sin økonomistyring. Man skal bygge opp statlige plasser. Man skal fase ut de private aktørene. Man skal finne ut hvem som skal på anbud, osv. Kort og godt: Her er det en manglende evne til prioritering, og dessverre ser vi at barna betaler.

Det siste vi har fått se, er 20 pst. økning av akutt plasseringer. Da er mitt spørsmål til statsråden: Har hun tenkt å legge kampen mot de private institusjonene på is og kanskje la barna komme før ideologien, og sørge for at de som trenger det mest her i samfunnet, får de plassene de har krav på?

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:49:05]: Det er Høyre som har en ideologisk tilnærming til disse spørsmålene. Halvparten av de institusjonsplassene vi har, er i dag private. Den endringen vi har gjort i forhold til den forrige regjering, er å ta ut de ideelle i en egen runde.

Dersom Høyre fikk det som de ville, hadde vi hatt flere private løsninger, flere anbudsrunder. Det hadde skapt mer usikkerhet. Så vi har et meget pragmatisk forhold til dette med private versus statlige institusjoner, fordi vi er opptatt av barnas beste. Vi har også forlenget anbudsperioden til seks år fordi vi skal skape mer trygghet for barna.

Laila Dávøy (KrF) [13:49:57]: Utviklingen i barnevernet i den senere tid er alarmerende, og barneombudet

har også vært på banen de siste dagene. Bufetat med sine fagteam ble opprettet for å hjelpe, veilede og bidra til å finne den beste løsningen for hvert enkelt barn. Vi får nå stadig tilbakemeldinger om at samarbeidet mellom det statlige og det kommunale barnevernet er for dårlig. Også dette med bruken av anbud, slik det gjøres i dag, fokuserer på pris og for lite på kvalitet, sies det. Vi er bekymret for at mange bra barneverntiltak vil måtte stenge dørene.

Barnevernsreformen startet jo opp med at man ville ha vekk de dyre private dårlige institusjonene. Vi skulle bygge opp offentlige, hvilket er gjort. Vi gjorde også et unntak for ideelle institusjoner når det gjaldt lov om offentlige anskaffelser. Min påstand er at barnevernet krever sterk politisk styring. Det tror jeg statsråden er enig i. Mitt spørsmål er: Vil statsråden sørge for at det fokuseres på barnets beste i stedet for på anbud og pris? Og vil statsråden sikre at det statlige og det kommunale barnevernet jobber bedre sammen?

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:51:03]: Når det gjelder EØS-avtalen og lov om offentlige anskaffelser, er det slik at når vi har private innslag, kan vi ikke gå utenom konkurranse. Men vi har gitt de ideelle institusjonene et fortrinn. Det regner jeg med at begge våre partier er opp-tatt av. Vi har også forlenget anbudsperioden, slik at det skal være mer trygghet.

Jeg er også opptatt av at det skal være gode rammer for barnevernet. Da vi tok over, fikk barnevernet kritikk av Riksrevisjonen fordi man ikke hadde lagt tilstrekkelige økonomiske ressurser til grunn. Derfor har vi økt bevilgningene til det statlige barnevernet kraftig. Det har vært 25 pst. økning. Det betyr mer trygghet for barna. Jeg tror at det er det viktigste vi kan gjøre. Med bedre samordning med kommunene – vi har underskrevet en avtale med KS og flere avtaler med kommunene for bedre samordning – er barnevernet under mye bedre styring nå enn da vi tok over.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:52:29]: Energispørsmål er særdeles viktig for vår felles framtid, både fordi sikker tilgang til rimelig energi er en forutsetning for økonomisk vekst og utvikling av vår og andres velstand, og fordi energispørsmål er så tett knyttet til mange miljøutfordringer som må løses.

Med den befolkningsvekst verden opplever, og de krav til rent vann, nok mat og materiell velstand som følger, kan man forvente at verdens energiforbruk firedobles de neste 100 år. Dette innebærer betydelige utfordringer, men også enorme muligheter – utfordringer fordi kampen om sikker energitilgang kan bli både hard og ufin. Konflikter og usikkerhet rundt Russlands gassforsyning til Europa illustrerer dette. Men det er også muligheter, fordi Norge har nesten alle forutsetninger på plass for å være en viktig energinasjon i framtiden. Vi har store mengder olje og gass, vannkraft, vind og bioenergi. Vi har kompetente energi- og næringsklynger med historisk ballast og vilje til nytenkning i energisektoren. Det bobler over av gode kraftpro-

sjekter, både store og små, og det tenkes spennende tanker hver dag. Det som mangler, er politisk lederskap og tilrettelegging.

Trontalen bekrefter dette ved fullstendig fravær av både visjoner og varsling av tiltak for olje- og energibransjen. Kanskje ikke så rart, når denne regjeringens energipolitikk er preget av årlig skifte av energiminister samt vedvarende strid om i hvilken petroleums- og energipolitisk retning man egentlig skal gå.

Det er ikke tillitvekkende for bransjen når rød-grønne politikere reiser til Lofoten for å demonstrere mot vedtak de selv har stemt for. Det skaper ikke forutsigbarhet når energiministeren jubler over flere kraftlinjer til utlandet, mens hans egne stortingsrepresentanter går ut i media og vil kutte dem. Det er åpenbart strid når de rød-grønne energipolitikere vil ha mer vannkraft, mens rød-grønne miljøpolitikere bastant avviser dette. Det hjelper ikke bransjen når Senterpartiets Magnhild Meltveit Kleppa i media i 2005 innrømmet at Soria Moria-erklæringen var selvmotsigende rundt grønne sertifikat, uten at noen av de tre energiministrene har ryddet opp.

Det er heller ikke særlig troverdig når SV på denne tallerstol sier at Norge skal redusere satsingen på petroleums-politikk, mens statsministeren i forrige uke var i Brasil og ville øke norsk aktivitet på petroleum der.

I de siste tre årene har de rød-grønne holdt en mengde festtaler om energi, men bransjen forblir sittende på gjerdet. Man venter med å investere, og mange av prosjektplanene forblir planer. Og jeg forstår dem. Vindkraftbransjen har opplevd at rammevilkårene endrer seg årlig. Under den rød-grønne regjeringen har vindkraftbransjen på tre år hatt tre ulike støttesystem, mens småkraft og biobransjen, som ble lovet et støttesystem i 2006, ikke har noe å forholde seg til. Pionerene som satser på umodne teknologier, flytter utenlands.

Forrige torsdag var jeg på Scan-REF-konferansen på Lillestrøm – årets store fornybarkonferanse. Der holdt den norske energiministeren en festtale om fornybar energi – full av honnørord, men blottet for virkemidler og dybde. Deretter raste han ut av salen, mens Tysklands viseminister for miljø inntok podiet. Vår energiminister burde ha blitt sittende, for han ville hatt mye å lære både om virkelighetsforståelse, utfordringer og en realistisk tilnærming til bransjen. Det var mer enn én industriaktør som høyt sa etterpå at han skulle ønske han opererte i Tyskland.

Det overrasker meg ikke at det er sånn, for hele sol-energisatsingen i Norge er en realitet som følge av tysk energipolitikk, ikke norsk. Trontalen burde signalisert at norsk handlingslammelse nå var over, men den vedvarer, dessverre.

Fremskrittspartiet har fremmet 25 forslag i energi- og miljøkomiteen i denne perioden. Mange av dem handler om energipolitikk, og hvordan vi kan gjøre Norge til en foregangsnaasjon. Vi ønsker en dynamisk og verdiskapende energinasjon. Vi vil stimulere energibransjen til å bygge ut ny produksjon gjennom forutsigbare og robuste rammebetingelser. Vi vil stimulere bransjen til å satse på nye energiteknologier, både for å dekke vårt nasjonale energi-behov og for å kunne bli en aktør på verdensmarkedet. Og

vi vil stimulere næringslivet til å bruke energien på hjemmebane, slik at vi i større grad kan eksportere energirike produkter framfor bare å eksportere råvarer i form av gass og strøm. Dette vil kreve en del endringer av den politiske kursen som nå føres.

Vi vil sikre at kraftbransjen får delta i et system med grønne sertifikat der også småkraft får lov til å delta. Alle partier var for grønne sertifikat, men det er ingen som har vært villige til å konkretisere rammebetingelsene. Det har gjort at Norge ikke får være med i det svenske markedet.

Vi vil satse på vannkraft. Det er et stort potensial både innen ny og eksisterende vannkraft som kan realiseres uten at det krever nye, store demninger eller inngrep i vernede områder. Men rammebetingelsene kom ikke.

Vi vil involvere lokalbefolkningen i større grad, slik at småkraft og vindkraftprosjekter kan realiseres kjappere, men også slik at dårlige prosjekter kan skrinlegges raskere. Syv års ventetid i NVE er ikke holdbart, og det norske samfunnet taper millioner og milliarder av kroner på denne forsinkelsen. Vi har store muligheter som energinasjon, men det krever politisk handling og tilrettelegging. Når energimeldingen som er varslet, først legges fram på nyåret, er det for sent til at det vil bety noe for denne satsingen. Vi har nok et år foran oss med venting, dessverre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [13:57:58]: Av naturlige grunner fulgte jeg godt med på nyhetssendingen i morges. En av hovednyhetene var at det er konkrete planer om bygging av atomkraftverk i Norge, nærmere bestemt i Grenlandsområdet. I det samme nyhetsinnslaget ble det hevdet at Fremskrittspartiets representant Solvik-Olsen er en varm og ivrig støttespiller for dette prosjektet. Jeg har registrert at representanten over flere år har vært en aktiv pådriver for utvikling av atomkraftverk i Norge.

Derfor: Medfører det riktighet at Solvik-Olsen ønsker å plassere et atomkraftverk i et av de tettast befolkede områdene på Østlandet, nærmere bestemt Grenlandsområdet?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:58:42]: Jeg takker for spørsmålet.

Fremskrittspartiet har siden april 2006 forsøkt å få en debatt om kjernekraft i Stortinget – ikke fordi vi ønsker å bygge kjernekraft i Norge så fort som mulig, men i erkjennelsen av at med de energiutfordringene, miljøutfordringene og klimautfordringene som man har, må man tenke nytt, både for å sikre energiforsyningen og for å redusere miljøutfordringer. Da framstår kjernekraft som noe som en i hvert fall må våge å diskutere i dette landet – ikke slik som vi mange ganger opplever, at en henviser til beslutninger tatt på 1970-tallet, og står fast på dem, uten å se hva som skjer.

Det har vært en enorm utvikling i kjernekraftbransjen. Mange av utfordringene i forbindelse med Tsjernobyl-ulykken er i dag i stor grad løst. Sikkerhetsproblematikken er helt annerledes nå enn det man opplevde i Tsjernobyl. Når finnene nå bygger sitt femte kjernekraftverk, er

det så trygt at du kan fly en Boeing inn i det uten at det er noen risiko. Avfallsproblematikken er i stor grad løst. Dette burde Norge være med på å videreutvikle, når alle våre naboland bygger kjernekraft eller opprettholder sin kjernekraftproduksjon.

Men det bør ikke være behov for å bygge kjernekraft i Norge på mange år ennå hvis vi utnytter våre fornybare ressurser.

Akhtar Chaudhry (SV) [14:00:08]: Da fredsprisvinner Al Gore besøkte Norge, uttalte Fremskrittspartiets representant i energi- og miljøkomiteen følgende:

«Al Gore har lite annet å fortelle Norge enn å fortsette å skremme folk til å tro at de er miljøverster. Det er galt.»

Stiller representanten Solvik-Olsen seg fortsatt bak denne uttalelsen?

Representanten Solvik-Olsen har også ved flere anledninger stilt seg kritisk til konklusjonene til FNs klimapanel, som mottok fredsprisen sammen med Al Gore. I motsetning til Fremskrittspartiet tar SV og Regjeringen advarslene fra klimapanelet på alvor. Regjeringen har derfor på samme måte som EU lagt togradersmålet til grunn for sin klimapolitikk. Mener Fremskrittspartiet at det vil være forsvarlig å risikere en global oppvarming på to grader?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:01:03]: Jeg står fast ved det jeg sa om fredsprisvinner Al Gore. Han tilfører den vitenskapelige klimadebatten svært lite i sine presentasjoner. Han tilfører veldig lite om løsninger i det han kommer med. Men han skaper selvsagt oppmerksomhet om en viktig problemstilling.

Når man kommer inn på hva man politisk gjør med dette, er min kritikk mot Al Gore og andre fra miljøbevegelsen som bidrar mer til å lage en skremmende debatt, at de skremmer folk vekk, slik at man ikke får en like realistisk politikk. Fremskrittspartiet har i Stortinget lagt fram en omfattende pakke med tiltak som ville redusert CO₂-utslipp, både i form av tiltak nasjonalt, i form av forskning og utvikling av nye prosjekt, hvordan Norge skal agere i utlandet, og hvilke premisser Norge bør ha for å være med på en internasjonal avtale. Så hele den delen av debatten som SV etterlyser, har Fremskrittspartiet vært en del av lenge. Utfordringen vår er at Regjeringen ikke vil innrømme at Fremskrittspartiet har en politikk på dette området, ved at den nekter oss å delta i forhandlinger om klimapolitiske spørsmål.

Erling Sande (Sp) [14:02:28]: Representanten Solvik-Olsen er oppteken av landets tilgang på energi, og det er viktig. Tidlegare denne hausten gjorde Regjeringa, i lag med Venstre og Kristeleg Folkeparti, eit historisk viktig vedtak som sikrar fellesskapet kontrollen over dei viktige vasskraftressursane våre. Ikkje overraskande stemde både Framstegspartiet og Høgre mot, sidan begge desse partia, og særleg Framstegspartiet, har programfesta ei større privatisering og opning for utsal av dei norske vasskraftressursane.

I media høyrer vi at Framstegspartiet seglar høgt på

meningsmålingane. Dei førebur seg på regjeringsmakt, får vi høyre. Mitt spørsmål til Solvik-Olsen er som følger: Dersom så ille skulle skje, er det slik at Framstegspartiet framleis kjem til å kjempe for å privatisere og selje ut vasskraftressursane våre i større grad?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:03:30]: Jeg synes det er ganske fornedrende for den politiske debatten at man fortsatt har den retorikken som representanten Sande har her – til tross for utallige innlegg fra Fremskrittsparti- og Høyre-representanter da vi diskuterte hjemfallssaken. Det har aldri vært et mål for verken Høyre eller Fremskrittspartiet å privatisere vannkraften for å selge den ut til utlandet. Tvert imot har både Høyre og spesielt Fremskrittspartiet sagt at skal man gjøre det, skal man ha en statlig forkjøpsrett ved transaksjoner, nettopp for politisk å kunne sikre at Norge har kontroll med vannkraften.

Det som skiller oss, er at Fremskrittspartiet har en visjon om hvordan vannkraften skal brukes for å sikre industrisatsing og for å sikre befolkningen tilgang til rimelig energi. Denne regjeringen har aldri, og heller ikke andre regjeringsalternativer, noen gang hatt som mål eller brukt eierskapsrettighetene den har, til å sikre at industrien faktisk får kjøpe billig kraft. Den mister de nå når industrien ikke lenger får eie. Den har heller aldri hatt som mål eller gjennomført politikk å sikre at forbrukerne får tilgang til billigere energi enn det markedet gir. Så det som blir konsekvensen av Regjeringens politikk, er at nå skal staten i enda større grad bruke markedskreftene for å selge energien til norske forbrukere. Det synes jeg er feil politikk, når man kunne sikre at industrien fikk eie den selv og bli en eksportindustri.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Laila Dâvøy (KrF) [14:04:50]: Bedre eldreomsorg er og vil være i mange år framover en av de fremste kampsakene for Kristelig Folkeparti. Omtalen av tiltak for bedre eldreomsorg var svært kort i trontalen. Det mangler ikke på intensjoner fra Regjeringen, men det mangler konkrete tiltak.

Kristelig Folkeparti forventer at Regjeringen følger opp eldreavtalen som ble inngått mellom Kristelig Folkeparti, Venstre og regjeringspartiene for snart et år siden. I denne avtalen ble grunnlaget lagt for å styrke eldres rettigheter gjennom en verdighetsgaranti. Det er nemlig ingen selvfølge i dag at eldre mennesker får den hjelpen de trenger. Men det skal og bør være en selvfølge, og sterkere rettighetsfesting sammen med større konsekvenser dersom rettighetene brytes, vil bidra til det.

Noe man aldri kan vedta eller rettighetsfeste, er at ansatte i eldreomsorgen skal møte den enkelte med respekt og verdighet. Holdningsskapende arbeid og rom for etisk refleksjon gjennom etiske komiteer i sykehjem eller kommunen er derfor avgjørende. For ansatte i eldreomsorgen står etiske dilemmaer i kø, og disse må løftes opp og fram.

Økt kompetanse og bedre kvalitet må sikre bedre tjenester. Det kan gjøres på en rekke områder, som å inn-

fri eldreavtalens punkt om bedre finansieringsordning for fagskolene innen helse og sosial fra 2009.

Det skal videre ifølge avtalen utdannes ti spesialister på sykdom hos eldre mennesker, geriater, hvert år. Så langt i år er det grunn til å frykte at tallet er mye lavere.

Regjeringen har et år på overtid fortsatt ikke ferdigstilt handlingsplanen for spesialisthelsetjenester for eldre, en plan de ifølge omsorgsmeldingen skulle finansiere over årets budsjett.

Regjeringen kan ikke telle seg til bedre eldreomsorg. Tiltakene må stå i forhold til behovet for tjenester. Helse- og omsorgsministeren vet at det antallet nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger som Regjeringen planlegger for fram til 2015, nemlig 12 000, er langt lavere enn det reelle behovet. Det er bl.a. behov for 20 000 flere tilrettelagte plasser bare for demente. Det nytter ikke da å erklære hvor mange milliarder det satses på dette, når det likevel vil innebære at det stadig vil bli vanskeligere å få en sykehjemsplass når man trenger det. Vi får stadig flere og flere eldre.

Det samme gjelder behovet for ansatte i eldreomsorgen. Det nytter heller ikke å telle hvor mange som har jobb i kommunenes omsorgssektor når ikke Regjeringen kan svare for om dette har kommet de sykeste eldre til gode. De sykeste eldres behov er det som mest markant framstilles i dag, i alle fall på mine reiser til sykehjem rundt om i landet. Det er noe av det største problemet.

Jeg vil til sist rette oppmerksomheten mot det jeg ser som en alarmerende utvikling innen det psykiske helsevernet. Det er en ønsket utvikling at mennesker med psykiske lidelser skal behandles i nærmiljøet om mulig, og at lange institusjonsopphold skal unngås så langt det lar seg gjøre. Like fullt må slike omlegginger av tjenestene innebære at pasientene ender opp med et bedre helsetilbud enn det de hadde. De ansattes kompetanse må videreføres og videreutvikles. Pengene som ble brukt i institusjonene, må følge pasientene til nærmiljøet. Det finnes nå altfor mange eksempler på at det ikke skjer, slik bl.a. Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri dokumenterer.

Jeg er glad for at Regjeringen i trontalen varsler en videreføring av satsingen på psykisk helse. Jeg har likevel problemer med å se hvordan Regjeringen uten fortsatt ørmerking vil klare det, når vi ser at selv i opptrappingsplanens siste år er behandlingstilbud under press. Spesielt dreier dette seg om de langtidssyke, men også om de yngste med psykiske problemer. Vi har eksempel på flere institusjoner innenfor psykiatrien, som skal ta vare på barn og unge, som blir avviklet, eller avdelinger som nedlegges uten at de som bor der, faktisk får et tilbud. Vi så i Brennpunkt forleden en ung jente som ikke før siste dagen før institusjonen ble nedlagt, visste hvor hun skulle få sitt tilbud. Slikt er ikke godt nok, og det er uverdigg for de psykisk syke ungdommene våre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A) [14:10:12]: Partileiaren i Kristelig Folkeparti har tidlegare i dag uttalt at han skal vere endå tydelegare enn leiaren i Venstre i spørsmålet om ei

mogleg framtidig regjering frå den andre sida i politikken.

For nokre dagar sidan uttalte representanten Sponheim at det er uaktuelt for han og Venstre å delta i ei regjering som opnar for oljeboring utanfor Lofoten og Vesterålen. Vi veit at det er eit heilt anna syn som rår i Høgre i den saka.

Sidan leiaren i Kristeleg Folkeparti har lovt å vere tydeleg, tillèt eg meg derfor å spørje representanten Dāvøy om følgjande: Er det uaktuelt også for Kristeleg Folkeparti å delta i ei regjering som opnar for oljeboring i dei nordvestlege delane av Nordland?

Laila Dāvøy (KrF) [14:11:10]: I likhet med Venstre er vi også svært opptatt av disse miljøspørsmålene, og så langt vi har drøftet dette i Kristelig Folkeparti, ser det ut til i dag at det også vil være uaktuelt for oss å tillate denne boringen.

May Hansen (SV) [14:11:44]: Representanten Dāvøy og jeg er opptatt av barnevernet, og ulike ting bekymrer, som oppslag i forrige uke og også tidligere. Trude Ringheim skriver i Dagbladet på søndag:

«Dāvøy er sjokkert. Hun er skuffet over at staten ved Barne-, ungdoms- og familieetaten (Buf-etat) fokuserer på å presse prisene ned og frykter at mange gode barnevernstiltak vil forsvinne. Dāvøys kritikk framstår som hul. Har hun glemt at hun var statsråd da reformen ble innført? Trodde hun virkelig at det ikke ville ha noen menneskelige kostnader å sette barn ut på anbud?»

Denne regjeringa har styrket det statlige barnevernet med over 700 mill. kr fordi Riksrevisjonen sa at det var underfinansiert da representanten var statsråd. Mener ikke representanten at den underfinansieringa har gjort at vi har kommet i den situasjonen vi har?

Laila Dāvøy (KrF) [14:12:48]: Jeg syns det er ganske morsomt og hyggelig å få spørsmål om barnevernet tre år etter at jeg gikk av som statsråd, og fem år etter at reformen ble innført. Det er ikke sikkert at Ringheim i Dagbladet har fått med seg at barnevernsreformen absolutt ikke handlet om å sette barn ut på anbud. Det som var viktig, og som May Hansen sikkert husker, var at vi skulle ha bedre samarbeid mellom kommune og stat. Vi ville ha bort de dyreste og dårligste private institusjonstilbudene, hvilket også ble gjort. Samtidig bygget vi opp nye statlige, offentlige institusjoner for de barna som hadde det aller vanskeligst, og så gjorde vi faktisk unntak for private ideelle institusjoner. Problemet i dag er at vi har en regjering som tillater anbud også innenfor de ideelle private institusjonene. Dette er et stort problem for barnevernet i dag, slik rapporten som kommer inn under dagens regjering, viser.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:14:01]: Representanten Dāvøy har et sterkt sosialt engasjement som er veldig tydelig. Jeg vet at hun reiser mye rundt, og jeg vet at hun reiser mye rundt og ser også at det skjer veldig mye positivt og veldig mye flott både innenfor eldreomsorgen og

innenfor psykisk helsevern osv. Så situasjonen skal ikke svartmales. Det syns jeg det er viktig å understreke. Regjeringen har satt i gang en rekke tiltak, kompetansehevide tiltak osv., som gjør at det skjer mye spennende innenfor denne sektoren som gjør at de som jobber der, blir inspirert til å tenke nytt.

Spørsmålet mitt til representanten Dāvøy blir: Hvis vi går tilbake til forrige stortingsperiode, og hvis Kristelig Folkeparti skal se litt framover, hvor tror representanten Dāvøy det er lettest å få gjennomslag for det gode, flotte sosiale engasjementet som mange av oss brenner for? Er det med sentrum–høyre, eller er det gjennom et sentrum–venstre?

Laila Dāvøy (KrF) [14:15:13]: Takk for et veldig spennende spørsmål. I likhet med representanten er jeg enig i at det skjer veldig mye bra i eldreomsorgen, i psykiatrien og i helsesektoren, men det er takket være fantastiske medarbeidere og ansatte.

Når det så gjelder hvor vi kan få best gjennomslag, vil jeg svare slik: Jeg har én erfaring med det, etter å ha sittet i en regjering der vi hadde et sterkt tyngdepunkt i sentrum, og etter sist regjering, som jeg var så heldig å få sitte i i fire år og ha ansvar for kanskje noe av det viktigste, nemlig barnevern, og der jeg var så heldig – vil jeg si – å få gjennomføre en stor barnevernsreform, som det var helt nødvendig at vi startet opp med. Jeg synes også at vi fikk fullført det forrige eldreforliket på en glimrende måte. Den erfaringen har jeg, og jeg vil ikke ha noe imot å gå inn i en ny regjering med samme konstellasjon – Venstre, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Borghild Tenden (V) [14:16:35]: Årets trontale ble innledet med følgende:

«Norge er mulighetenes samfunn.

Regjeringens mål er en ny kurs for Norge.»

Resten av trontalen var forutsigbar og handlet om hvilke meldinger og proposisjoner Regjeringen vil legge fram i løpet av året.

Folks forventninger til «mulighetenes samfunn» og den oljerikdommen vi besitter, er store. Det er en tverrpolitisk utfordring å formidle at i politikk er det hele tiden snakk om å prioritere.

For Venstre er miljø- og klimautfordringene et av de viktigste områdene i året som kommer. Miljøet og naturgrunnlaget er viktige forutsetninger for en bærekraftig økonomi og for en velferdsstat med vår høye levestandard.

Stortinget vedtok i år et historisk forlik om norsk klimapolitikk. Opposisjonen bidrog til en mer offensiv, mer ambisiøs og mer forpliktende klimapolitikk, med flere tiltak enn det Regjeringen hadde lagt opp til. Det er flott at et bredt flertall i Stortinget til slutt kunne samles om en klimapolitikk som vil gjøre Norge til et lavutslippssamfunn.

Klimapolitikken er også en del av en framtidsrettet næringspolitikk. Strenge miljøkrav, økt satsing på forskning og utvikling og kompetansebygging kan gjøre da-

gens miljøløsninger til morgendagens vinnere. Det har vi sett eksempler på i andre land. Innen miljørettet næring vil det åpne seg store muligheter for norske aktører og norske bedrifter i tiden som kommer. Da er det viktig at vi legger forholdene til rette og satser tungt der vi har en forutsetning for å lykkes.

Regjeringen kommer også til å legge fram sitt forslag til Nasjonal transportplan i inneværende periode. I trontalen hørte vi at den skal svare på de store utfordringene som transportsektoren står overfor, og legge til rette for effektiv, sikker og miljøvennlig transport i hele landet.

Venstre har store forventninger til Nasjonal transportplan. Vi forventer en tydelig miljøprofil, med klare prioriteringer. Venstre forventer bl.a. en kraftig opptrapping av satsingen på jernbanen. Vårt rykte som politikere avhenger av at vi gjør det vi sier vi skal gjøre. Jeg regner med at Regjeringen har fått med seg signalene nå i helgen fra NHO og LO, som også framhever viktigheten av jernbanesatsing. Satsing på jernbanen og den øvrige kollektivtrafikken er på mange måter et kinderegg. Det er positivt for miljøet, det er positivt for framkommeligheten til næringslivet, og det bidrar til økt trafikksikkerhet.

Et område jeg savner fokusering på fra denne regjeringen, er trafikksikkerhet. Denne sommeren har vært historisk tragisk, med rekordstore tap av menneskeliv i trafikken. Trafikksikkerhet er overordnet viktig. Trafikkdøden og skadene i trafikken koster storsamfunnet mye – på toppen av alle de menneskelige lidelsene.

Venstre har forventninger om en ambisiøs satsing i Nasjonal transportplan som løser mange av de sikkerhetsproblemene vi har på veinettet. Liv og helse må prioriteres foran nye store prestisjeprosjekter. Venstre vil prioritere de tiltakene hvor vi får mest trafikksikkerhet igjen for pengene, det være seg rasutsatte eller smale veier i distriktene, veier som er dimensjonert for en helt annen trafikk enn den vi har i dag.

Et annet viktig område for Venstre er næringspolitikk og småbedrifter. Det har blitt langt færre gründere de siste årene. Andelen er den laveste siden 2000. Det er en alarmerende, om ikke overraskende, trend. Vi har en regjering som overhodet ikke har vist vilje til å legge forholdene til rette for privat næringsliv, selvstendig næringsdrivende og gründere, men som bare er opptatt av statlig eierskap og symbolpolitikk om å «ta de rike».

Framtidens velferdssamfunn avhenger av et nyskapede næringsliv. Framtidens arbeidsplasser er ennå ikke skapt, og Venstre vil ha en politikk som støtter nyskapere og gründere. Vi må slippe fram dem som tør å satse, og dem som tør å tro på en idé. For Venstre er det minst like naturlig å skape sin egen arbeidsplass som det er å finne sin plass innenfor det etablerte arbeidsliv. Det er ærefullt å tjene penger på å starte sin egen bedrift. Norsk næringsliv trenger norske eiere og norske gründere.

Til slutt: Regjeringens mål er en ny kurs for Norge. Dersom den nye kursen skal være at antall trafikkuulykker øker, stans i moderniseringen og at antall gründere fortsatt reduseres, da er jeg usikker på om det er klokt med en ny kurs på disse områdene – i alle fall slik Venstre ser det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A) [14:21:04]: Representanten Tenden var opptatt av symbolpolitikk. Jeg er enig med representanten i at vi skal være forsiktede med symbolpolitikk. Men jeg må spørre representanten Tenden: Er det symbolpolitikk når Regjeringen greier å heve minstepensjonen til enslige pensjonister med 16 467 kr? Det er ingen symbolpolitikk. Det er realpolitikk, den største hevingen på mangfoldige tiår. Da man økte tilleggspensjonen til unge uføre, ble den trappet opp med 14 112 kr. Det er ingen symbolpolitikk. Det er realpolitikk, som kommer de aller svakeste til gode. Så jeg tror representanten Tenden må dempe seg litt når det gjelder symbolpolitikken.

Så vil jeg spørre, siden parlamentarisk leder og Venstre-leder Sponheim har gått så hardt ut og sagt at Venstre er alene i sentrum, snakket om anstendighet i borgerlig regjering og om at det ikke finnes noe alternativ til sentrum, mens representanten Tenden la stor vekt på miljø- og klimapolitikken: Det var ett parti som stod utenfor den gangen vi vedtok klimaforliket i Stortinget. Er det der representanten Tenden og Venstre skal henvende seg de neste fire år?

Borghild Tenden (V) [14:22:20]: Jeg takker for spørsmålet.

Når det gjelder symbolpolitikk og hva denne regjeringen har levert, må jeg minne representanten Nordtun om at denne regjeringen har hatt tidenes største handlingsrom innenfor økonomisk politikk. Det er nesten underlig, synes jeg, som har vært tilskuer til dette i tre år nå, at man ikke har fått enda mer handling ut av de pengene som man har hatt til rådighet.

Når det gjelder Lars Sponheims klare tale i Stortinget tidligere i dag – og han har vært tydelig over lang tid – er det klart at jeg støtter det helt og fullt. Fremskrittspartiet stod, som Nordtun kjenner til, utenfor klimaforliket, et klimaforlik som vi i Venstre er mektig stolte av.

Bård Hoksrud (FrP) [14:23:24]: Det var et engasjert innlegg for jernbane representanten Borghild Tenden hadde. Det er kanskje fordi både jeg og representanten Borghild Tenden for kort tid siden var i Spania og så på høyhastighetstog. Jeg registrerer at Tenden er veldig opptatt av dette. Hun var i innlegget sitt veldig opptatt av at det er viktig å bygge jernbane og satse på jernbane. Men det som representanten Tenden og andre ikke fortalte da man kom hjem, er at Spania faktisk også har bygd 30 000 kilometer motorvei. I Norge har vi 228 kilometer motorvei.

Da er mitt spørsmål til representanten Tenden: Er det slik at Venstre fortsatt vil satse på jernbane framfor vei? Representanten Tenden sier at hun er opptatt av trafikksikre veier, men det beste trafikksikre veialternativet er å bygge nye firefelts motorveier med midtdeler, som vil sikre trygge og gode veier for dem som skal bruke veiene våre.

Borghild Tenden (V) [14:24:13]: Jeg takker for spørsmålet fra representanten Hoksrud. Venstre vil begge deler,

for det er det som er klokt. Mens Fremskrittspartiet bare vil bygge veier, ønsker Venstre begge deler.

Som jeg sa i mitt innlegg, er vi ekstremt opptatt av trafikkssikkerhet. Det vet også representanten Hoksrud at vi er. Når det gjelder å satse på fysiske midtdelere, har Venstre brukt mer penger på det enn Regjeringen. Så er vi også opptatt av å rassikre veiene våre og bygge ut veiene i distriktene, slik at næringslivet skal komme fram med varene sine.

Magnar Lund Berge (SV) [14:25:06]: Venstre har en lang tradisjon for sosialliberale verdier. Det liberale, for ikke å si liberalistiske, kommer tydelig til syne i det meste partiet foretar seg i den økonomiske politikken, mens det sosiale ofte er vanskeligere å få øye på.

Relativt små forskjeller mellom rik og fattig er viktige kvaliteter ved det norske samfunnet. Et omfordelende skattesystem er et hovedgrep for å få til dette. Det sikrer at de rikeste bidrar mest til finansiering av skoler, barnehager og eldreomsorg. Viktige elementer i dette er formuesskatt og arveavgift, som også sikrer at de som lever av opptjent kapital, skal betale skatt.

I løpet av det siste året har Venstre i denne sal gått inn for å oppheve formuesskatten og innføre nye hull i arveavgiften, som sikrer at de aller rikeste slipper å betale arveavgift overhodet. Mener representanten Tenden at dette er gode bidrag til å minske forskjellene i Norge?

Borghild Tenden (V) [14:26:03]: Jeg takker for spørsmålet.

Venstre er opptatt av verdiskaping, som jeg brukte mye av innlegget mitt på her i dag. Vi er opptatt av at vi skal få gründere og skape nye arbeidsplasser. Er det noe Sosialistisk Venstreparti aldri har forstått, er det akkurat det. De skal bare fordele og fordele og satse på statlig eierskap. Det er ikke framtidsrettet politikk, slik Venstre ser det.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Reidar Sandal (A) [14:26:55]: I trontalen blir den store uroa i dei internasjonale finansmarknadene kommentert. I USA og i enkelte andre land er følgjene dramatiske. Her til lands får vi òg merke verknadene, men eg håpar det skjer i langt mindre omfang enn andre plassar.

Det er fleire grunnar til at Noreg er betre rusta enn andre land til å takle den internasjonale finanskrisa. Det har over tid vore ført ein stø og ansvarleg økonomisk politikk her i landet. Forholda på arbeidsmarknaden har ei tid vore svært tilfredsstillande. Det haustar vi til fulle fordelane av no om dagen. Dessutan har landet vårt store økonomiske musklar, musklar som har fått utvikle seg planlagt og under kontroll.

Vi kan trygt hevde at Noreg har ei god, moderne og samanhengande regulering av finanssektoren. Finansinstitusjonane våre er stort sett solide. Det skjedde m.a. ei vesentleg opprydding i vårt bankvesen under bankkrisa først på 1990-talet. Å finne ei betre statleg garantiordning for bankkundar enn ho vi har etablert her i landet, er vanskelig. Dei aller fleste bankkundane treng derfor ikkje ta ut

pengane sine i desse dagar fordi dei er urolege for at verdiane kan gå tapt. Garantien gjeld nemleg inntil 2 mill. kr pr. kunde.

Den amerikanske finansmarknaden har rista i grunnvollane. Uendeleg mange amerikanarar er i eit svært alvorleg uføre. Fleire europeiske land har òg fått merke det økonomiske forfallet. Uheldige utslag ser vi dessverre også i vårt eige land. Når forskjellane likevel er så store, er årsaka først og fremst at vi har ordna oss heilt annleis enn amerikanarane. Vi har utvikla det norske systemet som har tre viktige ingrediensar: For det første har vi lagt stor vekt på å halde orden i økonomien. Det har vore ein suksess både for folk flest og for samfunnet. For det andre har vi ei viss styring med marknadskreftene. Vi har innsett at marknadene verken kan eller bør få styre seg sjølve. Det tredje momentet er at vi har ein blandingsøkonomi.

Det kan nok så vere at marknadliberalismen er tenleg for eliten i gode tider. Den norske modellen derimot er for alle, både i gode og i dårlege tider.

I fleire veker har vi vore vitne til ei systemkrise i amerikansk økonomi. I stor grad er ho skapt av dereguleringa av finansnæringa. Det har vore ei storslått og ukritisk utlåning av pengar nesten til kven som helst, utan tilstrekkeleg pant og tryggleik. Til slutt var det berre eitt mogleg utfall: Bobla måtte sprekkje. Spekulantar og eliten i den amerikanske finansmarknaden må ta svært mykje av skulda for krisa som der har oppstått. Rett før helga arbeidde amerikanske politikarar intenst med å finne ein veg ut av uføret. Den vegen kan bli lang og smerteleg å gå. Medisinen som no er foreskriven, er ikkje *meir* liberalisme. Det er erkjent at marknaden ikkje kan styre seg sjølv. Derfor blir det sett inn reguleringstiltak.

I Framstegspartiet er ein på kollisjonskurs med desse erfaringane. Per Sandberg spelar faktisk på elitelaget til Framstegspartiet. Han meiner at finanskrisa har si årsak i for mykje, ikkje for lite, styring med dei elleville finansmarknadene. I utkastet til handlingsprogram for komande stortingsperiode blir det slått fast at regulering bør vere heilt unødvendig i ein fri marknad. Problemet for Framstegspartiet er at tanken om deregulering ikkje har ankerfeste. Sjølv i USA har ein forlate den skansen. Lærdommen for dei aller fleste må derfor vere at liberalismen har spelt fallitt.

Det er historieforfalsking å hevde at problema i amerikansk økonomi har oppstått fordi styresmaktene har blanda seg for sterkt bort i finansinstitusjonane. Mitt poeng er at problema i USA har si årsak i at reguleringa ikkje har vore god nok. Liberalismen og marknadskreftene har tidlegare fått utvikle seg fritt. Det er lærdommen som Framstegspartiet og òg Sandberg burde ta til seg, og ikkje snakke på eit historieløst grunnlag.

Morten Høglund (FrP) [14:32:12]: «Regjeringen vil føre en offensiv europapolitikk som ivaretar norske interesser», ble det sagt i trontalen – meget bra, kanskje noe som virker opplagt, men det har vært sjelden kost at norske regjeringer de senere år har tatt «norske interesser» i sin munn. Det har nesten virket som om det har vært et tabu å introdusere begrepet i en utenrikspolitisk sammen-

heng. Nå er det sentralt plassert i trontalen, og det lover godt. Vi hadde selvsagt håpet at begrepet «norske interesser» ville bli nevnt som førende for alt vi foretok oss, men europapolitikken kan være en god start.

Norsk utenrikspolitikk er alt annet enn fokusert. Den blir altfor ofte alle gode sakers politikk, uten at den i tilstrekkelig grad settes inn i en norsk sammenheng. Det er aldri vanskelig å finne spørsmål å engasjere seg i, men det må være tillatt å se på våre ulike engasjementer med et kritisk blikk. Og selvsagt er det ikke slik at det som er i norsk interesse, går på bekostning av andres interesser. Med en forutsigbar politikk basert på verdier som frihet, demokrati, internasjonal rettsorden og menneskerettigheter vil våre interesser i veldig stor grad også være interesser som andre kan slutte seg til.

Regjeringen peker i trontalen på viktigheten av nord-områdene. Det snakkes om økt operativ evne og tilstedeværelse i nord, og dette er det bred enighet om. Men dessverre har utviklingen i aktivitet for det norske forsvar gått i en annen og negativ retning.

Jeg har lyst til å sitere seniorforsker Sverre Lodgaard ved NUPI, som i et intervju med Klassekampen den 3. september i år sier:

«Andre stater er flinkere til å underbygge sine rettingstkrav med militært nærvær, mens vi har forsømt oss lenge. Vi er for lite oppmerksom på militærmaktens politiske og symbolske betydning. Et sterkere nærvær vil også gjøre det lettere å håndtere kriser uten at det oppstår en utilsiktet opptrapping.»

Den nedtrapping av Forsvaret som vi har sett de senere år, gjør dessverre situasjonen farligere enn om vi hadde klart å opprettholde et akseptabelt nivå.

I løpet av sommeren har vi opplevd en væpnet konflikt mellom Russland og Georgia, og kartet i Kaukasus er i ferd med å tegnes på nytt. Norge har helt korrekt markert sitt syn på det som har skjedd. Men i trontalen sies det ingenting om hvilke konsekvenser denne konflikten har for Norge. Mener Regjeringen den ivaretar vår sikkerhet tilfredsstillende? Mener Regjeringen det er behov for å foreta endringer som følge av sommerens hendelser? Disse sentrale spørsmål omtales ikke med ett ord. Det er mulig vi får noen svar i budsjettet som kommer i morgen, men det er vel kanskje ikke grunn til å ha for store forhåpninger.

Med disse utfordringene som vi møter på hjemmebane, må det være lov å forvente at norske utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske konsekvenser møtes på en troverdig måte, og til tross for at Regjeringen som regel har de riktige målsettinger for hva vi skal gjøre, og hvordan vi skal posisjonere oss, mangler den konkrete oppfølgingen – mest merkbart når det gjelder Forsvaret, men også når det gjelder det utenrikspolitiske området. Norsk utenrikspolitikk utmerker seg, nettopp fordi den er så bred og ufokusert som den er. Vi trenger en regjering som setter norske interesser først, som tør å prioritere noen oppgaver, og som evner å nedprioritere andre. Jeg vil ta avstand fra dem som måtte hevde at det er usolidarisk å ivareta egne interesser først. Det er det motsatte som er realiteten. Et av Norges beste bidrag til fred, stabilitet og økonomisk ut-

vikling er at vi makter å bevare Arktis og Barentsregionen like fredelig som i dag. Det at vi på en trygg måte utnytter de energiressurser som finnes i våre områder, betyr også mye for omverdenen.

Det er nå viktig at Norge tar sine utfordringer på alvor, evner å tilpasse seg de reelle utfordringer og tør å snakke om norske interesser i enhver sammenheng.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Inge Lønning (H) [14:37:06]: Denne trontaledebatten har hittil vært preget av at talsmennene for regjeringspartiene – og særlig det største regjeringspartiet – har vært nesten fanatisk opptatt av å diskutere de politiske spørsmål og samarbeidskonstellasjoner som ikke er aktuelle. Jeg foretrekker å holde meg til det som er aktuelt. Derfor skal jeg velge et så uvanlig utgangspunkt som trontalen. I trontalen heter det:

«Regjeringen vil starte arbeidet med en samhandlingsreform for å gi pasientene et bedre og mer helhetlig helsetilbud.»

Det er et moderat løfte når det gjelder forpliktelsesgrad. Men det oppsiktsvekkende er at løftet fremsettes det tredje og siste leveåret av denne regjeringens tid. Hadde man startet sin ansvarsperiode i denne enden, kunne det ha gitt mening. Når man avslutter den siste trontalen med å fremsette et slikt løfte, gir det ingen mening. Saken har nemlig en forhistorie. Denne regjering er ikke den første som har sett behovet for samhandling i norsk helsetjeneste. Den forrige regjering nedsatte et bredt sammensatt utredningsutvalg for nøyaktig fem år siden, i oktober 2003, det såkalte Wisløff-utvalget. Utvalgets hovedformål var nettopp å vurdere samhandlingen mellom den kommunale helse-tjeneste og spesialisthelsetjenesten og vurdere endringer i rammebetingelsene for å bedre samhandlingen – altså nøyaktig det samme som helseministeren nå sier at han skal begynne med å utrede.

Wisløff-utvalget leverte sin innstilling i februar 2005, altså for tre og et halvt år siden. Helse- og omsorgsdepartementet sendte utredningen på bred høring våren 2005. Høringssvarene forelå 1. juni 2005, altså for mer enn tre år siden. Denne regjering har så åpenbart brukt tre år på å tenke seg om, før den har funnet ut at den skal starte forfra igjen, nemlig med å utrede en samhandlingsreform.

Jeg tillot meg å spørre helseministeren etter hans innlegg i debatten tidligere i dag om når han regner med at resultatet av denne utredningen han nå har annonsert for hele Norges land, og som skal foreligge i april neste år – altså etter at hans egen tid i departementet er trefjerdedels avsluttet – skal kunne forelegges Stortinget. Statsråden svarte at det nok er tvilsomt om han vil kunne forelegge det for Stortinget før utløpet av denne perioden. Det tolker jeg som et understatement. Det er utvilsomt at Stortinget aldri kommer til å se snurten av resultatet av dette arbeidet før denne stortingsperioden er ute, fordi dette arbeidet så langt ikke en gang er forankret i Regjeringen. Det er et departementsinitiativ, og det skal ledes av statsråden selv. Det er i hvert fall på siden av den norske modellen for utredningsarbeid, og det er langt på siden av

den norske modellen for klare ansvarslinjer mellom forvaltning og ekspertise på den ene siden og politisk ledelse på den andre.

Dette skal vel forankres i Regjeringen, deretter formodentlig sendes på høring – for man har vel ikke tenkt å gjennomføre grunnleggende helsereformer uten en demokratisk høringsprosess? Hvis man deretter skal utarbeide forslag for Stortinget, vil vi minst være halvveis i neste stortingsperiode før Stortinget i det hele tatt kommer i inngrep med dette. Det synes jeg er ganske oppsiktsvekkende tafatt fra en regjering som nå har sittet med ansvaret i tre år.

Vi har fått en ny helseminister som er usedvanlig flink til å beskrive problemer, mangler og utfordringer. Det gjorde han også i dagens trontaledebatt. Han er glitrende god på å beskrive alle manglene i dagens norske helsevesen. Det gjenstår bare at han oppdager at nå er det han som sitter med ansvaret, og at han har vært medlem av en regjering som i tre år har sittet med ansvaret for at det ikke har skjedd noen ting når det gjelder å bedre samhandlingen til beste for pasientene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [14:42:14]: I løpet av årene 2006 og 2007 har det blitt 11 000 flere årsverk i pleie- og omsorgssektoren. Dette står i sterk kontrast til resultatene under Bondevik II-regjeringens tid. Veksten i antall ansatte i sektoren i årene 2001–2005 var 500 årsverk, fra 106 500 til 107 000 årsverk. I 2005 ble det sagt opp 1 100 årsverk innenfor pleie- og omsorgssektoren, og situasjonen var – slik jeg ser det – helt kritisk ute i kommunene.

Mitt spørsmål blir: Hvordan kan representanten Lønning i en slik situasjon gå ut og framstille det som løftebrudd – jeg har også hørt sterkere karakteristikk enn løftebrudd – fra Regjeringens side, når vi har en statsminister som overoppfyller det han har lovet på Regjeringens vegne, nemlig 10 000 årsverk i fireårsperioden for å møte de utfordringene vi har i sektoren?

Inge Lønning (H) [14:43:15]: Matematikkunnskapene er ikke hva de var. De tallene representanten viser til, er feil. De offisielle tallene fra Statistisk sentralbyrå for de årene representanten nevner – dette vet jeg fordi statsråden presenterte den samme feil i en debatt med meg på fredag i Dagsnytt 18 – er at det ble 6 900 nye årsverk i den nevnte perioden fra 2001, ikke 500. Det er en viss forskjell på de tallene.

Når jeg har kritisert det stadig gjentatte mantraet med 10 000 nye årsverk, respektive 10 000 nye hender, er det fordi det er hjerteskjærende upresist. Man har nemlig ikke brydd seg med å skjelle mellom eldreomsorg, som man snakker om i det ene øyeblikk, og pleie- og omsorgssektoren i stort i det andre øyeblikk. Det som er enda verre ved det, er at det avleder oppmerksomheten fra det som er den virkelige utfordring i norsk eldreomsorg i dag, nemlig kvaliteten. Vi har 40 pst. ufaglærte årsverk i sektoren, og det burde man kanskje interessere seg for.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:44:36]: Jeg oppfatter Lønning dit hen at fordi man tidligere har hatt et utvalg, Wisløff-utvalget, som har sett på samhandling innenfor helsevesenet, mener Lønning det er helt unødvendig at man på nytt går i gang med denne typen arbeid. Jeg oppfatter statsråden dit hen at man ønsker å finne fram til konkrete måter å gjøre det lønnsomt å behandle pasienter på, både så nær bosted som mulig og i en kjede som er sømfri, slik at man ikke får brudd i behandlinga, eller til og med en type konkurranse innbyrdes mellom ulike behandlingssteder.

Siden Lønning mener at det framstår som relativt unødvendig å ta fatt på dette arbeidet nå, med bakgrunn i at det er gjort utredninger før, kan Lønning være presis med hensyn til hva slags løsninger han selv ser for seg for å bedre samhandlingen i norsk helsevesen?

Inge Lønning (H) [14:45:31]: Jeg viste i mitt innlegg til at Wisløff-utvalgets mandat til forveksling var likt det mandatet som statsråden oppgir at han har gitt seg selv og sin ekspertgruppe, og som de skal jobbe med frem til april neste år. Jeg viste til at man i etterkant av Wisløff-utvalget gjennomførte en normal høringsrunde, samlet sammen alt materialet, men siden har ingen hørt noe mer om det fra det tidspunkt av da den nåværende regjering overtok. Så kommer man etter tre år og meddeler Stortinget i trontalen at man skal starte arbeidet med en samhandlingsreform. Det er det jeg kritiserer, fordi arbeidet med den samhandlingsreformen startet for fem år siden, og det er ikke troverdig å oppfinne kruttet når kruttet er oppfunnet fra før.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:46:30]: Dette er med respekt å melde ikke svar på spørsmålet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:46:42]: Det er interessant å høre representanten Lønnings ønske om å satse mer på eldreomsorgen, satse mer på pleie- og omsorgssektoren, satse mer på rusmiddelsektoren og i det hele tatt dem som har det vanskelig i Norge. Det faller Senterpartiet godt for hjertet å høre den satsinga. Samtidig kommer andre representanter for partiet Høyre inn og sier at nå må vi investere mer i kommunikasjoner, vi er nødt til å utnytte mulighetene. Betyr dette at partiet Høyre vil nyorientere sin økonomiske politikk i debatten vi får fra i morgen og utover? Vil en ha et mer aktivt statsbudsjett tilpasset de velferdsutfordringer vi står overfor, tilpasset de investeringer som trengs på kommunikasjon og i samferdselssektoren, og tilpasset den private økonomiske aktiviteten som vi nå ser framover?

Inge Lønning (H) [14:47:47]: Så vidt jeg vet, er representanten Lundteigen medlem av finanskomiteen. Det vil si at han har fulgt debattene om statsbudsjettet de siste årene på nært hold, og har også formodentlig studert Høyres alternative budsjettforslag hvert år. Da vil han sikkert ha lagt merke til at Høyre i hele denne perioden har markert prioriteringen av rehabilitering, inklusive rusfeltet og inklusive spesiell ivaretagelse av de eldre pasientenes behov. Det har vi gjort ved å plusse på Regjeringens

forslag i størrelsesorden 500 mill. kr hvert år. Det er ikke tilnærmeelsesvis størrelsesordenen på den utfordringen vi står overfor, men 500 mill. kr ville ha gjort en ikke ubetydelig forskjell for dem som trenger denne hjelpen. Derfor synes jeg det er kjedelig at regjeringspartiene har stemt ned dette.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:49:12]: Mange taler her har teke utgangspunkt i den internasjonale finanskrisa som òg kan merkast i Noreg, men som særleg står på toppen av den internasjonale dagsordenen. Fleire har vore innom dei to andre store globale utfordringane som vi merkar veldig tydeleg i år, og vil merke i åra framover. Fattigdomen og den matvarekrisa vi opplever i år, har vorte kalla den stille tsunamien av Verdens Matvareprogram og kan merkast i ekstrem grad for dei fattige landa i verda no. Dei globale klimautfordringane kjem etter mi oppfatning til å vere den største utfordringa vi felles står overfor globalt i det neste hundreåret.

Eg seier dette fordi eg meiner at desse utviklingstrekk har minst to ting til felles. For det fyrste har dei til felles at den ideologien som seier at vi ikkje skal styre marknaden, at det ikkje er nødvendig å la menneska sine behov styre over marknadskreftene, har slått feil på alle dei tre områda. Internasjonalt ser vi no ei utvikling som går i retning av sterkare politisk styring, tettare og meir forpliktande samarbeid og større engasjement i andre sine problem – for seint i den retninga, etter mitt syn, men med mange skritt i riktig retning. Det vart seinast demonstrert ved at politikarar som tidlegare ikkje har markert seg som sterke kritikarar av marknaden, no står fram som det i samband med den internasjonale finansuroa. Det ville ha vore eit stort paradoks om det partiet som ikkje trur på klimaproblema, som er skeptisk til utviklingshjelp, og som er mot politiske reguleringar i penge- og kredittmarknaden, skulle få meir å seie i Noreg, mens vi opplever det motsette internasjonalt.

Det andre desse problema har til felles, er at meir kunnskap er ein sentral del av løysinga. Meir kunnskap og kompetanse og topp forskning må til for å løyse klimaproblem og fattigdomsutfordringar, men meir utdanning er òg ei av dei sentrale løysingane på fattigdomsproblema for land i den tredje verda, for fattige land som slit med si eiga utvikling. For Noreg er det det same biletet. 85 pst. av Noregs nasjonalformue er såkalla humankapital, altså verdien av vår framtidige og noverande arbeidsinnsats, det vi har i hovud og hender av kunnskap.

I aukande grad vert det behov for fleire menneske med utdanning i åra som kjem. Barnehage og skule er ryggrada i kunnskapssamfunnet. Det er nettopp derfor Regjeringa har gjort satsing på utdanning til eit av sine viktigaste område og kjem til å fortsetje med det. Fleire elevar må lære meir. Det er alvorleg at mange elevar slit med mangel på grunnleggjande kunnskapar, både faglege og sosiale – ikkje minst at mange slit med språk, lesing og skrivning. Dersom du les dårleg, kan du få vanskar i dei fleste skulefaga, du vil ha store problem på arbeidsmarknaden

og på mange område av livet seinare. Derfor må vi ha, og vi har hatt, eigne satsingar på språk og realfag. Derfor satsar vi no tungt på meir kompetanse til lærarane, på ei betre lærarutdanning, fordi vi veit at lærarane kanskje er det viktigaste for kva elevane lærer. Derfor må vi satse meir på tidleg innsats. Tidleg innsats betyr å ta tak i problema medan dei er små og kan løysast, ikkje la dei vekse seg store og altfor vanskelege å løyse – derfor fleire lærarar i norsk og matematikk på første til fjerde trinn og tettare oppfølging, bl.a. med fleire kartleggingsprøver.

Fleire elevar må fullføre vidaregåande skule. Det er svært alvorleg at ein av tre elevar ikkje fullfører vidaregåande. Det betyr at mange menneske mistar dei jobbmoglegheitene som dei seinare kunne ha hatt. Det er alvorleg for samfunnet, for vi treng alle sine evner og alle sine kunnskapar i samfunnet.

Fleire elevar må trivast og meistre i skulen. Eg er uroa over at vi ikkje ser ein nedgang i mobbetala i norsk skule, sjølv om mange norske elevar trivst på skulen. Eg er oppteken av at vi skal byggje vidare på og ha ein inkluderande fellesskule i Noreg. Det at vi har unngått ei privatisering av den norske skulen, at vi har ein fellesskule der alle møtest på den same arenaen, er eit viktig utgangspunkt for at vi framleis skal satse på kunnskap i Noreg.

Så skal vi halde fram med å gjere siste rest av den store barnehagerevolusjonen, kome heilt i mål når det gjeld full barnehagedekning, framleis prisnedgang – ikkje minst endå sterkare satsing på innhaldet og kvaliteten i barnehagane i åra framover. Vi vil halde fram med satsinga på kunnskap, som er heilt nødvendig for ungane i Noreg, for det norske samfunnet og for verda.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [14:54:30]: Fremskrittspartiet har en rekke ganger påpekt viktigheten av de private barnehagene for å nå målet om full barnehagedekning. Skal man nå full dekning, er private aktører helt sentralt.

TV 2 kunne i går melde at som følge av Regjeringens politikk er det lagt ned hele 94 private barnehager i Norge i år, mange av dem i kommuner som mangler plasser totalt. Grunnen er relativt åpenbar. Private barnehager får langt mindre å drive for enn det offentlige barnehager får. Statsråden sier, ifølge TV 2, at han vil se på saken. Lite tyder på at han faktisk vil handle i saken.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er det ikke nå snart på tide å handle, før Regjeringens politikk når det gjelder private barnehager, leder oss ut i en katastrofe?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:55:31]: «Katastrofe» er den dårlegaste beskrivinga av barnehageutviklinga eg har høyrte dei siste åra.

Eg er veldig oppteken av at det skal vere gode vilkår for private barnehagar. Det er det òg. Derfor er det veldig mange nye private barnehagar som har starta dei siste åra. Det er ein viktig del av barnehageutbygginga. Men kvart år vert det lagt ned nokre private barnehagar. Det viktige er at det vert starta veldig mange fleire barnehagar, både private og offentlege. Mange av dei som har vorte lagde ned,

er eldre familiedrivne barnehagar som har vorte erstatta av nyare barnehagar, både private og kommunale.

Eg er likevel så oppteken av dette at eg her vil gjenta at vi kjem til å gå inn og sjå på kvar einaste barnehage på denne lista for å sjå kva som er riktig, sjå kva som er årsaka, for det er nødvendig å følgje barnehageutviklinga tett når det gjeld både dei kommunale og dei private barnehagane framover.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:56:44]: Siden statsråd Tora Aasland ikke er her, og siden det er Bård Vegar Solhjell som er kunnskapsminister, med det overordnede ansvaret i departementet, ønsker jeg å stille spørsmål som handler om forskning.

Thor Egil Braadland, som er sekretariatsleder for SVs stortingsgruppe, sa i et debattinnlegg på nettsiden Verden-tilvenstre.no den 27. august:

«Forskningsinnsatsen må ned. Det brukes for mye penger på forskning i Norge. Forskningsinnsatsen bør reduseres med 1,5 mrd kroner.»

Det han siktet til, var SkatteFUNN-ordningen, og han gjentok dette budskapet i Søndagsavisen på P2 i går og sa at det er blitt for kostbart, rett og slett fordi vi ser at det ikke virker, at vi har brukt veldig mye penger, og at bare en tredjedel av de pengene er kommet ut igjen i andre enden som økt forskning. Han mente derfor at det er en lite effektiv ordning, og han tror at de pengene kunne skapt mye mer forskning hvis vi hadde brukt pengene på grunnfinansiering i universiteter og høyskoler. Det gjør vi ikke i dag. I dag brennes disse pengene opp.

Statistisk sentralbyrå konkluderer med at SkatteFUNN-ordningen viser at én krone i støtte har gitt to kroner i vekst i næringslivets FoU.

Hvem er det som har rett? Er det SV? Eller er det Statistisk sentralbyrå?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:57:51]: Det er SV, som styrer Kunnskapsdepartementet, som har rett i det vi kom til å leggje fram og framleis vil ha som politikk. Det er punkt éin.

Vi treng større investeringar til forskning i åra framover. Det er nettopp derfor vi i dei siste åra har hatt ein vekst i forskingsløyvingane, og vi har vore opptekne av at dei må aukast. Vi ligg fremst i løypa når det gjeld å auke løyvingane samanlikna med den førre regjeringa, der Høgre var med. Det er også derfor vi har hatt positive evalueringar av SkatteFUNN-ordninga, og ho kjem til å verte ført vidare. Grunnen til at vi gjer dette, er sjølvsagt at det å få til forskning og utvikling, både offentleg og privat i Noreg, er heilt nødvendig for å løyse mange av dei store utfordringane vi har. Vi veit at Noreg, særleg innafor privat sektor, ligg langt etter når det gjeld å nå dei forskingsmåla vi har. Så det er nødvendig å ha gode ordningar for å sikre forskning der òg.

Björg Tørresdal (KrF) [14:59:00]: Kristelig Folkeparti ønsker økt fokus på ungdomstrinnet. Det virker som om denne regjeringen ikke nevner ungdomstrinnet. Det er heller ikke nevnt nå i trontaledebatten.

Vi tror at det er på ungdomstrinnet vi i dag finner de største problemene, med elever som er trøtte av teori, med elever som har en skolehverdag preget av bråk, uro og manglende mestring. Vi tror – det er iallfall grunn til å tro – at dette er mye av årsaken til drop-out eller frafall i videregående skole.

Det er vel og bra med innsats tidlig, men det hjelper ikke hvis man glemmer elevene i videregående. Det er vel og bra med økt kompetanse for lærerne i ungdomsskolen, men det hjelper ikke den teorivake eleven at læreren hans er flink i matematikk. Vi trenger et fokus som hjelper eleven der han er, slik at man får en inkluderende fellesskole, som statsråden snakket om, og som Kristelig Folkeparti ønsker seg.

Mitt spørsmål er: Hva er grunnen til at Regjeringen ikke fokuserer på at det er mange elever på ungdomstrinnet som trenger en større mestringsarena for å kunne fullføre en videregående opplæring?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:00:05]: Det gjer vi, og eg er einig i mykje av den analysen som representanten Tørresdal her gav.

Det er vel og bra med tidleg innsats, men det er heller aldri for seint. Tidleg innsats vert kjenneteikna ikkje berre ved at det betyr tidleg i livet, men når nokon slit med noko i skulen, må ein ta tak i det med ein gong det vert oppdaga. Der er ungdomsskulen, som representanten seier, ein veldig viktig arena, fordi ungdommar går gjennom veldig store personlege endringar, men òg fordi dei faglege krava vert større. Ein begynner førebuingane til kva ein skal gjere seinare i livet, og kor ein skal gå vidare i skulen. Derfor har vi styrkt rådgivinga i ungdomsskolen, innført det nye faget utdaningsval og auka moglegheita til å ta fag frå vidaregåande. Så i 2007 – etter Kristi fødsel – sette Øystein Djupedal ned eit utval, Karlsen-utvalet, som skal levere si innstilling om få veker. Då kjem vi tilbake til vidare grep når det gjeld fullføring av vidaregåande skole, òg retta mot ungdomsskulen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [15:01:30]: Årets trontale var svært tydelig på fortsatt satsing på at oppgavene i samfunnet skal løses i fellesskap, at alle skal kunne bidra til verdiskapingen i landet, og at godene skal fordeles rettferdig. Regjeringen vil ta vare på den norske velferdsmodellen.

En av de viktigste faktorene i den norske velferdsmodellen er fellesskolen. OECD har i sin vurdering av norsk skole slått fast at i hjertet av det norske velferdssamfunnet ligger fellesskolen. Også norsk næringsliv framhever fellesskolen som et viktig konkurransefortrinn på det internasjonale markedet. At alle elever, uansett sosial eller økonomisk bakgrunn, går i samme skole, gir oss en forståelse for hverandre som mange land misunner oss.

Fellesskolen har et bredt samfunnsmandat hvor oppgaven både er å gi barn og unge tilstrekkelige ferdigheter i fag som lesing, skriving, matte og IKT, og å være en sosial læringsarena – en arena der våre barn og ungdommer

lærer å arbeide og fungere sammen og på den måten forberedes på det arbeids- og samfunnsliv de vil møte som voksne.

Vi har ambisjoner på vegne av norske skolebarn, og i denne stortingsperioden har vi derfor styrket kvaliteten i grunnskolen ved å

- utvide timetallet på barnetrinnet med styrking av norsk, matte og engelsk fra i høst
- styrke tidlig innsats i grunnleggende ferdigheter på barnetrinnet ved å trappe opp lærertettheten i disse fagene fra neste høst – som statsråd Solhjell var inne på
- utvide timetallet i fysisk aktivitet fra neste høst
- ikke minst stoppe privatiseringen av skolen, og dermed styrke fellesskolen
- styrke rådgivningstjenesten for å lette overgangen mellom ungdomsskolen og videregående opplæring
- innføre gratis læremidler og sikre alle et utstyrsstipend i den videregående skolen, for derved å gi alle ungdommer like muligheter til å gjennomføre videregående opplæring

Alt dette er gjennomført eller tenkt gjennomført fra neste høst. Alle tiltakene retter seg inn mot å gi alle like muligheter og å styrke fellesskolen, slik at den blir det naturlige valget for det store flertallet foreldre.

Læreren er den viktigste ressursen for elevenes læring. Regjeringen mener at mer av lærerens tid må brukes til undervisning, slik at barna opplever bedre læring.

Jeg for min del ser fram til den varslede stortingsmeldingen som kommer ved årsskiftet. Det vil gi oss en god anledning til å diskutere lærerrollen videre – en lærerrolle tilpasset framtidens behov i grunnopplæringen. Men om vi skal få et godt resultat og et vedtak som er samlende, må de beskrivelsene av norske lærere og tilstanden i norsk skole som enkelte fra opposisjonen har kommet med, tones ned. Av og til har jeg hatt følelsen av at vi står på kanten av stupet, og at krisen er like om hjørnet. Slik er det ikke i skolen. Det finnes svært mange gode lærere og elever som hver dag gjør en fantastisk innsats. Synspunktene må nyanseres om vi fortsatt skal rekruttere unge mennesker til det viktige arbeidet det er å gi våre barn og ungdommer grunnleggende kunnskaper og ferdigheter.

Men vi har mange utfordringer. Spesielt vanskelig er det at mange slutter i den videregående skolen, som også statsråden sa. Her skal vi gjøre et krafttak. Det gjelder tiltak rettet mot både ungdomsskolen og den videregående skolen. Spesielt viktig blir det fortsatt å sikre flere læreplasser og innføre en ny ordning med praksisbrev for elever i den videregående opplæringen. Hensikten er å sørge for at skoletrette elever fortsetter med opplæring, og dermed redusere frafallet.

Det er mange områder innenfor skole og utdanning jeg skulle ha kommet inn på, for det skjer veldig mye positivt i skolen. Kunnskapsløftet, som det var og er bred politisk enighet om, er gjennomført. Gjennom kvalitetsmeldingen, som nå behandles i komiteen her i Stortinget, tettes flere av de hullene vi har sett i den reformen, og vi går videre ved å gi klare nasjonale føringer for utviklingen i skolen vår. Dette vil være med på å bringe fellesskolen

videre, fordi vi har ambisjoner på vegne av den norske skolen.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:06:36]: For noen dager siden fikk vi presentert en trontale som må kunne sies å være på det jevne. Det var svært få poeng, det var betydelig med bortforklaringer, og man gjorde sitt beste for å skyggelegge at man ikke gjør jobben. Vi har nå hatt tre år med rød-grønt kaos!

Jeg skal nå gjøre noe som Regjeringen på en del punkter helt åpenbart har glemt å gjøre, nemlig lese fra Soria Moria-erklæringen. Jeg skal begynne med kapitlet om helse og omsorg. Første strekpunkt under «Kapittel 9: Helse og omsorg» lyder som følger:

«Regjeringen vil

- styrke sykehusenes økonomi, slik at flere pasienter behandles og ventetidene holdes lave.»

Under den regjeringen som vi har nå, har bare det siste året antallet personer som står i kø, økt med 20 000. Gjennomsnittlig ventetid i spesialisthelsetjenesten øker for hvert år som går, flere kommer i kø knyttet til rehabilitering og opptrening, ja, vi har til og med en statsråd som under replikkordskiftet i dag i denne sal sa at det siste sykehusene trenger, er mer penger. Ja, det skal bli svært spennende å følge med på det som vil komme fra finansministeren i morgen knyttet til statsbudsjettet. For det er jo ikke mer penger som skal til, sier man fra Regjeringens side.

Jeg skal lese litt mer fra Soria Moria-erklæringen, og jeg håper statsrådene følger med. Det står videre på side 40:

«– sikre rehabilitering og opptrening til alle som trenger det.»

Ja, det gikk man veldig høyt på banen med for å selge inn til det norske folk. Etter det har hver sjette rehabiliteringsseng forsvunnet, ventetidene øker og tilbudet til pasientene blir dårligere.

Neste punkt jeg vil referere er:

«– intensivere arbeidet for å fjerne problemet med at pasienter legges på korridor i sykehus.»

Ja, dette skrev man for tre år siden. Så sent som i forrige uke så vi oppslagene om at det ikke er noen endring i antall korridorpasienter. Problemet er like stort som før, ja, enkelte plasser er det faktisk så mange korridorpasienter at det kan være en brannfelle.

Neste punkt jeg skal referere fra Soria Moria-erklæringen, er følgende:

«– redusere egenandeler på helsetjenester og holde dem på et lavt nivå.»

Det er tydelig at regjeringspartiene har glemt å lese sin egen erklæring, for etter at Regjeringen tiltrådte, har egenandelene økt jevnt og trutt, ingen har blitt redusert – jo, unnskyld, selvfølgelig ble egenandelen på 50 kr for fysioterapi for dem som står på diagnoselisten, tatt bort. Men så var jo det en egenandel Regjeringen selv innførte. Først innførte man en egenandel på 50 kr 1. januar, og så fikk man såpass mye kjeft at man måtte ta den bort igjen 1. juli. Ja, jeg synes Regjeringen kan være stolt over at den i hvert fall har tatt bort den ene egenandelen

som de selv fant opp, og som de innførte 1. januar og tok bort 1. juli.

Noen positive signaler har vi i hvert fall fått: Det skal komme en samhandlingsreform. Det ser vi fram til, for det trenger vi. Vi trenger å få på plass en bedre behandling-kjede der vi snakker om hele kjeden og ikke stykkevis og delt. Jeg ser fram til – unnskyld, president, jeg bør vel kanskje rette meg, jeg så fram til at denne skulle komme i april. Her er det jo viktig å holde tunga rett i munnen, for her går det litt fort i svingene. Vi har jo kunnet lese og høre i media om samhandlingsreformen som skulle komme i april. Fra Stortingets talerstol i dag fikk vi høre fra helseminister Bjarne Håkon Hanssen at nei, nå er det slik at denne samhandlingsreformen er det ikke sikkert kommer til dette stortinget i det hele tatt, for først skal dette utvalget legge fram innstilling for Regjeringen, så skal man tilbake til partiene sine for å forankre det der, og så ville den komme kanskje til høsten, kanskje enda senere. Dette er det siste som har fått meg til å undres over hva Regjeringen faktisk vil levere. Nok en gang viser man at det er langt mellom liv og lære.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:12:11]: Eg er djupt usamd med dei som framstiller Noreg som ein politisk jammerdal der det meste er mislukka, gale eller på skakke. Eg trur me kan slå fast ein gong for alle at me er eit privilegert folk, og at me lever i eit privilegert land. Ikkje minst er det viktig i tider som desse, som fyller folk med uro og usikkerheit når ein høyrer nyhende frå verda rundt oss om dei finansielle og økonomiske restingane som rammar oss.

Landet vårt er rikt på naturressursar. Kloke og fram-synte folk før oss har sikra nasjonal råderett over viktige ressursar som fisk, vasskraft, olje og gass. Ei langsiktig og nasjonal forvaltning av ressursane har gitt grunnlag for erfaringar, kompetanse, eit variert næringsliv, kapitaltilgang og store verdiar på fellesskapet si hand. Som folkevalde disponerer me store inntekter med grunnlag i naturressursane våre, me har større handlefridom enn mange andre land, òg i tider som desse. Vår generasjon har eit stort ansvar for å tenkje klokt og langsiktig når desse inntektene skal forvaltast. Difor ynskjer denne regjeringa å satse på dei store tinga og gjere dei viktige grepa. Difor gir denne regjeringa kommunane større handlingsrom til å ta vare på fellesskapen.

Me må tenkje langsiktig og gjere det viktigaste først, seier denne regjeringa. Me må ta grep, som denne regjeringa gjer, for å pusse opp og vedlikehalde fellesskapsinstitusjonane våre, som skulane, kyrkjene og kulturhusa. Me må byggje landet gjennom å ta vare på dei vegane me har, den jernbana me har, men òg med å byggje nytt. Me må sikre den moderne og tidsmessige infrastrukturen me treng på breiband, mobil- og tv-dekning, og det gjer denne regjeringa. Då må me òg tenkje rettferd og at heile landet skal med.

Alle delar av landet har fått meir veg under denne regjeringa. Me har lyfta nivået med 2,5 milliardar kr, som har gitt meir veg og meir jernbane. Me har sytt for ei historisk jernbanesatsing. Ein stor del av jernbaneinvesterin-

gane under denne regjeringa har gått til intercity-triangelet i det sentrale austlandsområdet. Det har vore ei rett satsing. Eg kan love at satsinga på jernbane rundt og mellom byane våre skal styrkjast vidare dei neste åra.

Satsinga på å byggje landet er òg viktig for å leggje til rette for gründerar og næringsaktivitet. Næringslivet vil ha gode transporttilbod, slik at folk kjem på jobb til rett tid, og gode vegar, slik at varene kjem fram til marknaden. Dei vil ha breiband med god kapasitet. Tilsvarende støttar fagrørsla sterkt opp om ei slik prioritering av infrastruktur for å byggje landet. Seinast i dag var eg hjå Jernbaneforbundet i LO, der ein brei allianse, frå NHO til LO – og miljørørsla med – ynskjer sterkare satsing på jernbane. Det følgjer denne regjeringa opp. Me er på rett veg i vår satsing på moderne infrastruktur.

Me treng meir fellesskap, og me vil styrkje den lokale velferda. Etter fire års sveltetføring under førre regjeringa tok den raud-grøne regjeringa, med Åslaug Haga som kommunal- og regionalminister, eit krafttak for å styrkje lokal velferd i budsjettet for 2006. Denne satsinga er vidareført i 2007-budsjettet. Og kommunane har gjort ein god jobb med å styrkje velferda. Me har fått fleire hender i eldreomsorga, fleire undervisningstimar i skulen, nye barnehagar, styrkt vedlikehald av skular, kyrkjer og kulturhus. Me er ikkje i mål, men kutt og atter kutt er erstatta med ei ny retning. Me har valt fellesskap framfor store skattelettar, og det gir resultat. Me har ei anna retning enn me hadde i åra 2001–2005, og den retninga skal vidareførast.

Høgre har varsla at dei i valkampen skal fortelje historia om dei fire tapte åra i det norske samfunnet. Og Lars Sponheim snakka i sitt innlegg i dag om dei forsømde moglegheitene sin periode. Men kvar dag etter regjeringsskiftet har 190 menneske kome i arbeid. 190 menneske kvar dag – er det fire tapte år for dei? Kvar dag i 2006 og 2007 har det blitt tilsett 15 nye menneske innanfor pleie og omsorg. 30 nye hender i omsorg kvar dag – er det tapte år for dei som har fått omsorg? Slik kunne eg ha fortsett, med barnehagesatsinga, med satsinga på breiband, på vegar og på jernbane. Eg møter heller ingen, når eg er rundt om i landet i kommunestyre, som ynskjer sveltetføringa av kommunane attende, som me hadde under førre regjering.

Me er ikkje ferdige i denne regjeringa. Me har mykje ugjort, men me har òg fått gjort mykje, og me skal satse vidare.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [15:17:30]: I forkant av både trontale og budsjett har løftene sittet løst hos Regjeringen. Ikkje minst har landets statsminister slått om seg med ut-sagn som et titalls milliarder, et løft for vei og bane, vi trenger et krafttak for samferdsel, og vi setter i gang en dugnad.

Fremskrittspartiet er enig. Vi trenger et løft for vei og bane. Men jeg har observert få budsjettlekkasjer om titalls milliarder kroner til vei og bane, et løft for vei og bane i budsjettet for 2009.

Vi ser i Aftenposten i dag at anleggsbransjen er klar. Kapasiteten er fremvist til overmål nok en gang. Er Re-

gjeringen klar? Fremskrittspartiet har oppskriften: statlige selskaper som får statlige lån til bygging av veier og jernbane. Er statsråden klar?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:18:31]: Statsråden vil seie som speidaren: «Alltid beredt!»

Kva som kjem i budsjettet, må nok representanten vente med til i morgon med å få.

Det som har vore varsla av statsministeren, og som eg har varsla, og som Regjeringa er oppteken av, er ei vidare satsing på samferdsle i åra som kjem. Me gjekk inn i ei regjering og overtok ein puslete nasjonal transportplan. Ikkje berre var han puslete på omfang, trass i at dagens regjeringsparti ved hjelp av Framstegspartiet hadde fleirtal for å lyfte dette opp, men han var òg puslete fordi han ikkje tok høgd for trafikkveksten, fordi han ikkje tok høgd for kostnadene knytte til det enkelte anlegget og fordi han ikkje tok høgd for det enorme vedlikehaldsetterslepet. Alt dette har me fått på bordet i denne regjeringssperioden.

I tillegg har me lagt om politikken slik at me gjennomfører igangsette prosjekt raskare. Me har ei meir effektiv utbygging, og det gir større samfunnsnytte. Det skal me satse vidare på, og me skal òg sikre milliardar til samferdsle i åra som kjem.

Trond Helleland (H) [15:19:44]: Vi ser nå en kraftig nedgang i aktiviteten i anleggsbransjen. Anleggsbransjen selv sier at den er redd for at 40 000 ansatte kan stå uten arbeid neste år. Dette må selvsagt ikke skje, og en kraftig økning i samferdselsinvesteringene kan bøte på dette.

Samtidig har den nyvalgte lederen i Senterpartiet tatt til orde for å skape ny dynamikk i vei- og jernbaneutbyggingen i Norge. Til Teknisk Ukeblad nr. 32/september, som kom ut for noen få dager siden, sier hun:

«De større vei- og jernbaneprosjektene må finansieres slik at midlene blir bundet over flere år. Vi diskuterer nå både OPS og prosjektfinansiering.»

Lederen av Senterpartiets samferdselspolitiske utvalg, Steinulf Tungesvik, tidligere statssekretær, sa til VG i august:

«Vi bør satse på å gjennomføre OPS-prosjekter i neste stortingsperiode.»

Han la til at et samlet senterpartiutvalg ønsker mer Offentlig Privat Samarbeid.

Spørsmålet til samferdselsministeren blir: Er hun enig med Senterpartiets leder og Senterpartiets samferdselspolitiske utvalg, som ønsker å få i gang nye OPS-prosjekter i neste stortingsperiode?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:20:47]: Det er ikkje noka hemmelegheit som blir avslørt, verken i Teknisk Ukeblad eller i det som leiaren for vårt samferdslepolitiske utvalg seier. Det er ikkje hemmeleg at Senterpartiet er ambisiøst i samferdslepolitikken, og det er ikkje hemmeleg at Senterpartiet er ope for nye finansieringsformer og nye organisasjonsformer innanfor samferdsle for å oppnå nettopp det.

Me har store mål for samfunnsutviklinga, og me ser at det å satse på samferdsle er ein nøkkel for å oppnå

det andre som me ynskjer, eit meir variert næringsliv, ei satsing i heile landet.

Om samferdsleministeren får gjennomslag for det som partileiaren ynskjer, vil avhenge av dei interne diskusjonane som skal skje knytte til Nasjonal transportplan.

Me fekk ei utfordring i grunnlagsmaterialet frå etatane. Der har dei skissert at dei òg meiner at ein bør sjå på andre finansieringsformer enn det som gjeld i dag. Men til sjuande og sist, uansett kokar det ned til viljen til å auke budsjettrammene, uavhengig av kva form ein vel på organisasjon og finansiering.

Jan Sahl (KrF) [15:22:06]: Statsråden kan vente full støtte fra Kristelig Folkeparti når det gjelder både økte bevilgninger og nytenkning omkring struktur.

Men jeg har et veldig konkret spørsmål til ministeren som er toppaktuelt i øyeblikket. Det går på Hurtigruta og den særdeles vanskelige situasjonen økonomisk som Hurtigruta er kommet i. Det gjelder avtalen vi har, kompensasjonen for NO_x-avgift, økte drivstoffutgifter og muligheter for større fleksibilitet, som Hurtigruta har henvendt seg til staten for å få reforhandlinger om. En samlet opposisjon har ved to anledninger bedt ministeren om å sette i gang disse forhandlingene med Hurtigruta. Nå er det gått halvannet år, og ingenting har skjedd. Situasjonen er dramatisk. Direktøren sier selv at uten at man får reforhandlingene i gang og får et resultat av dem, så seiler de på grunn.

På et hurtigruteseminar i Bodø sa Lahnstein at staten er fornøyd med hurtigruteavtalen. Er det slik at en minister fra Senterpartiet er så fullt fornøyd med avtalen at man lar Hurtigruta seile på grunn, eller vil man nå komme til reelle forhandlinger?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:23:18]: Det er viktig å skilje mellom to ulike forhandlingar. Det eine er forhandlingar om kompensasjon for NO_x-avgift, som har pågått ganske lenge, og der det har vore ein del diskusjon om definisjonen av kva som skulle dekkjast. Det har me ein særdeles god dialog med Hurtigruta om. Den andre diskusjonen går på oppheving av eksisterande avtale og eit arbeid for å setje i gang ein ny avtale, altså eit nytt anbod. Det har me også ein god dialog med Hurtigruta om.

Eg har sjølv hatt møte med leiinga i Hurtigruta i Bergen. Det har vore følgt opp i den seinare tida gjennom dialog, og det skal følgjast vidare opp. Eg har store forhåpningar om at me skal finne ei løysing på NO_x-problematikken kjapt, men sjølvstekt tek det noko lengre tid å gå inn i dei andre problemstillingane. Difor har me bede Hurtigruta om nokre opplysningar av juridisk og økonomisk art som er heilt nødvendige for oss. Men eg er positivt innstilt, som eg har vore heile tida, til å medverke til å finne løysingar for Hurtigruta. Vi skal ikkje sitje i ro og sjå på at Hurtigruta går på grunn.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [15:24:49]: Denne trontalen er den rød-grønne regjeringas siste før valget

neste år, og det er i denne trontalen Regjeringa kunne ha synliggjort hvilke prioriteringer som skal gjøres, og hvilke løfter som i alle fall skal oppfylles. Denne trontalen inneholder ingen av delene. Den er blottet for visjoner og prioritering og synliggjør på ingen måte at det skal gjøres investeringer for framtida. Den har ikke ett ord om forskning, kun at allerede varslede sentre for klimaforskning kommer på plass i 2009. Forskning for øvrig nevnes ikke med ett ord. Og det må være fordi Regjeringa ikke har nok ambisjoner, og ikke er interessert nok i forskning. Dette er ikke et spørsmål om enkeltstatsråder, men det er et spørsmål om Regjeringa som kollegium. Jeg må jo si at jeg blir nokså bekymret når SVs sekretariatsleder, Thor-Egil Braadland, skriver i et debattinnlegg på nettsiden Verdentilvenstre.no 27. august under overskriften «Forskningsinnsatsen må ned»:

«Det brukes for mye penger på forskning i Norge. Forskningsinnsatsen bør reduseres med 1,5 mrd kroner.»

Synspunktene blir gjentatt i NRK P2 Søndagsavisa 5. oktober, med et angrep på SkatteFUNN-ordningen som savner helt rot i virkeligheten. Det som er bekymringsfullt, er at den samme Thor-Egil Braadland også er rådgiver for SVs næringspolitiske fraksjon, og det er nettopp der SkatteFUNN-ordningen ligger. Og vi har jo allerede sett resultater av hans råd, nemlig at SkatteFUNN-ordningen er blitt dramatisk redusert under denne regjeringa, noe som altså betyr at næringslivet har færre incentiver til å forske enn de hadde før.

Bakteppet er altså at vi har en flertallsregjering med en mulighet til å bruke flertallet til noe. Øystein Djupedal sa i forbindelse med regjeringsdannelsen i 2005 at «det vi vil få til, får vi til». Da er det vel slik at det må stå på viljen. For med 160 milliarder kr i økte skatteinntekter, takket være den skattepolitikken den forrige regjeringa førte, burde det være mulig å få til ting. Sannheten er jo at mens denne regjeringa har hatt de beste forutsetningene noensinne, har den altså ikke evnet å prioritere det viktigste. Den forrige regjeringa greide jo både å gi skatteletter for å trygge arbeidsplasser og velferd i framtida og samtidig å gjøre storstilt satsing på kunnskap og forskning. I budsjettene, som nå er større enn den forrige regjeringas, naturlig nok, greier altså den rød-grønne regjeringa likevel å gjøre store kutt på viktige områder.

Alle partier i salen her er enige om at vi skal ha en god og sterk offentlig skole som fundamentet i utdanninga. Men det er jo nettopp innenfor den offentlige skolen at de store og systematiske ulikhetene mellom elevene kommer til syne. Og det er alvorlig. Vi må være best på det viktigste, på de grunnleggende ferdighetene, og derfor er det etter min oppfatning veldig rart at ikke Regjeringa ønsker å gjøre noe for å sette konkrete mål for hvor norsk skole skal være f.eks. ved neste PISA-undersøkelse. Hvor skal norsk skole være ved de neste nasjonale prøvene?

Enhver regjering har mer penger til rådighet enn den forrige. Det sier seg sjøl, fordi budsjettene blir større år for år. Derfor er det enda mer underlig at Regjeringa har funnet det nødvendig å kutte på vesentlige områder. I et

intervju med bladet Utdanning for nøyaktig to år siden, 6. oktober 2006, ble daværende kunnskapsminister Øystein Djupedal konfrontert med følgende, nemlig at Kolbjørn Hagen, den daværende lederen i Forskerforbundet, mente at barnehagesatsingen hadde gått ut over bevilningene til høyere utdanning og forskning. Da svarte Øystein Djupedal:

«Jeg er stolt av barnehagesatsingen og er ikke enig med Hagen. På universitets- og høyskolesektoren har vi med dette budsjettet riktig nok en reell nedgang på en prosent. Men det er galt å betegne dette som smalhans. Vi har lagt inn et hvileskjær og det tåler denne sektoren godt.»

Til samme blad sier Djupedal derimot i mai i år at «jeg sloss hardt mot kuttet på rundt 250 millioner til høyere utdanning og advarte meget sterkt Kristin Halvorsen om at vi kom til å få kritikk og tape titusener av stemmer i høyere utdanning».

Det er den siste erkjennelsen til den tidligere statsråden som er den riktige. Men det hjelper jo veldig lite i en sektor som i to år har måttet kutte ned på studiekvalitet, kutte ned på forskning, på veiledning, på ansettelser, på kvalitetsutvikling og på strategiske prioriteringer. Regjeringa lovte i Soria Moria-erklæringa at bevilningene til høyere utdanning skulle øke. Fasiten etter tre år med rød-grønt styre er at bevilningene er kuttet. Vi kan også lese i Dagens Næringsliv i dag at Regjeringa tilsynelatende ikke kommer til å gi noe forskningsløft i budsjettet som legges fram i morgen, og at Forskerforbundet er dypt bekymret.

Morgendagens velferd er avhengig av investeringer i dag, og Regjeringas politikk handler i stedet om å bruke opp mest mulig av pengene i dag og trekke opp stigen etter seg for kommende generasjoner.

Tore Nordtun (A) [15:30:03]: Trontalen bør ta tak i de store linjene i norsk politikk. Jeg mener at det ikke finnes noen større utfordringer enn de menneskeskapte klimaendringene, og det er der vi egentlig må sette inn støtet. Dette er en prioritert oppgave for Regjeringen. Det sier trontalen helt klart fra om også. Det viste seg at et stort flertall i denne salen var enig med oss i dette da vi framforhandlet klimaforliket tidligere i år. Dette viser at Det norske storting evner å ta de advarslene vitenskapsmenn og -kvinner nå kommer med, på største alvor. Jeg vil derfor nytte høvet til å takke både Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre for at de var villige til å støtte opp om klimaforliket, og framforhandlet det, for at det skal stå seg over en viss tid i Stortinget.

Klimautfordringene krever i dag politisk lederskap. Klimautfordringene krever også en ansvarlig og framtidigrettet klimapolitikk. Det handler ikke bare om ekstremt vær, det handler også om ekstrem fattigdom. Derfor setter klimaspørsmålet vår solidaritet på prøve.

Utfordringene med hensyn til en ambisiøs klimapolitikk dreier seg om solidaritet i praksis. Millioner av fattige mennesker i mindre utviklede land enn vårt vil bli knallhardt rammet av framtidige klimaendringer. At et sosialdemokratisk solidaritetsparti som Arbeiderpartiet sitter i

førerretet i kampen mot menneskeskapte klimaendringer, er derfor helt nødvendig og naturlig.

At vår statsminister senest for få dager siden kunne love å støtte det brasilianske Amazonas-fondet med inntil 1 milliard US-dollar fram mot 2015 under sitt besøk i Sør-Amerika, vitner nettopp om handlekraft. Vi setter politiske mål og vedtak ut i praktisk handling hver eneste dag.

Energi-, klima- og miljøpolitikk er ikke forskjellige politikkområder, men henger nøye sammen med hverandre.

Når Regjeringen har tredoblet satsingen på ny fornybar energi som vind, småkraftverk, varme og energieffektivisering gjennom Enova, er dette nettopp praktisk politisk arbeid. Når vår regjering også er i ferd med å satse flere milliarder kroner på å søke å utvikle lønnsom teknologi for rensing og deponering av CO₂ på Mongstad, er ikke dette bare teori, men politikk i praksis. Vi omformer politiske mål og visjoner til konkrete og hverdagslige handlinger.

Statsminister Stoltenberg bruker å si at markedet er en dårlig herre, men en god tjener. Det er et sitat som sier svært mye. Markedet kan ikke løse våre utfordringer, men det er et viktig verktøy på veien mot målet.

Vi nytter, og vil fremdeles også nytte, markedet som tjener der det er formålstjenlig, men de overordnede målsettingene, den samfunnsmessige retningen, skal og må være et resultat av politisk styring. Slik er det nettopp også i energi- og miljøpolitikken. Det er helt nødvendig med styring forankret i demokrati og politiske prosesser.

Når vi har tatt tak i utfordringene knyttet til kraftsituasjonen i Midt-Norge, i motsetning til den forrige regjeringen, er det politisk styring i praksis.

Når vi sier til Enova at de skal prioritere prosjekt i Midt-Norge, er det politisk styring. Når vi sier til NVE at søknader på prosjekt i Midt-Norge skal få spesiell oppmerksomhet framfor andre, er det politisk styring. Ja, det er faktisk slik at hele Enova som verktøy for å fremme ny fornybar energi og energieffektivisering er et eksempel på politisk styring, i motsetning til ensidig markedsliberalisme.

Vi tror på politikken. Derfor har vi tredoblet midlene til Enova. Derfor har vi vedtatt å støtte forskning og utvikling på fangst og lagring av CO₂. Derfor har vi tatt tak i utfordringer knyttet til kraftforsyningen i Midt-Norge. Derfor har vi utarbeidet en av verdens mest ambisiøse klimapolitiske målsettinger etterfulgt av gode virkemidler.

Det er gledelig å observere at aktiviteten på norsk sokkel fremdeles er svært god. Mindre olje- og gasselskap finner sin plass i såkalt haleproduksjon, men samtidig blir det fremdeles meldt om større og mindre funn.

Den norske forvaltningen av våre petroleumsressurser har vært, og er, svært god. Gjennom gode lover og regler samt skattlegging kommer ressursene i svært stor grad fellesskapet til gode. Samtidig kan en ikke underslå at det i den senere tid har vært enkeltstående hendinger som til fulle viser at det fremdeles er svært viktig med et sterkt fokus på miljø og sikkerhet knyttet til denne virksomheten. Det er derfor av vital betydning at vi ikke slakker på kravene (presidenten klubber), men stiller strenge miljø- og sikkerhetskrav i fremtiden.

Presidenten: Presidenten har ikke tenkt å slakke på kravene. Taletiden er inntil 5 minutter.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:36:22]: Det har vært ganske spesielt å være vitne til den trontaledebatten som har vært i dag, hvor regjeringspartiene på en måte har opptrådt som om de skulle være opposisjonspartier, og gjort Fremskrittspartiet ansvarlig for alt som går dårlig her i landet. Slik er det jo ikke. Regjeringspartiene har nå hatt tre år på seg til å vise handlekraft, bl.a. innenfor næringspolitikken, som jeg jobber med. Finansuroen, den internasjonale finanskrisen, som vi nå er inne i, har vært kjent lenge før statsministeren skrev trontalen. Det har vært kjent ganske lenge at vi ville komme inn i en nedgangsperiode, hvor bl.a. næringslivet ville få problemer.

Statsministeren sa i sitt innlegg i dag at Norge vil påvirkes av uroen. Våre bedrifter vil få problemer med å få solgt varer, og det er og det vil bli et høyere rentenivå. Alt dette er riktig. Hva gjør Regjeringen i næringspolitikken når vi nå er kommet inn i en nedgangsperiode?

Hvis man skulle skrive et innlegg og holde det i stortingsalen på grunnlag av det som står om næringspolitikk i trontalen, ville det bli et svært kort innlegg, for trontalen i år er nærmest tom for næringspolitikk. Det må bare bety at Regjeringen ikke er opptatt av næringspolitikk, og at den ikke er opptatt av næringspolitikk i en situasjon hvor næringslivet vil begynne å kjenne at det er og blir nedgangstider. Det viser at den ikke har noen målrettet næringspolitikk.

Det som er varslet i trontalen, er en innovasjonsmelding. Det er vel og bra, for innovasjon er viktig. Men en innovasjonsmelding har vært varslet ganske lenge. Vi i næringskomiteen, som har hatt svært få dokumenter å behandle fra Næringsdepartementet i denne perioden, har ventet veldig lenge på innovasjonsmeldingen. Nå kommer den kanskje – vi får vente og se. Problemet med en innovasjonsmelding er at innovasjon skjer i næringslivet hver eneste dag. Utviklingen innenfor innovasjon vil gå mye fortere enn Regjeringen klarer å utarbeide sin innovasjonspolitikk.

Vi trenger nå en aktiv næringspolitikk. Vi hørte statsministeren i dag si at det går et skille mellom dem som er for en aktiv næringspolitikk, og dem som er for en passiv næringspolitikk, men han sa ingenting om hva Regjeringen velger. Velger Regjeringen en aktiv næringspolitikk, som Fremskrittspartiet er en av de fremste talsmenn for, eller ønsker den en passiv næringspolitikk? Jeg tror rett og slett denne regjeringen har valgt side – Regjeringen velger en passiv næringspolitikk. Det må man gjøre når man ikke sender noe særlig med næringspolitiske dokumenter til Stortinget i løpet av en fireårsperiode, i hvert fall ikke så langt i disse første tre årene i Regjeringens regjeringstid.

Som jeg sa, er Fremskrittspartiet med på en aktiv næringspolitikk, men det er viktig at Regjeringen kommer til Stortinget med dokumenter som forteller hva Regjeringens aktive næringspolitikk går ut på. Det har den ikke gjort. Dette har vi bl.a. sett ved at det har vært gjennomtrekk i Nærings- og handelsdepartementet så langt i denne perio-

den. Det har vært tre næringsministre på tre år, og ingen av dem har fått tid til å utarbeide noen form for næringspolitikk. Det er beklagelig, for det næringslivet trenger, er en aktiv og tydelig talsmann i Regjeringen. Næringslivet trenger en statsråd som er tydelig når det gjelder hva som er en riktig næringspolitikk. Det vi nå trenger, er en politikk for mindre bedrifter. Det er de mindre bedriftene som kommer til å kjenne finansuroen først. Det ser vi bl.a. ved at Gordon Brown, statsministeren i England, nå vil opprette et fond for mindre bedrifter som sliter i forbindelse med finansuroen.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:41:49]: Forvaltningen av naturen er en forpliktelse overfor neste generasjon. Det er derfor svært skuffende at Riksrevisjonen for få år siden slo fast at Stortinget skrur opp miljøambisjonene uten å følge opp med bevilgninger. Den samme rapporten viste også til store svakheter i myndighetenes arbeid med å kartlegge og overvåke biologisk mangfold og forvaltningen av verneområder.

Regjeringen har lovet å stoppe tapet av biologisk mangfold innen 2010. Denne trontalen indikerer *ikke* at den har tenkt å bruke sitt siste år på engang å forsøke å innfri løftet. Samtidig kan det ikke karakteriseres som noe annet enn en miljøpolitisk skandale at natur og biologisk mangfold overhodet ikke er nevnt i Regjeringens trontale. Hvordan er det mulig for en miljønasjon?

De fleste forskere er enig i at tapet av biomangfold er et like viktig problem for menneskeheten som menneskeskapte klimaendringer, og problemet er faktisk bedre dokumentert. Det er ikke et grenseoverskridende miljøproblem. Av Norges nær 2 000 utrydningstruede arter er 85 pst. truet av ikke-bærekraftig arealbruk innenfor vårt eget land.

Ny biomangfoldlov har ennå ikke kommet. Utredningen NOU 2004:28 til en ny lov om biologisk mangfold har ligget på miljøvernministerens bord helt siden Stoltenberg-regjeringen overtok høsten 2005, uten at noe har skjedd. Norge og miljøet trenger faktisk en solid biomangfoldlov, og vi trenger den nå. Stortinget har behov for og tid til, i motsetning til det en har hatt når det gjelder flere andre viktige lover, å diskutere den.

For Høyre er løftet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010 absolutt. Det er bare med nye, fleksible virkemidler vi kan ivareta den mest truede naturarven før den forsvinner for alltid. Høyre vil støtte en ny offensiv lov, men dersom Regjeringen ikke leverer robuste ordninger for utvalgte arter, bør loven fortsatt ligge i skuffen til statsråden til vi får en ny regjering som tar problemet alvorlig.

Riksrevisjonen har helt rett når de påpeker forskjellene mellom løfter og faktiske bevilgninger. Enda større blir forskjellene om man sammenlikner valglofter og Regjeringens politikk. Dette er den siste trontalen fra denne regjeringen og siste gang den virkelig kan prioritere for hele stortingsperioden. Det er i hvert fall sikkert at man ikke prioriterer miljøet. I trontalen får miljøet fattige tre setninger – heldigvis tre viktige setninger. La meg umiddelbart gi Høyres støtte til nettopp dem, for Norge må ha

en aktiv og offensiv rolle før og under København-møtet neste år, og avskogingen i verdens regnskoger må forsøkes stoppet. Det var også grunnen til at Høyre trakk dette fram i forhandlingene om et klimaforlik.

Det er lite som vitner om at Norge gjøres til et foregangsland i miljøpolitikken. Jeg har allerede nevnt vern av biologisk mangfold. Nær halvparten av de rundt 3 000 artene som i dag er oppført på den norske rødlisten over truede arter, lever i skog. Det er derfor nødvendig å øke skogvernet dersom vi skal nå målet om å stanse tap av biologisk mangfold innen 2010.

Det er fullt forståelig at de rød-grønne reduserte bevilgningen til norsk skogvern med nesten 7 mill. kr. Frivillighet i skogvernet koster, men tvang koster betydelig mer. Høyre vil basere seg på nettopp frivillighet, og vi vil betale for det. Derfor ønsket vi å øke bevilgningene, men uten å få rød-grønn støtte.

Norge er dessverre ikke noe foregangsland når det gjelder å ta vare på biologisk mangfold. Med reduserte bevilgninger til skogvern ligger vi faktisk dårligere an nå enn da SV kom i regjering.

Heller ikke innenfor klimapolitikken er vi noe foregangsland. Sommeren 2007 ble det lagt fram en klimamelding fra regjeringspartiene som var omtrent blottet for konkrete tiltak. Det gjorde også at SVs miljøpolitiske talskvinne, Inga Marte Thorkildsen, sågar bad de tre tidligere regjeringspartiene om drahjelp for å skjerpe Regjeringens miljøpolitikk. Det fikk de. Heldigvis går EU betydelig lenger enn både regjeringspartienes stortingsmelding og klimaforliket når det gjelder reduksjonen i klimagassutslipp.

På EUs toppmøte i mars 2007 ble det vedtatt bindende hovedmål for EUs klima- og energipolitikk fram mot 2020.

Vi mangler dessverre en aktiv miljøpolitikk. Dagens regjeringspartier innfrir overhodet ikke, og vi er ikke noe foregangsland. Vi har med andre ord gått på nok et hvileeskjær – denne gangen i miljøpolitikken.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [15:47:22]: Dagbladet skriver i dag på lederplass at det er gledelig at Regjeringen sørger for 100 nye polititjenestemenn i distriktene til neste år. Dette kommer som en naturlig oppfølging av at antallet nye politistudenter til neste år er økt til hele 552.

Videre skriver de:

«Denne satsingen viser at (...) regjeringen angriper kriminalitet fra to kanter, jevnfør forrige ukes kriminalreform med vektlegging av human og konstruktiv soning.»

Trygghet er et viktig velferdsspørsmål. For å bekjempe kriminalitet kreves en klar strategi og en sammenhengende justispolitikk. Det har det rød-grønne flertallet.

I løpet av vinteren skal forslag til ny straffelov legges fram. Vi vil øke straffenivået for drap, sedelighetsforbrytelser og grov vold. Alvorlige forbrytelser skal straffes hardere. Samtidig må vi innse at hardere straff ikke er noen løsning alene. Skal vi få et tryggere samfunn, må vi ta tak i gjengangerproblemet. Over halvparten av dem som løsla-

tes, begår ny kriminalitet i løpet av en femårsperiode. Da må vi spørre oss om vi straffer smart nok. Det er nettopp dette som er utgangspunktet for kriminalomsorgsmeldingen som ble lagt fram av Regjeringen i forrige uke. Straff skal virke. Fengsel med høy sikkerhet er nødvendig for noen. Et hovedpunkt er: Bedre rehabilitering er nødvendig for alle.

Samtidig som enkelte skal få strengere straff, bør andre sone mer av straffen sin utenfor dagens tradisjonelle fengsler, gjennom f.eks. samfunnsstraff, promilleprogram og soning med elektronisk kontroll. Slik unngår vi mange av de uheldige sidene som fengselsstraff kan ha. Sammenliknet med fengselsstraff viser det seg at samfunnsstraff gir lavere risiko for videre kriminalitet.

Bedre rehabilitering handler om et sted å bo, et levebrød, utdanning, rusbehandling, sosialt nettverk og helse-tjenester. Bedre oppfølging ved endt soning er avgjørende for å hindre tilbakefall.

Opposisjonen snakker mye om trygghet, men ser vi på konsekvensene av politikken deres, ser vi at dette ikke er tilfellet. Fremskrittspartiet har foreslått å kutte i Skatteetaten, kutte i Toll- og avgiftsetaten og kutte i Kredittilsynet. Dette vil ikke bare være katastrofalt i kampen mot økonomisk kriminalitet, men også i forhold til den finansielle situasjonen vi ser nå. Dette vil også være et alvorlig tilbakeslag i kampen mot innførsel av narkotika. Vi hadde ikke kunnet doble kontrollen ved Svinesund hvis vi hadde gjennomført Fremskrittspartiets kuttforslag.

Videre er det en gjenganger fra Fremskrittspartiet at de ønsker å kutte alkoholavgiften. Et slikt kutt har to sider. For det første vil staten tape penger som i dag går til de store oppgavene som skole, helse og samferdsel. For det andre vil lavere alkoholavgift føre til høyere alkoholkonsum, som igjen vil føre til mer voldskriminalitet. Man kan bare se til Finland, hvor voldsstatistikken har gått kraftig opp etter reduksjon i alkoholavgiften.

Ferske tall fra Norge viser at av alle voldtektene som var registrert i Oslo i fjor, var 60 pst. av gjerningsmennene ruspåvirket. Dette vet selvfølgelig også Fremskrittspartiet, men de mener tydeligvis at dette ikke er så viktig som å få billigere alkohol i Norge.

Oslo er Høyres og Fremskrittspartiets utstillingsvindu. Det gir et avslørende og ubarmhjertig innsyn i den usosiale politikken disse partiene fører, og som trolig ville ha konsekvenser for kriminalitetsstatistikken senere.

Hver dag står over 50 rusmisbrukere i kø utenfor Frelsesarmeens tiltak Jobben. Der kan rusmisbrukere jobbe for en liten slant penger framfor å gå på gaten. De opplever å få gjøre nytte for seg.

Høyres nestleder og byrådsleder i Oslo, Erling Lae, foreslår å kutte all støtte til tiltaket fra nyttår. Dette føyer seg inn i rekken over kutt som vil ramme de svakest. Tiltak som Gatejuristen, Juss-Buss, Blå Kors, Kirkens Bymisjons Natthjemmet, Fransiskushjelpen og Retretten – som skal hjelpe kriminelle tilbake til et lovlydig liv – kuttet helt eller delvis. I tillegg foreslår Lae å legge ned kontoret for Fri Rettshjelp og øke leieprisene i kommunale boliger. Til tross for at vi vet at antall bekymringsmeldinger til barnevernet øker, til tross for at Oslo-poli-

tiet roper varsku, foreslår altså byrådet å kutte kraftig i barnevernet.

For å få ned kriminaliteten er vi nødt til å hjelpe tidligere kriminelle ut i jobb, gi vanskeligstilte barn en bedre oppvekst og i det hele tatt trekke alle med i samfunnet. Høyre og Fremskrittspartiet gjør nå det motsatte i Oslo. De gjør hverdagen enda vanskeligere for de aller svakeste. De skaper ikke mer trygghet.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [15:52:40]:

Jeg vil starte mitt innlegg med to sitater fra trontalen som jeg har sans for, og som gir viktige signaler hvis de følges opp med politikk:

«Norge skal være en fredsnasjon og en miljønasjon»
og

«Norge skal være et foregangsland i arbeidet for en bærekraftig utvikling. Regjeringen vil følge opp handlingsplanen for bærekraftig utvikling».

Siden fredag har jeg lest en del i Regjeringens handlingsplan for bærekraftig utvikling. Her står det å lese at «Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon, og være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi».

Overgangen til karbonfrie og miljøvennlige energikilder løftes fram som en stor utfordring, spesielt for å redusere de menneskeskapte klimaendringene.

Kristelig Folkeparti deler disse visjonene, og jeg er glad for at Regjeringen så klart løfter fram slike visjoner i trontalen. Men de er lite verdt hvis de ikke følges opp i den politikk som fra dag til dag føres i regjering, og i de saker som kommer til behandling i Stortinget.

På dette området står de vanskelige sakene i kø, og noen spørsmål krever avklaring.

Vil Regjeringens visjoner få noen betydning for norsk oljepolitikk, og da særskilt spørsmålet om framtidig oljeutvinning i Barentshavet og områdene utenfor Lofoten og Vesterålen?

Vil Regjeringens visjoner gjenspeiles i politikken for fornybar energi og energieffektivisering?

Og hvilke grep vil Regjeringen ta for å redusere utslippene fra biltrafikken og løfte fram lavutslippsløsninger?

Så langt har det vært mange ord og lite handling fra Regjeringens side. Dette beklager Kristelig Folkeparti, for miljø- og klimaspørsmål er for Kristelig Folkeparti viktige verdispørsmål.

Regjeringen forholder seg passiv til spørsmålet om elektrifisering av oljeinstallasjoner på sokkelen, til tross for at disse står for en fjerdedel av Norges klimagassutslipp. Og StatoilHydro, Norges eget statlige deleide oljeselskap, utvider sitt engasjement utenfor Norges grenser med helt andre miljøstandarder enn det som er godtatt i Norge. Deltakelse i oljesandprosjektet i Canada og leteaktiviteten oppunder iskanten i Alaska foregår med Regjeringens velsignelse. På dette området er det lite å se av Regjeringens lovnader om å føre en aktiv eierskapspolitikk.

Etter tre år i regjeringskontorene åpner Regjeringen trontalen med følgende programerklæring: «Regjeringens mål er en ny kurs for Norge.» Det er nokså spesielt at Regjeringen, som har sittet med rent flertall i tre år, vil ha

en ny kurs for Norge. Kristelig Folkeparti kan ikke si noe annet enn at vi deler denne målsettingen. Vi ønsker en ny kurs for Norge. Noe av det første Kristelig Folkeparti ville gjøre i regjering, ville være å gjenopprette miljøvernministerposten og bistands- og utviklingsministerposten som to selvstendige statsrådsposter, begge på heltid. Det er mye positivt som kan sies om bistands- og utviklingsminister Erik Solheim, men heller ikke han klarer å være på mer enn ett sted om gangen.

I miljøpolitikken har vi derfor fått klart mindre fokus på de klassiske miljø- og naturvernområdene. For eksempel ble den lenge varslede naturmangfoldsløven ikke nevnt med ett ord i trontalen, heller ikke motorferdselsloven.

I dag, om en times tid, er det varslet en stor demonstrasjon utenfor Stortinget for nytt dobbeltspor mellom Oslo og Ski. Østfold-befolkningen, Akershus-befolkningen og Oslo-befolkningen stiller opp, for dette vil vi ha på plass. Dobbeltsporet har vært planlagt og lovet i en årrekke. I etatenes forslag til ny Nasjonal transportplan er dobbeltspor Oslo–Ski tatt ut på grunn av pengemangel. I det samme forslaget argumenteres det for at det er svært viktig å få dette realisert innenfor perioden fram til 2019. Kristelig Folkeparti har en klar forventning til Regjeringen om at dette ligger inne i forslaget som vi vil få til behandling ved årsskiftet. Hvis ikke dette følges opp gjennom konkret handling, er ikke visjonene noen ting verdt, for det er på konkret handling vi skal måles.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [15:57:58]: Holten Hjemdal startet sitt innlegg med å understreke betydningen av bærekraft. Kristelig Folkepartis parlamentariske leder la i sitt innlegg tidligere i dag stor vekt på fellesskapsløsninger, og i tråd med dette har Kristelig Folkeparti i denne stortingsperioden vært med på mange viktige forlik, nettopp for å sikre framtidig bærekraft, både miljømessig og sosialt. Samtidig har vi hørt Siv Jensen si at Fremskrittspartiet er rede til å gå i regjering i neste periode, og at invitasjonen er sendt de andre tre partiene. Jeg regner med at ett av dem er Kristelig Folkeparti.

Høyre og Venstre har vært ganske klare i dagens debatt. Fremskrittspartiet må legge fra seg sin økonomiske politikk og sitt syn på det flerkulturelle Norge. Mitt spørsmål til Holten Hjemdal er om det overhodet er tenkelig at Kristelig Folkeparti vil gå inn i eller støtte en regjering der Fremskrittspartiet deltar. Fremskrittspartiet meldte seg som kjent ut av både klimaforlik, eldreforlik og pensjonsforlik. Betyr det at Fremskrittspartiet må legge fra seg sin politikk på alle disse områdene for at samling på borgerlig side skal være realistisk, slik Kristelig Folkeparti ser det?

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [15:59:05]: Jeg er helt sikker på at representanten kjenner Kristelig Folkepartis 75-årige historie, der vi har stått opp for de brede forlikene. Vi var med på folketrykksystemet. Vi har stått opp for pensjonssystemet. Vi har stått opp for klimautfordringene. Det er i hjertet av Kristelig Folkepartis

politikk. Men det vi trenger, er ikke en flertallsregjering som spriker internt, om det er på oljepolitikk eller utenrikspolitikk. Vi trenger en regjering som har flertall i denne sal, og som kan ta tak i de viktige sakene. Kristelig Folkeparti vil gå til valg på en sentrumspolitikk – en regjering som er verdiorientert med tyngdepunkt i sentrum av norsk politikk.

May Hansen (SV) [15:59:59]: Miljø er viktig, og miljø er så mangt. Miljø er viktig for folks ve og vel, som partilederen til Kristelig Folkeparti var inne på i sitt innlegg.

Jeg stilte spørsmål til Kristelig Folkepartis partileder om Kristelig Folkeparti ville fremme forslag om å endre felles ekteskapslov. Han svarte ikke på det, og jeg skal heller ikke be representanten Holten Hjemdal svare på det.

Men vi er begge fra Østfold. Det har vært en uverdig debatt i mediene i høst etter at Kristelig Folkepartis gruppeleder i Sarpsborg bystyre stod fram som homofil. Lederen av Sarpsborg Kristelig Folkeparti gikk ut offentlig og sa at det var greit at han var homofil, men hvis han fikk en kjæreste, kunne han ikke lenger være gruppeleder for Kristelig Folkeparti.

Jeg vil spørre representanten: Er det slik at man kan leve som homofil og være prest i Den norske kirke, men ikke tillitsvalgt og gruppeleder i Kristelig Folkeparti?

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [16:01:07]: Kristelig Folkeparti tror på ekteskapet som en god ramme for samliv mellom voksne mennesker, og vi tror på ekteskapet som en god ramme for barn å vokse opp i, men vi vet også at mange barn og voksne har det godt i andre samlivsformer. I Kristelig Folkeparti er det rom for homofile, også samboende.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [16:01:41]: Tradisjonelt har sentrumspartiene – Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti – fulgt spesielt SV i en del spørsmål. I bistandspolitikken har vi hatt ambisiøse mål, i miljøpolitikken har vi hatt ambisiøse mål, og sentrumspartiene har også vært preget av en slags motkulturtradisjon.

Jeg er enig i veldig mye av det som ble sagt i representantens innlegg, men konklusjonen sviker, synes jeg. For hva er svaret? Det er tydeligvis at man skal bytte ut dagens flertallsregjering med en ny regjering, en eller annen mindretallsregjering basert på samarbeid mot høyre. Tror representanten Hjemdal i fullt alvor at vi vil få en bedre miljøpolitikk, en mer offensiv bistandspolitikk, mer motkulturpolitikk som er kritisk til pengemakta, i en regjering bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og et eller annet annet parti, som må basere seg på et samarbeid med Fremskrittspartiet? Tror hun virkelig det?

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [16:02:50]: Det beklagelige er jo at Senterpartiet i 2005 valgte å gå ut fra sentrum, at de valgte å gå inn i en regjering med tyngdepunkt ytterst til venstre og slik har vært med på å innføre en ekteskapslov og også vært med på å ta andre viktige verdisaker i feil retning for dette landet.

Kristelig Folkeparti tror på en regjering med tyngdepunkt i sentrum, en regjering som setter verdisakene på dagsordenen igjen, som landet vårt har hatt god nytte av i hundrevis av år, og som vi vil kjempe for de neste årene.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet er over. Nytt møte settes kl. 18, med statsråd Erik Solheim som første taler.

Møtet slutt kl. 16.03.

Møte mandag den 6. oktober 2008 kl. 18

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 1)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1 [18:00:27]

Hans Majestet Kongens tale til det 153. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

Statsråd Erik Solheim [18:00:48]: September 2008 var for markedsliberalismen hva Berlinmurens fall var for kommunismen, dvs. den endelige og absolutte død for en idé. Det er ikke mulig etter det som har skjedd de siste ukene på Wall Street, noe sted for noen å argumentere intellektuelt for markedsfundamentalismen, altså den idé at markedet rydder opp selv. Vi ser da også internasjonalt at man må lete med lys og lykte for å finne noen som argumenterer for nettopp den ideen. Det er omtrent like mange som de som argumenterte for kommunismen etter Berlinmurens fall. Norge er her et særegent unntak.

Jeg satt borte i New York i forrige uke og hørte alle verdens statsledere snakke på FN's generalforsamling. Med unntak av dem som snakket helt spesielt om sitt eget hjemland, som f.eks. Georgias president eller Serbias president, var det tre temaer alle var opptatt av. Det var klimaendring, det var matvarekrise, og det var finanskrisen. Og det var sammenhengen mellom disse tre temaene som dominerte nær sagt hvert eneste innlegg.

Det som stiller Norge i en helt særegen gruppe, er at vi som et av veldig få land i verden har et parti med 30 pst. oppslutning som har klart å stille seg på gal side i samtlige av disse store spørsmålene. Fremskrittspartiet mente at vi skulle ha styrker i Irak. De reklamerer ikke så veldig mye med det lenger. Fremskrittspartiet mener at vi skal halvere vår innsats i FN, i en tid hvor hele resten av verden roper på et sterkere og mer aktivt FN. Når alle verdens statsledere snakker om klimaendring, sår Fremskrittspartiet tvil om klimaendring. Og når alle verdens statsledere krever mer regulering av markedet, krever Norges største parti – iallfall er de det på en del målinger i den senere tid – mindre regulering av markedet og har til og med sagt at Bush er sosialist. Hvis Bush er sosialist, er jo McCain kommunist. Og jeg tør ikke tenke på hvilken beskrivelse man vil gi Barack Obama. For dette er jo folk som går inn for mye mer regulering av markedet enn hva Bush har gått inn for. Mens McCain vil ha mer regulering av markedet, vil Fremskrittspartiet i Norge ha mer blåruss. Mens Sarkozy på EU-møtet denne uken tar til orde for global styring med markeds-kreftene, tar Fremskrittspartiet til orde for mer frislipp for skatteparadis. Mens Obama, Merkel, Gordon Brown – hvem man enn måtte finne på å nevne – alle sammen tar til orde for kontroll med markeds-kreftene og mer innsats mot klimaendring, går altså Fremskrittspartiet i Norge ut

og sier at dette er hysteri, det er bløffmakere og liknende formuleringer.

Taperne på en slik politikk er jo ikke noen få børsme-klere. Taperne på en slik politikk er folk flest. Det er de steder i vårt land og internasjonalt som vil få mye større flyktningstrømmer dersom vi ikke håndterer klimaendringene. Det er de mange mennesker i vårt land og internasjonalt som vil se mer ekstremvær, flere ras og havnivåstigning om vi ikke håndterer klimaendringene. Taperne på denne politikken er de mange menneskene i Norge som vil bli arbeidsløse hvis vi ikke klarer å håndtere denne politikken i Norge og internasjonalt, og de mange som vil se renteøkning og ødeleggelse av sin personlige økonomi, om vi ikke klarer å håndtere dette i Norge og internasjonalt. Taperne hvis vi ikke klarer å gjøre noe med verken klimaendring eller finanskrisen, er verdens absolutt fattigste, som vil få regningen for det hele. Det for Norge i en så usikker internasjonal tid eventuelt å gjøre det stikk motsatte av hva begge USAs presidentkandidater forordner, nemlig mer kontroll med markedet, det stikk motsatte av hva Storbritannia, Tyskland, Frankrike og alle andre land jeg kjenner, gjør, er et av de største politiske eksperimenter det er mulig å begi seg inn på. Taperne hvis Norge skulle begi seg inn på et slikt eksperiment i et eller annet scenario med Fremskrittspartiet med innflytelse på politikken i Norge, er folk flest, det er de mange som har tiltro til den norske modellen, den norske historien. For grunnen til at Norge klarer seg bedre enn mange andre land, og at vi blir sett på som det lykkeligste land av nesten alle mennesker nesten over hele kloden, er kombinasjonen av små forskjeller, politisk styring, miljømessig riktig forankret politikk, et godt forhold mellom fagbevegelse og arbeidsgivere, kort sagt det at vi har tatt politisk styring med markeds-kreftene. Som statsministeren sa: Markedet er en utmerket tjener, men en livsfarlig herre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [18:06:01]: Ministeren strakte seg til de store høyder i omtalen av Fremskrittspartiet, og det var et sammensurium, må jeg få lov å si, av finans og klima og det ene med det andre og påstander i hytt og vær. Når Fremskrittspartiet går inn på USAs feilregulering og kritiserer det, blir altså det et forsvar for en eller annen form for markedsfundamentalisme. Vi har stått sammen i Stortinget om de reguleringer av finansmarkedet her.

Men det jeg ønsket å utfordre ministeren på, er bruddet i WTO-forhandlingene og Regjeringens ønske i trontalen om fortsatt å opprettholde et sterkt importvern for innenlands landbruksproduksjon, og behovet nå for å gi de fattige et skikkelig antiproteksjonistisk gjennombrudd, slik at vi kan få fortgang i verdenshandelen og ting kan bevege seg. Er ikke da ministeren enig i at det viktige nå er å få på plass en avtale, senke handelsbarrierene og gjøre noe med den proteksjonismen som også Norge står for?

Statsråd Erik Solheim [18:07:11]: Regjeringen er en ivrig tilhenger av å fullføre WTO-forhandlingene fram mot en avtale som kan gagne verdens fattige. Men jeg undrer

meg over at Fremskrittspartiet kaller det et sammensurium å gi et riktig bilde av deres egen politikk. Det er jo ikke vi andre, det er Fremskrittspartiet som sier at det er usikkerhet om klimaendring, mens hele resten av verden sier at dette er et av vår tids største problemer, som vi må gjøre noe med.

Man har i USA i dag en situasjon hvor to presidentkandidater stiller som opposisjonskandidater – McCain og Obama er jo begge opposisjonskandidater mot den rådende politikken i Washington, den som har spilt fallitt. Det er ingen i USA av noen betydning, med unntak av noen små tenketanker som Fremskrittspartiet åpenbart knytter seg opp mot, som overhodet oppfatter noe annet enn at Bush-politikken har spilt fallitt både når det gjelder klimaendring og når det gjelder kontroll med markedskreftene. Derfor er både McCain og Obama opposisjonskandidater mot Bush. Fremskrittspartiet er på linje med Bush.

Peter Skovholt Gitmark (H) [18:08:21]: All politikk er lokal, heter det, og mitt eget parti er en stolt forkjemper for sakenes løsning. Det gjør at jeg ønsker å henlede statsrådets oppmerksomhet på den konflikt som nå pågår mellom Rendalen kommune og Fylkesmannen i Hedmark, knyttet til størrelsen på landskapsvernområdet i Sølenområdet.

Bakgrunnen for verneprosessen er jo nettopp de store landskapsmessige kvalitetene i Sølenmassivet og omkringliggende områder. Jeg er overbevist om at det er mulig å komme fram til en fornuftig størrelse på landskapsvernområdet, og at det er mulig å få utvidet dagens naturreservat i Fugglia. Det er nord for dagens naturreservat at trolig de viktigste områdene befinner seg. Det er også en prosess i gang i de to områdene om frivillig vern som nesten vil tredoble naturreservatet.

Spørsmålet er derfor om statsråden selv ønsker å engasjere seg for å finne en fornuftig størrelse på landskapsvernområdet, slik at nok et naturreservat blir gjort større, til glede for alle innbyggerne i området.

Statsråd Erik Solheim [18:09:26]: La meg først nevne det litt artige poenget at selve dette begrepet «all politikk er lokal» jo nettopp kommer fra amerikansk politikk. Det var Tip O'Neill som satt 29 år i Representantenes hus, som formulerte det. Det er riktig, og det skal vi ha respekt for. Er det noe jeg har lært, er det at all politikk er like lokal overalt hvor man er i verden. Det er ikke slik at man er mindre eller mer lokal i Norge eller andre steder.

Å gi et svar over bordet direkte på det spørsmålet som stilles her om Sølen landskapsvernområde, er jeg imidlertid ikke i stand til. Jeg skal love å gå skikkelig inn i saken. Jeg har den generelle ambisjon at vi så langt som overhodet mulig skal finne kompromisser som folk kan engasjere seg i og leve med lokalt. Så skal jeg gjerne komme tilbake i form av brev eller annen form for orientering til representanten Gitmark om den videre prosessen om Sølen.

Dagfinn Høybråten (KrF) [18:10:23]: Jeg har bekymret meg over hvem som skal overta jobben med å

knekke FrP-koden etter Martin Kolberg når han nå slutter. Men nå har vi fått svaret her i dag, for jeg skjønner at Solheim har påtatt seg også den oppgaven.

Jeg skal stille spørsmål om en av de sakene som Solheim har ansvar for som statsråd konstitusjonelt sett, og det gjelder bistandspolitikken.

Kristelig Folkeparti har som en del av en utålmodig klimaopposisjon i Stortinget fått Regjeringen med på en sterk satsing på klimatiltak, både internasjonalt og fra norsk side. Men vi er veldig bekymret for at denne innsatsen helt og holdent skal føre til at opptrappingen av tradisjonell kamp mot fattigdom i form av utdanningsbistand og helsebistand nå ikke skal vokse i det hele tatt.

Kan statsråden berolige Kristelig Folkeparti på det punktet? Kan han forsikre at han fortsatt slåss for en opptrapping av den klassiske bistanden? Og kan han forsikre Kristelig Folkeparti om at han fortsatt vil stå på internasjonalt mot forsøk på å utvanne begrepet bistand?

Statsråd Erik Solheim [18:11:33]: Ja, absolutt. Vi skal stå på mot enhver form for utvanning av begrepet bistand, men det er overhodet ingen – ikke noen stemmer i den internasjonale debatten – som mener at det å hjelpe fattige land med å tilpasse seg til klimaendring ikke er bistand, eller at det å bevare regnskog ikke er bistand. Det å bevare regnskog er jo å hjelpe folk som bor i en skog, til bedre økonomi, bedre utdanning, bedre helse og mange andre ting, slik at de kan komme seg fram uten å hogge skogen. Det kan ikke være slik at hvis du hjelper noen i en skog, er det fundamentalt annerledes enn å hjelpe noen på en savanne eller noen på en rismark.

Det er unison internasjonal enighet om at tilpasning til klimaendring og bistand er ett og det samme. Jeffrey Sachs, som jo er en betydelig bistandsmessig guru, har sagt at tilpasning til klimaendring og bistand er identisk, fordi samtlige av de tiltakene vi kan tenkes å finne på for å hjelpe land med å tilpasse seg klimaendring, faktisk er bistandstiltak.

Så til det andre spørsmålet representanten stiller: Det er jo en kjent sak at vi allerede i New York annonserte en opptrapping av bistanden til utdanning. Så det er ikke slik at vi skal kutte i utdanning eller helse. Vi kutter ikke en eneste krone til noen av verdens fattige for å få plass til den veldig, veldig viktige veksten i bistand innenfor klimaområdet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:13:11]: Mer enn noen gang er Norge et lite land i verden, slik tidligere statsminister Korvald sa det. Mer enn noen gang påvirker utviklinga i verden utviklinga i Norge.

Ved åpninga av FNs hovedforsamling 25. september i høst uttalte vår statsminister følgende om de internasjonale utfordringene:

«I believe we face not only a food crisis, an energy crisis, a climate crisis, a trade talk crisis, but a larger, decision-making crisis.

We have great institutional capacity. We discuss, we

deliberate and we study. But we are too often unable to decide.

Often, those countries, who want the least, those countries decide the most.»

– Glitrende, statsminister!

Det samme forhold: De som vil minst, må ikke få bestemme for alle dem som kan og vil mer, ei heller når det er snakk om påkrevde reformer og omlegginger her hjemme.

Olje- og gassprisene stiger, produksjonen faller, stat og selskap tjener store penger, men vi er umiskjennelig en «moden» energiprovins. Hva vi skal leve av i morgen, må planlegges i dag. De funn vi kanskje gjør i morgen, er i beste fall i produksjon om 15 år. Men EU har planlagt en helt annen sammensetning av eget energiforbruk allerede i 2020. De vil importere mindre olje og gass. Det samme vil gjelde for stadig flere store, kjøpesterke markeder.

I Norge planlegger og investerer vi enormt i produksjon av produkter markedene systematisk ønsker uavhengighet fra. Dette kan gi bare én konklusjon: Vi må omstille oss til et bredere, moderne og bærekraftig industrifundament og bli mindre avhengig av olje- og gassproduksjonen. Inntektene fra produksjon av ikke-fornybar energi må finansiere modernisering av eksisterende og utvikling av ny produksjon av fornybar energi. Vi må redusere vår avhengighet av eksport av råolje og gass fortere enn kundene endrer sin forbrukssammensetning dersom vi skal lede an i kampen om verdikjedene i det 21. århundres industri. Vi kan begynne med økt foredling av spesielt naturgass. Eksportavhengigheten reduseres sammen med sårbarheten overfor andre energikilder.

Norge er en storprodusent av ren kraft. Dessverre er tendensen til eksport av uforedlet vare økende. Verdikjedene i norsk økonomi blir allment færre, kortere og råvarebaserte. En regjering hvor de som vil minst, ikke får bestemme mest, vil endre dette radikalt. Den vil utnytte Norges enorme potensial for ny produksjon av ren kraft til lands og til vanns, og den vil sikre at den rene kraften fører til så mange og så lange bærekraftige verdikjeder i landets økonomi som mulig.

I ti år har det hett seg at oljen var mer verdt på børsen i New York enn under bakken i Nordsjøen og Norskehavet. I dag skriver i underkant av 23 pst. av det norske BNP seg fra olje- og gassproduksjonen, eller vel en fjerdedel av verdiskapingen. Olje og gass står for vel halvparten av landets eksport. Vel en tredjedel av landets inntekter skriver seg fra denne sektoren. Det snakkes sjelden om de enorme utgiftene staten og fellesskapet har på grunn av det samme. Men disse tallene er tatt som illustrasjon på dimensjonene ved våre omstillingsbehov. Det haster med å komme i gang. Regjeringas eget energiråd la i juli i år fram et forslag om å øke produksjonen av fornybar kraft radikalt. I Stortinget ser vi fram til å høre hvordan Regjeringa skal iverksette dette.

Miljøkrise skaper angst hos mange for hva som skjer med kloden. Finanskrise skaper frykt for eget arbeid og egen inntekt. Vi må skape trygghet for framtida og sikre inntekt og arbeid ved å utvikle mer ren energi og sikre en stor og ren industri. De som kan og vil minst, må ikke få bestemme mest.

Sammen med et taktskifte i økt produksjon av fornybar energi for å følge opp FN's anbefalinger må vi også ta vår del av ansvaret for å dempe verdens matvarekrise og rasktest mulig sikre nok mat til alle. Over 900 millioner mennesker sulter nå – 900 millioner! Dette i en tid hvor Norge importerer korn til mennesker og dyrefôr som aldri før – over 900 000 tonn eller 3 millioner dekar – og importen øker.

Regjeringa må utvikle en handlingsplan for bedre matvaresikkerhet, både gjennom beredskapslagring og økt nasjonal produksjon basert på våre enorme ubrukte gras- og beiteressurser.

Finanstalen er Regjeringas handlingsprogram for det kommende året. Gjennom den debatten skal vi også vise fram hvordan vi vil følge opp de største internasjonale utfordringer i våre politiske prioriteringer. Vi skal svare på: Hva vil vi med Norge? Hva vil vi med Norges innsats internasjonalt?

Jeg har poengtert de internasjonale hovedutfordringene: mer fornybar energi og økt matvaresikkerhet. Norge er mulighetenes land. Senterpartiets slagord er: Vekst er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre. Dette slagordet får nå økt oppslutning fordi det er en klok og anstendig holdning for land og familier. Dagens finanskrise representerer en finansøkonomi uten grunnlag i realøkonomien, og som derfor måtte føre til sammenbrudd. Vi står overfor en systemkrise som må føre til en kritisk gjennomgang av rammene og retningslinjene for finansinstitusjonene og deres framtidige roller.

Gjennom et skarpt ordskifte kan vi sette realøkonomien i sentrum denne høsten. Dermed kan det komme noe positivt stort ut av denne finanskrisen, hvor langsiktig forvaltning av naturressurser og tilhørende arbeidsplasser stimuleres framfor et galopperende økt privat konsum.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:18:44]: La meg først minne representanten Lundteigen om at hans tirade mot den politikken som skulle ha ført til økt import av korn, burde rettes til to landbruksministre fra Senterpartiet.

Representanten Lundteigen er Senterpartiets fremste ideolog. Han er blitt kjent landet over for mange kreative ideer, bl.a. i forbindelse med kampen mot markedet og hva vondt markedet vil føre til. Uten et marked vil alle våre små og mindre bedrifter gå dukken. Lundteigen liker å se på seg selv som en talsmann for Bygde-Norge, hvor det er mange små og mindre bedrifter som kanskje nå vil gå dukken på grunn av den uroen vi ser i økonomien. Jeg vil be Lundteigen om å komme med tre punkter som han mener vil være en god handlingsplan for å sikre de små og mellomstore bedriftene fremover.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:19:51]: Det innlegget som statsråd Solheim holdt før meg, beskrev på en veldig god måte Senterpartiets forhold til markedet. Senterpartiet er for markedsmekanismen, sjølsagt. Markedsmekanismen er en god tjener, men en dårlig herre. Vi ønsker

altså også å korrigere markedskreftene og står fjellstøtt der, som en del av den rød-grønne regjeringa.

Det som jeg tok utgangspunkt i, var det statsministeren sa i FN's hovedforsamling og det som er diskusjonen i FN's organer, nemlig matvarekrisen, klimakrisen, energispørsmålet og finansspørsmålet. Jeg prøvde å ta fram at det er temaer som Norge har mulighet til å påvirke, i en liten grad. Det er et ansvar vi har, hvor de som er mest utålmodige, skal gå inn i det. Som en del av det har vi sjølsagt også småbedriftene som en viktig underskog for å realisere en fornuftig næringspolitikk.

Svein Flåtten (H) [18:21:07]: Hva vi skal leve av i morgen, må vi bestemme i dag, sa representanten Lundteigen i sitt innlegg. Det er i grunnen det jeg i hele dag har sittet og ventet på å få høre fra noen, uten å få høre annet enn om all elendigheten rundt markedsøkonomi og hvordan det er i USA.

Senterpartiet er – eller har iallfall vært – et næringslivsparti. Det har vært deltaker i en regjering som i hele denne perioden har økt skattene for næringslivet og for vanlige folk, under dekke av å skulle beskatte de rike hardere. Mener representanten Lundteigen at økte skatter for næringslivet nå vil være en bra medisin når vi går inn i den situasjonen vi har, med finanskrisen og med helt opplagt en nedgang i veksten i Norge?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:22:14]: Det er korrekt at Senterpartiet er et næringslivsparti. Vi står ganske trygt på det, og vi gleder oss hver gang folk snakker om at først skal en skape og så skal en fordele, som er et sentralt slagord for Arbeiderpartiet.

Det jeg prøvde å vise til, er at vi nå ut fra de internasjonale utfordringene, må foreta en sterk omstilling av energiproduksjonen og energiforedlinga i Norge. Jeg forstod at partiet Høyre kan slutte seg til en slik endring.

Det som var det konkrete spørsmålet, var skatte- og avgiftspolitikken. For Senterpartiet er skatt og avgift et virkemiddel. Det er akkurat som å dyrke en plante. En dyrker fram de sidene ved en plante som en ønsker mer av, og demper de sidene som en ønsker mindre av. Senterpartiet og Regjeringa står på evneprinsippet, står på at en har en rekke stimulerende ordninger i forhold til næringslivet. I andre henseender ønsker en å dempe atferden for dermed å få en helhetlig bedre utvikling. Vi har altså et pragmatisk syn på skatt og avgift tilpasset den samfunnsutvikling som vi ønsker å stimulere.

Gunvald Ludvigsen (V) [18:23:29]: Representanten Lundteigen har nettopp blitt karakterisert som ideolog, og det trur eg er ganske greitt å vere einig i. I alle fall kjem Lundteigen med jamne mellomrom med ulike innspel i media som går på tvers av både Senterpartiets og Regjeringas offisielle politikk. Lundteigen's innspel i norsk politikk gjer at politikken blir meir fargerik. Han er ikkje redd for å svinge pisen heller. I Dagens Næringsliv 18. september tok Lundteigen meir eller mindre til orde for å avsetje eiga regjering:

«Tidene er inne for et vesentlig sterkere politisk lederskap og som har visjoner for fremtiden.»

Det sa Lundteigen ifølge avisa, og det kan eg vere einig i.

Denne regjeringa har hatt sjansen, men ikkje brukt den. Derfor må det til eit skifte. Det er også vi einig i.

Representanten Lundteigen er ein av dei politikarane som har vore mest kritiske til skatteløftet frå Regjeringa om å halde 2004-løftet, og har fleire gonger sagt at vi må ha høgare skatt.

Mitt spørsmål er: Meiner Lundteigen at auka skatt er rett medisin dersom landet no går inn i ein lågkonjunktur med auka arbeidsløyse?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:24:48]: Definitivt nei. Det som er utfordringa nå, er å sikre arbeidsplasser og videreutvikle nye arbeidsplasser. Det er å sikre jambyrdige forhold blant folk. Statens inntekter står ikke som noe problem. Det som må være utviklinga, er å få en mjuk landing på det vi nå ser. Det krever da at vi korrigerer markedet, at vi har en aktiv stat, at vi i det hele tatt følger opp den blandingsøkonomiske tradisjon som sentrum–venstre i Norge har stått som forsvarere av, og som Venstre tidligere også var med på. Vi står altså på trygg grunn og ønsker å føre en pragmatisk politikk knyttet til den virkelighet som norske lønnsstakere og næringsdrivende står i.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Gunnar Kvasshem (V) [18:25:52]: Den turbulente situasjonen i verdensøkonomien og de utfordringene den stiller oss overfor, blir viet liten oppmerksomhet i trontalen. Statsministeren hadde dette temaet mer sentralt i sitt innlegg i dag. Men det var problembeskrivelsen som dominerte, ikke en konkret anvisning om hvordan Regjeringen vil innrette sin politikk for å møte utfordringene.

Det er viktig med aktiv og målrettet politikk for å dempe de negative utslagene som det nå blir for husholdninger og næringsliv. Statsbudsjettet blir en test på om Regjeringen vil føre en politikk tilpasset den krisen vi nå opplever i de internasjonale finansmarkedene.

Det er viktig å bidra til å holde lavest mulig rente, og mange har merket seg at Norge har gått fra å være under gjennomsnittsnivå i Europa til å ligge over det europeiske gjennomsnittsnivå under dagens regjering.

Jeg syns heller ikke klimautfordringene fikk den offensive tilnærmingen i trontalen som de burde hatt. Det slås riktignok fast at Norge skal være en pådriver for å få en mer ambisiøs klimaavtale i København i 2009. Men skal vi kunne gjøre det på en troverdig måte, må vi levere troverdig innsats på hjemmebane. Det er ikke tilfellet i dag. Klimaavtalen er et godt utgangspunkt, men ikke tilstrekkelig. Når utslippene skal ned, er det eksempelvis meningsløst av Regjeringen og stortingsflertallet å tildele gasskraftverket på Kårstø gratiskvoter. Det er en ordning som må avvikles fordi den stimulerer til økte utslipp, ikke til reduserte. Det er også nødvendig å komme i gang med å forberede håndteringen av CO₂ på Snøhvit-anlegget, og jeg etterlyser Regjeringens plan som oppfølging av SFTs

anmodning om at Regjeringen går i dialog med SFT. Vi er i den situasjon at mens en skal ha en internasjonal lederrolle, går utslippene i Norge opp mens vi har en målsetting om at de skal reduseres.

Jeg merker meg at Regjeringen i frontalen vektlegger tiltak mot avskoging i tropiske strøk. Det er et engasjement Venstre deler. Jeg merker meg også at statsministeren i sitt besøk i Brasil nylig med stor entusiasme bebudet norske bevilgninger til regnskogsatsing, og han kalte det sitt største prosjekt. Det er positivt at klimameldingen har gitt Regjeringen dette verktøyet, for satsing på regnskog var ikke nevnt med ett ord i Regjeringens klimamelding. Det var etter krav fra Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre at denne satsingen og det beløp som står i klimameldingen, kom på plass. Jeg tror hovedgrunnen til at klimameldingen var så tafatt og måtte forbedres dramatisk under behandlingen i Stortinget, var indre uenighet i Regjeringen. Regjeringens minste felles multiplum i klimapolitikken er rett og slett ikke godt nok.

Nå ser vi at uenigheten hemmer også på andre viktige miljøområder. I tre år har vi ventet på oppfølgingen når det gjelder innstillingen om biomangfoldloven. Vi trenger en lov raskt. Den skal bidra til å stoppe utryddelse av arter og ødeleggelse av naturtyper. Det er ikke tale om en vernelov, det er tale om en bevaringslov. Vi kjenner politikken tilstrekkelig til å slå fast at Senterpartiet er bremseklossen i dette spørsmålet. De ønsker rett og slett ingen offensiv lov. Det er grunn til å forvente at statsminister Stoltenberg tar lederansvar og gir oss den loven vi trenger, og setter naturen foran særinteressene. Denne loven som ikke er nevnt med ett ord i frontalen, hvor det listes opp saker en masse som skal komme til Stortinget, er rett og slett sesjonens viktigste naturvernsak. Jeg forventer at Regjeringen nå kommer med et offensivt lovforslag til Stortinget.

Det er ett år til vi igjen skal ha valg, og det er åpenbart at et flertall i Norge ønsker et regjeringsskifte. Det som skulle bli ny kurs, og det som skulle bli en flertallsregjering som brukte flertallet til å styrke politikken og nå djerpe mål, har vært preget av uenighet og gjentatte løftebrudd.

Venstre ønsker å bidra til et regjeringsskifte, slik at vi kan få en borgerlig regjering. Vi har gjort det klart at vi ikke kan regjere sammen med Fremskrittspartiet, til det er den politiske avstanden mellom Venstre og Fremskrittspartiet for stor. Vi legger til grunn at partiet mener det de sier når det gjelder bistand, asylpolitikk, miljø, økonomisk politikk, distriktpolitikk og landbruk, og det kan rett og slett ikke kombineres med Venstre-politikk. Så vi trenger et regjeringsskifte, en borgerlig regjering med et godt, tungt utgangspunkt i sentrum.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunn Karin Gjøl (A) [18:31:02]: Venstres leder, Lars Sponheim, kritiserte i sitt innlegg tidligere i dag i trontaledebatten Regjeringen for ikke å ha vernet de mest sårbare områdene for fisk utenfor Lofoten og Vesterålen. Flere ganger tidligere har vi også fått kraftig kritikk fra Venstres tidligere regjeringspartner Høyre, ved energipolitisk talsmann Ivar Kristiansen, for det motsatte, nem-

lig ikke å ha startet petroleumsaktivitet i Lofoten og Vesterålen.

Hva et parti mener når de sitter langt fra regjeringskontorene, er egentlig ganske uinteressant. Men det som er interessant, er å vite hva man mener når man har makt til å få gjennomført sin politikk. Her har vi erfaringer med bl.a. partiet Venstre, som i opposisjon tidligere var imot utbyggingen av Snøhvit-feltet og gasskraftverket på Melkøya, men som i regjeringen Bondevik gikk inn for utbyggingen. Jeg lurer på om Venstre kan garantere for at de i et eventuelt regjeringssamarbeid med Høyre i framtida vil sikre at områdene i Lofoten og Vesterålen blir petroleumsfrie, hvis Venstre altså sitter med regjeringsmakten.

Gunnar Kvasheim (V) [18:32:12]: Venstre er sterkt opptatt av at det blir petroleumsfrie områder utenfor Lofoten og Vesterålen. Og vi har sagt vi ikke kan delta i en regjering som åpner for slik aktivitet. Jeg skulle ønske at Arbeiderpartiet hadde vært like klart.

Det er slik at da vi regjerte sammen med Høyre, så ble ikke disse områdene åpnet for oljeaktivitet, selv om partiene hadde ulike standpunkter.

Og den verneinnsatsen som ble gjort under Bondevik II, den er jeg stolt av. Det vernede arealet i Norge ble utvidet med 50 pst. Det ble vernet 50 nye vassdrag. Så vi klarte å få til en mer offensiv vernepolitikk med Høyre enn det dagens regjering får til. Det er pinlig at vi etter tre år fortsatt venter på utkastet til biomangfoldlov, som er et verktøy som vi trenger, i en situasjon hvor utviklingen går i motsatt retning av det som det står i Soria Moria-erklæringen at en har forpliktet seg til å arbeide for.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [18:33:21]: Jeg ønsker å følge opp der forrige taler slapp, fordi det handler litt om å realitetsorientere seg i den politiske debatten, også i forhold til de tankene og ideene en har om hvem som skal komme etter 2009.

At dagens regjering skal bort, er mange enige om – sannsynligvis også inn i de rød-grønne partiene. Men når Venstre sier at det eneste ultimatumet man har, er at det ikke skal være oljevirkosomhet utenfor Lofoten og Vesterålen, og en vet at Høyre sammen med Fremskrittspartiet i forbindelse med forvaltningsplanen for nordområdene fremmet forslag om at en burde konsekvensutrede slik virksomhet utenfor nevnte område, viser jo det at det ene ultimatumet som Venstre har, ikke stemmer overens med det partiet Høyre står for.

Og da er spørsmålet: Regner representanten Kvasheim med at Venstre, med sin store tyngde, faktisk skal overbevise Høyre om at deres politikk er feil? Eller: Bør ikke Venstre se til SV som sin eneste mulige regjeringspartner, med et sånt ultimatum?

Gunnar Kvasheim (V) [18:34:21]: Det vi signaliserer med vår klare holdning når det gjelder Lofoten og Vesterålen, er at dette er en svært viktig sak. Og når jeg er optimist med sikte på at vår holdning skal kunne nå fram, er det fordi vi har opplevd et markert stemningsskifte det siste året. Mens det var en stemning som gikk i retning av

å åpne for slik aktivitet, så ønsker flertallet det nå ikke. Det tror jeg vil ha overslagseffekt med hensyn til partienes holdning, og vi ser flere partier som nå inntar et klart nei-standpunkt.

Jeg tror det som har skjedd når det gjelder ulykker knyttet til Statfjord og andre områder, viser at oljeselskapenes skråsikkerhet om at de var i stand til å håndtere de utfordringene en har i disse områdene, ikke var mye verdt. Vi ser gjentatte eksempler på at det som ikke skal skje, skjer. Med det bakteppet er jeg optimist med sikte på at vi skal få til en ny stortingsperiode uten oljeaktivitet også i dette området.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:35:26]: Biologisk mangfold, artsmangfold, er viktig. Venstres syn er at staten ikke kan verne nok for å sikre det. Og det følger også gjerne med at en har mindre respekt for den lokale mening og den lokale tradisjon når det gjelder forvaltningen av arealene. Senterpartiet viste i Trillemarka, eksempelvis, hvor en stod når det gjaldt rødlistearter. En tar dette dønn alvorlig.

Venstre er veldig opptatt av å presentere Norge som naturlandskap, ikke kulturlandskap. Mitt spørsmål er knyttet til fornybar energi. Fornøybar energi, bioenergi, krever at vi høster av naturen, krever at vi hogger ved og tømmer, for å si det praktisk. Det vil føre til at vi får mindre villnis og kjerr her i landet, altså mindre areal med det, og tilsvarende mindre areal for de arter som lever på det. Er Venstre for å øke produksjonen av bioenergi, på tross av at villnisset blir mindre?

Gunnar Kvasheim (V) [18:36:34]: Svaret på spørsmålet er ja. Økt produksjon av bioenergi er en viktig del av satsingen på fornybar energiproduksjon i større skala enn det Regjeringen har vist vilje til så langt. Og denne bransjen etterspør jo nå en helt annen politikk enn den Regjeringen leverer. Det er en del målsettinger. Men de verktøyene som er for å nå de målene en har satt seg på dette området, dem savner bransjen, og dem savner Venstre.

Når det gjelder Trillemarka, som ble nevnt her spesielt, ønsket jo Venstre i forbindelse med behandlingen i Stortinget å gjøre opp for seg for de vernevedtak som var gjort, og gi kompensasjon til lokale kommuner, i samsvar med det som var forventningene lokalt. Dessverre ble ikke det vedtatt, og det skyldtes bl.a. at Senterpartiet aktivt ikke medvirket til å få flertall for det som var den lokale forventningen til oppgjør når det gjaldt Trillemarka.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torstein Rudihagen (A) [18:37:54]: Moelven Industrier seier opp 200 personar, og Hydro Raufoss Automotiv permitterer. Dette er berre to eksempel på korleis internasjonaliseringa av handelen og økonomien gjer at den opphavlege amerikanske finanskrisa får ringverknader også i Noreg, i dette tilfellet i Innlands-Noreg. Desto viktigare er det at vi har hatt og har god økonomistyring, reguleringar av finansmarknaden og verkemiddel som dempar verkna-den. Vi har hatt og har svært god økonomi i landet, ein god

skatteinngang og ei avkastning av Pensjonsfondet som gir oss handlingsrom – ei avkastning vi ikkje har nytta fullt ut dei siste åra, da utfordringa har vore manglande arbeidskraft og oppheita økonomi. Eit alternativ der staten pøsa på med meir pengar og større aktivitet ville ha gitt ein langt større kostnadsauke, høgare rente og kronekurs, som ville ha forverra konkurransesituasjonen for norsk næringsliv. Dette ville ha vore resultatet om Stortinget hadde slutta seg til Framstegspartiets utallige forslag om statlege milliardar til ei rekkje formål.

Regjeringa reverserte Bondevik-regjeringa sine skatte-kutt og bruker pengane til å styrkje fellesskapet, helse- og omsorgstenester for alle, betre skule og utdanning og ei historisk satsing på barnehageutbygging. Regjeringa vil også framover arbeide for eit stadig betre velferdssamfunn som gir alle same moglegheiter. Dette er den raud-grøne linja som vi veit at eit stort fleirtal i folket meiner er ein riktig kurs.

Samferdselssektoren er styrkt med fleire milliardar i samsvar med rammene for Nasjonal transportplan. Vi må ikkje gløyme at Bondevik-regjeringa kom til Stortinget med eit forslag til transportplan som var langt mindre ambisiøst. No blir det løyvd mykje meir enn det som Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti foreslo. Likevel er desse partia freidige nok til å kritisere at det ikkje blir gjort nok. Desse partia kunne kanskje heller vedgå at det var bra at deira framlegg blei forkasta.

Det vi alle må vedgå og ta eit ansvar for, er eit altfor dårleg vedlikehald av infrastrukturen over mange år, noko som gjer at vi må prioritere dette langt meir enn det transportplanen føreset. I hop med at utbyggingsprosjekta har blitt mykje dyrare, bidreg dette til at vi i nokon grad er på etterskott med gjennomføringa av mange utbyggingar.

Vi har utvikla eit velstandssamfunn og eit næringsliv som medfører auka mobilitet. Trafikken aukar mykje meir enn føreset i transportplanen, særleg gjeld det godstransporten. Transportsektoren har blitt hengande etter i denne utviklinga. Derfor er kapasiteten sprengd, derfor står toga altfor ofte, derfor er forureininga stor, og derfor har vi fått ei tragisk utvikling av trafikkulykker. Derfor vil Arbeidarpartiet og Regjeringa ha eit samferdselsløft. Her må auka trafikktryggleik vere eit av hovudmåla. Det er god samfunnsøkonomi, og det er god helsepolitikk.

Arbeidarpartiet vil arbeide for eit miljøvennleg, trygt, tilgjengeleg og effektivt transportsystem som heng i hop. Vi må utnytte fortrinna til dei enkelte transportsektorane med auka kollektivsatsing i og omkring byane, men òg gode jernbanetilbod for gods og personar på strekningar mellom regionar. Regjeringa utgreier moglegheitene for høg fartstog i Noreg. Uansett kva konklusjonen på det må bli, meiner eg at første steget må vere å byggje dei strekningane som vi har planar om å byggje ut, med ein standard som gjer at toga kan kjøre fort, dvs. 250 km i timen. Da tek vi samtidig høgd for ei framtidig høg fartssatsing. Så må vi ikkje gløyme at vegane våre er og vil vere dei viktigaste transportårene i store delar av landet. Vi må utbetre hamner og farleier og betre ferjetilbodet langs vår langstrakte kyst.

Det er rett å prioritere samferdsel framover no, først

og fremst fordi landet treng det. Det vil effektivisere samfunn og næringsliv. Avkastninga av Pensjonsfondet gir oss handlingsrom til å gjere det utan å bryte med handlingsregelen dersom vi vel å prioritere denne sektoren. Vi ser at høgkonjunkturen er over. Det blir meir kapasitet på anleggssektoren, og om snau eit tiår slår dei store pensjonskostnadene inn for fullt, samtidig som vi ser konturane av reduserte oljeinntekter. Denne satsinga vil òg vere heilt i tråd med intensjonen bak handlingsregelen, som er å bruke avkastninga av Pensjonsfondet til å gjere Fastlands-Noreg robust og næringslivet konkurransedyktig, med tanke på ei tid der vi ikkje kan gjera oss rike av oljeinntektene. Da vil langt betre kommunikasjon og infrastruktur vere avgjerande viktig. Vi veit ikkje kor alvorleg og langvarig lågkonjunktur vi står overfor, men eg registrerer at mange alle-reie har teke til orde for ein aktiv motkonjunkturpolitikk. Om ein må ty til det, er i alle fall utbygging av transport og kommunikasjon eit godt verkemiddel i dobbel forstand. Det gir sysselsetjing, og det effektiviserer næringslivet. Vi ser også at både LO og NHO no er svært aktive for å få betre samferdsel.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [18:43:33]: Trontalen var blottet for tanker og visjoner om universitets- og høyskolesektoren. Forskning ble utelukkende nevnt i forbindelse med satsing på klimaforskning. Dette er vel Regjeringens akilleshæl – en regjering som trolig vil gå over i historien som en løftebruddregjering. Den totale mangel på forståelse, vilje og evne til å satse på høyere utdanning og forskning i hele sin bredde har preget denne regjeringen fra dag én. I festtaler snakkes det gjerne om at vi skal leve av kunnskap den dagen oljen tar slutt, men viljen til å gjøre ord til handling har ikke vært til stede hos flertallet.

Regjeringens berømmelige hvileskjær har ført til at universitets- og høyskolesektoren har fått et alvorlig skudd for baugen. Selv om vi forventer at resten av pengene fra hvileskjærkuttet tilbakeføres i årets statsbudsjett, er det ikke tvil om at det grepet Regjeringen tok, har hemmet sektoren. Vi trenger en gjennomgripende debatt om hvor vi vil med høyere utdanning. I dag ser vi at en rekke høyskoler har startet en prosess for å bli universitet. Det etableres tilbud overalt som knapt har studenter. Vi er i ferd med å få en suboptimalisering og i mange tilfeller en kvalitetssenkning. Er det en ønsket utvikling? Vil lille Norge ha tilstrekkelig med fagfolk til å bygge opp gode undervisnings- og forskningsmiljøer som kan være levedyktige over tid og ikke minst være attraktive i et internasjonalt perspektiv? Forskermiljøene henviser til formuleringene i Soria Moria-erklæringen som sier at det skal satses på forskning, men de blir møtt av manglende bevilgninger og en regjering som sår tvil om det er ønskelig å legge seg på det 3 pst.-målet av BNP som det har vært tverrpolitisk enighet om.

En sektor som går på sparebluss, gir ikke mye optimisme og grobunn for fremragende og banebrytende forskning. I tillegg har vi rekrutteringsmeldingen som ikke kom. I løpet av åtte år vil nesten 40 pst. av de ansatte gå av med pensjon. Regjeringen tar tydeligvis ikke denne situasjonen på alvor. Vi har et årlig underskudd på rundt

600 stipendiater, og kostnadene for institusjonene ved å ha stipendiater overstiger vesentlig det de får i tilskudd. Regjeringen har ikke vært villig til å skissere en mulig karriereplan for stipendiatene. Når vi ser at de som ansettes i dag, er gjennomsnittlig 43 år, og vi vet at mange av dem disputerer allerede i en alder av 34 år, betyr det at de har gått i midlertidige stillinger i åtte-ti år. Er virkelig det noe denne regjeringen kan være bekjent av, de som selv erklærer seg for å være arbeidstakernes beste allierte?

Denne midlertidigheten fører til at mange av de beste hodene forsvinner grunnet dårlige betingelser. Vi ser at 33 pst. av post doc.-studentene har forlatt sektoren. Noen av dem finner vi igjen som togførere på T-banen. Det burde være innlysende at de ikke får mye bruk for doktorgraden sin der. Dette er rett og slett dårlig samfunnsøkonomi og lite framtidsrettet. Det er viktig at den offentlige debatten om forskning blir oppgradert, spesielt nå i forbindelse med generasjonsskiftet. Hvor står vi både nasjonalt og internasjonalt, og – ikke minst – hvor vil vi? Skal vi skape en høyere utdanningssektor med god kvalitet som tiltrekker seg både studenter og lærerkrefter fra nasjonale og internasjonale miljøer, må vi se på de samlede rammebetingelsene, som bygg, utstyr, lønn, arbeidsforhold, midlertidighet og internasjonal utveksling. Vi må sørge for at vi har en sektor som kan ekspandere, og som har forutsigbare rammebetingelser. Forskingen er i særdeleshet et slikt område som trenger langsiktighet. Fremskrittspartiet har flere ganger foreslått endringer for å få budsjetter med en mer langsiktig horisont, men vi har blitt nedstemt. Den debatten må alle være villige til å ta på nytt.

Vi har en bygningsmasse i offentlig sektor som forfaller i stadig økende tempo. Vedlikeholdsetterslepet er enormt. Jeg håper derfor Stortinget i dag kan slutte seg til det forslaget Fremskrittspartiet har fremmet om å få en samlet oversikt over vedlikeholdsetterslepet og en strategi for å ta det igjen. Vi har tross alt et overordnet ansvar for at ansatte, studenter og elever i undervisningssektoren har et brukbart arbeidsmiljø, og vi har et samfunnsøkonomisk ansvar for at de grunnlagsinvesteringer som er gjort med skattebetalernes penger, forvaltes på en forsvarlig måte og ikke forvitrer.

Vi har også et vesentlig etterslep på utstyrssiden ved våre universiteter og høyskoler, og det bør være et tankekors for alle i denne sal når Norge, som et av verdens rikeste og beste land, blir ekskludert fra internasjonale forskningsprosjekter fordi vi har for dårlig utstyr. Det er flaut.

Gode lærere er en forutsetning for å skape en bedre skole, det er noe alle er enige om. Det tar tid å utdanne nye lærere og gjenskape lærerens rolle som en god og faglig trygg voksenperson som har autoritet. Det betyr at det haster med å komme i gang. Opposisjonen har gjennom ulike forslag skissert tiltak for å bedre lærerutdanningen og heve kompetansen, men vi har ikke fått flertallet med oss. Det eneste vi får, er en ny uforpliktende stortingsmelding.

Vi har en flertallsregjering som har makt til å sette i gang tiltak i raskt tempo, men det vi ser, er vegring og liten framdrift. Jeg håper at begge de to ministrene i Kunnskapsdepartementet gjennom statsbudsjettet vil vise at Norge

skal satse på kunnskap. Men jeg tror det ikke før jeg ser det.

Torbjørn Hansen (H) [18:48:27]: Årets trontale var ikke akkurat dominert av nye grep eller nye initiativ. Talen ble en opplisting av saker som i stor grad er varslet på forhånd og kjent for de fleste.

Jeg bet meg derimot merke i at talen startet med et ønske om ny kurs for Norge. Her er Regjeringen inne på et klokt spor. Dette var jeg ganske enig i. Ny kurs er en god idé etter tre tapte år på mange felt. Dersom vi tolker ønsket på motsatt måte, at det var ny kurs i forhold til Bondevik II-regjeringen som var målet, forteller jo innledningen i klartekst hva som er problemet til denne regjeringen. Selv etter tre år og tidenes økonomiske drahjelp kritiserer altså Regjeringen sin forgjenger, som om regjeringspartiene fortsatt skulle sitte i opposisjon.

Selv om Regjeringen kom til dekket bord med en fantastisk økonomisk medvind og etter hvert 160 milliarder kr mer i budsjettene hvert år, bryter altså Regjeringen store mengder valgløfter.

I forskningspolitikken har man tatt skøytehistoriens lengste hvileskjær. I den økonomiske politikken er vi tilbake på et særnorsk høyt rentenivå. Dette kjenner vi jo godt til fra Stoltenberg I-tiden. Fattigdommen er der fortsatt, helsekøene øker, og Regjeringen bygger færre kilometer vei, til tross for unike økonomiske muligheter.

Etter skiftet i 2005 gikk det ikke mange uker før rød-grønne politikere fylte opp avisene med klisjeer om at det går så det suser i norsk næringsliv, og aldri før har flere vært i jobb. Skrytet av de gode konjunktorene har i lang tid vært på grensen til det patetiske.

Verdiskapingspolitikken handler ikke om å observere at konjunktorene er gode eller dårlige. Politikken ligger i hva man faktisk foretar seg for å sikre at verdiskapingen blir høyest mulig, slik at folk har trygge jobber, at bedriftene investerer, og at velferden blir best mulig i et langsiktig perspektiv.

Statsministeren sa tidligere i dag at Norge er godt rustet til å tåle finansuroen. Nok en passiv observasjon! Spørsmålet er hva Regjeringen egentlig selv har bidratt med for å få de gode tidene, de fete årene, til å vare lenger. Trontalen hadde ingen nye tanker med hensyn til å sikre at næringslivet skal gå bra også i framtiden, eller at norsk økonomi skal bli mer robust mot konjunkturedringer. Tvert imot har Stoltenberg II-regjeringen prioritert kortsiktig: utgifter til drift over offentlige budsjetter framfor investeringer i framtiden. Dette er kanskje nødvendig for å møte stabelen av valgløfter, som gjør denne regjeringen til en løftebryterregjering. Men kortsiktighet på toppen av en høykonjunktur er likevel feil hvis målet er å øke velferden på lang sikt.

Høyre ønsker derfor en ny kurs i næringspolitikken og bedre rammebetingelser for næringslivet, en enda mer ansvarlig økonomisk politikk, ikke gi gass i nedoverbakke, slik denne regjeringen gjør. Her er Høyre krystallklart og ikke til å misforstå, noe jeg ser gradvis begynner å si inn også hos Fremskrittspartiet. Dette er definitivt ikke tiden for økonomiske eksperimenter. Høyre vil prioritere

infrastrukturbygging, forskning, kunnskap og vekstfremmende skattelettelser. Og Høyre vil ha en næringspolitikk som ikke går ut på å svekke bransjer som man påstår er nøkkelnæringer. Det var ganske utrolig å se fiskerinæringen få NO_x-avgift, å se den maritime klynge få 14 milliarder kr i skattesjokk og å se den kraftkrevende industri få nasjonalisert kraften istedenfor nye industrikraftkontrakter, som de var blitt lovet. Moderniseringen av offentlig sektor må gjenopptas. Vi må ha mer konkurranse og alternative løsninger der Regjeringen i dag sitter klistret fast i utdatert ideologi.

Stoltenberg forsøker å gjøre finansmarkedsreguleringer til et sosialdemokratisk arvegods. Dette er en stor frekthet. Det er ingen sosialdemokratisk oppfinnelse at markedet duger best under gode regulatoriske rammer. Dette har i alle år vært Høyres linje – mer marked kombinert med gode reguleringer og gode tilsynsordninger. Regjeringen har ikke gjort store grep med finansmarkedsreguleringene i denne perioden, kanskje utover å tillate såkalte hedgefond.

Det er et paradoks at handlingsregelens forutsetninger fra 2001 når det gjelder bruken av oljeinntektene til vekstfremmende tiltak, ikke er blitt fulgt opp. Ifølge Næringslivets Hovedorganisasjon utnyttet Bondevik II-regjeringen 90 pst. av handlingsrommet til vekstfremmende politikkområder. Under Stoltenberg II er det ifølge NHO kun brukt 10 pst. av det samme handlingsrommet til vekstfremmende formål.

Konsekvensen er at Norge sakter akterut i forhold til konkurransevne. Til dette viktige spørsmålet svarte statsministeren Erna Solberg tidligere i dag at det går bra med norsk næringsliv. Vi er fortsatt på klisje- og observatørnivå i næringspolitikken, og det på en dag da verdien av norske børsnoterte bedrifter har falt med ufattelige 10 pst.

Arbeidstakere og bedrifter trenger bedre svar i næringspolitikken enn dette. Nå merker bedriftene svakere etterspørsel, nå blir det vanskeligere å få kreditt, nå rammer usikkerheten investeringene og ansettelsespolitikken, og nå står vi i fare for at det blir usikkerhet rundt eksisterende arbeidsplasser.

Svaret er kanskje som Regjeringen selv skrev i trontalen, at det er på tide med ny kurs.

Ågot Valle (SV) [18:53:46]: Mora mi var ei klok dame. Som syttiåring og bestemor engasjerte hun seg i fredsarbeid og kampen mot atomvåpen. Hun var ikke alene. På åttitallet var vi mange som gikk i tog og mobiliserte mot atomopprustning. Og det førte faktisk fram til viktige nedrustningsavtaler, som INF-avtalen, som har bidratt til fjerning av 80 pst. av USAs og Russlands mellomdistanseraketter.

Vi må så innrømme at vi trodde at atomnedrustninga gikk sin gang, og vi la inn årene. Men «Bestemødrene på Stortingsplassen», sammen med Nei til Atomvåpen og fredsbevegelsen, fortsatte sitt utrettelige arbeid. Stor ros til dem! For nå viser det seg at 1990-tallet var tiåret da verdens ledere ikke brukte mulighetene til å sikre fred og videre nedrustning. Kofi Annan sier at verden gikk i søvne inn i ny opprustning. I gårsdagens Dagbladet advar-

te Madeleine Albright mot atomopprustning. Under George W. Bushs ledelse har USA sagt opp ABM-avtalen og gått i spissen for en vanvittig opprustning. USA har doblet forsvarsbudsjettet sitt siden 2001 og står nå for utrolige 48 pst. av verdens samlede militærutgifter, finansiert med lånte penger. Militærøkonomien er en viktig del av USAs finansielle problem.

Nytt våpenkappløp drevet fram av våpenindustrien og ideen om at kampen mot terror skal vinnes med militær-makt heller enn diplomati og multilateralt arbeid, er en av våre største utfordringer og står i veien for å løse fattigdomsproblem, matvarekrise og klimaspørsmål. Er det noe verden ikke trenger i dag, er det en ny kjernefysisk og konvensjonell opprustning. Derfor er det så viktig å hindre den Europa-baserte delen av det amerikanske rakettskjoldet og samtidig støtte opp under de amerikanske og europeiske krefter for øvrig som er imot hele missilforsvaret.

Utplasseringa av det amerikanske rakettssystemet på Russlands dørstokk vil provosere, noe som gir de russiske haukene større spillerom på hjemmebane. Når det gjelder konfliktnivået mellom USA og NATO på den ene siden og Russland på den andre siden, spiller den videre utviklinga av USAs rakettskjold en geopolitisk rolle. Men viktigst av alt: Vi står i fare for at nedrustningsarbeidet stopper opp, og at vi får ny opprustning.

Bruk av atomvåpen kan aldri legitimeres. Jobben for forbud mot atomvåpen må intensiveres. Vi kan lære av arbeidet med å forby klasevåpen og landminer. Atomvåpene må avskaffes, også fordi det oppstår irreversible skader på miljøet ved utvikling, testing, bruk og destruksjon av atomvåpen. Det er i det hele tatt viktig å se på militarisering i et klima-, miljø- og utviklingsperspektiv, for det første fordi verdens militære forbruk utgjør 1 300 milliarder dollar pr. år – en vanvittig sløsing og misbruk av muligheter og et av de meste alvorlige hindrene for å nå bærekraftig utvikling. Vesten bruker faktisk 85 ganger mer på militær forskning og utvikling enn på forskning på og utvikling av fornybar energi. Det betyr færre kloke hoder til å løse de store utfordringene. For det andre: CO₂- og metanutslippene fra militær sektor er gigantiske. Militær sektor står for to tredjedeler av verdens utslipp av KFK-gasser.

Utviklingsutvalget har satt søkelyset på sammenhengen mellom fattigdom og krig og konflikt. Krig og væpnet konflikt er en av hovedårsakene til fattigdom. Væpnet konflikt fører til stor økonomisk utarming for folk og land som blir rammet. Vi ser det i Afghanistan, og vi ser det i Afrika. Våpenindustrien er vinneren. Militarisering, krig og konflikt stjeler ressursene fra de store utfordringene – klima, matvarekrise og fattigdomsbekjempelse. Det trengs nå at noen modige land går foran. Norge gjorde det ved å starte arbeidet med å forby klasevåpen, Norge har gjort det ved å fronte motstanden mot rakettskjoldet. SV mener at det nå må gjøres et enda større arbeid for å endre NATOs atomvåpenstrategi og avskaffe atomvåpen. Vi har simpelthen ikke råd til en ny borgerlig norsk regjering som ikke vil ta dette arbeidet på alvor, det viser holdningen i rakettskjoldsaken. Derfor vil SV arbeide hardt for en ny rød-grønn regjering.

Lise Christoffersen (A) [18:59:12]: I trontalen slås det fast: Å bekjempe fattigdom er en viktig oppgave for Regjeringen. Kampen mot fattigdom må kjempes hver dag. Det handler om å angripe fattigdommens årsaker. Det handler om å avbøte konsekvenser av fattigdom. Det handler om tilgangen til det mest basale: arbeid, bolig, muligheter til deltakelse. Det handler om å motvirke at barn arver foreldres fattigdom. Det handler om å se sammenhengen i virkemidler på flere departementers ansvarsområder. Hele den politikken Regjeringen gjennomfører, bidrar til å minske forskjeller både på kort og på lang sikt: barnehageplass til alle, utvikling av heldagsskole, lav ledighet, human kriminalomsorg, bedre rusomsorg og helsetjeneste samt et rekordstort trygdeoppgjør med sterk såkalt lavlønnsprofil.

Opposisjonen har sagt mye her i dag om at Regjeringen har hatt en økonomisk medvind i ryggen. Ja, og den har Regjeringen brukt. I oppgangstider er det viktig å benytte sjansen til å hjelpe dem som har det vanskeligst. Derfor er volumet på arbeidsmarkedstiltak opprettholdt, i motsetning til tidligere tiders praksis, der det har vært kuttet i tiltakene når ledigheten synker. Høyre foreslo f.eks. slike kutt i budsjettet for i år. I kjølvannet av den økonomiske kollapsen i USA kan det bli en større utfordring å opprettholde de gode resultatene. Til nå har etterspørselen etter arbeidskraft vært høy i alle fylker. Arbeid er, som vi vet, den beste veien ut av fattigdom. 200 000 flere har kommet i jobb hittil i denne regjeringsperioden. Ved utgangen av september var det registrert 42 000 helt arbeidsledige hos NAV, en nedgang på 3 pst. sammenliknet med september i fjor, tilsvarende 1,7 pst. av arbeidsstyrken. Nivået på ordinære arbeidsmarkedstiltak er 18 pst. høyere enn på samme tid i fjor. Vi forenkler og forbedrer nå arbeidsmarkedstiltakene. Endringene vi foreslår, vil gi den enkelte bruker et mer skreddersydd tilbud. Vi forsterker særlig tilbudet til dem som har vært lenge ute av arbeidslivet.

Det er også grunn til å minne om at det kan være noen interessemotsetninger mellom offentlige mål og enkeltbedrifter når det gjelder arbeidslinjen. Noe handler om diskriminerende holdninger, f.eks. til personer med ned-satt funksjonsevne. Noe handler om personer med behov for en fleksibilitet i hverdagen, utover det en kan forvente at den enkelte arbeidsgiver kan legge til rette for på egen hånd. En arbeidsgiver vil alltid etterspørre effektivitet. Samfunnsinteresser og den enkeltes glede av å være til nytte i et godt arbeidsmiljø blir ikke bokført i bedriftsregnskapet. For samfunnet er det imidlertid store fordeler ved at alle får brukt sin arbeidsevne så godt de kan. Da blir samfunnskaken større. Vi sparer sosiale utgifter og får høyere skatteinntekter, selv om sykefraværet på den annen side kan stige noe. Med lønnstilskuddsordning og bedre muligheter til å kombinere arbeid og trygd har vi prøvd å motivere arbeidsgivere til å tilsette arbeidstakere i ytterkanten av arbeidslivet. Dette burde være en vinn-vinn-situasjon for begge parter, men responsen har hittil vært for liten, dessverre.

Unge funksjonshemmede er glad for den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, men opplyser at de ikke når opp i søkerbunkene. Loven åpner derfor for positiv særbehandling for å fremme likestilling for personer

med nedsatt funksjonsevne. Hvis prosjektmidler og lønns-subsidiering ikke hjelper, må vi vurdere flere virkemidler. Dette gjelder altså ikke bare privat sektor. Tiltaksplanen for å rekruttere minst 5 pst. med nedsatt funksjonsevne til staten er ikke nådd. Ved utløpet av 2007 hadde bare 325 fått jobb. Rekruttering til trainee-programmet i staten lover godt, men også der har hittil altfor få ledere og andre ansatte fått den positive erfaring det er å ha en kollega med nedsatt funksjonsevne. Erfaringene herfra bør derfor gi oss innspill til nye tiltak for å nå målene våre.

Og da kommer jeg til kvalifiseringsprogrammet, som virker. Det er allerede bevilget midler til 5 400 deltakere. Hittil er 1 841 deltakere registrert. Gode tilbud og bedre økonomi gir god motivasjon til å ta tak i egne utfordringer. Høyres og Fremskrittspartiets forslag til bruk av tvang vil virke motsatt. Forløperen til kvalifiseringsprogrammet, TIO, er evaluert av Rambøll Management. Rapporten deres viser nettopp at suksessoppskriften er tett individuell oppfølging av langtidsmottakere av sosialhjelp. Over halvparten av dem som deltar på slike premisser – motivasjon, og ikke tvang – får jobb eller starter utdanning.

Så helt til slutt: Aftenposten meldte 2. oktober i år at flere sosialhjelpsmottakere i Oslo hoppet av sosialhjelpsprogrammet fordi de fikk så tett oppfølging at det ikke gikk an å jobbe svart ved siden av. La ikke det bli hovedsaken, men se at også kampen mot svart arbeid og sosial dumping på denne måten blir et ledd i en helhetlig politikk for å bekjempe fattigdom. Alle vet at de som jobber svart, ikke får pensjonsopptjening, de har bare sosialhjelp hvis sykdom og ledighet rammer.

Eirin Falde hadde her overtatt presidentplassen.

Carl I. Hagen (FrP) [19:04:34]: Det var meget interessant å høre statsråd Bjarne Håkon Hanssen i dag ramse opp alle problemstillingene i forbindelse med våre velferdsordninger. Han påpekte helt klart en rekke problemer, at folk blir liggende for lenge på sykehusene etter at de er ferdigbehandlet fordi det ikke er tilstrekkelig omsorg, sykehjemsplass eller annet i kommunen. Det koster 800 mill. kr i året, sa Bjarne Håkon Hanssen. Han snakket om en rusmiddelmissbruker som kanskje har vært til rehabilitering et år eller to. Fordi det etterpå er mangel på mottakskapasitet og oppfølging i kommunen, går vedkommende tilbake til å bruke rusmidler, og innsatsen med rehabilitering er tapt. Vi vet at for mange kommuner som har personer som går på sosialhjelp, vil løsningen ofte være at de blir uføretrygdet. Da går nemlig regningen over fra kommunen til staten. Kommunen har da spart penge sine. Det er derfor Bjarne Håkon Hanssen snakker om en samhandlingsreform.

Jeg vil heller at man aktivt satte i gang utprøving og planla gjennomføring av Fremskrittspartiets velferdsalternativ, eller hva vi også kaller velferdsreformen, som vi vet vil løse alle de problemene som Bjarne Håkon Hanssen nå skal utrede enda en gang. Det er litt rart, men i dag må jeg si at jeg faktisk delte nesten alle synspunktene til Inge Lønning. Det er jo ikke alltid det er slik. Som han sa i dag, avgav Wisløff-utvalget innstilling for mange år siden, og

den arvet Regjeringen da den tiltrådte. Den kunne de fulgt opp, men den ble lagt i en skuff, og nå skal de begynne å utrede igjen.

Det som er nødvendig, er en omseggripende velferdsreform som samler alle velferdstjenestene i én statlig etat, en utvidelse av NAV til også å ta en del av ansvaret for andre velferdsoppgaver og selvsagt også de som er pasienter ved sykehus, på rehabilitering og i eldreomsorgen. La det være det samme kontoret som i det samme budsjettet får dekket utgifter, enten en pasient eller bruker er på sykehus, sykehjem eller i hjemmebaserte tjenester. Det er det samme kontoret som betaler for uføretrygd og øvrig rehabilitering for rusmiddelmissbruk. Da ville et kontor med mange fornuftige mennesker selvsagt sørget for at man ikke kastet bort hundretusener og kanskje millioner av kroner på rehabilitering fra rusmiddelmissbruk, for så å spare 10 000–20 000 kr, som gjør at vedkommende går tilbake til rusomsorgen. Da vil man sørge for å hjelpe vedkommende til et vanlig liv, et vanlig arbeid, slik at man virkelig får flyttet en person fra uføretrygd – kanskje 30 års uføretrygd – til en jobb, en normal familie. Det vil på lang sikt – i et 30–40-årsperspektiv – være en kjempemessig økonomisk gevinst for samfunnet, for ikke å snakke om hvor fint det vil være for den personen som da er reddet.

I dag ses ikke tingene i sammenheng fordi det er ulike kasser som betaler utgiftene. Det er i det øyeblikket det er den samme funksjonæren på velferdskontoret som følger opp de samme personer, uansett hvor de er i hjelpeapparatet, og det er den samme funksjonæren som må finne budsjettdekningen for det, at man vil kunne se alt i sammenheng. Da slipper man alle de ulike etatene. Blant de etatene som må inn i dette, er selvsagt barnevernet. Familier der det er rusmiddelmissbruk, kommer også ofte borti barnevernet, og de kommer borti kriminalitet. Det er folk som sosialt faller utenfor. Det følges ad. De får ingen enhetlig møtedag fordi dette gjelder forskjellige etater. Hvis alle etatene var samlet i ett velferdskontor, kunne de samme personene i det offentlige ta ansvaret for én familie, uavhengig av hvem i familien det gjaldt. Da ville man kunne se alt i sammenheng. Når dette velferdskontoret fikk beskjed om at en som har sittet i fengsel i to år, skal tilbake, ville det være selvsagt at man hadde organisert en leilighet og en jobb før vedkommende kom tilbake, fordi det er dette velferdskontoret som ville få regningen hvis vedkommende kom tilbake og ble sosialklient, eller vedkommende begynte med rus igjen, eller vedkommende ble uføretrygdet. Da ville man kunne se pengene i uføretrygdsystemet og Aetat-systemet sammen med de andre utgiftene, og man ville få den samhandlingen som Bjarne Håkon Hanssen etterlyser. Samhandling får man hvis det er én enhet. Er det flere ulike enheter og flere ulike budsjetter, går det ikke særlig bra.

Bare én opplysning: Jeg håper at Stortinget husker at forslag nr. 1 fra Fremskrittspartiet er identisk med et enstemmig vedtak i Stortingets trontaledebatt høsten 1996, som åpnet opp for den sykehjemssdekningen som ble mye bedre. Vi trenger et nytt vedtak og å sette en ny eldreomsorgsplan i verk.

Statsråd Lars Peder Brekk [19:10:25]: Vi lever i en verden som står overfor enorme utfordringer. Verden, sett under ett, har gått fra en situasjon med nok mat som er urettferdig fordelt, til en enda mer alvorlig situasjon: Det er ikke lenger nok mat å fordele. Samtidig står vi overfor dramatiske klimaendringer. Matsikkerheten og klimaendringene henger sammen, og problemene forsterker hverandre. Felles for begge utfordringene er at det haster å handle, og at vi som er samlet her i dag, har et stort ansvar for å finne de riktige løsningene.

Matsikkerhet er startpunktet for all utvikling – uten mat, ingen utvikling. Underernærte og sultne mennesker har andre og mer akutte gjøremål enn å tenke på verdiskaping, utdanning og miljøvern. Samtidig vet vi at det nettopp er langsiktig, bærekraftig verdiskaping, utdanning til flere og en sterk satsing på miljøvern i alle deler av samfunnet som er avgjørende for at verden skal kunne utvikle seg til det bedre.

Kampen om maten skaper konflikt. Nobelprisvinner Norman Borlaug har sagt:

«Dersom du ønsker fred, dyrk rettferdighet, men dyrk samtidig jordene for å lage mer brød. Hvis ikke blir det ingen fred.»

Verden står overfor tøffe utfordringer, og vi har også et ansvar. Landbruket er en del av løsningen, ikke en del av problemet.

Heldigvis finnes det verktøy i kampen for internasjonal matsikkerhet. FNs matvareorganisasjon, FAO, er den viktigste arenaen for felles løsninger. Som det står i den uavhengige evalueringsrapporten om FAO:

«Om FAO ikke fantes, så måtte vi finne den opp.»

Vi trenger en global matsikkerhetsorganisasjon.

Vi er nødt til å ta landbrukets avgjørende rolle i utviklingsland på alvor i vår bistandspolitikk. I deklarasjonen fra FAOs toppmøte i Roma i sommer ble det lagt vekt på å utvikle landbruket i u-land slik at de kan brødfø seg selv. Norge har mulighet til å eksportere kunnskap om bl.a. landbruksutvikling og klimatilpasning. Vi er allerede på plass i noen prosjekter, og vi bør inn i flere. Dette er en linje som jeg vil følge opp.

Som nevnt i trontalen jobber Regjeringen for en avtale i Verdens handelsorganisasjon som ivaretar både Norges og utviklingslandenes interesser. Verken Norge eller utviklingslandene har interesse av at de sterke gjør det de kan, og de svake lider der de må. Derfor trenger vi et WTO med forutsigbare og oversiktlige regler som gjelder for alle. Samtidig skal vi være tydelige på at resultatet av en avtale ikke kan måles kun i kroner og øre, men også i hvordan det påvirker menneskeskjebner og fordelingsspørsmål.

Kamal Nath, Indias handelsminister, sa følgende i forkant av WTO-møtet i sommer:

«Når jeg forhandler, er jeg villig til å snakke om handel. Jeg er ikke villig til å forhandle med min befolknings levevilkår, jeg er ikke villig til å forhandle selvbergning, jeg er ikke villig til å forhandle fattigdom.»

Ingen kan kreve at noen skal forhandle bort egen matsikkerhet. Vi har også et ansvar for at det ikke skjer, nasjonalt eller internasjonalt.

Et av de viktigste prinsippene som er slått fast i FNs

matvareorganisasjon, er at alle land har rett og plikt til å sikre at innbyggerne kan brødfø seg selv. Dette prinsippet må være styrende for de valgene vi gjør. Vi har alle en moralsk plikt til å ivareta norsk landbruksproduksjon. Forventet befolkningsvekst og velstandsutvikling i verden gjør at vi trenger å doble verdens matproduksjon innen 2050. I overskuelig framtid vil det fortsatt være slik i en tenkt auksjon om verdens knappe matressurser at vi nordmenn vil kunne by høyest. Men det ville rett og slett være umoralsk å redusere egen matproduksjon og i enda større grad basere oss på import i en situasjon hvor verden ellers skriker etter mat. Norge importerer i dag 50 pst. av den maten vi spiser. Det er et mål at vi fortsatt skal styrke vår nasjonale matproduksjon.

Vi må ta vår del av ansvaret hjemme og også ute for å møte utfordringene som et endret klima medfører. Vi har, som statsministeren også sa i FN i forrige uke, et moralsk ansvar, nettopp fordi vi er et rikt og velutviklet land. Vi skal legge fram en stortingsmelding om landbruk og klima fordi vi tar denne problemstillingen på alvor. Klimapolitikken må bli en del av landbrukspolitikken, slik landbrukspolitikken må være en del av klimapolitikken.

Vi må ta vare på produksjonsressursene innenlands, for vår egen og for framtidige generasjoners skyld. Usikkerheten som møter oss i form av klimaendringer og matvarekriser, skal ikke bli besvart med nedlegging av jordbruksarealer og forvitring av kunnskapen om hvordan vi dyrker jorda. Jordvern står sentralt med tanke på bærekraftsdimensjonen og derfor i landbrukspolitikken. Norge har bare omkring 3 pst. dyrkbar jord. Denne må sikres og holdes i hevd slik at vi kan drive jordbruk nå og i framtiden. Presset mot dyrket mark er stort i mange deler av landet, og det er viktig for meg å understreke at jordvern faktisk handler om matsikkerhet for oss og etterkommerne våre. Dersom vi ikke tenker på etterkommerne våre, vil de aldri glemme eller tilgi oss.

Det er med bakgrunn i disse utfordringene jeg med høyt hevet hode forsvarer Regjeringens politikk om å opprettholde et landbruk i hele landet. En god inntektsutvikling for næringsaktørene i landbruket er bærebjelken i vår politikk. Denne regjeringens politikk har i løpet av tre år utgjort en betydelig forskjell, men det er fortsatt mye som står igjen. Internasjonalt skal vi fortsette å kjempe for at matsikkerhet ikke skyves nedover på agendaen. Nasjonalt føres kampen for matsikkerhet i distriktene og i landbruket.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kåre Fostervold (FrP) [19:15:51]: Statsråden har en av de mer utfordrende stillingene i Regjeringen, spesielt når Regjeringen selv har egne mål for statsrådets sektor som jeg tror de fleste vet er umulige å gjennomføre innenfor de rammer som Regjeringen selv legger opp til.

Utsiktene innenfor landbruket er dystre. Det er stor fraflytting, og det er mange tomme gårdsbruk, stadig høyere gjennomsnittsalder og færre ungdommer som sier at de ønsker å satse på yrket. Fremskrittspartiet har påpekt svakhetene med et rigid regelverk i landbru-

ket i en årrekke, men har inntil nylig talt for døde ører.

Nå har lederen av Stortingets næringskomite og medlem av Senterpartiet, representanten Borten Moe, sett fremskrittspartilyset, i henhold til et oppslag i Nationen 12. juni d.å. Han tar der til orde for «fri prisfastsettelse på landbrukseiendommer» og vil «fjerne delingsforbudet i jordloven», noe som Fremskrittspartiet har frontet i alle år.

Deler statsråden sin partikollegas nye og moderne syn på landbrukspolitikken? Eller er representanten Borten Moe i utakt med Regjeringen og statsråden?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:17:03]: Jeg oppfatter representanten Ola Borten Moes innlegg i avisen Nationen som et innlegg som går inn i Senterpartiets programprosess. Det tar vi alvorlig.

Samtidig er det viktig for meg å understreke at vi rundt årsskiftet skal komme med en sak til Stortinget der vi skal gå inn på konsesjonsloven, jordloven og odelsloven. Vi skal gi Stortinget anledning til å diskutere denne saken.

Utgangspunktet mitt er at vi skal videreføre en forsvarlig politikk når det gjelder prisregulering. Vi skal satse videre på en prispolitikk som bidrar til å realisere målene i landbrukspolitikken, bl.a. skal vi sikre rekrutteringen av aktive yrkesutøvere til næringen og legge til rette for eierskap i landbrukseiendommer som gir grunnlag for en god og langsiktig ressursforvaltning. Ikke minst er det viktig for oss å sikre at vi har aktører som bor på brukene i hele landet, også i framtiden.

Gunnar Gundersen (H) [19:18:19]: Det forundrer meg at landbruksministeren ikke har lagt merke til den utviklingen som landbruket har vært gjennom siden krigens dager. Man slåss mot meget sterke krefter når det gjelder fraflytting, og virkemidlene er kun defensive. Slik sett har vi etter hvert i dag skjønnet at kriseforståelsen i Regjeringen har kommet langt, men jeg er redd for at spesielt landbruksministeren bruker krisebegrepet på matvarer og slike ting til ikke å fokusere offensivt. Det skulle jo i utgangspunktet gi store muligheter for landbruket – i stedet har vi den situasjonen som foregående replikant var inne på: nedleggelse, fraflytting og forgubbing. Og det blir møtt med den samme type virkemidler som ikke har fungert de siste 40 år.

Når skal landbruksministeren ta fatt i ting og begynne å satse på offensive virkemidler og offensive krefter for igjen å få optimismen tilbake til landbruket?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:19:24]: Det synes å ha forbigått representanten Gundersen at det har skjedd en formidabel inntektsutvikling i landbruket etter at den rødgrønne regjeringen overtok. I gjennomsnitt har inntektene i landbruket i løpet av tre år økt med 60 000 kr pr. årsverk, og hvis vi ser på noen av de mest utsatte gruppene, f.eks. de som driver med sauehold, så har inntektsutviklingen økt med 85 000 kr i gjennomsnitt. Det er et arbeid vi ønsker å videreføre, og jeg vil understreke at det som vil være avgjørende for å sikre et levedyktig land-

bruk i hele landet i framtiden, bl.a. er at vi greier å sikre inntektsutviklingen.

Når det gjelder de problemstillingene som går på pris-kontroll, boplikt mv., skal vi diskutere det senere i høst, og jeg kommer tilbake til den saken i Stortinget ved årsskiftet.

Leif Helge Kongshaug (V) [19:20:31]: Stortingsrepresentanten Lars Peder Brekk profilerte seg som en politiker med stort engasjement for de små bedriftene. Sågar i denne stortingsperioden uttalte han seg svært kritisk til Regjeringens egen politikk, spesielt i forhold til familieeide bedrifter. Det står det respekt av.

I så måte er det også å håpe at den nye landbruksministeren rister av seg en gammelmodig tankegang som har preget Regjeringen så langt, og heller dreier landbrukspolitikken inn på et mer framtidsrettet spor hvor gründermentaliteten blir belønnet.

Men tilbake til småbedrifter: I Aftenposten sist fredag kunne vi lese at småbedrifter er de som først vil merke finanskrisen på kroppen her hjemme. En rekke av de skattekjerpene tiltak som den sittende regjeringen har fått vedtatt for småbedriftene, kan vise seg å være spesielt dårlig tilpasset den situasjonen mange småbedrifter vil møte. Er statsråden enig i at det er viktig med målrettede tiltak for de minste bedriftene, for at disse kan møte framtiden på best mulig måte?

Statsråd Lars Peder Brekk [19:21:38]: Jeg støtter representanten Leif Helge Kongshaug i ambisjonene når det gjelder små og mellomstore bedrifter, noe jeg også har uttalt fra denne talerstol tidligere. Jeg er veldig opptatt av at en også innenfor landbruket skal satse videre på tilleggsnæringer og utnytte alle kompetanseressurser og fysiske ressurser som finnes på gården.

Etter hvert skal jeg legge fram planer om taktskifte i satsingen på nye næringer, bl.a. når det gjelder landbrukets utmarksressurser, landbrukets energiresurser mv. Det er viktig for meg å jobbe også på det området, i tillegg til å sikre primærproduksjon som har sin basis i økte inntekter, også i framtiden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Micaelsen (A) [19:22:44]: Debatten her i Stortinget i dag har jo naturlig nok i stor grad handlet om den pågående finanskrisen. Det er kanskje ikke så rart, for mens vi har debattert her, har Oslo Børs rast nesten 10 pst. Nå er ikke jeg så veldig bekymret for dem som har mye penger på børsen, men jeg er bekymret for hva som eventuelt kan slå inn i norsk økonomi etter hvert, og derfor er det bra at dette blir tema.

Det er veldig klart at ting skifter fort i en åpen, moderne økonomi som vi har i Norge. Det er ikke lenge siden mediebildet i stor grad var preget av lav ledighet, mangel på arbeidskraft og en historisk opptur i norsk økonomi. Og i slike tider tror jeg det er lett at de politiske forskjellene blir tilslørt. Samtalen i det offentlige rom har i stor grad handlet om hvem som kan tilby mest, å overby hverandre, og hvem som har mest penger til de ulike for-

mål. Det er først når uværet setter inn, at ryggraden til de ulike politiske løsningene virkelig blir satt på prøve.

I landet vårt har vi gjennom de mange tiår som vi har bak oss, bygd en politisk modell, en samfunnsmodell, som vi kaller den norske modellen, en modell som bygger på en åpen, moderne blandingsøkonomi, hvor markedet gjør en stor del av jobben, og hvor vi prøver å tøyde de største sosiale utslagene av nettopp markedets herjinger. Vi har også et stort innslag av reguleringer, spesielt i finanssektoren. Jeg kan nevne noen: Vi har uavhengige tilsyn. Det har de også i USA, men de har mange oppflisete tilsyn, og de har ikke helt oversikt over hverandre. Vi har et sterkt investorvern. Vi har et innskyteransvar for dem som har penger i banken, og ikke minst har vi en klar styring av hvor mye penger og til hva slags rente Norges Bank låner ut til norske banker. Og kanskje det aller viktigste: Ja, vi har et helhetlig og enhetlig kontrollsystem og regelverk overfor samtlige instanser som driver i banksektoren i Norge.

På den andre siden av den norske modellen har vi et parti som ønsker å framstå som liberalistisk her i Norge. Debatten i dag har jo til fulle vist at Fremskrittspartiet synes det er ubehagelig å bli minnet på sin egen politikk i møte med den virkelige verden. Fremskrittspartiets nestformann, Per Sandberg, framstod tidligere i dag som – må vi kunne si – dypt forurettet, og bad oss gå til kildene når vi sa at det er likhetstegn mellom Fremskrittspartiets politikk og en del av de utslagene vi har hatt av det jeg vil kalle høykonservativ liberalisme i USA, som hovedskylden for hva som skjer av finansuro i verden. Ja, jeg har prøvd å gå til kildene. Mens en hel verden av eksperter har pekt på dårlig og mangelfull regulering og overvåking av finansmarkedet i USA som hovedårsaken til den krisen vi nå ser, finner altså Fremskrittspartiet sine forklaringspartnere på ytterste høyreside i amerikansk politikk, sammen med bl.a. ekstremliberalister – og det er ikke jeg som kaller dem det, jeg tror egentlig det er en ganske god betegnelse – i amerikansk politikk, bl.a. den tidligere presidentkandidaten Ron Paul. Bare for å ta det: Ron Paul er altså mannen som mener at en skal avvike all inntektskatt i USA, melde USA ut av NATO, WTO og FN, og at sentralbanken bør legges ned for at ikke noe skal reguleres. Det er trivelige folk å være i selskap med, tenker jeg.

Per Sandberg fra Fremskrittspartiet sier også – i den tabloide varianten – at dette er et utslag av at det er for mye sosialisme, altså les: for lite av det Ron Paul og andre ekstremliberalister i USA mener skal være svaret når finanssektoren nå stuper i USA.

Ja, man skal høre mange avledningsmanøvrer i norsk politikk, men jeg synes denne tar fullstendig kaka. Mens presidentkandidatene McCain og Obama i USA nærmest nå kappes om hvem som har størst troverdighet angående reguleringer og overvåking av finanssektoren, vil altså Fremskrittspartiet gå stikk motsatt vei. Det plasserer ikke bare partiet i ytterkanten på høyresiden i norsk politikk, men også i verden, etter min mening. Fremskrittspartiet lener seg bl.a. på en gammel lov fra 1977 – dette er fortsatt amerikansk politikk, jeg beklager det, president, men jeg må bare innom dette også – den såkalte Community Reinvestment Act, altså CRA, som beviset på at mye

av årsaken til krisen nettopp er for mye regulering. Fremskrittspartiets nestformann – jeg gjentar det igjen – gjorde det også klart tidligere i debatten i dag at ingenting av det som har skjedd i USA, kunne skjedd i Norge med fremskrittspartipolitikk, for øvrig en politikk som i gjeldende partiprogram oppsummeres på følgende måte:

«Penge- og kredittmarkedet skal reguleres av tilbud og etterspørsel i markedet, uten politiske reguleringer eller inngrep.»

Jeg kunne gått langt inn i motargumentene for hvorfor denne såkalte loven fra 1977 er årsaken til reguleringen. Jeg tror at hvis man bare leser seg opp på de kildene som finnes på Internett og andre steder hvor folk har greie på amerikansk politikk, vil man finne at det ikke er riktig.

Jeg mener at det eneste gode som kommer ut av den finanskrisen vi nå er oppe i, er at de politiske forskjellene til de grader ikke mer er tilslørt. Jeg tror vi går i møte en politisk debatt som i større grad vil klargjøre for velgerne foran valget neste år at det er store forskjeller også i norsk politikk når det kommer til ideologi, visjoner og hvordan man skal organisere samfunnet. Det ser jeg fram til. Den debatten har vi ett år på, og jeg utfordrer Fremskrittspartiet til å være så tydelige og modige de bare tør. Det blir spennende å se om de tør å vise kortene helt ut.

Robert Eriksson (FrP) [19:28:13]: Det har vært interessant å lese gjennom trontalen. Der står det klart og tydelig:

«Regjeringens mål er en ny kurs for Norge.»

Og hvis man leser videre, står det når det gjelder hvert eneste politiske område, at «Regjeringen vil ta vare på» og «Regjeringen vil videreføre». Hvor er så den nye kursen? Er det en ny kurs å «ta vare på»? Er det en ny kurs å «videreføre» den politikk og den medisin som er i dag? Det vitner om lite ny kurs.

Det står også i trontalen at Regjeringen fortsatt vil styrke minstepensjonene. Med respekt å melde: Maken til friidighet skal man lete lenge etter. Sannheten er at denne regjeringen ikke har økt minstepensjonene med en eneste frisk krone. Sannheten er at denne regjeringen har rappet 2 milliarder kr fra landets alderspensjonister, uførepensjonister og etterlattepensjonister. Helt nøyaktig 1 milliard og 948 mill. kr har de rappet fra denne gruppen. Realiteten er at det er Per fra Tromsø, som er alderspensjonist, eller Tore fra Sauda, som er uførepensjonist, eller Berit fra Grønnerløkka, som er enkefrue, som må dekke pensjonistoppgjøret i år. Og når Regjeringen sier at man skal videreføre denne politikken, at man skal styrke minstepensjonene i framtiden, betyr det at den sittende regjeringen fortsatt skal sende regningen til landets pensjonister. Alt tyder på det når man leser trontalen.

Sannheten er at det kun er Fremskrittspartiet som har foreslått å øke minstepensjonen, men da til alle minstepensjonister, ved at staten skal ta regningen, ikke ved at regningen skal sendes til pensjonistene. Dette forslaget har undertegnede iallfall fremmet åtte ganger de siste tre årene, og de rød-grønne partiene har stemt imot hver bidige gang.

Et annet område som tas opp i erklæringen, er fattigdom. Jeg registrerer at man bruker mye tid i selve erklæ-

ringen på å beskrive fattigdom og alt man skal gjøre for å bekjempe fattigdom. Jeg registrerer også at Regjeringen ikke har funnet denne debatten så viktig at man har gitt fagstatsråden tid til debatten i dag på det området.

I Soria Moria-erklæringen står det:

«Regjeringen vil legge fram en helhetlig plan for avskaffelse av fattigdom.»

Da er det interessant å lese Adresseavisen den 9. mai i år:

«Ferske tall viser at Norge fikk 10 000 flere fattige det første året med rødgrønn regjering.»

Tallene som SSB la fram, viste at 196 000 levde i fattige husholdninger etter ett år med rød-grønn regjering, mot 185 000 året før.

Dagens regjering forsøker naturlig nok å skyldte på sine forgjengere. Men også her er realiteten at Regjeringen nå har sittet i tre år uten å ha tatt nødvendige grep.

I Aftenposten den 10. september 2004 kom det fram i en artikkel at den daværende Bondevik II-regjeringen valgte OECDs definisjon når det gjaldt fattigdom. Det fikk de rød-grønne partiene den gangen til å se rødt. De beskyldte regjeringen for å velge den mest komfortable definisjonen. Senterpartiets Magnhild Meltveit Kleppa sa i den artikkelen at de ville innføre EUs standard også i Norge. Representanten Karin Andersen fra SV hadde heller ikke mye til overs for den definisjonen.

I Stavanger Aftenblad den 8. mai 2008 kom det fram at den sittende rød-grønne regjeringen selv har valgt OECDs fattigdomsdefinisjon. Altså, i 2004 uttalte de rød-grønne partiene – opposisjonen – at de ikke hadde noe til overs for den definisjonen som de selv valgte da de kom i regjering.

Videre sa jusprofessor Jan Fridthjof Bernt i Aftenposten den 31. juli i fjor at sosialklientenes rettssikkerhet er en «skamplett på velferdsstaten». Den 15. august 2007 sa Bjarne Håkon Hanssen, daværende arbeids- og inkluderingsminister, til Aftenposten at man ville foreta tidenes gjennomgang av sosialhjelpssatsene og sosialhjelpsordningen. Hvor har det blitt av tidenes gjennomgang? Når kan vi forvente at tidenes gjennomgang for sosialhjelpsmottakerne kommer? Ingenting har skjedd så langt, iallfall. Jeg registrerer at det nærmest er et paradoks at matvarekjeden Kiwi har gjort mer for å sikre grønt og frukt til landets fattige enn hva den sittende regjeringen har gjort.

Øyvind Halleraker (H) [19:33:36]: Jeg vil hevde at vi har en regjering uten visjoner for Norge og for hvordan vi som samfunn best kan posisjonere oss for framtidens utfordringer.

De siste dagene har vi fått presentert trontalen, meldingen om rikets tilstand og i dag trontaledebatten med statsministeren i starten. Ikke en eneste overordnet strategisk tanke om hvordan Regjeringen ønsker å ta Norge inn i framtiden, har festet seg fra disse begivenheter.

Regjeringen vakler imidlertid videre, preget av intern uenighet og stridigheter på vesentlige politiske områder, som bare resulterer i en ting, nemlig at lite blir gjort. Og det er ikke bare vi i Høyre og i opposisjonen som har oppdaget dette. Nei, 75 pst. av det norske folk tror ikke Regjeringen overlever valget. Folk er ikke dumme. De ser at

Regjeringen ikke leverer varene, men er best på retorikk og store ord.

Men ett retorisk begrep er man enige om: fellesskap. Så henger de gjerne på: fellesskap heller enn skattelette til de rike. Også i denne debatten har vi hørt om Stoltenberg og andres uriktige retorikk fra valgkampen i 2005. Hva slags fellesskap og hva slags skattelette er det egentlig de snakker om? Hvilke fellesskap er det som er styrket under Stoltenbergs regjering?

De har ikke fjernet fattigdommen, som lovet i Soria Moria-erklæringen – snarere tvert imot, den er blitt stadig mer synlig. Gjeldsrådgivere og sosialkontorene arbeider på høygir for å hjelpe folk som ikke får endene til å møtes. Sykehuskøene vokser og skaper usikkerhet, og den lovede samhandlingsreformen glimrer fortsatt med sitt fravær. Barnehageløftene holdes ikke. Nei, Regjeringen må tåle kraftig kritikk og reaksjoner på underfinansiering av barnehageløftene, nå sist fra arbeiderpartiordfører Rita Ottervik i Trondheim, som anklager Regjeringen for løftebrudd. Det er sterk kost. Hun hevder det utgjør 54 mill. kr bare i Trondheim.

Det eneste stedet det virkelig har skjedd en styrking av fellesskap med denne regjeringen, er mellom LO, Arbeiderpartiet og resten av Regjeringen. Så får tiden vise om det var godt for landet.

Hva slags skattelette er det regjeringspartiene nesten uten unntak legger inn i sin retorikk, også her i dag? Jo, skattelette til de rike under Bondevik II-regjeringen, er gjennomgangsretorikken. Ja, mon det? La oss se litt på dette. Hvem er disse rikingene Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener har fått for mye?

Under Bondevik II-regjeringen økte minstefradraget kraftig både i kroner og prosent. Er det disse som er blitt for rike? 1,3 millioner nordmenn som eier egen leilighet eller eget hus, slapp å betale skatt på fordel av å bo i egen bolig. Er det disse som er blitt for rike? Da Høyre kom i regjering i 2001, betalte to av tre i fulltidjobb toppskatt, eller kakseskatt, som sosialistene døpte den. Bondevik II-regjeringen tok et krafttak, og nær 250 000 mennesker med vanlige inntekter kom ut av toppskattefellen. Er det disse som ble for rike? Under Bondevik II-regjeringen falt prisene på innenlands flyreiser med 30 pst., delvis på grunn av avgifter regjeringen fjernet. Er det alle som reiser på familiebesøk eller som driver småbedrifter i Distrikts-Norge, som er blitt for rike?

Lavere skatter gir også tryggere arbeidsplasser. Det var derfor Høyre og Bondevik II-regjeringen fikk fjernet investeringsavgiften – en avgift som måtte betales av selvsaker som ville satse nytt, som ville investere for å trygge jobber og skape nye. Dette var for øvrig den største enkeltposten for skatte- og avgiftslette.

De postene jeg har nevnt, er hovedpostene innenfor skatte- og avgiftslettepolitikken som Høyre og Bondevik II-regjeringen førte. Den skapte ingen krøsuser, men den gav trygghet for hus og hjem for vanlige folk og motiverte næringslivet til å satse, til glede for arbeidstakere og mange lokalsamfunn – en satsing og optimisme som har gitt denne regjeringen store skatteinntekter og mye mer å rutte med enn Bondevik II-regjeringen hadde.

Innenfor samferdselssektoren har det vært total stillstand i reformer og nytenkning. Mens Bondevik II-regjeringen reformerte og moderniserte transportsektoren med opprettelsen av Mesta og Avinor og reformer innenfor jernbane og Posten, skjer det altså ingen fornying og modernisering under denne regjeringen. Bondevik II-regjeringens suksess på vegsiden, OPS-prosjektene på Sørlandet og i Trøndelag, følges ikke opp. I tre år har vi fått det samme svaret: vent og se – til tross for at alle involverte, også etatene, nå ser at dette er veien å gå. Prosjektfinansiering, står det i Soria Moria-erklæringen, det alternative rød-grønne mantraet til OPS-løsningen. Nei, sa Stoltenberg året etter, og skrinla dette. Vi finansierer jo prosjekter, sa han. I dag har vi hørt en samferdselsminister som uttalte seg i strid med dette, men da som partileder – presiserte hun.

På vegbevilgningssiden har den relative andelen sunket under de rød-grønne, og vi får mindre veg for pengene. Etter de to første regnskapsårene ser vi at denne regjeringen ligger på kun 90 pst. av oppfylleelsesgraden til Bondevik II-regjeringen på antall kilometer vei.

Nei, dette er ingen regjering som gir folk et Soria Moria å tro på. Dette er en regjering som har mer enn nok med å balansere skjøre kompromisser. Det skaper ingen framtidstro eller optimisme.

Gunn Karin Gjøl (A) [19:39:02]: Den foregående taleren, Høyres Øyvind Halleraker, sa at Regjeringen ikke har fulgt opp barnehageløftene sine. Jeg må i den anledning få lov til å opplyse hr. Halleraker og komme med den gladmeldingen at den rød-grønne regjeringen faktisk snart er i ferd med å passere målstreken i jobben med å skaffe barnehageplass til alle barna i Norge som ønsker det.

I over 400 av landets kommuner er det i dag full barnehagedekning, og om lag 96 pst. av barna som startet på skolen i høst, har gått i barnehage. Fra å være et gode for de få har barnehager blitt et tilbud til det store flertall av barn mellom 1 og 6 år.

Barnehageforliket fra 2002 og den påfølgende massive utbyggingen av barnehager er en stor reform som betyr mye for småbarnsforeldre. Nybakte foreldre slipper nå å miste nattesønnen – som de dessverre så ofte gjorde tidligere – på grunn av manglende barnehagetilbud til den lille.

Det er ingen liten reform som er gjennomført. Siden 2003 har over 60 000 flere barn fått plass i barnehage. Vi bruker i dag 13,8 milliarder kr mer på barnehager enn i 2003. Dette innebærer en økning på 170 pst.

Samtidig med den massive utbyggingen er prisen på barnehageplass blitt redusert. Vi har innført en makspris, som nå er på 2 330 kr. I kommunale barnehager er prisen for en barnehageplass redusert med 37 pst., mens i private barnehager er prisen nesten halvert.

Disse prisreduksjonene har resultert i at enda flere foreldre nå har råd til å ha barna sine i barnehage, noe som igjen har resultert i enda større etterspørsel etter barnehageplass enn det vi kunne overskue i 2003.

Høyre, med Jan Tore Sanner i spissen, har i det siste kritisert Regjeringen for å bruke overskuddet fra oljefon-

det på feil måte ved bl.a. å satse på barnehager og omsorg i stedet for på infrastruktur. I motsetning til Høyre og representanten Sanner ser ikke Arbeiderpartiet på barnehager som en kostnad. Vi ser på barnehager som en forutsetning for kvinners yrkesdeltakelse og dermed som et viktig bidrag til verdiskapingen i Norge.

Det samme blir framhevet i World Economic Forums konkurranserapport, hvor de nordiske landene rangeres blant de ti mest konkurransedyktige økonomiene. Her framheves det at velferdsgoder som barnehager og gode foreldrepermisjonsordninger er et økonomisk konkurransefortrinn fordi det bidrar til høy yrkesdeltakelse og dermed høy verdiskaping.

I løpet av de rød-grønnes tre år har kulturlivet opplevd gode dager. For fire og et halvt år siden lanserte SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet Kulturloftet. Dette var det første området vi rød-grønne utarbeidet felles politikk på, og som skulle følges opp dersom det ble rød-grønn seier i 2005.

Og kultur har blitt et viktig satsingsområde for Regjeringen. I løpet av tre budsjetter er det bevilget over tre milliarder mer til kultur og frivillige organisasjoner. Kulturfeltet er løftet opp i politikkenes førstedivisjon og konkurrerer nå om de store økningene på statsbudsjettet.

Den rød-grønne regjeringen har gjort et historisk løft som har forandret Norge, og som viser at det har stor betydning hvem som styrer landet.

Jeg tror det er få eller ingen i Kultur-Norge som ønsker en fremskrittspartidominert høyreregjering etter neste valg. Kultur-Norge frykter det fordi de vet at med Fremskrittspartiet ved roret vil vi få et fattigere kulturliv dominert av et ensidig kommersielt uttrykk. De vet at det ikke er slik som Fremskrittspartiet ynder å tro, at ved å kutte i kulturbudsjettet kan folk flest velge sjøl hva som er viktige kulturarenaer for dem. De vet at folk flest får mindre å velge i, ja i mange tilfeller ingen valgmuligheter i det hele tatt. Når det kuttes i kulturbevilgningene, er det de med store ressurser og en stor pengebølge å ta av som bestemmer hva som er kultur for folk flest.

En rød-grønn regjering vil videreføre Kulturloftet etter neste års stortingsvalg. Med en fremskrittspartidominert høyreregjering kan Kultur-Norge oppleve en skikkelig blåmandag.

Björg Tørresdal (KrF) [19:43:47]: Først har jeg lyst til å si noen ord om selve trontalen.

I trontalen presenteres Regjeringens agenda for den kommende sesjonen. Det slo meg at i årets trontale var det en opprømsing av stortingsmeldinger og proposisjoner. Det er ikke noe feil med det, men dersom trontalen hadde vært en skolestil og jeg skulle ha rettet den, ville den ha fått følgende kommentar: Greit innhold, men fokus og engasjement mangler. Og den ville ikke ha fått beste karakter.

Innholdet i årets trontale var som forventet og i tråd med Regjeringens Soria Moria-erklæring. Men det var altså en opprømsing uten glød, uten entusiasme og uten det budskap som en skulle ønske når linjene i norsk politikk skulle legges for det kommende året. Jeg skulle ønske

meg en regjering og en trontale som med store bokstaver sa og slo fast at ja,

- vi skal målrette kampen mot fattigdom i Norge slik at forskjellen på folk ikke øker
- vi skal sørge for at alle som har rusproblemer skal få behandling uten ventetid
- vi skal ta på alvor at barnevernet har rekordmange saker, og vi skal se på og gjøre noe med årsakene til at barn og familier sliter

Slik kunne jeg fortsette.

Men jeg vil si noe om dagens debatt, for den handler, som forventet, mye om finanskrisen.

Statsministeren snakket i sitt innlegg om den norske modellen som handler om å bygge på et godt samarbeid mellom staten og privat kapital, om at vi har offentlig styring av finans- og kapitalmarkedene, og at den norske modellen bygger på en sterk offentlig sektor.

Kristelig Folkeparti mener det er rett at vi i Norge har en modell som gjør Norge bedre rustet enn de fleste til å møte en slik finanskrisen. Modellen beskytter befolkningen mot sterke svingninger i markedene. Kristelig Folkeparti ønsker også en sterk offentlig sektor og gode fellesskapsløsninger. Men fellesskapsløsninger må inkludere frivillig sektor. Fellesskapsløsninger må være målrettede slik at de treffer dem som har behov for dem. Fellesskapsløsninger skal være et sikkerhetsnett. Det betyr ikke like løsninger, men like rettigheter.

La meg ta et eksempel: rett til barnehageplass. Kristelig Folkeparti ønsker både full barnehagedekning og en lavere foreldrebetaling, og vi ønsker en innteksregulert foreldrebetaling. Skal det virkelig være lik rettighet, bør plassen koste mye mindre eller helst være gratis for aleneforeldre som har dårlig økonomi. Det må jo være billigere for dem enn for dem som tjener godt. Det går ikke an å være uenig i at de som har tjent mest på at foreldrebetalingen i barnehagen har gått ned, er foreldre med høye inntekter.

Statsministeren brukte mye av sitt innlegg til å forsvare den norske modellen og den norske velferden. Kristelig Folkeparti ønsker ikke bare å forsvare, men å forbedre og utvikle våre fellesskapsløsninger. For det er feil dersom full barnhagedekning i landet blir kortvarig fordi de private barnehagene ikke sikres en nødvendig og forutsigbar finansiering. Det er også feil at flere og flere rusbehandlingsinstitusjoner sliter med økonomien og må legge ned når behovet for dem øker. Kristelig Folkeparti ønsker seg en regjering som har fokus på at fellesskapet skal finne gode løsninger for enkeltmennesket, ikke på å ensrette fellesskapsløsningene.

Til slutt ønsker jeg å komme med noen klare forventninger til morgendagen.

Kristelig Folkeparti mener at kommunene er de viktigste leverandørene av grunnleggende velferdstjenester i Norge. Kommunene har ansvar for gode oppvekstvilkår for barn, barnehage med plass til alle som ønsker det, en grunnskole med kvalitet, en verdig eldreomsorg og et bredt kulturtilbud. Derfor må vi gi kommunene gode rammevilkår.

Regjeringen har skapt store forventninger i Kommune-

Norge, og i morgen må Regjeringen legge fram et budsjett der det er samsvar mellom de oppgaver kommunene skal ha, og den veksten de får i de frie inntektene. Skal kommunene klare full barnehagedekning med god kvalitet og lave priser, skal de klare å øke lærertettheten og gi en god og gratis grunnskole, en verdig eldreomsorg, en offensiv næringsutvikling og et rikt kulturliv, ja, da må veksten i frie inntekter være mye større enn det som er varslet i kommuneproposisjonen. Økte rammer til kommunene bør bety at kommunene får større økonomisk handlingsrom og frihet til å bestemme over egne satsinger.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [19:48:49]: Det har vært en lang og god debatt så langt, men den er jo slett ikke ferdig. Noe av det som jeg synes har vært aller mest interessant med debatten, har vært det fokuset som har vært rettet mot Fremskrittspartiet – og hvis det er en forberedelse for neste høst, ønsker jeg selvfølgelig det hjertelig velkommen. Jeg regner med at jeg ikke har alle med meg i den utfordringen, i denne muligheten. Men dersom den politiske situasjonen tilsier det, kan jeg jo advare folk her i kveld, med at det kanskje blir oftere enn det flertallet her i dag strengt tatt ønsker seg. Det er altså slik at det skal være et valg, og et valg gir nye muligheter, på samme måte som Regjeringen forfekter at den ønsker å ta tak og gjøre ting på en annen måte.

Jeg for min del savner en debatt om i større grad å fokusere på hvordan vi gjør ting i dette landet. Vi skryter av at vi er et av verdens rikeste land. Vi har gode løsninger, enkelte vil si at vi sågar har optimale løsninger. Men det hadde vært fristende å spørre om det er en sannhet som alle stiller seg bak. Det er vel få land som bruker så store beløp på helsevesenet sitt og samtidig har korridorpasienter. Det er vel få land – med de ressursene vi har – som har så dårlig veistandard som vi har. Det er vel få land med en slik velstand som har en så gammel bilpark som vi har. Jeg synes, med respekt å melde, at det er tragisk å høre at selv Albania har slått oss når det gjelder å ha den eldste bilparken i Europa.

Det er mulig at dette er en villet politikk fra den rødgrønne regjeringen. I så fall er jeg glad for at jeg står for noe annet. Det er mulig at det er en villet politikk å ha korridorpasienter på sykehusene i et av verdens rikeste land. I så fall ønsker jeg å være motstander av det.

Tidvis er det også en stor debatt i Norge om hvordan vi organiserer skolen og skoleverket vårt. Det er en diskusjon om hvorvidt små klasser er vesentlig bedre enn store klasser. Etter mitt skjønn er i hvert fall tilbakemeldingene sånn at det ikke er automatikk i at små klasser gir et bedre resultat. Jeg tror svaret handler mye mer om læreren og lærerens rolle og om kvaliteten på den respektive lærer. Gode lærere får gode resultater. Ikke fullt så gode lærere får ikke fullt så gode resultater i skolen. Jeg tror utfordringen vår ligger der. Ønsker vi å bidra til en sikker og trygg framtid, er altså skolen et av de primære stedene å satse. Så min utfordring til denne regjeringen vil være å se enda mer på de store linjene.

For noen få dager siden hadde jeg gleden av å se fornyingsministeren på tv, der hun uttalte seg om skjemavel-

det og vanskelighetsgraden. Jeg registrerte at statsråden sa at dette skulle hun se på. Jeg lurer på hva statsråden har sett på i de tre foregående årene. Det kan umulig være de samme skjemaene, for i så fall regner jeg med at statsråden hadde gjort noe med det. Hvis ikke ville det være leit både for statsråden og for alle oss som er berørt av skjemaveldet her i landet.

Allikevel er det et annet tema, et annet område, som engasjerer meg minst like mye som det jeg har snakket om til nå, nemlig justissektoren. Jeg synes, med respekt å melde, at man for tiden behandler den dårlig. Jeg registrerer at Regjeringen i frontalen har to punkter hvor man nevner den. Hvis det sier noe om ambisjonsnivået til Regjeringen, er jeg ikke overvettets imponert over den delen heller. Samtidig ser vi et økt fokus på de utfordringene Politi-Norge står overfor. Jeg oppfatter det slik at Regjeringen er mye mer opptatt av å ta vare på de innsatte enn av å ta inn over seg og ha forståelse for hverdagen til folk som jobber i den etaten som er sikkerhetsbeltet mellom rett og galt for alle oss andre når ting er ekstremt vanskelig. Jeg registrerer også at enkelte i dette huset mener at dette er en ulovlig aksjon. I så fall skulle det være mulig å gjøre noe med det også, vil jeg tro. Vi har et egnet avtaleverk for å håndtere slikt.

Det som iallfall er et faktum, er at Politi-Norge i dag står omtrent på stedet hvil, og at de bedriver tomgangskjøring. Jeg må si at de som ikke har lest det, bør lese det innlegget som en politimester på Østlandet har i en avis i dag, hvor han understreker alvorlighetsgraden i situasjonen der ute. Han stiller et betimelig spørsmål: Hva gjør vi hvis det skulle oppstå en ekstrem situasjon og vi forventer at politiet skal stille opp – og de ikke gjør det av ressursmessige årsaker? Hva skal vi da gjøre? Skal vi da sende saken til kontroll- og konstitusjonskomiteen på Stortinget, som skal analysere det som skjedde og hvorfor det ble slik? Er det ikke bedre at man nå i fellesskap tar tak i dette?

Jeg tror jeg har salen med meg i at man trenger å foreta et løft. Jeg ville satt pris på om man sluttet å diskutere om det er Jagland-regjeringen, om det er Bondevik II-regjeringen eller den nåværende regjering som har vært best på utdanning. Faktum er at det tar i alle fall tre år å få det til. Det hjelper ikke pr. i dag å utdanne folk som skal på jobb om tre år. Vi må handle nå, og vi må handle på en ny måte.

Per Rune Henriksen (A) [19:54:10]: Det er en mangeårig global høykonjunktur som nå blir avsluttet med en finanskriser som ryster verdensøkonomien.

Denne høykonjunktoren hadde vart noen år da dagens regjeringspartier vant valget i 2005. Velgerne mente den gangen at høyresiden misbrukte sjansene som de gode økonomiske tidene gav. I stedet for å styrke fellesskapet og bekjempe fattigdom valgte Bondevik-regjeringen og deres støtteparti, Fremskrittspartiet, å strupe fellesskapet gjennom trange offentlige budsjetter, privatisering og skattelette. I arbeidslivet svekket man oppsigelsesvernet, satte døren vidåpen for midlertidige ansettelser, åpnet for hemningsløse arbeidstidsbestemmelser og ignorerte sosial dumping.

Da velgerne sa nei til denne politikken og gav dagens regjeringspartier flertall, var det fordi vi har som mål å trekke alle med i velstandsutviklingen.

Høyre messer stadig om at bordet var dekket da dagens regjering overtok. Det er mulig det, men det var ikke mange plasser rundt det bordet. Det var *vi* som inviterte *alle* med på gildet.

Vi sa nei til skattelette og ja til mer fellesskap. Vi reverserte høyresidens svekkelse av arbeidsmiljøloven. Slik skaper vi et mer inkluderende arbeidsliv. Vi sørget for at kuttene i dagpenger for arbeidsledige ble reversert. Slik letter vi byrdene for dem som står utenfor arbeidslivet og for deres familier. Vi har tatt opp kampen mot sosial dumping. Slik skaper vi et mer anstendig arbeidsliv. Vi fører en aktiv nærings- og arbeidsmarkedspolitikk. Slik har vi mer enn halvert arbeidsledigheten og bidratt til en historisk vekst i sysselsettingen. Vi fører en aktiv politikk for å bekjempe fattigdom. Slik har vi fått en kraftig nedgang i antall sosialhjelpsmottakere. Vi har brukt de gode tidene til å trekke alle med.

Mange er bekymret for framtiden når de leser om krisen i det internasjonale finanssystemet. Hvordan blir min framtid? Har jeg jobb i morgen? De er bekymret fordi vi vet av erfaring at økonomiske kriser alltid rammer vanlige folk hardest. Ingenting er mer til skade for utjevning og anstendige forhold i arbeidslivet enn nedgangstider og høy arbeidsledighet.

Derfor er det viktig at nedgangstider møtes med en politikk for sysselsetting, for anstendige forhold i arbeidslivet, for utjevning og mot fattigdom – med andre ord den politikken vi har ført de siste tre årene.

Fremskrittspartiet har konsekvent stått for en annen politikk på alle disse områdene. Med dette partiets økonomiske politikk ville vi fått høyere rente, økt arbeidsledighet som følge av at konkurranseutsatt industri ville fått problemer. I arbeidslivspolitikken går partiet mot den beskyttelsen som en god arbeidsmiljølov gir for arbeidstakerne, og de går mot effektive tiltak mot sosial dumping. I sitt program går de hardnakket inn for begrensninger i streikeretten, og de påstår at landsomfattende tariffavtaler, og med det den norske arbeidslivsmodellen, er en trussel mot et fritt arbeidsmarked.

Spørsmålet vi må stille oss, er: Hvem ville tjene på å ha et arbeidsliv hvor Fremskrittspartiets idealer hersker? Det er definitivt ikke renholdsarbeiderne, stuepikeene på hotellene eller for den saks skyld tømreren på bygget. Det vil være arbeidsgiverne, aksjonærene, de som ser på lønn som kostnad, oppsigelsesvern som heft og fagforeninger som herk.

I en usikker tid med investeringstørke og kapitalmangel er mange arbeidsplasser usikre. Med Fremskrittspartiets politikk ville arbeidstakerne blitt overlatt til seg selv og arbeidsgiverens velvilje. Med vår politikk kan de stole på at de har en regjering som setter dem og deres velferd foran skattelette og markedsrett.

Per Roar Bredvold (FrP) [19:58:27]: For noen dager siden ble det 153. storting åpnet – en høytidelig og fin åp-

ning som for oss alle, uansett ståsted, vil bli husket som en positiv opplevelse.

Men noe var svært annerledes denne gangen, og det var antallet soldater som utgjorde paraden langs Karl Johan. Denne paraden utgjorde i år ca. 400 soldater. Det sier seg selv at dette blir lite, da det tidligere var det dobbelte.

I min tid som ansatt i Forsvaret var det å få være med på denne åpningen et ærefullt oppdrag og noe vi så fram mot med glede. Grunnen til at det nå er så få med på dette, er mangel på soldater og dårlig økonomi. Nettopp denne paraden viser hvordan det står til med Forsvaret i dag.

Et annet eksempel kan vi lese om i fagtidsskriftet Norges forsvar fra september 2008, hvor det i en artikkel står at Hæren bygges ned, ikke opp. Her kan vi lese at Hæren har hugget opp 80 stridsvogner av typen Leopard 1 A5. Disse var modernisert og mer avansert enn de Russland brukte i Georgia nylig. I tillegg kvitter nå Hæren seg med 878 kjøretøy av diverse slag, bl.a. 100 sekshjulere, lastebiler, 250 BV 206, anleggsmaskiner etc. I tillegg til disse kjøretøyene skal 380 hengere ut av systemet. Ifølge Forsvarsnett skyldes denne avhendingen mangel på garasje plass. Jeg trodde at nettopp bl.a. garasjeplasser var noe Forsvaret hadde nok av.

Det tredje eksemplet jeg vil nevne for å vise hvilken vei Forsvaret går, gjelder lærlinger. I det sivile takker hver andre lærling ja til videre jobb. I Forsvaret klarer de bare å beholde en av fem, dvs. at 80 pst. slutter. Hvorfor det?

Fremskrittspartiet er det eneste partiet på Stortinget som ønsker en reell økning av forsvarsbudsjettet. Dette ønsker Fremskrittspartiet, fordi vi mener Forsvarets organisasjon er for liten slik den er i dag. Videre mener Fremskrittspartiet at Forsvaret lider under mangel på materiell og nok midler til drift.

Forsvarets organisasjon skal være i stand til å løse de oppgaver Stortinget pålegger Forsvaret. Dette er faktisk et stort poeng. En organisasjon må dimensjoneres ut fra oppgaver og pålegg, ikke motsatt. Slik det er i dag, har jeg en følelse av at oppgavene og oppdragene må tilpasses organisasjonen. Selvsagt er det til en viss grad slik det må være, men en fastspikret størrelse på organisasjonen må ikke begrense nødvendige oppgaver og oppdrag. Med den organisasjonen det legges opp til i den vedtatte langtidsplanen, vil det ikke være et reelt samsvar mellom oppgaver og organisasjonen. Det vil heller ikke være samsvar mellom økonomien og organisasjonens størrelse og oppdrag. Dette vil på sikt gjøre Forsvarets situasjon betydelig verre enn den allerede er.

NATO er hjørnesteinen i vår sikkerhets- og forsvarspolitiske forankring. Jeg vil likevel peke på betydningen av at Norge finner et troverdig feste i det forsvarspolitiske samarbeid som utvikles i EU. Norge bør med det for øye bl.a. aktivt stimulere til utvikling av samtrening og øving for styrker fra europeiske land. Dette kan bygges videre ut fra bl.a. Nordsjø samarbeidet, men også gjennom andre samarbeid vi har med EU.

Fremskrittspartiet er opptatt av at Forsvaret skal ha tilgang på hensiktsmessig teknologi, og vi er villige til å bevilge nok penger både til dette og til resten av Forsvaret.

Fremskrittspartiet er opptatt av at Norge viser seg som

en stabil partner overfor våre allierte. Det er viktig at Norge fortsetter med utenlandsoppdrag og samarbeid med sine allierte, slik at Forsvaret har et relevant erfaringsgrunnlag for å kunne operere koordinert med allierte nasjoner i tilfelle krig og kriser samt andre operasjoner av de arter vi har sett de senere år.

Vi er i forbindelse med engasjementet i utenlandsoperasjoner opptatt av at det er nødvendig å se oppdraget i en helhet, også med tanke på hvor lenge engasjementet skal vare. Dette får konsekvenser for hvilke operasjoner vi bør engasjere oss i. Slik jeg ser det, er det viktig å kunne ha en kontinuitet i engasjementet. Dette gir et signal om at Norge har en stabil og fast politikk i forhold til engasjementet med allierte. Engasjementets størrelse avgjøres av tilgjengelige ressurser.

Fremskrittspartiet vil understreke at uansett om våre soldater skal operere i utlandet eller ikke, så trenger de utdanning, trening og øving. Opplæringen i Forsvaret må være relevant i forhold til de oppgaver og oppdrag Forsvaret skal utføre. Stadig mer avansert utstyr krever på mange måter mer av soldatene i dag enn tidligere. Opplæringen blir derfor stadig mer teknisk og utfordrende.

Avslutningsvis vil jeg si at det ikke er noen motsetning mellom et nasjonalt forsvar og et utenlandsforsvar.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Gunvor Eldegard (A) [20:03:54]: I dag er det ein god dag. Samferdsleministeren har kunngjort at det kjem planmidlar til Oslo–Ski i budsjettet i morgon. Dette er veldig bra for Follo. Det er bra for heile Austlandet, ja, faktisk for heile nasjonen, for folk som pendlar, og ikkje minst for næringslivet.

Dei siste åra har næringslivet her i landet hatt svært gode tider. Me har hatt rekordhøg vekst og rekordlåg arbeidsløyse. Me har hatt tidenes høgkonjunktur. I denne tida har regjeringspartia satsa på å leggja til rette for auka verdiskaping, næringsutvikling og nyskaping. Det har vore ført ein aktiv næringspolitikk, der Regjeringa har lagt til rette for at Noreg skal vera eit godt land å driva næringsverksemd i. I ei fersk rangering frå Verdsbanken over kor næringsvenlege dei forskjellige landa er, kjem Noreg faktisk på tiande plass av 181 land.

Når me no går inn i det fjerde og siste året av stortingsperioden, er det med eit bakteppe av internasjonal finansuro som me må ta på alvor. Denne uroa påverkar oss òg her i landet. Me har ein liten, open økonomi, og aktiviteten i norsk industri er nært knytt saman med resten av verda.

Som me høyrde frå statsministeren tidlegare i debatten, står me betre rusta enn mange andre land til å møte denne krevjande situasjonen på finansmarknaden. Grunnen til dette er m.a. Regjeringa sin ansvarlege økonomiske politikk kombinert med den aktive næringspolitikken og ein sterk og aktiv statleg eigarskap. Til grunn ligg høg sysselsetjing og generelt god økonomi blant folk flest. For me har satsa på verdiskaping og offentleg velferd framfor skattelette til dei som har mest frå før.

Gjennom nye tiltak har me fått fleire i arbeid, og det er

den viktigaste innsatsen mot fattigdom og for utjamning av sosiale skiljeliner. Etter at Regjeringa overtok, har så mange som 200 000 fleire kome ut i arbeid.

I motsetnad til den førre regjeringa sin næringsnøytralitet vert det no satsa spesielt mykje innan dei næringsområda der me har kompetanse eller særlege fortrinn. Me har lagt fram ein maritim strategi som næringa har teke vel imot, og det vart innført ei reiarlagsskatteordning som er lik den som er i Europa, noko som næringa har etterspurt i mange år. Me har hatt ei kraftig satsing på reiseliv i heile perioden. Det vert satsa på marin sektor, med fokus på rettferdig fordeling, berekraft og verdiskaping langs heile kysten. Ressurskontrollen er styrkt, og kampen mot svartfiske gir resultat.

Fiskerinæringa har samla sett tent gode pengar dei siste åra, både fiskeflåten, havbruksnæringa og foredlingsindustrien. Seinast i dag har me fått veta at eksporten av fisk har auka med 22 pst. i september i år i forhold til i september 2007.

Alle løfta vert følgde opp med nasjonale strategiar, handlingsplanar, nye verkemiddel og konkrete løyvingar over statsbudsjettet kvart einaste år.

Den nye omstillingslova tok til å gjelde i juli. Både Høgre og Framstegspartiet har brukt mykje tid på å kritisera lova som har tiltak som skal førebyggja nedlegging av bedrifter, og som har som mål å redusera negative verknader dersom bedrifter må leggjast ned. I usikre tider gir det faktisk ein ekstra tryggleik at me har fått på plass tiltak som varetek omsynet til lokalsamfunna og til den enkelte tilsette, samtidig som bedriftenes moglegheit til å omstilla seg vert ført vidare. Omstilling er avgjerande for bedriftenes konkurransevne og framtidige verdiskaping.

I løpet av hausten skal næringsministeren leggja fram innovasjonsmeldinga – etter ein lang prosess som har involvert mange aktørar over heile landet.

Det er klare og tydelege ideologiske forskjellar mellom Stoltenberg-regjeringa og politikken til ei eventuell regjering med Framstegspartiet og Høgre. Det er viktig at Høgre og Framstegspartiet klargjer overfor næringslivet kva slags næringspolitikk dei vil føra dersom dei skal samarbeida. Me ser at det er store sprik mellom dei to høgrepartia i sentrale næringspolitiske spørsmål, m.a. statleg eigarskap, satsing på verkemiddelapparatet og arbeidsinnvandring. Heller ikkje dagens debatt har så langt gjort det klart kva slags politikk ei eventuell regjering med Framstegspartiet og Høgre vil føra. Me ser framleis store sprik mellom dei to høgrepartia, spesielt når det gjeld den økonomiske politikken. I dag har leiaren i Høgre, Erna Solberg, garantert fleire gonger frå talarstolen at Høgre skal føra ein stram økonomisk politikk, mens Framstegspartiet framleis spreier rundt seg med lovnader i milliardklassen, milelangt over handlingsregelen.

Erling Sande (Sp) [20:09:10]: Vi har frå Senterpartiets side tidlegare i denne debatten peika på at det er viktig å lyfte blikket og sjå dei globale utfordringane vi står overfor, som òg får konsekvensar for vårt land både på kort og lang sikt. Globalt står vi overfor både ei matvarekrise, ei energikrise og ei klimakrise. 900 millionar menneske

svelt no – 900 millionar. Talet er for fyrste gong på fleire år stigande.

Dei varierende prisane på olje dei siste månadene har ikkje berre vist oss kva konsekvensar svingingar i oljeprisen har på den internasjonale økonomien og for mange menneske på kloden, men dei minner oss også om kor avhengige vi har gjort oss av den fossile energien. Det gjer dimensjonane omkring energiomlegginga som verda står overfor dei komande tiåra, om mogleg endå større.

Dei store utfordringane globalt står på mange måtar i kontrast til vår heimlege debatt. For mange politiske leiarrar verda over må Noreg vere som eit drøymesamfunn, eit samfunn av moglegheiter – og vi har mange moglegheiter. Vi har større moglegheiter enn dei fleste andre landa på kloden. Vi må sjå desse moglegheitene, og vi må vete å gjere nytte av dei.

Senterpartiet er overtydd om at framtida må byggjast på fornybar energi. Ei storstilt omlegging må starte alle-reie oss. Det er ingen annan måte å sikre at dei som kjem etter oss her på jorda, skal ha den same tilgangen til rein luft, rein jord, reint vatn og eit klima som gjer det mogleg å leve her på jorda også dei neste hundre åra.

I klimaarbeidet gjeld den gamle regelen om at ingen kan gjere alt, men alle kan gjere noko. Noreg står ikkje for nokon stor del av dei globale klimautsleppa. Samtidig kan alle land med rette hevde at det ikkje er dei som er problemet. Summen av klimautsleppa er problemet. Derfor har alle land eit ansvar for å bidra. Særleg har vi som eit rikt land eit moralsk ansvar for å bidra. Få land har dei same moglegheitene som vi. Vi har store uutnyttar ressursar innan fornybar energi. Vi må ta fleire av dei i bruk. Vi må satse endå tyngre på vindkraft, on- og offshore. Vi må byggje ut meir av det potensialet vi har igjen innanfor vasskrafta. Vi må utnytte dei store uutnyttar ressursane vi har, til å få fram bioenergi, byggje kunnskap for utnytting av energikjelder som enno er umodne, utvikle teknologi som både her og andre plassar i verda kan bidra til overgang frå det fossile til det fornybare energisamfunnet.

Regjeringa har satsa meir enn noka regjering tidlegare på desse områda. Det betyr ikkje at vi lener oss tilbake og er tilfredse. Utfordringane framover gjev ikkje noko rom for det. Meir enn nokon gong er det trong for å skjerpe ambisjonane og styrkje innsatsen. Bioenergi er døme på noko som med riktig satsing kan skaffe varme og varmt vatn til store deler av bygningsmassen. Dette vil vere riktig og klok bruk av den ressursen. Vi kan frigjere verdifull elektrisk straum. I framtida er personbiltransporten eit område som i langt større grad enn i dag bør elektrifiserast. Vi må bruke rett energi der vi får mest ut av han, og spare energi der vi kan. Energisatsinga må i lag med utvikling av teknologi for fangst og lagring av CO₂ vere vårt fremste bidrag til den grøne dugnaden som verdssamfunnet står framfor, dersom vi skal nå dei måla vi har sett oss på klimaområdet, og avgrense den globale temperaturstiginga til to grader.

Det er ingen motsetnad mellom å ynskje utvikling, arbeidsplassar og næringsutvikling her i landet og samtidig bidra til klimadugnaden globalt. Våre naturressursar gjer det mogleg både å skape utvikling, arbeidsplassar og å

bidra til det globale klimaarbeidet. Senterpartiet er opptatte av at vi ser og nyttar dei moglegheitene som ligg på desse områda, i åra framover.

Bent Høie (H) [20:13:43]: Arbeiderpartiet lovte velgerne ved valget i 2005 at høyere skatt skulle gi mer velferd. Etter tre år ser vi at høyere skatt har gitt mindre velferd. Løftebruddregjeringen har sørget for at det nå står 40 000 flere i sykehuskø enn i 2005. Barnevernsbarn er kasteball og tvangsflyttes ut fra sine hjem. Fattigdommen øker. Behandlingstilbudet til rusmiddelmissbrukere og kronisk syke med behov for rehabilitering blir lagt ned.

Størstedelen av den offentlige velferden skapes imidlertid i kommunesektoren. Overskriften i Dagbladet i går taler for seg: «Ikke mer velferd med Stoltenberg», slår Kommunenes Sentralforbund og Unio – altså både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i kommunesektoren – fast. Lederen i KS, Halvdan Skard, sier:

«Flere kommuner diskuterer ikke om, men hvor, de skal ta nedskjæringene.»

Dette står i klar kontrast til kommunal- og regionalministerens budskap ved Regjeringens toårsdag for ganske nøyaktig ett år siden:

«Det er slutt på at det utelukkende handler om å kutte».

Da kan en lure på: Hva er det som har skjedd, for har ikke kommunene fått mer penger? I denne trontaledebatten har vi hørt om de 20 milliardene som kommunene har fått av Regjeringen.

Men selv kommunale kroner kan ikke brukes mer enn én gang. Kommunene hadde et betydelig løft i 2006, først og fremst som følge av ekstraordinære skatteinntekter. Men denne veksten ble ikke fulgt opp i 2007, og den er ikke fulgt opp nå i 2008. Det var imidlertid ingen grunn for lokalpolitikkerne til å tro at veksten i 2006 ikke skulle fortsette. Regjeringen hadde jo gått til valg stort sett på lovnader på vegne av kommunene, og kommunenes inntekter skulle ifølge Soria Moria-erklæringen sikres gjennom en flerårig opptrappingsplan. Men opptrappingen i 2006 var faktisk over før opptrappingsplanen ble lansert i 2007. Fasiten etter to år med Regjeringens opptrappingsplan er faktisk to år med reduksjon i de kommunale frie inntektene i forhold til året før.

Dermed ble kostnadsveksten i kommunene langt over inntektsveksten. Det ble forsterket ved at Regjeringen påla kommunene nye oppgaver som ikke ble fullfinansiert. Et klart eksempel på dette er Trondheim, som sitter igjen med en regning på 54 mill. kr som følge av økte barnehageutgifter, selv om staten og Regjeringen hadde lovt å ta hele regningen. Disse pengene må enten dekkes gjennom frie inntekter, som har gått ned, eller gjennom kutt. Svaret gir seg selv.

Kommunenes Sentralforbund slår derfor fast i sin nylige rapport om situasjonen i Kommune-Norge:

«Beregninger viser at det ikke har vært rom for økt standard og dekningsgrad på kommunale tjenester finansiert av frie inntekter så langt i stortingsperioden.»

Dette noe tørre og knirkete sitatet avslører statsminister Jens Stoltenbergs groveste bløff, nemlig at de 10 000

nye hendene i eldreomsorgen ikke er blitt 10 000 nye hender for å heve standarden, men at økningen i antallet har gått med til å opprettholde den standarden som allerede var der, fordi behovene har blitt større.

Løftebruddregjeringen overtok en velferdskommune med økende inntekter og utgiftene under kontroll. Etter tre år står kommunesektoren dårligere rustet til å møte tøffere tider. I solskinnssdagene valgte statsministeren å bruke pengene til litt mer til alt, men stoppet arbeidet med å tette taket, slik at en var bedre rustet til regnvær.

2009 blir trolig det tredje året på rad der kommunene ikke når målsettingen om 3 pst. i driftsresultat, og har satt av penger til vedlikehold, investeringer og tøffere tider. I de årene som regnes som gullårene i Norge, ble altså ikke målene nådd. Men hva står kommunene nå foran? Sannsynligvis en ganske alvorlig trippelsmell. Renten stiger fortsatt, og kommunene må på grunn av økte utgifter i større grad lånefinansiere investeringene sine. 1 prosentpoeng renteøkning utgjør 850 mill. kr for kommunene. Kommunene har i gode år fått redusert pensjonsregningen sin. Nå faller aksjekursen, og levealderen er blitt justert. Dermed vil en neste år oppleve en betydelig økning i pensjonsregningen til kommunene. Og børsen raser. Personinntektene betyr mye for kommunens inntekter, og mange velger i dag å realisere sine børstap. Dette slår rett inn i kommunens økonomi.

Dette er kanskje grunnen til at Regjeringen innleder årets trontale med at Regjeringens mål er en ny kurs for Norge. Det er en målsetting som Høyre deler, men det er vanskelig å finne spor av denne nye kursen i Regjeringens egen trontale.

Presidenten: Presidenten vil gjøe uttrykk for at ordet «bløff» er parlamentarisk tale.

Karin S. Woldseth (FrP) [20:19:24]: Trontalen inneholder mange ord om hva Regjeringen skal gjøre i året som kommer. Men hvor er det blitt av barn og unge? Har den rød-grønne regjeringen glemt dem? Og hvor har det blitt av de aller svakeste av barna og ungdommene? Ikke ett ord er ofret på disse – til tross for at 40 000 barn nå er under en eller annen form for tiltak i barnevernet, og dette til tross for de utfordringene vi har på feltet.

Vi har i den siste uken fått med oss at barneombud Hjermand og tidligere statsråd Dāvøy er bekymret for at reformen innenfor barnevernet ser mer på økonomi enn på behovet til det enkelte barn. Et svært godt, men et svært så trist eksempel på dette fikk vi se i NRK Brennpunkts reportasje om Camilla og Svalstuen forrige uke. En ungdom som slet med å komme seg på rett kjøll, fikk det ene avslaget etter det andre, og usikkerheten rundt hennes framtid var til å ta og føle på.

Det var sikkert mange flere enn meg som satt igjen med både klump i halsen og et hvitt raseri mot myndighetene, som ikke bryr seg om hvordan barn og ungdom som er i risikozonen, har det.

Dette kan ikke ha vært intensjonen med reformen. Fremskrittspartiet har ved flere anledninger advart mot å gå for fort fram. Vi har flere ganger påpekt at det er uheldig

å avvikle tiltak som fungerer, før man har et skikkelig tilbud til de utsatte barna og ungdommene. Vi må ikke gjøre barn til kasteballer i system som åpenbart tenker mer på økonomi enn barns beste. Så vidt jeg husker, mente også SV dette den gangen reformen ble innført, men det ser det ut som de har valgt å glemme nå. Hvis man tror at denne historien om Camilla er et enkeltstående tilfelle, tar man feil, og det er særlig de «vanskelige ungdommene» som lider – de som ikke er ønsket noe sted, og som koster for mye penger. Norge, dette landet som slår seg på brystet for sin utmerkede behandling av mennesker som bor her, bryter altså både barnekonvensjonen og menneskerettighetene ved å la økonomi komme foran barns beste.

Nå er det ikke bare det som bekymrer meg. Kanskje like viktig er det at det sitter byråkrater, som overhodet ikke har kontakt med barn, og bestemmer deres framtid. Altfor mange av de ansatte i Bufdir og Bufetat, regionskontorer og fagteam møter aldri barn og ungdom. Hvis de kunne tatt seg et obligatorisk år ute i kommunene hvor barna faktisk er, hadde de kanskje fått et nytt perspektiv på ting. Det er enkelt å avgjøre menneskers skjebne når man slipper å forholde seg til dem.

Riksrevisjonen har flere ganger påpekt den manglende kontrollen av økonomien til Bufdir og Bufetat, noe som i og for seg er svært viktig å påpeke. Men hvor er det blitt av alle pengene? Hva er det som koster så mye mer i dag enn tidligere? Det statlige barnevernet har fått en økning på 1,3 milliarder kr siden reformen ble innført – en økning på over 1 milliard kr!

Joda, vi har en økning av barn under omsorg, men ikke av en slik størrelse som Bufdirs økning er. Og joda, det er mange barn som får hjelp, men de aller fleste av disse barna får hjelp hjemme, og det betaler ikke Bufdir. Det er det kommunene som gjør.

Så legger det statlige barnevernet gradvis ned de private barnevernstiltakene som virker, uten å se på om man har et tilsvarende tilbud. Og så bruker de anbudsprinsippet, som jo i og for seg er bra, men ikke slik man bruker i det statlige barnevernet. Her ser man alene på pris, uten å se på hvilken spesialkompetanse som foreligger. Man likebehandler så langt ifra de private og offentlige institusjonene, og man ser åpenbart ikke på kvalitet. Man tar ikke hensyn til at noen av institusjonsplassene må stå ledige, slik at man kan akutt plassere barn eller ungdom som trenger spesielle tiltak. Reformen fungerer ikke.

Det er to ting som ser ut til å være kriterier for den sittende regjering og deres vurdering av barnevernsreformen. Det er at det skal være billig, og at det skal være offentlig. Fremskrittspartiet har støttet at man ikke skal plassere barn og ungdom i institusjoner i den grad det ble gjort tidligere, men vi støtter selvsagt heller ikke at det legges ned tilbud for de barn og unge som ikke kan plasseres i fosterhjem. Også disse barna fortjener et skikkelig tilbud, slik som Svalstuen og flere andre private barnevernsinstitusjoner som nå er avvirket, var.

Barnevernet skal verne barn og unge som av en eller annen grunn ikke kan bo hjemme. De tiltak som det kommunale barnevernet foreslår, bør ikke overprøves av byråkrater (presidenten klubber). Nå er det på tide at det blir

slutt på de overgrepene som blir gjort fra det offentliges side. Vi må unngå flere tilfeller som Camillas, og det må Regjeringen gjøre noe med umiddelbart.

Steinar Gullvåg (A) [20:24:37]: For kort tid siden besøkte jeg attføringsbedriften Velle Utvikling i Tønsberg. Det er en bedrift som har eksistert i beste velgående i over 40 år, og som nå er arbeidsplass for rundt 200 personer. Den går med et pent overskudd som helt og holdent pløyes tilbake i bedriften.

Velle Utvikling hører åpenbart med til den typen virksomhet som kommer til å bli konkurranseutsatt dersom landet mot formodning skulle få en Fremskrittsparti- og Høyre-dominert regjering etter valget neste år. Det vil i så fall føre til en omstilling som garantert ikke vil være til fordel for alle dem som trenger hjelp til å åpne døren til arbeidslivet.

Når jeg trekker fram akkurat denne typen virksomhet, er det nettopp fordi Velle Utvikling og lignende bedrifter er et av våre beste og fremste verktøy i kampen mot fattigdom. Her kan unge mennesker som har droppet ut av skolen, fanges opp og gis praktisk opplæring og arbeidserfaring. Her kan mennesker med en skjev start på livet ta det tapte igjen og føres tilbake til arbeidslivet. Her kan sosialklienter ledes fra passivt trygdemottak og over i aktivt arbeid. Her kan langtidsledige få nødvendig omskolering og arbeidstilvenning. Her kan innvandrere bli kjent med norsk arbeidsliv samtidig som de lærer seg norsk.

Velle Utvikling og de mange arbeidsmarkedsbedriftene rundt omkring i landet har nemlig en meget stor og viktig oppgave: De bygger opp mennesker til et verdig liv, intet mindre.

Under mitt besøk på Velle ble jeg vist rundt av en kar som sannelig ikke hadde fått så mange sjanser i livet, men som etter en turbulent ungdomstid hadde tatt fagutdanning i moden alder, og som akkurat den dagen skulle motta resultatet av fagprøven i maskineringsfaget. Uten at jeg trenger å skildre dette nærmere, nevner jeg kort at jeg ble vist rundt av en mann som hadde gjenvunnet trua på livet.

For mange er nemlig veien til eller tilbake til arbeidslivet også veien ut av fattigdom, lediggang og rusavhengighet. I mange tilfeller er det også veien ut av ensomheten.

Denne regjeringens fremste fortjeneste er at den på det nærmeste har avskaffet arbeidsledigheten. Verdiskapingen har økt kraftig, og norske bedrifter har inntil denne dag skreket etter kvalifisert arbeidskraft. Vi har altså gjennomlevd en periode der de som vanligvis står bakerst i ledighetskøen, også har fått plass i arbeidslivet. Det står ikke skrevet i stjernene at dette vil vare ved. Tvert om kan det bli meget krevende å holde sysselsettingen oppe når den internasjonale finanskrisa slår inn over landet. Og vi vet hvem det kommer til å ramme i første rekke. Det er så lett å glemme, når alt går så det suser og det meste av oppmerksomheten retter seg mot innholdet i egne lommebøker, at kampen mot arbeidsledighet alltid vil være jobb nummer én for en rød-grønn regjering.

Derfor er det så viktig at arbeidsmarkeds tiltakene, herunder også bevilgningene til arbeidsmarkedsbedriftene

ne, holdes på et høyt nivå. Midt i en krevende reform, der NAV synes å ha mer enn nok med å organisere seg selv, er det viktig å holde høy arbeidsmarkedsberedskap. Her må arbeidsmarkedsbedriftene fortsatt spille en viktig nøkkelrolle.

Kampen mot fattigdom må kjempes på mange fronter og med ulike midler. Mange av dem som strever mest, er avhengige av trygd og/eller sosialhjelp. Jeg er glad for at Regjeringen og Pensjonistforbundet forhandlet fram en kraftig økning i minstepensjonene ved årets trygdeoppgjør. På den annen side er jeg oppgitt over at stadig flere kommuner tar penger fra de aller fattigste ved å legge barne-trygden inn i beregningsgrunnlaget for sosialhjelpen. Etter det jeg har fått opplyst, er det nå i underkant av 120 kommuner som reduserer sine sosiale ytelser på denne måten. Om et av barna i en familie som mottar sosialhjelp, skulle spe på lommepengene ved å gå med aviser, fører også det til avkorting av sosialhjelpen i mange kommuner.

Jeg synes dette er ganske uverdig, og det rammer i høy grad barn som sannelig ikke er født med sølvskje i munnen. Vel vitende om at trygd defineres som inntekt, vil jeg faktisk be Regjeringen om å se nærmere på den praksisen som nå føres i de nevnte kommunene.

Odd Einar Dørum (V) [20:30:26]: Jeg driver med utdanningspolitikk for Venstre, og det var med en viss undring jeg hørte den kombinerte miljø- og bistandsminister tidligere i dag proklamere at markedsliberalismen var død. For min del lærte jeg om John Maynard Keynes på skolen, og jeg lærte at New Deal var omtrent den politikken som nå praktiseres i Europa, og som amerikanerne må følge. Og jeg har for lengst lært at John Maynard Keynes og New Deal og denne type tilpasset liberal politikk er standardoppskrift. Jeg blir veldig forundret når en statsråd med normal allmenndannelse kan snakke såpass innsiktsløst i salen. Kanskje er det et utslag av denne regjeringens satsing – i trontalen må man nesten bruke lupe for å finne ordet «forskning». Man finner det riktignok knyttet til klimaufordringene. Men i en situasjon hvor alle er enige om at vi har en finanskriser – vi sitter og vurderer når vi skal gjøre hva, og med hvilke virkemidler – og vi har en bakenforliggende klimakrise, erfarer jeg, i hvert fall når jeg både leser og tenker på det jeg har lært når jeg har blitt utdannet i dette landet, og når jeg reiser andre steder, at alle de samfunn som satser og tror på forskning for å skape det ufødte næringsliv, alle de samfunn som tror på dette for å sørge for at borgerne er dannete og skolerte, går det bra med.

Midt oppe i denne situasjonen snubler vi Internett-brukere over sekretariatslederen for SV på Stortinget, som mener at vi bruker for mye penger på forskning, og som til og med klarer å drive en vellykket desinformasjonskampanje om SkatteFUNN-ordningen, hvor vi skal bruke milliarder av kroner. Så vidt jeg vet, bruker vi en milliard. Så vidt jeg vet, ifølge Statistisk sentralbyrås evaluering, får vi to kroner igjen for hver krone vi putter inn. Og så vidt jeg vet, betaler bedriftene 80 pst. selv. Så dette blir jo helt forunderlig, men det er mulig at det er et utslag av at man ikke har noen innsikt og innlevelse i eller forståelse

av den dynamikken som heter små og mellomstore bedrifter i Norge, som bærer alle de arbeidsplassene de gjør, og som står for den innovasjonen de gjør.

Det er også mulig at Regjeringen er blitt så opptatt av at den skal være sint på Fremskrittspartiet at man glemmer å formulere sin egen politikk. For det er jo slik at det er når du formulerer din egen politikk og hva du tror på, at det blir kraft i noe.

Det er slik at for en gammeldags Venstre-mann som har levd lenge i politikken, er det ved å tro på kunnskap og søke kunnskapen gjennom gnistrende god utdanning og gjennom forskning at du løfter og bygger et samfunn. Jeg lærte til og med av de gamle sosialdemokratene som levde rundt meg da jeg vokste opp, og som da eide landet, at vi bygde landet gjennom å tro på kunnskap og å tro på forskning. Vi bygde aldri landet ved å si at nei, forskning er det statistisk sett litt for mye av, vi har litt plunder med forholdet mellom OECD-gjennomsnittet og et tall som vi ikke riktig liker at Kristin Clemet fikk Stortinget med seg på i 2005. Det er omtrent så defensivt og så ille som det overhodet kan være. Det er meget mulig at det er slik i sekretariatet til SV på Stortinget at de intellektuelle vyene ikke er kraftigere enn dette, og det er heldigvis slik at det er en regjering som skal kunne svare på dette. Men det er ganske forunderlig at man altså verper i en tid hvor de av oss som reiser og ser hvordan land som India og Kina – land som vil løfte seg fordi de vil bygge samfunn – tror på forskning. De leter etter flogvettene, de bruker penger på det, og de har skjønt at dette er den moderne tids såkorn. Det er såkornkapitalen som brukes ved å løfte fram alle de menneskene som kan og vil noe.

Jeg kan iallfall betro vedkommende debattant på det nettstedet som heter Verden til venstre – vtilv, for dem som har lyst til å sjekke etter og klikke og lese selv – at jeg har gjort mine mikrostudier, som det heter: Jeg har besøkt alle de forskerne som ikke får penger. Jeg har sett på deler av det vitenskapelige utstyret som ikke er så bra som det skal være. Jeg har inspisert en god del av de bygningene som slett ikke er så bra som de skal være, selv om Regjeringen sikkert kommer med noen små gleder i morgen – i hvert fall på odontologien i Bergen, for det har jo både statsministeren og forskningsministeren fortalt oss. Det er bra, det, men jeg har vært på alle disse stedene, og jeg kjenner en god del av de glupe folkene som prøver å søke på programmer hvor det er for få penger til glupe folk. Jeg har også vært i nærheten av den delen av næringslivet som opererer med det vi kaller for brukerstyrte innovasjonsarenaer, og der er – og la nå det være et råd til partiet SV når de skal vurdere sin sekretariatsleders intellektuelle bidrag – verden slik som jeg lærte av tidligere statsråd Per Kleppe en gang, at skal du lage god politikk, må det være sammenheng mellom det som skjer på mikronivå i hverdagen, og det du gjør på makronivå. Hvis du ikke skjønner dynamikken i hverdagen, kan du aldri lage en politikk som det skinner av. Det er mulig at Regjeringen har gått seg så vill i å lese statistikker, og det er mulig at partiet SV har gått seg så vill i å love så mange ting at det er forskningen som skal lide. Personlig har jeg ikke noe imot å bli gledelig overrasket i morgen – jeg er

ikke sikker på at jeg blir det, men blir jeg det, skal jeg som gammel bymisjonær ta ut gleden på uforfalsket vis.

Poenget med dette innlegget er: Det å tro på noe er å tro på det å satse på kunnskap både gjennom skolen og gjennom forskningen og skjønn at det skaper næringsliv, og det skaper også den type borgere som gjør at det er borgerne som eier staten og demokratiet. Det er litt flukt over det, og såpass må det jo være i denne debatten!

Signe Øye (A) [20:35:49]: Jeg har lyst til å bruke litt av innlegget mitt til å snakke om Forsvaret og vår satsing i nordområdene. Innledningsvis vil jeg minne om at vi vedtok en meget god langtidsplan for Forsvaret i vår, og for første gang på mange år vil Forsvaret få en reell styrking av budsjettet i perioden.

Norge disponerer som kjent rike naturressurser i store havområder og grenser i nord mot en stormakt. Disse to faktorer er langt på vei avgjørende for vår nærområdedimensjon. I tillegg kommer de globale utfordringer og trusler, som også kan gi seg direkte utslag eller gi ringvirkninger i vårt nærområde.

Det er svært lite sannsynlig at Norge vil bli utsatt for en direkte territoriell militær trussel. Trusselen om invasjon med påfølgende okkupasjon av Norge kan derfor ikke være dimensjonerende eller styrende for utformingen av forsvaret vårt. Dette innebærer imidlertid ikke at Norge kan se helt bort fra utfordringer mot norsk territorium som må kunne møtes med militære virkemidler.

Naboskapet til Russland er fortsatt en viktig faktor for norsk sikkerhetspolitikk, og konsentrasjonen av store militære ressurser i våre nærområder er en realitet som vi er nødt til å ta hensyn til, noe vi også gjør.

I Soria Moria-erklæringen sa vi at nordområdene skulle være et strategisk satsingsområde. For Forsvaret betydde det at det i større grad også skulle fokuseres på økt tilstedeværelse i nordområdene. Dette har vi som kjent fulgt opp i langtidsplanen.

Regjeringen har levert hva den har lovet, og vel så det. Forsvaret i Nord-Norge er blitt betydelig styrket ved at vi har besluttet å flytte Fellesoperativt hovedkvarter til Bodø, vi har Europas mest moderne sjøforsvar, Hæren styrkes i Troms, Alliert treningssenter videreføres på Åsegarden og på Evenes, og Sørreisa, som var foreslått lagt ned, videreføres.

De siste måneders hendelser i Europa med krig mellom Russland og Georgia har fått mange til å bekymre seg over vår situasjon og om vi kan komme opp i en tilsvarende posisjon. Høyre har etterlyst mer forsvar i Nord-Norge, og mener at Regjeringens nordområdestrategi er feilslått. Intet kan være mer feil enn disse påstandene fra Høyre. La meg minne Høyre om at vår satsing på nordområdene begynte lenge før de siste måneders tragiske hendelser i Georgia. Derfor er det heller ikke noen grunn til at vi skal endre vår vedtatte langtidsplan.

Vi har en regjering som ønsker å skape verdier som skal komme hele folket til gode gjennom gode fellesskapsløsninger. Vi har gjennom de tre årene vi har styrt, forandret Norge på vesentlige områder. Det har igjen medført at vi har en rekordhøy sysselsetting, og at vi har mer enn 11 000

flere årsverk i pleie- og omsorgssektoren. Det norske folk ønsker fellesskapsløsninger, og mener at samfunnet går i riktig retning. Dette mener jeg helt klart viser at våre verdier er verdier som har en solid forankring i det norske folk.

Fremskrittspartiet og Høyre ønsker det motsatte, nemlig å gi skattelettelse til de rike, fjerne arbeidstakernes rettigheter og skape større forskjeller mellom fattige og rike. Dette vil etter min mening føre oss ut i et samfunn basert på at hver enkelt i stor grad må klare seg selv. Fremskrittspartiet framstiller sin politikk som en slags glasur som kan helles oppå det samfunnet vi har i dag, og at alle og alt skal bli ved det samme, bare mye bedre. Det vil jeg på det sterkeste advare mot. Det er nemlig det motsatte som kommer til å skje, at det er noen få som får det bedre, mens de fleste får det mye verre.

Arbeiderpartiet erkjenner at det finnes mange oppgaver som fremdeles står uløst i samfunnet vårt. Men vi er klare til å bygge Norge videre stein for stein, som vi tidligere også har gjort, for å løse også disse utfordringene, om velgerne gir oss ny tillit.

Rolf Terje Klungland (A) [20:40:59]: I dag er det min siste trontaledebatt, i hvert fall på en stund, og jeg vil benytte anledningen til å gå gjennom litt av det jeg har opplevd som stortingsrepresentant i de årene jeg har vært her. Men først: Det er trontaledebatt i dag, i morgen er det julaften, for da legger denne regjeringen fram sitt budsjett. Jeg har i den sammenheng gleden av å ha ansvar for strukturpolitikken i finanskomiteen – det går altså på strukturer i næringslivet og strukturer i samfunnet, rentepolitikk og den slags – og jeg må si at jeg i den perioden jeg har hatt ansvar for det, faktisk har hatt all grunn til å være stolt. Strukturene i Norge er i grunnen veldig bra, fordi vi har en regjering som ønsker at vi skal ha norske sjøfolk, som ønsker at vi skal ha norske bryggerier, som ønsker å føre en aktiv næringspolitikk, og som har fått med seg at når Norge er i vekst, får alle det bedre.

Det overrasker meg at formannen i Fremskrittspartiet tidligere i dag kritiserte statsministeren for å snakke lite om egen politikk og for mye om Fremskrittspartiet, for det er jo faktisk trontalen som er til debatt i dag, og jeg synes det var en god del arbeiderpartipolitikk og regjeringpolitikk i den trontalen som Kongen holdt. Men Fremskrittspartiet skal fortsette med sine forslag, sier Fremskrittspartiet, og det er noe vi har erfart har tatt av de siste årene. Jeg synes det er grunn til å stille spørsmål om hvorfor det er slik at Fremskrittspartiet kan komme med forslag på forslag uten at det finnes budsjettmessig dekning for det. Det er grunn til å sette spørsmålstejn ved noen som vil ha en totalt annerledes politikk enn den som faktisk har skapt det velferdssamfunnet og den velferden vi har.

Vi har en regjering som, historisk, har fulgt opp Nasjonal transportplan. Høyres representanter her sier at det blir mindre vei. Nei, alvorlig talt så gjør det jo ikke det. Veier er ikke noe som skrumper inn etter at en har vedtatt et budsjett, så det er faktisk slik at for hvert år, fortere enn noen gang, bygges det mer veier, og vi får en bedre infrastruktur i Norge. Kommuneøkonomien har vi hatt en

historisk satsing på, noe som går på velferd, og kommunepolitikere ønsker selvfølgelig mer penger. Men det er jo ikke slik at når en bruker 20 milliarder kr mer i året, blir det mindre kommunepolitikk – det blir faktisk mer.

Det som kanskje har overrasket meg aller mest i det siste i forhold til det jeg drev med i forrige periode, da jeg satt i energi- og miljøkomiteen, er kampen rundt hjemfall, der regjeringspartiene foreslo at det skulle være hjemfall på alle kraftverk etter 75 år. Men det som ikke har kommet fram i debatten, og som i energi- og miljøkomiteen var noe vi slet med hele tiden i forrige periode, var Fremskrittspartiets forslag om å ha hjemfall på alt, for så å selge det ut til høystbydende. Er det noen som har hørt om det forslaget fra Fremskrittspartiet i den debatten som har vært den siste tiden? Selvfølgelig ikke. For de vet at det er Arbeiderpartiet som står for den politikken som folk vil ha, og derfor er jeg veldig stolt av å være medlem i det partiet.

Vi vil fortsette å bygge velferden. Derfor vil vi bruke 1 milliard kr mer på dagpenger til de arbeidsledige i 2008 enn Fremskrittspartiet. Vi vil bruke 1 milliard kr mer til sykepenger. Vi vil i år bruke en halv milliard kr mer til barnevernet enn Fremskrittspartiet. Og vi vil at arbeidstakerne skal ha rett til å trekke fra litt av fagforeningskontingenten sin når det er sånn at arbeidsgiverne kan trekke fra alt. Det er vår politikk, og det er jeg stolt av å være med på.

Berit Brørby (A) [20:46:26]: Selv om Kommune-Norge kan være kjempeglad for at det er rød-grønne penger som har sørget for flere muligheter for å utvikle velferden i kommunene, må det også sies at det er noen grå skyer på kommunehimmelen. Gitt at jeg nå ikke kjenner de økonomiske rammene kommunene vil få i statsbudsjettet for 2009, leser jeg stadig, bl.a. i lokalavisene i Oppland, at flere kommuner sliter med å få budsjettene til å gå i hop. Om noen nå må kutte i både skole og omsorgstjenester, bekymrer dette. For skal vi trygge velferden og den offentlige tjenesteproduksjonen i framtiden, må vi ha mer av både rød-grønne handlelapper og rød-grønne penger. Vi må også se på hvordan den offentlige tjenesteproduksjonen kan bli sikret de neste fem til ti årene.

I Norden har Danmark og Sverige gjennomført en kommunereform, dvs. en reform med kommunesammenslåinger. Finland har også nå startet en slik prosess. Island har så langt ikke gjort det. Jeg mener at vi i Stortinget også må tørre å ta tak i dette for mange følsomme politiske tema. I Norden er det 1 313 kommuner. Norge topper lista med 430 kommuner, hvorav mange er veldig små. Danmark har etter sin reform 99 kommuner, Sverige 290 og Finland 415, men de har som sagt startet et reformarbeid for å få færre, dvs. mer effektive kommuner.

Nå er jeg av dem som mener at det også er mye å hente på en mer effektiv stat, og at kommunene kanskje har tatt ut sitt potensial i effektivisering. Men for alle de landene som har gjennomført kommunereformer, har det politiske motivet vært at kommunene skulle få flere oppgaver, større kapasitet og bærekraft til å løse oppgavene, og dermed også bedre tjenester til sine innbyggere, og ikke minst at større kommuner kan ivareta folks rettssikkerhet

bedre. For å trygge velferden i framtiden tror jeg vi blir nødt til å lage en kommunereform i Norge.

Frivillig sektor er en viktig leverandør av tjenester. Frivillig sektor er en ønsket og nødvendig del av velferdsproduksjonen i Norge. Det er viktig å videreutvikle samhandlingen mellom offentlig og frivillig sektor med tanke på å bedre tjenestetilbudet til befolkningen. Det blir derfor viktig i oppfølgingen overfor frivillig sektor å definere en konkret politikk på dette området, hvor frivillig sektor innen helse- og omsorgssektoren kan ses på som en viktig samhandlingspartner for å løse velferdsoppgaver. Frivillig sektor innen helse- og omsorgssektoren er en stor og profesjonell del av frivillig sektor. Bare innenfor denne sektoren representerer frivillig sektor nå over 450 000 medlemmer, og antall tillitsvalgte er godt over 50 000 – mennesker med mye og viktig kompetanse. Framover er det viktig å skille mellom tjenester som ytes av privat sektor og tjenester som ytes av frivillig sektor. Privat sektor vil alltid ha et profittmotiv som mål for sin virksomhet, mens frivillig sektor har ideelle motiv som mål for sin virksomhet. Frivillig sektor må derfor i framtiden inn i den offentlige systemtenkningen. Med all den kompetansen frivillig sektor har innenfor forebygging og rehabilitering, må det komme et bedre samspill mellom stat, fylke og kommune.

God rehabilitering er en god investering som gir stor avkastning – ja faktisk i disse tider bedre enn å ha penger på bok. Med god rehabilitering blir det mye bedre for det enkelte mennesket, og blir det bra for det enkelte mennesket, så blir det også så veldig mye bedre for samfunnet som helhet.

Svein Roald Hansen (A) [20:51:18]: Under trontaledebatten etter valget i 2005 sa Fremskrittspartiets leder Siv Jensen at hun skulle bruke tiden fram mot neste valg til å bygge et bredt borgerlig alternativ. Det har vært en interessant byggeprosess å være vitne til. Ikke på noe viktig område har Fremskrittspartiet vist vilje til å bygge et eneste brofundament.

I fjorårets trontaledebatt fikk begrepet «opposisjonens debatt» også et nytt innhold. Da tok Siv Jensen et kraftig oppgjør med Venstre og avskrev partiet som en del av et borgerlig alternativ etter 2009. Derfor minner denne byggeprosessen i dag mer om en brantomt enn en byggeplass.

Rett nok synes det som om Fremskrittspartiet legger bort slageren om lavere bensinavgift. Til gjengjeld var nestleder Per Sandberg ute i Dagsavisen i sommer og tok til orde for mer promillevennlige veier.

På det området som er det viktigste av alle, den økonomiske politikken, har det heller ikke vært tegn til noen edruelighet fra Fremskrittspartiets side. Det skal bli interessant å se om partiet utover den kommende vinteren vil respektere i hvert fall sitt eget budsjettforslag, eller om det blir nok en rekord i representantforslag fra Fremskrittspartiet hvor milliardutgiftene står i kø.

Den finanskrisen verden står midt oppe i, er en fallitt for liberalistisk politikk. Den viser behov for mer og bedre politisk styring, ikke mer markedstenkning. Den viser behov for et sterkere internasjonalt samar-

beid som setter rammer og standarder for finansnæringen.

Fremskrittspartiet har i dagens debatt etterlyst Regjeringens svar. Det har de fått. Det aller viktigste er å holde orden i økonomien. Det er ingen «floskel», slik Siv Jensen betegnet det i formiddag. Det er en av politikkenes mest klassiske øvelser, nemlig evnen til å prioritere, evnen til å si nei til noe for å kunne si ja til noe viktigere. Det er ingen floskel, men det er kanskje en noe fremmed øvelse for Fremskrittspartiet.

I denne debatten har Fremskrittspartiets leder erklært partiprogrammet dødt når det gjelder finansmarkedspolitikken. Nå er det dagens reguleringer som er partiets politikk. Det er bra. Men et unngåelig spørsmål blir jo dette: Hvilke andre deler av Fremskrittspartiets program er det som ikke lenger gjelder? Det tror jeg i hvert fall velgerne er interessert i å få vite.

Den politiske debatten de siste månedene har vært noe underlig. I stedet for en debatt om ulike politiske veivalg har vi fått en debatt om hvor mye Regjeringen ennå ikke har rukket å gjennomføre av arbeidsprogrammet så langt i denne perioden. Kritikken fra opposisjonspartiene går jo ikke på at den politikken Regjeringen fører, er feil, men at Regjeringen ikke har gjort enda mer av det den skal gjøre, enda fortere.

Valget i 2005 ble et verdivalg. Skulle vi fortsette på den høyrekurs Bondevik-regjeringen førte samfunnet inn på, med et svekket fellesskap og svekkelse av våre felles velferdstjenester, eller skulle vi velge en ny kurs, en kurs for et sterkere fellesskap og sterkere velferdstjenester, for mer rettferdighet og større muligheter for alle?

Folk valgte det siste. Det har Regjeringen fulgt opp. Da er det ganske pussig å høre at Fremskrittspartiet og Høyres viktigste ankepunkt mot Regjeringen er at den ikke har ført oss enda raskere bort fra den politikken disse partiene førte i forrige periode, og som de gikk til valg på for å få fortsette med.

Hva er det disse partiene skal gå til valg på neste år? Mer Soria Moria-politikk? Nei, dette vil velgerne gjennomskue. Kritikken av Regjeringen skal være et fikenblad for egen politikk, for en politikk som et flertall sa nei til i 2005. For gjemt i påstandene om løftebrudd stikker hoven fram.

Høyres trykdepolitiske talsmann, Martin Engeset, har i sommer betegnet vårens AFP-avtale som sløsing med milliarder for å tekkes LO. Han betegner den AFP-avtalen som ble inngått, som en annen enn den Høyre støttet i pensjonsforliket. Det kan bare bety at Høyre er åpen for å svekke eller fjerne AFP, om de får sjansen sammen med Fremskrittspartiet, som jo er imot hele ordningen.

Det er bare ett eksempel på hva som står på spill om høyrepartiene igjen får muligheten i regjeringskontorene. Da vil også arbeidstakernes rettigheter igjen bli angrepet, slik de ble før 2005.

Truls Wickholm (A) [20:56:01]: I denne debatten er det flere Høyre-representanter som har kritisert Regjeringen for manglende satsing på vei og bane. At det kan komme fra Høyre, er komplett uforståelig. Silkesnorene

som Erna Solberg og hennes folk klypte over i sin periode, betales nå med rød-grønne penger. Prosjektene som ble satt i gang under Bondevik II, manglet finansiering. Et viktig eksempel på dette er jernbaneprosjektet mellom Lysaker og Sandvika. Dette hadde blitt stoppet uten en rød-grønn seier.

Høyre sliter alvorlig med sin troverdighet når det gjelder samferdsel, og Høyre har under dagens debatt påstått at det ble bygget mer vei under Bondevik-regjeringen enn det gjøres nå. Det er meningsløst å diskutere hvor mange kilometer vei som bygges i de ulike stortingsperioder. På samme måte som det tar litt tid fra et forelsket par hopper i høyet og til det kommer barn, tar det også litt tid fra pengene bevilges og til veien står ferdig. Foreldreskapet bestemmes nå vel endelig av hvem som ligger sammen, og ikke av hvem som klipper navlestrengen.

Kalkulatorpartiet Høyre er mestere i å vri statistikk. Det at det står vei ferdig en stortingsperiode, betyr ikke alltid at det er de representantene som sitter der da, som skal ha all æren. Lofast f.eks. tok det ti år å bygge. Høyre vil nå at velgerne skal tro at bare man sier OPS, kan veiene rulles ut i landet. Dette er selvfølgelig ikke tilfellet. Skal man ha vei og bane, må man betale for det. Stoltenberg-regjeringen bruker nå hvert eneste år 2,2 milliarder kr mer enn det Høyre la opp til i 2005.

Vi har holdt det vi lovet i 2005, og nå har statsministeren også varslet en videre satsing i neste NTP-periode. Og vi har troverdighet. Vi skal også ta et oppgjør med den stykkevis og delt-politikken som har preget samferdsel i Norge, og vi varsler at vi skal bruke flere titalls milliarder kroner mer på samferdsel i neste tiårsperiode. Vi bygget ikke en operascene uten å vite at det også kom tak og vegger. Nå skal vi også bygge vei og bane helhetlig. Dette skal vi klare fordi vi skal bygge smartere, vi skal bruke mer penger, og vi skal også forplikte oss utover de enkelte budsjettårene.

Det er ekstra fint å kunne stå her nå etter å ha vært ute på plenen i pausen og hørt på statsråd Navarsete. Der kunne hun glede frammøtte jernbaneentusiaster med at det i budsjettet i morgen vil komme 50 mill. kr mer til planlegging av dobbeltspor Oslo–Ski. På denne strekningen kjører man i dag med 110 pst. kapasitetsutnyttelse, og det sier seg selv at det skal ikke mye til før det blir forsinkelser og folk fra Holmlia, Ski og andre steder langs den linja får problemer med å komme på jobb og med å hente unger i barnehagen. Bedrifter får også trøbbel med gods. I dag er det heller ikke mulig å få mer gods inn på banen der, og våre mål om mer gods fra vei til bane blir vanskelige å oppnå på denne strekningen. Så derfor er det veldig viktige signal som kom for noen timer siden.

Mer gods og persontrafikk på skinner er viktig ikke bare for å lette hverdagen til folk og få mer gods-transport. Det er også viktig for klimaet og trafikksikkerheten. Hver personbil i Norge slipper ut 2,5 tonn CO₂ i året. Til og fra Oslo transporteres det hver eneste dag 120 000 passasjerer med tog. Da sier det seg selv at om alle disse skulle kjørt bil, hadde det blitt enda større klimautslipp fra transportsektoren. Derfor er også videre satsing på dette området utrolig vik-

tig for at vi skal nå de målene vi har satt oss på klima.

Denne regjeringen har hatt en historisk satsing på samferdsel. Vi er den første regjeringen som har oppfylt Nasjonal transportplan, og vi vil fortsette å satse på samferdsel, fordi vi har en regjering som skjønner at god infrastruktur er en forutsetning for verdiskapning i hele landet.

Politikk handler om å velge og om å prioritere. Arbeiderpartiet prioriterer mer penger til fellesskap og mer penger til infrastruktur og samferdsel. Høyre prioriterte i sin periode snorklipping og penger til dem som har mest fra før. Det ble det mindre vei og mindre fellesskap av. Folk i Norge vil ha mer fellesskap, de vil ha mer vei, og de vil ha mer infrastruktur. Det er det Arbeiderpartiet og de rød-grønne som kommer til å levere også i neste stortingsperiode.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [21:00:55]: Regjeringen har forsømt muligheten til å ruste norsk næringsliv for svakere tider. Statsministerens tale gav heller ingen signal om hva Regjeringen vil bidra med for å forhindre at den økonomiske krisen blir større enn nødvendig for næringslivet og folk flest.

Jeg kommer sjøl fra et fylke der mange små og mellomstore bedrifter er hovedpulsåren i samfunnet. Riktignok er mange av våre bedrifter på veksttoppen, men de er sårbare og svært konkurranseutsatt. Antall konkurser har økt med 30 pst. hittil i år. Arbeidsledigheten viser en liten økning i september, for første gang siden juli 2005.

NHOs konkurranseevnebarometer for 2008 viser at Regjeringens politikk har svekket Norges konkurransevne siden 2005, sett i forhold til våre viktigste handelspartnere.

Da handlingsregelen ble vedtatt i 2001, la Stoltenberg I-regjeringen og Stortinget vekt på at pengene må brukes til å øke vekstevnen i økonomien gjennom investeringer i kunnskap og forskning, samferdsel og skattelette. Med dagens regjering gjør Norge det dårligere på disse områdene. Analyser fra NHO viser at Regjeringen har brukt 10 pst., mens Høyre i regjering utnyttet om lag 90 pst. av det økte handlingsrommet til de politikkområdene som Stortinget definerte som vekstfremmende.

Høyre i regjering bidrog til økt vekst og høy aktivitet i arbeidsmarkedet. De rød-grønne kom til dekket bord i 2005 og har siden boltret seg i økte olje- og skatteinntekter. I velstandsrusen glemte Regjeringen å investere for framtiden.

Etter den søte kløe kommer den sure svie. Bedriftsforbundet har gjort en undersøkelse blant småbedriftene som viser at framtidstroen nå er på et historisk bunnivå. Aldri tidligere har indeksen vist noe i nærheten av den pessimismen som nå rår i småbedriftene landet rundt. Hadde Høyre fått fortsette i regjering, ville vårt fokus på handlingsregelen, om å skape velstand, blitt videreført i tråd med Stortingets vedtak om økt satsing på samferdsel, forskning og utdanning og vekstskapende skattelette.

For Høyre er det som skjer med økonomien for folk

flest og for næringslivet, svært alvorlig. Høyre vet hva det krever når en tar over et land i utforbakke. Det bevisste vi da vi tok over ledelsen etter Stoltenberg i 2001. Vi førte en ansvarlig politikk, vi brukte ikke mer enn økonomien kunne tåle, vi satset alt landet hadde råd til på vekstskapende skattelette, skole og samferdsel.

Statsråd Navarsete skryter av at dagens regjering bruker 2,2 milliarder kr mer på samferdsel enn Bondevik II. Ja, hun kan takke bl.a. Høyre for det. I regjering omorganiserte vi Statens vegvesen og etablerte Mesta, for å vri pengene fra drift til investering. Resultatet ble mellom 800 og 900 mill. kr til økt samferdselssatsing årlig. Regnestykket er enkelt: Tre år ganger 900 mill. utgjør omtrent 2,7 milliarder og er en gavepakke til dagens regjering.

Høyre har en politikk som gir flere og bedre tjenester for pengene, og tallenes tale er klar.

Thorbjørn Jagland hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ann-Kristin Engstad (A) [21:04:27]: Utfordringene og mulighetene som har vært beskrevet i trontalen, har nøyte blitt debattert her i dag. Og mer enn noen gang er skillelinjene mellom rødt og blått tydelige.

Finanskrisen har stått i fokus i debatten. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet nok en gang springer fra sin egen politikk. Den politiske vinden har snudd, og nok en gang er Fremskrittspartiets kappe den tydeligste indikatoren på det.

En hel verden ruster seg til å møte finanskrisen, og medisinen som foreskrives, er sterkere politisk styring over penge- og finansmarkedet.

De siste ukers hendelser har lært oss at dersom enkeltmennesket skal sikres, må fellesskapet ta ansvar. Markeds-kreftene har profitt som mål, ikke samfunnsansvar.

Fremskrittspartiets medisin er å lese i deres eget valgprogram:

«Fremskrittspartiet mener at penge- og kredittmarkedet skal reguleres av tilbud og etterspørsel i markedet, uten politiske reguleringer eller inngrep.»

I forslaget til neste valgperiode står å lese:

«Regulering fra myndighetene burde i prinsippet være overflødig i en fri økonomi.»

Mer enn noen gang er de norske fellesskapsløsningene utfordret.

Stortinget har nylig behandlet hjemfallsretten, hvor det offentlige eierskapet til vannkraftressursene stod i fokus. Fremskrittspartiets Ketil Solvik-Olsen forsøkte senest i dag å tåkelegge partiets standpunkt. Han framstiller det som om både venstresiden og høyresiden egentlig ønsker å sikre det offentlige eierskapet, men de har forskjellige måter å oppnå det målet på. Det står i skarp kontrast til partiets valgprogram, hvor det står å lese:

«Den sikreste garanti for at naturressurser blir riktig forvaltet, er privat eierskap.»

Og videre:

«Fremskrittspartiet mener at dagens hjemfallsordning må oppheves.»

I debatten om hjemfall i Lagtinget viste høyresiden

derimot sitt sanne ansikt og argumenterte sterkt mot det offentlige eierskapet.

Den norske velferdsmodellen med trygge fellesskaps-løsninger har gjentatte ganger gjort at Norge er kåret til verdens beste land å bo i. Det er denne modellen som sikrer enkeltmennesket trygghet i hverdagen, og den er i debatten i dag sterkt truet av høyresiden.

Arne Sortevik (FrP) [21:07:14]: Også i fjor startet trontalen med utsagnet «Norge er mulighetenes samfunn». Ingen i denne salen er uenig i dette. Derimot er det nok uenighet om hvordan Regjeringen selv har forvaltet sine muligheter og hvordan det har slått ut for folk flest.

I fjor sa Regjeringen:

«Regjeringen vil styrke, fornye og videreutvikle fellesskapet.»

I år heter det:

«Regjeringens mål er en ny kurs for Norge.»

Det er etter Fremskrittspartiets syn uklart hva kursen er. Men det er klart at kursen hittil også omfatter 15 rente-økninger for folk flest og for Kommune-Norge. På mange viktige områder har året som er gått med regjeringen Stoltenbergs politikk, ikke gitt styrket, fornyet og videreutviklede løsninger på viktige områder for folk flest. Tvert imot. Folk flest vil heller ikke til Soria Moria. Men de mange som har annet mål og ønsker annen kurs enn den Regjeringen nå selv er på leting etter, må dessverre vente til 14. september 2009 og bruke sin mulighet da.

Trontalen tydeliggjør og synliggjør Regjeringens ambisjon om at lille Norge skal bli en toneangivende internasjonal aktør. Avsnitt to i trontalen innledes med:

«Norge skal være en fredsnasjon og en miljønasjon.»

Er dette den nye kursen? Mener Regjeringen at det viktigste er å være best på bortebane? På denne og på mange andre måter gjør regjeringen Stoltenberg det tydelig at egen befolkning settes i annen rekke. Det er ikke lenge siden landets statsminister selv badet i Amazonas og deretter «badet» mottakerlandet Brasil i norske milliarder.

For folk flest er det uklart om det er penger fra et krympet oljefond eller om det er penger fra de årlige budsjett-rammene Regjeringen deler ut i utlandet. Men det er rimelig klart for folk flest at det uansett er norske penger – det norske folks penger – som deles ut i utlandet av landets statsminister, landets bistandsminister og landets utenriksminister.

I fjor sa Regjeringen i trontalen:

«Den økte satsingen på en moderne veginfrastruktur i hele landet skal fortsette. Regjeringen vil styrke miljøvennlig transport og modernisere jernbanen for å gjøre den mer konkurransedyktig som transportmiddel.»

Folk flest har registrert at det er blitt enda mer synlig at det norske veinettet er blitt enda dårligere i året som er gått. Antall dødsulykker øker kraftig. Det er vanskelig å bortforklare at det ikke også har sammenheng med dårlig kvalitet på veinettet.

Trontalen gir ingen signaler om nye verktøy som kan gi løft for vei og bane i 2009. Fremskrittspartiets forslag nr. 3 – statlige selskap som får statlige lån til forutsigbar og

langsiktig investering i infrastruktur – viser frem det viktigste verktøyet som trengs. Fremskrittspartiet oppfordrer Regjeringen til å være med og bruke nytt verktøy for å få til et nødvendig krafttak for samferdsel allerede fra 2009.

Elisabeth Aspaker (H) [21:10:55]: Den siste uken har de positive budsjettlekkasjene kommet tett som hagl. Justisministeren er blant de statsrådene som har spredd om seg med glade budskap. Men alle medaljer har en bakside, og sannhetens øyeblikk er når statsbudsjettet i morgen pakkes ut. Da først kan vi bedømme helheten og om innsatsen holder.

Den rød-grønne regjeringens mantra har vært at de store pengene skal brukes på de store oppgavene. Hvordan er det da mulig at politiet – en av statens kjerneoppgaver – opplever den alvorligste ressurskrisen på svært lang tid?

Jeg støtter justiskomiteens leder på ett punkt: Trygghet er et grunnleggende velferdsgode. Men til Bjørnflaten har jeg da følgende melding: Det er bra og flott at studentopptaket økes, slik som bemanningsprosjektet legger opp til, og det må være en selvfølge at nyutdannede politifolk sikres jobb, men dette er ikke nok. Skal politiet make jobben sin, krever det satsing utover dette.

Det haster med å reparere uholdbare driftsbudsjetter i Politi-Norge. Clouet nå er å ha flere tanker i hodet samtidig. Høyre har i denne perioden fremmet en rekke forslag for å styrke politiets drift, til offensiv satsing på flere sivile og til en aktiv seniorpolitikk. Problemet er at regjeringens partiene hver gang har stemt imot, og det til tross for at justisministerens eget bemanningsprosjekt har konkludert med at nettopp slike tiltak er helt nødvendige for å oppnå et mer slagkraftig politi i Norge.

Justiskomiteens leder klamret seg i sitt innlegg til dagens skryteleider i Dagbladet. Hun burde vite bedre. For i motsetning til Dagbladet er Bjørnflaten vel kjent med de store bemanningsproblemene i politiet. Problemet er landsomfattende. Også i hennes egen hjemby, Tromsø, har politimesteren slått alarm, for som i Oslo oppleves deler av døgnet og helgene kritisk dårlig bemannet. Og utenfor byene øker utrykningstiden.

De rød-grønnes forhold til fakta er nå blitt så anstrengt at Høyre beskyldes for svartmaling. Selv om media landet over er fulle av oppslag om politiets tilkortkommenhet, trekkes beskrivelsene i tvil. I Hammerfest måtte nylig brannvesenet komme politiet til unnsetning, og i en kronikk i dagens VG beskriver en politimester på Vestlandet sin hverdag, uten at dette ser ut til å gjøre inntrykk på Regjeringen.

Polititomme rom er en trussel mot folks trygghet og livskvalitet. Regjeringen har nå en siste sjanse i 2009-budsjettet til å motbevise at politiet er blitt en varig salderingspost. En sammenhengende kriminalpolitikk, sa justiskomiteens leder. Men man kan jo spørre hvilken prestasjon det er å avvikle soningskøen når politiet samtidig holdes nede uten mulighet til å forfølge mye av den hverdagskriminaliteten som rammer folk flest. Klart det blir færre dommer og fengselsdøgn av slikt. Høyre frykter de langsiktige konsekvensene av et politi på defensiven, der den forebyggende innsatsen kommer i aller siste rekke.

Akhtar Chaudhry (SV) [21:14:24]: SV gikk i 2003 til valg med et klart prosjekt, nemlig å styrke fellesskapet. Det er også denne regjeringens prosjekt. Vi er stolte over å ha innfridd våre løfter. Vi klarte å forkaste arbeidsmiljøloven som Høyre og Fremskrittspartiet hadde vedtatt. Dermed styrket vi arbeidstakernes rettigheter, som var klart svekket av Høyre og Fremskrittspartiet.

Vi har senere drevet en klar kamp mot sosial dumping, vår tids slaveri. Regjeringens politikk har bidratt til at over 230 000 flere har fått arbeid i løpet av de siste tre årene. Regjeringen Bondevik II klarte kun 10 000 i hele sin periode. Arbeidsledigheten er redusert med 40 000 mennesker. Vi har fått 12 000 flere årsverk i eldreomsorgen, og vi har fått nesten full barnehagedekning. Bare Høyre-styrte kommuner gjør sin del av jobben, har vi fått til et mirakel. I 1972 gikk 2 pst. av norske barn i barnehagen, i dag er det nesten 95 pst. Barnehageprisene er redusert, og kvaliteten er vi meget opptatt av. Vi har reversert Høyres felttog for å få til flere privatskoler i landet på bekostning av fellesskolen. Vi har gjort læremidler i videregående skole gratis. Listen er lang, men det betyr ikke at vi er fornøyd. Nei, vi har en lang rekke uløste oppgaver i vårt samfunn og vår verden: Bekjempelse av fattigdom i vårt samfunn og i verden, klimautfordringene både hjemme og ute og bekjempelse av diskriminering av minoritetene er noen av de prioriterte oppgavene for SV og Regjeringen. Regjeringen presenterer et budsjett i morgen som vil være et budsjett for å styrke fellesskapet ytterligere. Så langt om oss.

Jeg har nå lyst til å komme innom Fremskrittspartiet i løpet av mine siste 56 sekunder. Vi i SV tar Fremskrittspartiets program på alvor. Vi mener det faktisk er på tide at Fremskrittspartiet selv bør begynne å ta sitt eget program på alvor. Vi opplever at Fremskrittspartiet er i ferd med å avskrive sitt eget partiprogram bit for bit. De forteller ikke velgerne hva som står i deres program, og dersom de fortsatt mener at programmet deres er et viktig styringsdokument, må de gjøre det. I dag la Siv Jensen partiets programformuleringer om finanspolitikken død fra Stortingets talerstol. Jeg håper at Fremskrittspartiets velgere har registrert dette.

La meg ta et eksempel til. I programmet til Fremskrittspartiet står det følgende:

«At Norge hvert år maksimalt skal motta til sammen 1 000 mennesker fra land utenfor den vestlige kulturkrets. Dette omfatter flyktninger, asylsøkere og de som gis opphold av humanitære årsaker eller på grunnlag av familiegjeningforening.»

Dette utsagnet gjentas ikke av Per-Willy Amundsen engang. Er det slik at dette er dødt, eller er det slik at de ikke vil fortelle det norske folk hva som står i deres program?

Tor-Arne Strøm (A) [21:18:00]: Norge er et godt land å bo i, men vi har selvfølgelig stadig ting å strekke oss etter. Vi har en solid økonomi, arbeidsledigheten er rekordlav, vi har stor verdiskaping, og næringslivet går veldig bra. Vi har nesten ikke opplevd maken til høykonjunktur. I valgkampen i 2005 advarte de borgerlige det norske folk mot den røde fare inn i regjeringskontorene. Det har gått bare bra.

Statsministeren sa her i formiddag at vi er godt rustet til å stå imot finanskrisen. Vi har orden i økonomien, og vi har orden i eget hus. Det er et viktig signal til det norske folk. Det er også viktig å ha litt is i magen. Ting vil alltid gå i bølgedaler. Det er ingenting som vokser inn i himmelen. Det er klart at folk blir urolige, og det skal vi ta på alvor.

Det har også i denne trontalen vært spekulert i hva en regjering dominert av Fremskrittspartiet sammen med Høyre vil bety for folk flest. Jeg vil si litt om hva jeg tror bildet vil bli hvis det oppstår en slik situasjon, bl.a. for de fagorganiserte. De fagorganiserte vil merke store forandringer med en eventuell Fremskrittsparti–Høyre-regjering, dette fordi disse partiene har et felles ønske om at fagbevegelsens politiske og sosiale funksjoner skal svekkes. Det vil bli slik at sentrale oppgjør vil svekkes til fordel for individuelle lønnsforhandlinger, og folks makt over egen arbeidssituasjon vil også svekkes hvis Fremskrittspartiet får det som de vil i en slik regjering. Det kommer til å bli dårligere oppsigelsesvern og økt adgang til midlertidige ansettelser. Vi husker tilbake til Bondevik II-regjeringen – og her kan jeg nevne ett stikkord: arbeidsmiljøloven. Vi fikk forandret den i rekordfart, til stor glede for de fagorganiserte. Karensdager kommer til å bli vurdert gjennomført, tror jeg.

Arbeiderpartiet mener det er viktig med et velorganisert og godt arbeidsliv og en god dialog. Arbeiderpartiet og de rød-grønne gjør det helt klart at vi vil fortsatt slå ring rundt de fagorganisertes rettigheter.

Uten et sterkt engasjement fra hele fagbevegelsen, slik vi hadde i 2005, kan høyrekreftene enda sterkere enn sist slå inn over fagbevegelsen – og da tenker jeg bl.a. på, som jeg har sagt tidligere, en Fremskrittsparti–Høyre-regjering. Da kan de slippe inn i regjeringskontorene og rive ned mye av det som ble bygd opp, bl.a. de faglige rettighetene og en del andre ting som fagbevegelsen er veldig opptatt av. Og da kan hele fagbevegelsen ligge med brukket rygg. Det tror jeg vil være målsettingen hos den regjeringen. Margaret Thatcher klarte det i England. Hvorfor skulle ikke de klare det her i Norge?

Olemic Thommessen (H) [21:21:30]: I disse dager er en ny folkeaksjon under oppseiling i fjellregionen – denne gangen på Bjorli i Lesja kommune. Konflikten bunner i Fylkesmannens innsigelser mot Lesja kommunes reguleringsplan, som åpner for videre hyttebygging rundt Bjorli sentrum.

Folkeaksjoner og lokal følelse av avmakt er dessverre ikke noe nytt når det gjelder vern. De siste årene har vi hatt tilsvarende aksjoner og problemer i forbindelse med Snøheimveien, Trillemarka, Ormtjernkampen, ny verneplan for Rondane nasjonalpark – og denne gangen altså i forbindelse med den kommunale reguleringsplanen på Bjorli.

Det burde ikke høre til Stortingets dagsorden å skulle debattere disse enkeltsakene. Når vi likevel må gjøre det, er det fordi dagens system ikke fungerer på en måte som er tillitvekkende, og som i tilstrekkelig grad makter å skape oppslutning om vern i de lokalmiljøene som rammes.

Bjorli-saken inneholder alle karakteristika som vi finner i denne type saker. Lokalsamfunnet møter tunge byråkratiske strukturer som fremstår like mye som part som beslutningstager. Kompetansen i disse byråkatiene er nokså ensidig sammensatt – eksempelvis forekommer næringskompetanse så godt som ikke. Er det da å vente at næringsinteressene blir troverdig ivaretatt?

Det er gjennomgående liten folkevalgt innflytelse over beslutningene. Skulle man ikke eksempelvis tenke seg at de store forvaltningsplanene for nasjonalparkene burde vært innom Stortinget? Dette dreier seg om saker av stor betydning for store regioner, kanskje flere kommuner, hvor 60–70 pst. er omfattet av kommunene. Vanlig demokratisk tenkning skulle tilsi en folkevalgt innflytelse, iallfall på noen nivåer.

Før stortingsvalget i 2001 lovet alle partier en sterkere lokal forvaltning. Dette har vi sett lite til når det kommer til reell overføring av beslutningsevne fra sentrale byråkratier.

Sendretthet i prosessene er også et problem. Bjorli-saken har nå versert et par år, og resultatet er selvsagt at momentet i utviklingen av Bjorli som turistdestinasjon er svekket betydelig. Ikke minst gjelder dette i sammenheng med den økonomiske krisen som vi nå ser er under oppseiling.

Vi trenger en annen grunnholdning til vern i vårt land. Høyre har tidligere foreslått en samlet utredning av verneinngrepenes betydning for kommunene. Kanskje burde vi også hatt en stortingsmelding om fjellregionenes utfordringer. Det er et område av kommuner, fra Vest-Agder i sør til Sør-Trøndelag i nord, som har ganske like felles utfordringer. Disse burde vi ta tak i. Eksempler som det vi nå ser på Bjorli, burde vi være forskånet for, og vi burde heller ikke ha et system som gjør at vi er nødt til å diskutere den type saker her.

Knut Gravråk (A) [21:24:58]: Det er en veldig spesiell følelse å se på denne debatten fra et rød-grønt standpunkt. I et innlegg forteller opposisjonspolitikere om rød-grønt kaos, før de i samme innlegg går i strupen på hverandre fordi de er grunnleggende uenig i andre borgerlige partiers politikk. Og det synes jeg er spesielt, for det er faktisk sånn at ved forrige stortingsvalg var den rød-grønne regjeringen et reelt alternativ i god tid før valget. Vi kunne peke mot et felles mål, og vi kunne fortelle velgerne hvilken kurs vi skulle ta. Det eneste det borgerlige alternativet har greid så langt, er å peile ut en kollisjonskurs.

Jeg tror folk ser at den rød-grønne regjeringen har fulgt opp det vi for tre år siden sa vi skulle gjøre. Jeg husker hvor stolt jeg var da den rød-grønne regjeringen stoppet privatiseringen av skolen som ble satt i gang under den forrige, borgerlige, regjeringen. Jeg husker hvor mye skryt jeg fikk av arbeidskompisene mine da de rød-grønne stoppet den forrige regjeringens angrep på arbeidsfolk, da den ville rasere arbeidsmiljøloven. Jeg husker at jeg spiste bløtkake for å feire at de rød-grønne lovfestet at skolegangen i Norge skulle være gratis. Og ikke minst er jeg stolt over at det var den rød-grønne regjeringen som satte i gang arbeidet med den kjønnsnøytrale ekteskapsloven, som endelig har gitt homofile de samme rettigheter som heterofile.

Alt dette er saker som gjør meg kry over å være en del av det rød-grønne samarbeidet. Dette er også saker som bekrefter nettopp det at vi representerer en helt annen kurs enn det de borgerlige partiene gjør, stikk i strid med det veldig mange har sagt her før meg i dag.

Det finnes partier som mener at det er feil at homofile skal behandles på lik linje med andre i samfunnet. Det finnes partier som mener at arbeidernes rettigheter bør svekkes til fordel for arbeidsgiverne. Og det finnes partier som mener at frislipp av privatskoler er medisinen når ikke alt fungerer perfekt i den offentlige skolen.

Spørsmålet blir jo hva som blir gjeldende politikk fra den borgerlige siden hvis de vinner valget. For er det én ting denne debatten har vist, er det at de har meninger som spriker i alle retninger, om det meste. Det eneste de synes å være enige om, er at dagens regjering må bort. Og det er, etter min mening, et litt tynt styringsgrunnlag.

Den rød-grønne regjeringen vil holde en stødig kurs, også etter valget. Som statsministeren sa i sitt innlegg, satser denne regjeringen på fellesskap. Vi er ikke enig i at fellesskapsløsningene står i veien for enkeltindividet, tvert imot. Vi mener at gode sosiale løsninger, sørget for av fellesskapet, er den beste måten å sikre frihet for den enkelte på. Det tror jeg folk flest er enig med oss i. Derfor er jeg stolt av den rød-grønne regjeringen, og derfor gleder jeg meg til valgkampen.

Vera Lysklætt (V) [21:28:26]: Klima- og miljøutfordringene har stått sentralt og hatt høyt trykk i norsk politikk det siste året. Derfor hadde jeg ventet å høre mer om det i trontalen, og om hvordan Regjeringen vil møte klimatrusselen.

Det blir stadig mer klart at de menneskeskapte klimaendringene går raskere, og at konsekvensene kan bli mer alvorlige om vi ikke handler raskt nok. Som dagens politikere er det vår plikt å ta dette på alvor av hensyn til våre etterkommere, våre barn og barnebarn.

Venstre er fornøyd med at et bredt flertall på Stortinget kom fram til et forlik om norsk klimapolitikk. Vi har høye forventninger til Regjeringen i denne oppfølgingen og til at trykket holdes oppe i disse viktige spørsmålene. Klimamålene vi har satt oss, krever bestemt og rask handling på langt flere områder enn det vi har sett til nå. Vi trenger en ny kurs i miljø- og klimapolitikken som er framtidsrettet.

Nordområdene er et av de områdene i verden hvor klimaendringene er mest synlige, hvor forandringene kommer raskest, og hvor konsekvensene kan bli størst dersom utslippene fortsetter å øke i det tempoet vi er vitne til. Regjeringen har lansert en nordområdestrategi. Denne handler i hovedsak om ressurs- og sikkerhetsspørsmål og lite om hvordan utfordringene med klimaendringer må møtes i nord. Klimaendringene kan få konsekvenser for næringsgrunnlaget til f.eks. reindriftsnæringen, for bedrifter, for dyr og planters levevilkår – og dermed også for våre levevilkår i nord. Som representant fra vårt nordligste fylke vil jeg framheve betydningen av en kunnskapsbasert og bevisst tilnærming til disse spørsmålene. Regjeringen bør ta dette inn over

seg og få utarbeidet en strategi for klimatilpasning i nord.

Ikke bare er Finnmark en arena for klimaendringer. Vi er også en arena for unødvendige og skadelige utslipp. Det har vi sett eksempel på ved Snøhvit-anlegget på Melkøya, der det har vært store driftsproblemer, med store klimautslipp og store lokale utslipp, noe som har skapt uro i lokalbefolkningen. Slik kan vi ikke ha det i fortsettelsen.

Venstre har forventninger om at Regjeringen nå følger de faglige råd som er gitt av SFT, og tar initiativ overfor StatoilHydro for å få utarbeidet en handlingsplan for å få rensert Snøhvit-anlegget. Dette vil være et viktig og nødvendig bidrag for å nå klimamålene, og det vil bidra til at det settes en riktig miljøstandard i den videre utvikling i nordområdene.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram en annen og stor miljøutfordring som vi står overfor, og det er de mange skipsvrak som vi har liggende langs norskekysten. Nå håper jeg innstendig at vi kan ta et krafttak i forhold til å få fjernet dem, og at Regjeringen, slik fiskeri- og kystministeren lovet tidligere i høst, så snart som overhodet mulig får fjernet den russiske krysseren «Murmansk», som har ligget i fjæra rett utenfor stuevindue til folk i Sørvær i 14 år. Derfor forventes det, spesielt på Sørøya, at det i morgen kommer penger over statsbudsjettet til fjerning av dette vraket. Den lekkasjen som har kommet i dag, tror jeg ikke er sann før jeg får sett det svart på hvitt i morgen.

Sonja Mandt-Bartholens (A) [21:31:58]: Ved valget i 2005 sa Arbeiderpartiet klart og tydelig: Mer velferd og et styrket fellesskap! Vi innfrir. Vi sa vi ville ta opp kampen mot fattigdom hjemme og ute – det gjør vi. Men vi er ikke i mål. Mye er ugjort. Mange har det ikke bra nok. Derfor må vi fortsette å kjempe for mer velferd og mer fellesskap. Vi må sikre at det er et godt sikkerhetsnett for dem som faller utenfor, og fortsette å ruste opp og sikre den norske modellen, som statsministeren så bra snakket om i sitt innlegg tidligere i dag.

Jeg har lyst til å gi et par konkrete eksempler. Kommunene har fått det mer romslig. Det vises ved at det er flere hender i omsorgen, både til de eldre og til de yngre brukerne. Vi leverer.

Mange kommuner mangler sykehjemsplasser, men nå er det etter budsjettet i 2008 gitt tilsagn om 1 000 nye plasser. Tilskuddsordningene vi lager, virker.

I trontalen nevnes omsorg, og det er en del tiltak som ikke koster så mye, men som vi har innført, tiltak som gjør hverdagen hyggeligere, og som gjør at man har noe å leve for, f.eks. Den kulturelle spaserstokken. – Lite penger, men det gleder mange. Sammen med statlige smørepenger og en flott innsats av frivillige organisasjoner får vi mangfold igjen. Trivsel er en viktig helsefaktor. Som en videreutvikling av Den kulturelle skolesekken er dette et bidrag til en bedre hverdag for enkeltmennesket.

De samme tiltak settes nå i gang innen psykiatrien. KIP, kultur i psykiatrien, er et tiltak som f.eks. Larvik kommune har innført, der formålet er å nyte og å yte – og gi tilbud som gleder. Med det ser vi at vi er på rett vei. – Mye god helse her, som ikke får de store overskriftene.

Når det gjelder sykehusene, er det bevilget veldig mye penger, men også her er det utfordringer. Det behandles flere enn noensinne, det er flere ansatte enn noensinne, og vi lever lenger enn noensinne – heldigvis. Når vi da ikke er fornøyde, og det ropes om mer penger, er ett av våre svar at nå må vi finne andre løsninger.

Statsråd Hanssens samhandlingsreform er en mulig løsning og en bra løsning, der vi ser på hva som kan gjøres for at pasientene skal få det bedre og få et mer helhetlig tilbud. Ressursene skal utnyttes bedre for fellesskapet. Før vi får denne samhandlingsreformen på plass, tror jeg ikke vi kommer i mål når det gjelder økonomien. Før vi finner de gode samhandlingsløsningene, vil ropet om penger være et tilbakevendende problem. Vi vil løse det ved å ta tak i problemene. Fremskrittspartiet vil lettvis bare løse det ved å gi mer penger. Det tror ikke vi er svaret.

Svein Flåtten (H) [21:35:07]: Rød-grønne talere har i dag brukt mye tid på å beskrive hvordan finanskrisen har kommet fra et underregulert USA og nå er det endelige beviset for at en liberal markedsøkonomi ikke virker. Samtidig hører vi at Norge er godt rustet og har solid økonomi og handlefrihet i forhold til krisen. Ifølge de rød-grønne er årsaken at vi har en sterk offentlig sektor, at den norske modellen fungerer godt, og at Regjeringen dyrker fellesskapet – alltid. Det er en svartmaling av markedsøkonomien og en skjønning av de norske systemer for kreditt- og finansmarkedet, omtrent som om alle reguleringer skulle vært innført siden høsten 2005, men det er de med respekt å melde ikke.

Jeg hadde i dag ventet meg en debatt som i en krisetid omhandlet planer fra regjeringspartiene om hva man var opptatt av for å kunne bidra positivt til norsk næringsliv, til norsk verdiskaping og til arbeidsplassene, for å få til en myk landing etter den nedgangen som nå vil komme. Jeg hadde ventet meg at rentenivået og hvilket bidrag man her vil gi i budsjettpolitikken, ville vært et tema. Om det sa statsministeren i formiddag, nærmest som en utenforstående kommentator, at vi har sett presset på renten, og vi vil merke det. Ja vel, statsminister, men hvorfor ikke gjøre noe med det? Både budsjettet i fjor, jordbruksoppkjøret i våres og revidert budsjett bidrog til en for sterk ekspansivitet i budsjettpolitikken og gav ikke grunnlag for reduksjon av renten. Man kan ikke løse denne situasjonen med fellesskapsretorikk. Den kan bare løses med konkrete tiltak, og det har vi hørt svært lite om i dag. Vil det f.eks. være slik at man bør fortsette med økte skatter for næringsliv og vanlige arbeidstakere? Ønsker man å påvirke renten gjennom budsjettpolitikken? Vil man investere mer i tråd med den opprinnelige tanken for bruken av oljepenger via handlingsregelen?

Jeg tror at norsk økonomi ikke går inn i noen myk landing, uansett hvor mange ganger de rød-grønne fra denne talerstol prøver å monopolisere trylleordet «fellesskap». Det er troen på en fortsatt velregulert markedsøkonomi og gode rammebetingelser for næringsliv, for konkurranse, for sparing, for stimulerende skattelettelser og en politikk for lavere rente som kan få oss opp av bølgedalen, ikke de retoriske øvelser om fellesskap. Det er også slik at

idet landet kanskje står oppe i den verste krisen på 100 år, brukes veldig mye av debattiden fra de rød-grønne partiene i denne sal til å diskutere hvem som er mest uegnet av de opposisjonspartiene som befinner seg i denne sal. Men spørsmålet om hva den sittende regjering ønsker å gjøre for at landets næringsliv og verdiskaping skal lande så mykt som mulig og gi et fortsatt grunnlag for vår velferd, står dessverre fullstendig ubesvart etter denne debatten.

Thor Erik Forsberg (A) [21:38:24]: Mange bekymrer seg nå for hva finanskrisen vil bety. Når vi nå med all sannsynlighet vil oppleve merkbart strammere tider, er det alltid dem med lavest lønn og dårligst økonomi som vil merke det først. Takket være sterke arbeidstakerorganisasjoner har vi hatt en langt bedre inntektsfordeling enn mange andre land. Det er en flott kvalitet ved det norske samfunnet at godene skal deles jevnt, slik at alle skal med. Men dette skjer ikke av seg selv. Den rød-grønne regjeringen har hatt en politikk hvor vi alle har spilt på lag med partene i arbeidslivet for å skape et mer inkluderende arbeidsliv.

Hva er alternativet til Regjeringens politikk? I Fremskrittspartiets program og tidligere vedtatte politikk er det få gode nyheter for dem som har lavere lønn. Gjennom å fjerne fradraget for fagforeningskontingent vil Fremskrittspartiet redusere arbeidstakerorganisasjonenes innflytelse og evne til å beskytte arbeidstakerne. Slik som de borgerlige har gjort i Sverige, vil dette bety at mange av dem som sliter med å få hverdagsøkonomien til å gå i hop, vil måtte melde seg ut av sin fagforening – ikke fordi de ønsker det, men fordi de ikke har råd. Og ofte er det disse som har størst behov for den beskyttelsen en fagforening kan gi. Særlig vil dette kunne gå ut over dem som jobber innen den private servicesektoren.

Videre vil man ha forhandlinger om lønn mest mulig lokalt i stedet for sentrale lønnsforhandlinger, som er hovedregelen i dag. Hvem skal da kjempe for de lavtlønnede og likelønn? Det vi ser fra andre land som har svekkede fagforeninger og lokale lønnsforhandlinger, er jo at de med lavest lønn får mindre, og de med en allerede høy lønn stikker av gårde med mer. Gjennom å fornye arbeidsmiljøloven skal det åpnes opp for langt flere midlertidige jobber. Med et pennestrøk kan boligdrømmen bli borte for mange. Videre skal det bli enklere å gi folk sparken, og retten til overtidsbetaling skal bort. Dette er ingen politikk for folk flest. Enda verre vil det bli for dem som blir stående uten jobb. Vi husker godt hva som skjedde i forrige periode – kutt i dagpengene og et samfunn som investerte mindre i dem som falt utenfor.

Så når festen er over på børsen, bonusene og aksjeutbytterne er hentet ut, har Fremskrittspartiet – det såkalte partiet for folk flest – resepten for hvem som skal betale regningen. Det er et mindre rettferdig arbeidsliv for vanlige folk, med større lønnsforskjeller og mindre trygghet for en jobb å gå til. Da er det en fattig trøst å få reduserte alkoholavgifter med på kjøpet.

May Hansen (SV) [21:41:16]: 1975 var FN's internasjonale kvinneår. Den gang var det tre krav som preget

8. mars-markeringa. Det var rett til selvbestemt abort, det var rett til barnehageplass, og det var lik lønn for likt arbeid. Retten til abort kom på plass i 1978, og retten til barnehageplass kommer på plass under denne regjeringa. Når det gjelder retten til lik lønn, har vi ikke kommet i mål ennå.

Regjeringa mottok Likelønnskommisjonens rapport i februar. Fremdeles er det store lønnsgap mellom menn og kvinner i Norge. Kvinners lønnsnivå er bare 85 pst. av menns, og arbeidsmarkedet er mer kjønnsdelt enn i sammenlignbare land.

Denne regjeringa opprettet derfor en likelønnskommissjon, nettopp for å sette søkelys på hvorfor disse forskjellene blir opprettholdt, og med forslag til hvordan vi kan motarbeide ulikhetene i lønn. Kommisjonen la fram sin rapport i vår, og la fram en rekke gode analyser og forslag til tiltak for å bekjempe lønnsforskjeller. Nå har høringsfristen gått ut. Nå skal arbeidet med rapporten begynne.

Historisk har det vært en selvfølge at kvinner har vært billigere arbeidskraft enn menn, enten de arbeidet i industrien, som tjenestefolk i private hjem, eller som funksjonærer i moderne yrker. Grunnen til dette er at kvinnene først og fremst skulle være mødre og omsorgspersoner. Det var kvinnene selv, bl.a. gjennom fyrstikkarbeiderstreiken i 1889, som bidrog til at kravet om likelønn mellom kvinner og menn ble satt på dagsordenen.

I dag, 120 år etter fyrstikkarbeiderstreiken, er lønnsforskjellene mellom kvinner og menn pr. time på om lag 15 pst. Ifølge en undersøkelse fra Eurofound har man sammenlignet lønnsstatistikk fra de europeiske landene og funnet fram til forskjellene i lønn mellom menn og kvinner. Ifølge denne statistikken er det Slovenia som troner på toppen av lista. Helt nede på 16. plass finner vi Norge.

Vi i SV mener at Likelønnskommisjonen bør følges opp med en ny offensiv for likelønn og likestilling. Kvinner utgjør om lag 70 pst. av de ansatte i offentlig sektor, og lønnsnivået her er generelt lavere enn i privat sektor. Det er også kvinner i sliteryrkene i både offentlig og privat sektor som har de laveste lønningene generelt. Jeg mener at Likelønnskommisjonen må følges opp med likelønnspott, som kommisjonen foreslår, men det er også viktig at kvinneyrkene nå blir verdsatt, ved at kvinners turnus blir likestilt med menns skiftordninger, og at retten til heltid blir reell. Det er brudd på likestillingsloven at ikke turnusarbeid og skiftarbeid er likestilt. Vi må få en mer rettferdig fordeling av makt og ressurser i samfunnet.

Åse M. Schmidt (FrP) [21:44:29]: Trontaledebatten skal egentlig først og fremst synliggjøre Regjeringens resultater samt stake ut kursen for hvordan vi skal nå nye mål. En trontale skal gi oss vyer. Den skal gi oss nye tanker, den skal begeistre, og den skal lage forventninger. Den skal også vise at den sittende regjeringen har tenkt lenger enn kun ett budsjettår framover.

Men så ser jeg på tidligere års debatter og ser at det er ikke all verdens nytt under sola. Det er mye prat og lite handling. Innen skoleverket er Regjeringen i ferd med å stjele en hel generasjon barn og unges muligheter for

en skolehverdag som de faktisk har krav på. Det hjelper ikke de barna som er i skolen i dag, at det kommer stortingsmeldinger og endringer, når disse stort sett har lite forpliktende i seg, og strakstiltak er blitt et tabuord.

Kvaliteten i skolen må heves, sier Regjeringen – igjen og igjen. Det gjentar vi alle sammen siden vi fikk offentliggjort de første internasjonale og nasjonale prøveresultatene. Men skjer det noe?

Vi har sett at kunnskapsministeren i den senere tiden har framstått som usedvanlig blid, og media har allerede utpekt ham som den store budsjettvinneren. Om så er tilfellet, får vi jo sett dette i morgen. Men da håper jeg virkelig at han har langt mer å vise til enn gjeninnføring av rentekompensasjonsordningen fra 2002. Regjeringens utspill er den største bløff jeg har hørt på lang tid – en skarve bevilgning på 62 mill. kr i kompensasjon for renter på nye lån som kommunene tar opp til skolebygg, en kompensasjon kun rike kommuner kan benytte seg av, for avdragene skal betales. Hadde det vært et direkte tilskudd øremerket skolebygg, skulle iallfall jeg ha tatt av meg hatten, hadde jeg hatt en.

Er det noe som oppleves som vanskelig i kongeriket, er det mangel på langsiktighet når det gjelder samferdsel, og næringslivets rammebetingelser, ikke minst når det gjelder forskning. Hvis et virkemiddel har vist seg å fungere, hvorfor skal det da fjernes? Flere av representantene har i dag referert til kritikk og ulike uttalelser fra Thor Egil Braadland når det gjelder SkatteFUNN. Man tenker sitt, og jeg vil jo mene at forskningsministeren kanskje har tunge dager innad i sitt parti.

Fremskrittspartiet savner at Regjeringen i langt større grad ser framover i tid. Vi i Fremskrittspartiet kunne ønske at framtidsperspektivene, såkalte foresight-scenarier, ble tatt i bruk i langt større grad når Regjeringen former sine forslag og meldinger. Vi vet at Finland har lyktes på en rekke områder. Deriblant har de opprettet en egen parlamentskomite som har en tett dialog med regjeringen om framtidsperspektivet og hvordan nye problemer kan løses.

Jeg håper at Regjeringen i morgen viser at de har vyer for landet, at de tar i bruk foresight-tenkning i sine forslag, at de satser på kunnskap, satser på forskning, innovasjon, langsiktighet og ikke kun har øye for de neste ti månedene. Men med respekt å melde: Jeg tror jeg blir sabla skuffet!

Presidenten: Presidenten vil bemerke at «bløff» ikke er et parlamentarisk uttrykk.

Kari Mette Prestrud (Sp) [21:47:53]: I trontalen ble det sagt:

«Et velfungerende transportsystem er et viktig velferdsgode og avgjørende for å sikre et konkurransedyktig næringsliv.»

I Senterpartiet vil vi fordele samferdselsressursene slik at folk kan bo i hele landet. En forutsetning for dette er at vi kan ferdes trygt og effektivt for å nå våre daglige gjøremål. Det blir heller ikke næringsliv og arbeidsplasser uten at vi har transportkorridorer som fungerer godt. Det er ikke noen motsetning mellom det å satse på vei og det å satse på jernbane. Satsingene er hel-

ler avhengige av hverandre. Vi må altså gjøre begge deler.

Mitt fylke, Akershus, omkranser Oslo, og sammen utgjør disse fylkene landets tettest befolkede område. Dette medfører nødvendigvis et langt større press og slitasje på eksisterende vei- og kollektivtilbud. For at hele landet skal ha et effektivt transporttilbud til og fra hovedstaden, må samferdselsutfordringene løses her. Når en tredjedel av Norges klimautslipp kommer fra samferdselssektoren, vil det være størst gevinst å hente her dersom vi fikk mest mulig transport fra vei over til jernbane.

Jeg er derfor veldig glad for nyheten som samferdselsministeren vår har meddelt i dag: Det kommer 50 mill. kr til prosjektering av dobbeltsporet Oslo–Ski. Lokalt har vi arbeidet lenge for dobbeltsporet, og vi er veldig fornøyd med at denne saken har opptatt så mange, på tvers av partigrensene. Det neste avgjørende skritt blir å få tilbake dobbeltsporet i Nasjonal transportplan. Jeg håper like mange engasjerer seg i dette arbeidet.

Ved å fjerne trafikkork på sterkt trafikkerte strekninger, lage flere krysningspunkt og effektive godsterminaler ville vi også få en betydelig del av godstrafikken over på jernbane. Strekningen Oslo–Ski utgjør i dag flaskehalsen på Østfoldbanen. 80 pst. av landbasert godstrafikk til og fra utlandet går gjennom Østfold. Jernbaneverket regner med at et dobbeltspor vil kunne ta 750 vogntog bort fra veiene daglig!

Et dobbeltspor mellom Oslo og Ski vil i tillegg forandre hverdagen for tusenvis av pendlere som står i overfylte busser og tog fordi kapasiteten i dag er sprengt på linjen. Ved å få tungtransport og biler bort fra veiene vil vi redusere slitasje og forurensing og øke sikkerheten på veiene.

Jeg håper og tror at dobbeltsporet Oslo–Ski blir en sentral satsing i NTP. I Senterpartiet har vi en positiv forventning om at vårt ønske når det gjelder å løse en av landets største samferdselsutfordringer, vil bli innfridd.

Inger S. Enger (Sp) [21:51:10]: I trontalen på torsdag ble det bl.a. sagt:

«Regjeringen vil styrke vilkårene for læring i skolen og legge vekt på kvalitet i undervisningen.»

Det er riktig, og som et ledd i dette arbeidet behandles St.meld. nr. 31 for 2007–2008, Kvalitet i skolen, nå i høst. Den gir et interessant og bredt bilde av situasjonen rundt om i landet vårt og peker på veier framover ved å signalisere endringer.

Det er helt klart nødvendig med en strammere prioritering av innsatsen innafor det omfattende mandatet som samfunnet har gitt grunnopplæringa. Denne regjeringa definerer tre grunnleggende og klare mål for kvaliteten i grunnopplæringa, som skal løftes på alle nivåer i sektoren:

1. Alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv.
2. Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring med kompetansebevis som anerkjennes for videre studier eller i arbeidslivet.

3. Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring.

Det er ikke vanskelig å støtte disse målsettingene, og det er grunn til å understreke sektorens felles ansvar for dette.

Forventningene er store, og det skal de sjølsagt være. Forventningene til en god skole er først og fremst avhengig av kvaliteten på undervisningen og utviklingsarbeidet som skjer i det enkelte klasserom. Dersom vi skal få en tilstrekkelig holdningsendring og et løft for skole og lærere, må skoleeierne – altså kommuner og fylkeskommuner – engasjere seg mer. Heldigvis fins det mange gode eksempler der kommunene vektlegger dette, og hvor de kan vise til skoler med høy kvalitet og svært gode resultater. Men poenget er at det må innarbeides i alle kommuner, og mange har opplagt en lang veg å gå.

Dessuten er det nødvendig med tidlig innsats for den enkelte elev som trenger det.

Til sist: Den viktigste innsatsfaktoren i skolen er læreren. Denne regjeringa har tatt det inn over seg og arbeider med det. Vi veit at læreren er avgjørende for kvaliteten i skolen, og det skjer mye spennende nybrottsarbeid med tanke på lærerutdanning. Jeg kan f.eks. nevne Høgskolen i Vestfold, der utdanninga nivådeles etter hvilket klassetrinn læreren skal undervise på.

I statsråd Djupedals tid ble det oppstart av skreddersydd lærerutdanning for ungdomstrinnene, og nå i høst har lærerutdanning for barnetrinnene starta opp. Det legges altså opp til nivådelte lærerutdanning med spesialisering for de ulike trinn.

Jeg trur dette blir en viktig og riktig veg å gå med tanke på å øke kvaliteten i skolen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [21:54:28]: Sjelden har en trontaledebatt åpenbart så mye uvitenhet om finansmarkedet og de makroøkonomiske sammenhengene som den vi har vært vitne til her i dag.

La meg slå fast følgende: Norge er en del av en global markedsøkonomi. Kredittkriser i verdens ledende økonomi vil påvirke norsk bankvesen, pengemarkedsrenten, kreditttilbudet, aksjemarkedet og på sikt også eksportrettet næringsvirksomhet, og derfor også norsk sysselsetting. Det vi opplever nå, er faktisk svært alvorlig.

Fremskrittspartiet er imot pris- og mengdereguleringer og kreditttrasjering til utvalgte produsenter og grupper – derav formuleringen om tiltro til markedet i utkastet til vårt prinsippprogram. Med andre ord: Fremskrittspartiet er motstander av den kredittpolitikken som ble ført i Norge fra 1945 til tidlig på 1980-tallet, og vi støtter den liberaliseringen av kredittmarkedet som fant sted på det tidspunktet. Dette slår Fremskrittspartiet fast i sitt utkast til prinsippprogram.

Denne liberaliseringen, som også er blitt kalt «det nyliberale skiftet», ble også støttet av Arbeiderpartiet.

USA har ikke et uregulert kredittmarked, men tvert imot omfattende reguleringer. Problemet er imidlertid at regelverket er svært fragmentert. Det er svært overraskende at medlemmer av Stortingets finanskomite, som

selv har besøkt amerikanske kontrolltilsyn, står på denne talerstolen og hevder det motsatte.

USA har flere tilsyn som kontrollerer finansmarkedet. Dette gjelder bl.a.: Securities and Exchange Commission, Federal Housing Finance Agency, Office of Thrift Supervision, Working Group on Financial Markets, Commodity Futures Trading Commission samt Office of the Comptroller of the Currency. Utfordringen er at reguleringen er fragmentert, og med uklare mandat.

Videre har den amerikanske kongressen ved flere anledninger vedtatt lover som gjør det mulig for bankene å låne ut penger til folk med lav betjeningsevne. Det er dette representanten Sandal i dag refererte til som «de-reguleringa» – men dette er altså politisk innblanding i markedet.

Denne friheten har amerikanske politikere tillatt seg for å oppnå politisk gevinst. På kort sikt vinner alle – flere får boliglån, børsen stiger, finansnæringen får store bonuser, og politikere blir gjenvalgt. På lang sikt taper alle, fordi man ikke setter tæring etter næring – regningen må betales, og den betales nå!

At den amerikanske sentralbanken samtidig har holdt renten kunstig lav, slik at incentivet til sparing har vært fraværende, har også bidratt til krisen.

Med dette som bakteppe har vår egen finansminister gått ut og sagt at markedsøkonomien har spilt fallitt! Dette er et utsagn som ikke støttes av noen andre finansministere i den vestlige verden, men sikkert et utsagn som både Fidel Castro og Hugo Chávez vil slutte seg til.

Ingen andre land har dratt så stor fordel av markedsøkonomien som akkurat Norge. Vårt land er bygget på handel og næringsvirksomhet på tvers av grensene. Tilbud og etterspørsel i markedet har gjort Norge til et av verdens rikeste land. Hvert år håver vi inn 300–400 milliarder kr fra salg av olje og gass, nettopp ved bruk av markedsmekanismene.

Midt oppe i dette sier altså finansministeren at markedsøkonomien har spilt fallitt! Snakk om dobbeltmoral, inkonsekvens og politisk motivert historieomskriving!

Vigdis Giltun (FrP) [21:57:51]: Statsråd Hanssen har lansert samhandlingsproblemen innenfor helsesektoren som om dette var et nyoppdaget problem. Samhandlingsreformen er varslet, og en spesialistgruppe nedsettes. Men alt tyder på at det kommer til å skje svært lite i året som kommer. Pasienter og pleietrengende rammes nok en gang av en helseminister med manglende handlekraft, men han er i hvert fall på rett spor! Han har blitt overbevist om at finansieringen må endres, noe Fremskrittspartiet har tatt til orde for, og også fremmet forslag om, ved mange anledninger. Dette gikk Carl I. Hagen grundig inn på i sitt innlegg.

Det er også en annen viktig sak som Regjeringen ikke har tatt på alvor: Den store mangelen på sykehjems plasser i store deler av landet. Kommunene mangler i dag rundt 19 000 sykehjems plasser, hvis man skulle fulgt opp den tverrpolitiske målsettingen om 25 pst. dekningsgrad. Og da monner det ikke med 6 000 nye plasser, som er det antallet som Regjeringen faktisk har lagt inn tilskudd til fram mot 2015.

I forhold til de sykeste eldre, korttidspasienter og for dem som i dag blir liggende i korridorene på sykehuset i påvente av at kommunen kan gi tilbud, er ikke omsorgsbolig et alternativ. Nå finnes det ledig arbeidskraft i byggebransjen til å ta oppdragene, så nå bør det bygges!

I tillegg må kompetansen og legedekningen i sykehjemmene styrkes langt mer enn hva Regjeringen har lagt opp til. Først da kan man forvente sømløse tjenester til beste for pasienten. Nå er tiden inne for en storsatsing i eldreomsorgen.

I frontalen ble ikke psykiatrien nevnt med ett ord, og dette forsterker inntrykket av at Regjeringen nå ser opptrappingen som avsluttet. Det er faktisk alvorlig når vi hver uke kan lese om psykisk syke som skrives ut fra institusjoner før det er forsvarlig, og det er alvorlig når eldre psykisk syke ikke lenger får tilbud om behandling, men sendes til ordinære sykehjemsopphold. De fleste av intensjonene i opptrappingsplanen er ikke i nærheten av å være oppfylt, og i løpet av de siste ti årene har antallet institusjonsplasser blitt sterkt redusert. Dette fortsetter til tross for at man hver dag minnes om at dette har ført til et dårligere behandlingstilbud for de mest alvorlig syke. Det tilsier at en videre opptrapping, og kanskje en enda tettere oppfølging med øremerkede midler, bør vurderes for å opprettholde dagens tilbud og for å styrke kompetansen innenfor psykiatrien ytterligere. Svaret på om Regjeringen har tatt på alvor at opptrappingsplanen innenfor psykiatri ikke er i nærheten av målet, og svaret på om Regjeringen vil sørge for et løft i eldreomsorgen, vil vise seg når budsjettet legges fram i morgen. Jeg er dessverre ikke optimistisk så lenge statsministeren mener at Regjeringen har overoppfylt eldresatsingen, og psykiatrien overhodet ikke er nevnt – men jeg håper at jeg tar feil.

Jenny Klinge (Sp) [22:00:54]: Eg har lånt øyre til debatten i dag og til opposisjonen si framstilling av kva Regjeringa har gjort dei siste tre åra. Først vart eg ein smule irritert. Deretter vart eg ein smule oppgitt. Til slutt vart eg lattermild. For når f.eks. Harald Tom Nesvik frå partiet med det meir eller mindre passende namnet «Framstegspartiet» seier at vi har bak oss tre år med raud-grønt kaos, kan ein spekulere på verkelegheitsforståinga.

Det er tydeleg at Nesvik, hans partifellar og resten av opposisjonen ønskjer seg politisk endring etter valet i 2009. Då vil eg få minne om det som er sagt, at framsteg betyr alltid forandring, men forandring betyr ikkje alltid framsteg.

Om det å drive politikk sa Carl Joachim Hambro så treffande: Det er ikkje tilstrekkeleg å seie at politikk er det mogleges kunst. Politikk skal vere noko meir. Den politikken som er i pakt med framtida, må gå ut på å gjere mogleg i morgon det som er umogleg i dag.

Den raud-grøne regjeringa har hatt som mål å leggje til rette for at samfunnet og enkeltmennesket skal ha dei rammevilkåra som gir rom for utvikling, og som gir rom for gode liv. Derfor har vi satsa på den lokale velferda, på helse og omsorg. Derfor har vi arbeidd for full barnehagedekning, og derfor har vi lyfta samferdsel som den første regjeringa som faktisk har oppfylt rammene i Nasjonal

transportplan. Men vi har ikkje tenkt å la det bli med det. Budsjettet som blir lagt fram i morgon, vil vise ei retning vidare.

Senterpartiet har ambisjonar om at den nye nasjonale transportplanen som Stortinget skal behandle i vår, vil forandre takten i samferdselspolitikken endå meir. Det fortener folk rundt omkring i heile landet, og det fortener næringslivet. Den finanssituasjonen som har oppstått, viser at vi burde ha satsa endå meir på infrastruktur tidlegare, fordi det gir grunnlag for verdiskaping. Men i den situasjonen vi er i no, vil det å gi gass innanfor samferdsel vere ein positiv motkonjunkturpolitikk.

Vi har ein lang debatt attom oss med mange fagre ord. Opposisjonen har brukt orda på å fortelje om kor fortrefteleg politikken deira har vore, og kor bra det skal bli om det blir slutt på det såkalla raud-grøne kaoset. No er det slik at godt gjort er betre enn godt sagt, og regjeringspartia skal halde fram med å gjere mogleg i morgon det som er umogleg i dag.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [22:03:53]: Denne regjeringen og regjeringspartiene er nok en gang i denne trontaledebatten, som i de fleste andre debatter vi har hatt i denne sal de siste tre årene, mer opptatt av å fortelle om hva den forrige regjeringen ikke gjorde, enn å fortelle hva denne flertallsregjeringen har gjort og faktisk har tenkt å gjøre. Er det ikke snart på tide at en regjering som har sittet i tre år, og som har stortingsflertallet bak seg, klarer å stå inne for sin egen politikk og ta ansvar også for de brutte løftene, de løftene som man ikke har klart å gjennomføre? Det er på tide at Regjeringen snart begynner å vise til hva den oppnår i forhold til de reelle behovene folk flest har, og ikke hele tiden forholder seg til en helt annen virkelighet enn den folk flest faktisk opplever.

For hvis det er slik at dagens regjering bevilger mer penger enn noen annen regjering har gjort, ja, hvorfor blir det da stadig flere som må stå i kø, både når det gjelder barnevern, psykiatri, sykehus og ikke minst også veisektoren – til tross for at pengebruken ifølge Regjeringen øker langt utover kostnadsveksten?

Det er også tydelig at det er viktigere for denne regjeringen å bruke penger på fancy prosjekter i utlandet enn å sørge for å gi innbyggerne i vårt eget land det tilbudet de faktisk har krav på. Jeg skjønner at Regjeringen etter tre år finner det mer behagelig å sammenligne seg med hva den forrige regjeringen gjorde eller ikke gjorde, istedenfor faktisk å ta ansvar for den politikken man fører, og de utfordringene man ser foran seg, og som man ikke har klart å løse. Men det viser kanskje bare hvor lite Regjeringen har oppnådd på selvstendig grunnlag, og hvor lite som har gitt folk flest en bedre hverdag etter tre år med en rød-grønn flertallsregjering.

Ikke desto mindre hører vi fra de få representantene fra Regjeringen som snakker om egen politikk og ikke prøver å tolke Fremskrittspartiets, at alt skal løse seg etter valget neste år. Vi hører om løfter om titalls milliarder kr mer til samferdsel, prosjektfinansiering og ny kurs. Det er ikke

måte på hva som skal komme av resultater bare de får en ny sjanse av velgerne etter valget i 2009.

Dette er ikke annet enn tom retorikk fra en regjering som ikke har levert stort mer enn lengre køer, høyere avgifter, 16 renteøkninger og et vell av bomstasjoner – og en statsminister som har uttalt: Vi stemmer for det vi er for, og mot det vi er imot. Er det kanskje derfor flertallet i denne perioden har stemt ned Fremskrittspartiets forslag på en rekke viktige samfunnsområder?

Som et eksempel på et område hvor Fremskrittspartiet har fremmet flere forslag som ville betydd en stor forskjell for folk flest, kan jeg nevne bl.a. flere titalls milliarder kr mer til samferdsel, en omorganisering av veivesen, jernbaneanverk og kystverk til statlige selskaper som kan ta opp lån til langsiktige samferdselsprosjekter, helhetlig og samlet utbygging av samferdselskorridorer og et infrastrukturfond for varig og forutsigbar vei- og jernbanefinansiering. Men på tross av at statsministeren har lovet flere titalls milliarder kr til samferdsel, har Regjeringen så langt valgt å stemme ned alle disse forslagene. Så det store spørsmålet må jo bli: Er dette bare nye, store valglofter uten reelt innhold?

Åge Starheim (FrP) [22:07:12]: Eit gjennomgåande spørsmål i distrikta er: Kvifor har vi fråflytting, kvifor har vi ei negativ folketalsutvikling? Dei som ikkje ser årsaka til dette, har politisk motiv for ikkje å sjå verkelegheita.

Næringslivet i distrikta klagar m.a. over to ting – begge med utgangspunkt i infrastruktur:

1. Dårlege vegar, som er fordyrande og gjer det vanskeleg å få fram varer.
2. Eit mangelfullt utbygt nett, som hindrar effektiv bruk av elektroniske hjelpemiddel.

Dette skapar manglande utvikling og verdiskaping. Manglande tenestetilbod innanfor skule og barnehage og ein utrygg situasjon innanfor helse og omsorg er skapt på grunnlag av manglande løyvingar frå Regjeringa.

Eg vil vise til to eksempel frå Sogn og Fjordane:

1. Tek ein utgangspunkt i kommuneproposisjonen, manglar seks kommunar i Nordfjord-regionen ca. 70 millionar kr på å få budsjett og økonomiplan i balanse i haust. Då er ikkje Terra-kommunen Bremanger med.
2. Lokalsjuehusa har stått for trygg og sikker beredskap for innbyggjarane i fylket vårt, med dei vanskelege geografiske og klimatiske forholda vi har i dette fylket. No har Regjeringa med sin manglande evne til å tenkje heilskapleg helsepolitikk og med manglande løyvingar rasert og teke bort den tryggleiken innbyggjarane har hatt. No er det berre skalet igjen av lokalsjuehusa.

No registrerer vi at enkelte andre regjeringsparti også har snakka høgt om auka midlar til infrastruktur. I morgon vert statsbudsjettet framlagt, og då vil det vise seg om dette inneheld handling, eller om det framleis berre er valflesk.

Framstegspartiet har vore den sterkaste pådrivaren for å bygge infrastruktur, som igjen vil resultere i verdiskaping.

Eg meiner at karikaturen i VG sist fredag på ein glimrande måte viser Regjeringa sin valbløff.

Eg registrerer kva folk ute i distrikta seier, og eg er heilt

samd. Det har aldri vore ført ein så sterk sentraliseringspolitikk som no. Eg stiller difor eit høveleg spørsmål: Er det då underleg at folk flyttar?

Presidenten: Presidenten skal ikke svare på det, men neste taler er Ole-Anton Teigen.

Ole-Anton Teigen (SV) [22:09:57]: Vi trenger en ny drøm i nord. For 40 år siden sa Martin Luther King jr. de berømte ordene «I have a dream». Dagen i dag, den 6. oktober 2008, vil for all framtid være en mørk minnedag i nord. Det var altså den dagen da styret i Norges Idrettsforbund sa nei til et OL i Tromsø i 2018. Tenk det – tolv kvinner og menn fikk lov til å skrinlegge en så stor sak, som de fleste i nord ønsket man skulle realisere fordi det ville få en enormt positiv effekt for en hel landsdel, ja for hele nasjonen.

Dette ville vært nordområdesatsing på alle felt – innen kunnskap, forskning, utvikling av moderne infrastruktur, arktisk landbruk og nordnorsk matproduksjon på land og hav. Vi kunne fått nye og moderne idrettsanlegg og mange nye og bærekraftige arbeidsplasser innen forskning, utvikling, media og ikke minst reiseliv. Men dessverre ble det ikke slik. Det kunne gitt et engasjement, en glød, et nordnorsk pågangsmot og en dugnadsinnsats som bare nordlendinger kan framvise. Dersom idrettsstyret i dag hadde sagt ja til Tromsø 2018, og flertallet i denne sal hadde fulgt opp med en statsgaranti, kunne Tromsø ha fått konkurrere med søkerbyene fra Sør-Korea, Frankrike og Tyskland om et OL i 2018. Nå ble vi avblåst før vi kom til start, til enorm skuffelse for mange nordlendinger, men til glede for noen få kjefststerke personer på ytterste venstre og ytterste høyre fløy i norsk politikk.

Motstanderne av denne nasjonale satsingen hadde som hovedargument at dette ble for dyrt, og at det ville gå ut over breddeidretten, andre idrettsanlegg, fylkesvegvedlikehold og enerom for eldre og pleietrengende, for å nevne noe. I tillegg har prosessen innad i idretten vært svært kritikkverdigg og lite lojal mot tidligere fattede vedtak på ulike nivåer. Jeg håper de samme motstanderne ikke stikker halen mellom beina og springer og gjemmer seg nå når de har fått det som de vil.

Jeg tror ikke vi i nord blir prioritert foran andre landsdeler i viktige framtidige politiske saker innen infrastruktur, samferdsel, skole, forskning eller en bedre hverdag for våre unge og gamle og pleietrengende. Men det er bare gjetning.

Det vi nå trenger, er en ny og stor visjon for landsdelen. Vi trenger politikere med visjoner og rygggrad som sammen med landsdelens fremste kvinner og menn innen kultur, utdanning, forskning og næringsliv fatter politiske vedtak som kan løfte den nordlige landsdelen mot nye høyder og samle et splittet land til ett rike. Men vi har igjen fått et bevis for at det er langt fra Tromsø til Oslo.

Jan Fredrik Vogt (FrP) [22:13:04]: Jeg står her i dag med noe ærefrykt, for ifølge de rød-grønne partiene er jeg åpenbart medlem av et av kanskje verdens mest innflytelsesrike og mektige politiske partier. Jeg tror verken Bush,

Obama eller McCain kjenner til meg eller Fremskrittspartiets politikk, men likevel er det slik at vi ifølge de rød-grønne har ansvaret for krisen der borte. Og i motsetning til i denne sal har Fremskrittspartiets politikk vært svært lite debattert der. I salen i dag ser vi at Fremskrittspartiets politikk er nesten det eneste som har blitt debattert, kanskje i fravær av en god rød-grønn politikk.

Men det er ikke bare på dette området Fremskrittspartiet får ansvar. Nei, også når det gjelder global oppvarming og klima, får vi ansvar for at det blir varmere – selv om vi ikke har vært med på klimaforlik eller styrt Norge. Manglende integrering har vi også fått skylden for, fordi vi ønsker å begrense innvandringen, og fordi vi tør å peke på de utfordringer som følger med en stor innvandringsgruppe. Sult har vi vel også fått skylden for, har jeg registrert, fordi vi ønsker en noe annen politikk når det gjelder u-hjelp. Også kriminalitet har jeg lest at vi har fått skylden for, fordi vi har en skjenkepolitikk som er en noe annen enn de rød-grønnes – selv om jeg ikke vil si at de rød-grønne har gjort så mye med alkoholloven i det siste.

Men er det slik som Regjeringen påstår? Jeg tror ikke det. Vi har i dag en flertallsregjering, en flertallsregjering som har muligheter til å gjøre det den vil. Likevel ser vi avisoppslag i dag om løftebrudd. Når det gjelder høyere utdanning og forskning, har Regjeringen prestert kanskje skøytehistoriens lengste hvileskjær. Jeg tror det blir veldig vanskelig å rette opp det på oppløpssiden. I tillegg sier man at man oppfylder Nasjonal transportplan. Men jeg ser ikke at veiene blir bygd. Jeg har ennå ikke sett en meter skinne i mitt eget hjemfylke, Vestfold. Så det kan være fristende å sitere den svenske forfatteren Ivar Wallensteen:

«Å feile er menneskelig, å skyld på andre er politikk.»

I så måte vil jeg påstå at Regjeringen i hvert fall har mange dyktige politikere.

Jeg vil også nevne et annet forhold. Regjeringen har sagt at kapitalismen og markedsøkonomien er en god tjener, men en dårlig herre. Nå mener jeg at vi alle er en del av dette skumle markedet som Arbeiderpartiet sier er så ille. Og som et «arbeiderparti» ville jeg tro og håpe at de vil være opptatt av, og ivareta, sine tjeneres vilkår. Der vil jeg da avslutte med Alan Randolph, som en gang sa om økonomisk politikk: Av misunnelse blir det dårlig økonomisk politikk.

Jeg synes at denne regjeringen i for stor grad er opptatt av misunnelse, mer opptatt av å ta de rike enn av å gjøre noe for de fattige.

Ola Borten Moe (Sp) [22:16:32]: I trontalen lanserte Regjeringen sin samhandlingsreform. Det er jeg personlig veldig glad for. Det er en nødvendig reform. Det er en reform som skaper vinnere i alle ender. Målet er et bedre tjenestetilbud, det er et rimelig tjenestetilbud, det er et nærmere tjenestetilbud. I tillegg får spesialisthelsetjenesten eller sykehusene større muligheter for nødvendig spesialisering.

Det er også på høy tid at denne reformen kommer. Det er slik at framtiden løser vi ikke med flere sykehusenger. Demografien framover tilsier at vi er nødt til å

finne løsninger som ligger nærmere, og som er rimeligere.

Et moment som har vært lite belyst i forhold til denne reformen, er de mulighetene som ligger i gode kompetansearbeidsplasser utover i landet. Så dette er en reform som kommer til å skape muligheter for høyt utdannede folk med god kompetanse til å få arbeid overalt i Norge. Det er bra. Jeg er derfor veldig glad og ser framover til at dette skal materialisere seg.

Det er jo også greit å se at statsråden legger et voldsomt engasjement i denne saken, og jeg må si at jeg er lite imponert over opposisjonen som har brukt mye av denne debatten til å gjøre narr av et slikt nødvendig grep. Det er ikke et grep som noen andre har tatt initiativ til. Dette er et grep som Regjeringen har tatt initiativ til, og det er i grunnen få ting som vi har et større behov for å lykkes med.

Det er også verdt å merke seg dynamikken i denne reformen. Dette er noe kommunene har initiert. Det er et godt eksempel på at samfunnet bygges nedenfra, at det er kommunene som kommer på noe lurt, og at staten så adopterer det. Dette har også skjedd mange andre ganger i norsk velferdsutbygging. Det synes jeg godt Fremskrittspartiet kan merke seg, for det står etter mitt skjønn i skarp kontrast til deres blinde tro på at det er staten som er i stand til å finne de gode løsningene, at det er staten som implementerer dem, og at det er staten som fremmer denne typen dynamikk gjennom lov og påbud.

Jeg har også lyst til å si to ting om sentralnettet i denne trontalen. Dette er en viktig infrastruktur. Jeg er veldig glad for at Regjeringen valgte å sette foten ned for en fusjon med det svenske selskapet. Dette er det viktig at vi har nasjonal kontroll over. Det er viktig næringspolitikk, og det er et område som etter mitt skjønn har vært forsømt over en noen tid. Nå er det varslet betydelige investeringer i sentralnettet til Hordaland, til Trøndelag og til Nord-Norge. Det er vi helt avhengige av hvis vi skal få en strømpris som er noenlunde lik, hvis vi skal få like muligheter til næringsutvikling, og hvis vi i framtiden skal unngå å gå i den fella som energisituasjonen i Midt-Norge er et eksempel på.

Ivar Kristiansen (H) [22:19:59]: Vi har faktisk en utfordring som må sies å være langt større enn dagens internasjonale finanskriser, og det er vår felles klimautfordring. Vi vet sannsynligvis alle sammen at 70 pst. – kanskje 80 pst. – av utslippene fra energiproduksjonen rundt om i verden er menneskeskapte. Derfor er klimabegrepet så veldig, veldig nært knyttet til energiproduksjonen. Det er en veldig nøyaktig sammenheng her.

Derfor var det svært påtakelig at det i trontalen omtrent ikke står noen verdens ting om energi eller energipolitikk. Det er kanskje ikke så veldig overraskende. Dette er sannsynligvis et veldig touchy tema for dagens regjering, og det man måtte være i stand til å skrive om dette temaet, ville komme til å bli svært så upresist og i beskjeden grad anvise noen som helst slags retning for målene.

I dette bildet ser vi at konsumet av energi i Norge øker, det øker ganske ukontrollert og altfor mye i forhold til de

forventningene man burde ha på dette området. Vi ser at klimautslippene nasjonalt også går i en helt annen retning enn det som er det politiske målet. Og vi ser at målet om produksjon av ny fornybar energi i Norge ikke er i nærheten av å bli nådd. Vi har i klimaforliket satt som en felles ambisjon at vi innen 2016 skal ha på plass 30 TWh ny fornybar energi. Vi ser i dag ikke ut til å være i nærheten av å nå det målet. Det holder ikke å resirkulere som en nyhet at man nå i 2009-budsjettet skal ha på plass 20 milliarder kr i et grunnfond for fornybar energi. Den beslutningen ble tatt allerede i 2006, og utviklingen deretter har dessverre gått i vår disfavør. Man har hatt tre statsråder på tre år i dette departementet. Den siste valgte sågar å bruke tiden til å begynne med til å lytte. Det er ikke mye mer tid igjen til å lytte.

Vi har ikke noen politikk på dette området som kan an vise en retning. Det holder heller ikke å si at vi skal ha en energimelding på plass neste år, når oljeproduksjonen i Norge siden århundreskiftet er redusert med en tredjedel. Vi har en regjering med strid innad, rundt og om seg selv, som er veldig flink til å fortelle hva man er imot. Men jeg tror hele klima- og energisektoren nå har et svært sterkt behov for å få vite hva denne regjeringen egentlig er for.

Presidenten: Neste taler er Dag Ole Teigen, deretter Ole-Anton Teigen.

Dag Ole Teigen (A) [22:23:25]: Det er Teigenes kveld i kveld.

Vi er inne i valgperiodens fjerde og siste år. De politiske resultatene er betydelige, og det er et privilegium å få være med i en debatt som denne.

I mitt hjemfylke, Hordaland, er vi opptatt av milliard-investeringene i CO₂-rensing på Mongstad, som kan ha positive ringvirkninger for tusenvis av arbeidsplasser. I går ble det varslet et nytt odontologibygge ved Universitetet i Bergen, og at høyskolen skal samlokaliseres på Kronstad. Dette er viktig utdanningspolitikk, men mer enn det: Det er godt nytt for byggenæringen og arbeidsplassene der. I dag kom meldingen om ny bygning for Gulating. For Vestlandet er også arbeidet med å styrke sykehusøkonomien og å få til en rettferdig inntektsfordeling mellom regionene viktig.

Det går en rød tråd gjennom Regjeringens arbeid her hjemme og ute i verden. Utenriksministeren minte en gang i en tale om at Norge ikke nødvendigvis er et lite land – det kommer an på hva vi måler etter. Jeg er enig.

I fjor var Norge verdens femte største oljeeksportør. For to år siden var vi den tredje største gass eksportøren. Norge er en stor bistandsaktør og en viktig forsvarer av FN. I forhold til vårt folketall har Norge stor internasjonal innflytelse. Denne innflytelsen må brukes til å være en tydelig stemme for diplomati, fattigdomsbekjempelse og miljø. Norge har vært sentral i arbeidet mot avskoging. Jens Stoltenberg er sentral i samarbeidet for å vaksinere verdens barn og for å redusere barnedødeligheten. Regjeringen har vært initiativtaker i arbeidet for en internasjonal avtale mot bruk av klasevåpen som skal underskrives i Oslo i desember. Dette arbeidet lyser det av. Det stråler.

Det er ikke likegyldig hvem som styrer i Norge. Det er ikke likegyldig hvordan vi håndterer hendelsene rundt oss. Når fattige land rammes hardest av global oppvarming, vil vi bekjempe dette gjennom tiltak som satsing på CO₂-rensing, miljøvennlig energi og tiltak mot avskoging, eller vil vi overlate styringen til dem som mener at klimaendringene ikke er menneskeskapt? Vil vi styrke bistanden, eller vil vi bygge den ned?

Når verden gjennomgår en finanskrisen, vil vi da videreføre en ansvarlig økonomisk politikk og den nordiske modellen, eller vil vi overlate styringen til Fremskrittspartiet, som gir inntrykk av å sammenlikne Bushs politikk med sosialisme? Og hvis jeg forstod dem riktig litt tidligere her i kveld, sammenliknet de Kristin Halvorsens politikk med Fidel Castros.

Det er ikke likegyldig hvem som styrer i Norge. I 2005 ble det færre hender i eldreomsorgen ifølge SSB. I dag er vi foran skjema med å få 10 000 flere årsverk i eldreomsorgen. I 2005 fikk ikke sykehusene finansiert aktivitetsveksten. I 2008 blir veksten i antall behandlinger finansiert. Under denne regjeringen har 50 000 mennesker gått fra ledighet til arbeid. Flere har en jobb å gå til. Dette er ting som betyr noe. Det handler om mennesker, og derfor håper jeg denne regjeringen om ett år vil være en gjenvalgt regjering.

Ole-Anton Teigen (SV) [22:26:36]: I dagens trontaledebatt har vi hatt fire store og viktige saker som vil ha stor betydning for Norge på alle områder i årene framover.

For det første er det den store finanskrisen som har fått alvorlige følger i mange land. Jeg hørte bl.a. i nyhetene kl. 21 at Island var på konkursens land. Det andre gjelder fornybar og bærekraftig energi, energiproduksjon og bruk av energi. Det tredje er klima- og miljøutfordringene. Det fjerde punktet som også har vært oppe, er matsikkerhet, matproduksjon og matvaresituasjonen på verdensbasis.

Finanskrisen, energi, klima og miljø har svært mange representanter satt på dagsordenen, men mat, matproduksjon og matsikkerhet er det bare noen få representanter fra Senterpartiet sammen med landbruksministeren som har tatt opp. Jeg er svært glad for at dette viktige spørsmålet blir tatt opp, for uten mat hver dag blir vi syke og dør. Det hjelper ikke hvor mange penger vi har på bok dersom vi ikke produserer mat selv, eller noen andre vil selge den til oss.

På verdensbasis lever det nesten én milliard mennesker som ikke har til det daglige brød. Det er altså 200 ganger Norges befolkning. I tillegg er det flere millioner mennesker som har sykdommer og lidelser som er relatert til underernæring og sult, og tallet øker for hvert år selv om mange ulike organisasjoner og nasjoner hele verden rundt jobber aktivt for å redusere verdens sult. Dette står i kontrast til at vi aldri i historien har produsert så mye mat i verden som vi har gjort i 2008. Likevel øker altså verdens sultproblematikk.

Vi har mat nok til alle, men maten blir fordelt svært urettferdig. Mange, bl.a. vi, lever i ufattelig rikdom og overflod og sliter med fedme og overvekt. I tillegg kaster vi hver dag tusenvis av tonn med fullverdig mat, mens

barn og voksne i Asia, Afrika og Sør-Amerika legger seg sultne og gråtende hver eneste kveld, alle kvelder i året. Dette er ikke menneskeverdige.

Norge må med sin stemme i verden gjøre alt som står i sin makt for å få en mer rettferdig fordeling i verden. Vi må være med å opprettholde matproduksjonen og bruke matjord til å produsere mat, ikke drivstoff til biler. Vi må produsere all den maten vi kan, her i Norge. Vi har ikke råd til å bygge ned én kvadratmeter matjord. Vi må utnytte de ressursene vi har i eget land, nemlig gras og utmarksressurser, og da må vi satse på drøvtyggerne: sauen, geita og kua – i tillegg til kornproduksjon.

Det er viktig å ta i bruk alle mulighetene vi har til rådighet, slik at vi forsterker den norske matsikkerheten med oppbygging av et kraftig norsk beredskapslager av norsk korn og mat, samtidig som vi må ha et sterkt tollvern og et storting som tar bonden og hans utfordring og muligheter på alvor. Først da kan vi i denne sal og hele det norske folk legge oss trygt hver kveld.

Inge Ryan (SV) [22:30:00]: Dette er mitt åttende og siste år på Stortinget. Jeg har alltid gledet meg til trontaledebatten, for det er, som jeg sa i min innledning i dag, den viktigste debatten i det politiske Norge i Norges viktigste rom.

Da jeg stod opp i morges – jeg stod opp klokka 5 – tenkte jeg at i dag blir det en tøff dag. Det er valgår og opposisjonens dag, og vi må være forberedt på å forsvare oss mot skikkelige angrep fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Men slik ble det ikke.

Det ble en rolig dag. Hvorfor ble det en rolig dag? Jo, kanskje er det fordi det er brei oppslutning om Regjeringspolitikk. Kanskje er det lite opposisjonen har å anføre til det Regjeringa driver med. Vi kan ta det som et slikt tegn.

For det største opposisjonspartiet, Fremskrittspartiet, gikk luften ut av ballongen tidlig. Tidlig på dagen var luften ute av ballongen, og de har gått tilbake på programformulering etter programformulering – i tur og orden.

Så hadde jeg håpet på at vi skulle få opp et regjeringsalternativ, men det har ikke vært en snev av antydning til regjeringsalternativ. Riktignok har Venstre og Kristelig Folkeparti antydning at de kunne tenke seg å samarbeide, men med de meningsmålingene som er i dag, er vel det neppe et realistisk alternativ.

Så ved slutten av denne debatten er det ett alternativ som kan styre etter valget i 2009, og det er dagens rødgrønne regjering. Det er et godt alternativ, som jeg faktisk imøteser, men jeg regner med at når valgkampen kommer, kommer det nok nye saker opp igjen.

En av de sakene som vi ikke har fått svar på i debatten i dag, og som flere av oss har utfordret dem på, er den saken som jeg sa i denne salen i september var den viktigste saken vi noen gang har behandlet, og det er saken om hjemfall. Vil opposisjonen ta omkamp om hjemfall dersom de, mot formodning, skulle få flertall etter valget? Det har vi ikke fått svar på, og det må vi utfordre dem på videre, for det er en så pass viktig sak at det ønsker i alle fall jeg å få svar på i mitt siste år på Stortinget.

Men som sagt: Dette har vært en rolig debatt. Jeg tolker det som at det er en støtte til Regjeringspolitikk, og at man faktisk ikke ser noe alternativ i dagens situasjon.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [22:32:35]: Et par presiseringer – først til representanten Inge Ryan. Nå blir kanskje ikke dagen så god allikevel, for vi går ikke tilbake på vårt utkast til programformulering. Da har han altså tatt feil og tydeligvis ikke lyttet til mitt innlegg for noen få minutter siden. Det er en fordel å lytte til debatten når man trekker skråsikre konklusjoner på slutten av en debatt.

Jeg gjentar: Fremskrittspartiet er imot pris- og mengde-reguleringer og kredittasjonering til utvalgte produsenter og grupper – derav formuleringen om tiltro til markedet i utkastet til vårt prinsippprogram. Jeg fortsetter. Med andre ord: Fremskrittspartiet er motstander av den kredittpolitikken som ble ført i Norge fra 1945 til tidlig på 1980-tallet, og vi støtter den liberaliseringen av kredittmarkedet som fant sted på det tidspunktet. Dette slår Fremskrittspartiet fast i sitt utkast til prinsippprogram. Jeg kan godt gjenta det for representanten Inge Ryan, men jeg håper han fikk det med seg nå.

Så kan jeg fortsette: Denne liberaliseringen, som også er blitt kalt det nyliberale skiftet, ble også støttet av Arbeiderpartiet. Det kan han finne på kredittilsynet.no og lese alt om det.

Så til representanten Dag Ole Teigen, som sa her for litt siden at dersom han forstod det riktig, sammenligner Fremskrittspartiet Halvorsens politikk med Fidel Castros. Nei, da har han ikke fått med seg det som var riktig. Nå skal jeg si det som er riktig: Jeg sa at det første finansminister Kristin Halvorsen gjorde, var å si at markedsøkonomien har spilt fallitt, et utsagn fra Dagsrevyen forrige fredag. Da sier jeg at det er et utsagn som ingen andre finansministre i hele den vestlige verden ville kommet med. Et utsagn – ikke politikk, men retorikk. Det er sikkert et utsagn som både Hugo Chávez og Fidel Castro hadde sluttet seg til. Så til Dag Ole Teigen: Han har altså ikke lyttet og ikke forstått det riktig.

Det er ingen andre land som har hatt så stor fordel av akkurat markedsøkonomien som Norge. Derfor blir det å si at markedsøkonomien har spilt fallitt, en slags fallitterklæring, og det har jeg rettet opp. Så jeg håper at Dag Ole Teigen har fått med seg dette, og også Inge Ryan, slik at vi slipper denne typen misforståelser.

Hill-Marta Solberg (A) [22:35:10]: Jeg vil også på tampen av dagens debatt si at jeg synes dagen kan karakteriseres som en ganske spesiell dag.

Trontaledebatten skal være opposisjonens debatt, der de skal gå i rette med Regjeringens politikk. Det er deres soleklare rett og plikt.

Allerede før lunsj i dag hadde opposisjonen rukket å sprike i absolutt alle retninger. Da hadde Erna Solberg parkert Fremskrittspartiets økonomiske politikk. Da hadde Lars Sponheim gjort det samme med Høyres petroleums-politikk, spesielt med hensyn til Lofoten og Vesterålen, samtidig som han gjentok sitt krystallklare nei til Fremskrittspartiet. Representanten Per-Kristian Foss fulgte opp

med presise karakteristikker av Per Sandbergs villfarelser innenfor økonomisk politikk.

Opposisjonen parkerte effektivt sin egen debatt tidlig på dagen, ja faktisk like effektivt som Idrettsstyret omtrent på samme tid parkerte et OL i Tromsø. Det siste vil jeg si er en formidabel skuffelse for alle oss som har sett mulighetene, hva som kunne ha kommet ut av ti års arbeid fram mot et OL i Tromsø i 2018. Det første derimot, at opposisjonen spriker i alle retninger og ikke på noen måte framstår som et alternativ til den sittende regjeringen, er vesentlig lettere å bære.

Nå hørte vi nylig nok en representant fra Fremskrittspartiet, representanten Tybring-Gjedde, som skulle forsøke å forklare Stortinget hva som egentlig er Fremskrittspartiets økonomiske politikk og forholdet mellom den politikken de forfekter, og deres eget program. Jeg vet ikke hvordan resten av salen opplevde det, men for mitt vedkommende ble det langt fra noe klarere.

Siv Jensen (FrP) [22:37:35]: Jeg er ikke helt sikker på hvor Inge Ryan og Hill-Marta Solberg har vært under denne debatten, for jeg har opplevd en debatt hvor samtlige rød-grønne talere har brukt tiden sin til å snakke om Fremskrittspartiet. Jeg hadde jo regnet med at en flertallsregjering som hadde muligheten til virkelig å gjøre noe, ville bruke denne debatten til å snakke i stolte vendinger om de vyer og visjoner Stoltenberg-regjeringen har for landet. I stedet har nærmest all taletid gått til å snakke feilaktig om Fremskrittspartiets politikk. Det har vært en raljering uten sidestykke. Jeg må si at jeg er ganske forundret over de vendinger denne debatten har tatt.

Jeg hadde satt pris på, og faktisk forventet, at vi gikk inn og diskuterte substans. Hva kan vi gjøre for å motvirke den finanskrisen som kommer nærmere og nærmere og ser mer og mer alvorlig ut?

De siste nyhetsmeldingene nå fra vårt naboland Island er ikke særlig lystige. Det er et land som er en del av den nordiske modellen, som statsministeren roser opp i skyene. Det er et land som nå varsler at hele deres banksektor er i ferd med å bryte fullstendig sammen, tuftet på en modell som statsminister Stoltenberg er veldig stolt av – den nordiske modellen. Da synes jeg at statsministeren burde brukt litt mer av sitt innlegg i dagens trontaledebatt til å fortelle det norske folk hvilke ambisjoner han har som landets statsminister for å motvirke at finanskrisen treffer Norge, og hvilke tiltak han og Regjeringen har tenkt å iverksette. Dette sitter folk og lur på. I stedet får de 10 minutter med raljering og feilaktige påstander om det største opposisjonspartiet. Helt ok, sett med mine øyne, men kanskje ikke like ok sett med folkets øyne, som forventer lederskap fra sin statsminister.

Nå er det altså hakket før Fremskrittspartiet får skylden for finanskrisen. Vi kan leve med det også. Men jeg synes at debatten bør nærme seg et noe mer anstendig nivå, hvor vi faktisk diskuterer sak, diskuterer løsninger, diskuterer politikk, diskuterer langsiktige vyer, og det har denne debatten vært helt blottet for. De partiene som har kommet med vyer og visjoner, er opposisjonen.

Odd Einar Dørum (V) [22:40:28]: Det blir jo straks en rar debatt når de som sitter med makten, ikke engang følger et gammelt sosialistisk slagord fra Sverige som sier «Var stolt, men inte nöjd».

Vi i Venstre klarer ikke å se hva slags kortsiktige grep Regjeringen har på den finanspolitiske krisen, men vi har respekt for at vi er midt i en slik krise, så vi vil se hvilket budsjett som blir fremlagt i morgen. Det er ikke fordi vi mangler politikk, men vi synes det er greit å opptre på denne måten.

Når det gjelder det langsiktige, og siden dette er en trontaledebatt, klarer vi rett og slett ikke å se de grepene som legger styrke inn i den klimakrisen som ligger bak finanskrisen.

Vi må bruke lupe for å lete etter ordet «forskning» i trontalen. Vi finner det knyttet til et klimaforlik som er inngått i Stortinget. Jeg regner med at Regjeringen følger opp det, men det må jo være åpenbart for de fleste at det trengs mer, men det vil vi jo først se de første tegnene til når det kommer i budsjettet.

Siden representanten Ryan fikk en hildring her utpå kvelden, burde han jo ta seg en prat med sin egen sekretariatsleder som avlyser SVs eget partiprogram, for ikke å snakke om Soria Moria-erklæringen, når det gjelder ambisjonen om å drømme noe som helst, nemlig stoltheten av å søke kunnskap gjennom forskning. Hvis man ser på det intellektuelle bidraget som er gitt fra sekretariatslederen til SV, bør det jo bekymre partiet, fordi det jo dels er feilinformasjon om hva SkatteFUNN betyr for norsk næringsliv når det gjelder å løfte noe fram, men det viktigste ved det er at det er totalt blottet for en hvilken som helst ambisjon om å ville noe. Man skal vel aldri ta sekretariatsledere – utover at de er borgere som alle andre – men partiet kan jo mene noe. Jeg trodde at vi skulle få høre representanten Ryan som en bekjennende synder på slutten av debatten, slik at vi i hvert fall fikk føle at SV fortsatt bekjente seg til troen på at forskning var viktig for fedrelandet for å skape nye arbeidsplasser og for å skape grunnlag for at demokratiet sikres gjennom godt utdannede borgere. Men det får vi ikke. Vi får isteden en representant som bekjenner at han ikke har så lang tid igjen på Stortinget. Det har ikke jeg heller, men jeg har tenkt å ta ut min legning fullt ut til siste dag. Absolutt! Jeg synes i hvert fall ikke at man skal starte inngangen på det siste året med å glemme slagordet «Var stolt, men inte nöjd». Så regjeringsfolk i denne salen og Sosialistisk Venstreparti-folk i denne salen: Hvor er det blitt av stoltheten over forskningsløftet og løftet om å bygge landet? Det ser ut til å være blåst bort. Det bekymrer meg ganske mye på vegne av framtiden for Norge. Men vi i Venstre skal pese dere så godt vi kan. Dere kan stole på det. Jeg skal ta ut all den legning og det talent som livet har gitt meg som nådegave, så vi kan få det gøy i det kommende året!

Presidenten: Jaha! (Latter i salen)

Rune J. Skjælaen (Sp) [22:43:31]: En kan saktens le litt, men jeg synes situasjonen er litt for alvorlig til å le. I innlegget mitt tidligere i dag nevnte jeg tre kriser. Jeg

nevnte finanskrisen. Jeg nevnte matvarekrisen – 900 millioner mennesker sulter. Jeg nevnte miljø- og energikrisen.

Det som landet trenger, er forutsigbarhet. Jeg tror at det vi ser innen finans akkurat nå, bare vil eskalere. Det vil øke i tiden framover, og jeg tror faktisk det bare er de første krusningene vi ser, når det gjelder hvilke konsekvenser dette kommer til å få for verdensøkonomien og for Norges situasjon i verden.

Landet trenger forutsigbarhet – forutsigbarhet for fellesskapsløsninger, der fellesskapet skal stille opp for den enkelte. Vi har det privilegium i landet vårt at vi har mulighet for å møte vanskelige tider. Den rød-grønne regjeringen vil møte disse vanskelige tidene med klokskap. Jeg er ikke redd for å si at jeg er stolt over at vi har den rød-grønne regjeringen. Jeg er ikke redd for å si at vi er stolte over det vi har fått til. Men jeg er heller ikke redd for å si at vi heller ikke er fornøyd, for vi har ikke fått til alt.

Dagfinn Høybråten (KrF) [22:45:40]: Finanskrisen har kastet sine lange skygger inn over denne debatten, og det kommer den nok til å gjøre i andre viktige debatter og saker som vi skal behandle i Stortinget i dette stortingsåret. Derfor er det grunn til å merke seg at de rød-grønne partiene i denne debatten har forsøkt å få oppmerksomheten bort fra disse alvorlige forhold ved å snakke om andre partiers politikk. De snakker om finanskrisen som noe som kommer på oss utenfra, og som vi ikke er en del av. Men da vil jeg si at pengegalopp, grådighetskultur og profittjakt er noe som i høyeste grad har preget den perioden de rød-grønne har styrt. Det gjelder sykehusenes ensidige fokusering på penger når det gjelder pasienter og lønnsomme diagnoser. Det gjelder barnevernsbarn som er satt ut på anbud. Rusmiddelmissbrukere opplever at tilbudene deres blir borte fordi man kjører en ensidig forretningsmessig anbudspraksis overfor frivillige organisasjoner. Regjeringen har administrert tidenes forbruksfest i Norge. Det har skjedd under finansminister Kristin Halvorsen. Man må ikke komme til Stortinget og late som om disse fenomenene er noe som bare finnes på Wall Street, som man bare kan trekke inn i stortingsalen som skjellsord og sette en amerikansk overskrift over. Dette er i høyeste grad en del av vårt eget samfunn og vår egen utfordring. Den verdidebatten hadde jeg håpet vi skulle få i denne trontaledebatten. Det har vi ikke fått. Derfor blir det litt underlig når SVs parlamentariske leder oppsummerer debatten med å si at den har vært så rolig at Stortinget i grunnen må ha gitt sin tilslutning til de rød-grønnes analyser og politikk. Slik er det selvfølgelig ikke.

Denne debatten har vist at vi står ved en viktig korsvei, der flere av oss ønsker å velge fellesskapsverdiene, men vi har litt ulike definisjoner på hva som er fellesskap. Vi har en regjering som definerer fellesskap som offentlig sektor – punktum. Men en del av oss i denne salen er opptatt av at fellesskap handler om familier, om frivillige organisasjoner, om lokalsamfunn og nærmiljø, og at det handler om småbedriftene som er med på å utgjøre grunnstammen i dette samfunnet.

Jeg tror den store skillelinjen i denne debatten egent-

lig går mellom de to fellesskaps synene. Jeg gleder meg til nye oppgjør i stortingsalen i dette stortingsåret om de verdiene som ikke kan måles i kroner og øre. De har dessverre hatt veldig dårlige vilkår under denne rød-grønne regjering.

Erna Solberg (H) [22:49:16]: Jeg mener også at den situasjonen vi er oppe i nå, er såpass alvorlig at vi godt kan bruke mye tid på et politisk finspill, eller som det av og til blir i denne salen når det er trontaledebatt – vi bruker vulgærretorikk mot hverandre.

Det som skjer i nabolandet vårt, der statsministeren nettopp har holdt en pressekonferanse og sagt at det er mulig at landet går konkurs, der de har en bank som i utgangspunktet er verdt to og en halv ganger landets bruttonasjonalprodukt, og som taper og holder på å gå konkurs, og som kan trekke hele landet med seg, sier mye om at vi står foran større utfordringer enn det jeg synes preget både statsministerens tale, finansministerens tale og mye av debatten i dag. Men det viser også at det er uhyre viktig for et land å sørge for bredde i næringslivet, bredde i verdiskapingen, og for at man ikke er så avhengig av en eller to aktører når det gjelder innovasjon og nyskaping, som f.eks. Nokia i Finland. Det ville slått rett inn i det landets økonomi hvis det virkelig ble rokket ved det selskapet.

Norge har en grunnstamme av små og mellomstore familieeide bedrifter. Mye av sysselsettingen ligger der. I oljenæringen har vi en stor aktør. Men den som virkelig har vokst og blitt internasjonal de siste årene, er leverandørindustrien som er spredt på mange områder. Det betyr at det i dagens situasjon er uhyre viktig med langsiktighet og forutsigbarhet, og at man fokuserer på hvor verdiskapingen er, og hvilke rammebetingelser den har. Det har vi forsøkt å utfordre Regjeringen på, for det har den ikke gjort på tre år. Da kan statsministeren stå her og si at det har gått bra i tre år. Men det er ikke vanskelig å være kaptein på en skute når det er medvind og alt går fint. Det som er vanskelig, er å styre i opprørt hav. Hvis man ikke har planlagt godt på forhånd, blir det vanskeligere. Det har vært vårt angrep på Regjeringen i denne debatten. Det er slik at denne regjeringen i løpet av de siste årene ikke har forberedt oss på vanskeligere tider. Vi har ikke mer robusthet i økonomien. Vi har mindre robusthet. Men i retorikkens verden kan jeg jo si: I dag har Kristin Halvorsen hatt en god dag på jobben, for i dag har Forskjells-Norge blitt mindre. Børsen har falt med 10 pst. Den måten vi av og til diskuterer politikk på her, er slik at det er verst når børsen stiger, for da får de rike litt mer penger. Statsministeren har brukt mye tid på å kjeffe på rikinger det siste året og mye mindre tid på å rose dem som skaper jobber ved å putte inn kapital. I fremtiden kommer vi til å trenge flere mennesker som er villige til å putte inn penger for å skape arbeidsplasser i dette landet, men da trenger vi en annen type politikk enn det denne regjeringen har stått for. Det er lett å være i regjering i gode tider. Det er vanskelig i vanskelige tider – og det står vanskelige tider foran oss. Derfor trenger dette landet en ny regjering.

Inge Ryan (SV) [22:52:43]: Grunnen til at jeg forlangte ordet en gang til, var representanten Dørum, som for andre gang i dag gikk til frontalangrep på SV på grunn av noen synspunkter som en ansatt i stortingsgruppa har kommet med. Jeg vil først si at hos oss er det sånn at ansatte har lov å mene ting, men det er politikerne som beslutter. På våre gruppemøter er det politikerne som beslutter, og det er politikerne som har makta i SV. Men vi nekter ingen ansatte å mene noe og komme med forslag og synspunkter på ting.

Så vil Dørum ha en klargjøring av SVs holdning til forskning og utdanning. SV er et parti som alltid har vært opptatt av forskning og utdanning – utdanning helt fra barnehage og til og med høyere utdanning. Det er en av de fremste prioriteringene vi har hatt. I all den tid i hvert fall jeg har fulgt med partiet, har den fanen alltid vært hevet høyt. Vi mener at den viktigste kompetansen, den viktigste ressursen vi har, er folk. Derfor må man sørge for at folk får kompetanse helt fra de blir født, og gjerne så lenge de lever, gjennom livslang læring.

Derfor burde det ikke være noen tvil om at vi vil prioritere og har prioritert all type utdanning, også høyere utdanning, og vi syns at forskning er det svært viktig å satse på. Det vil vi også satse på i framtida.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Odd Einar Dørum (V) [22:54:27]: Ytringsfriheten bekymrer aldri Venstre. Det er ytringstausheten hos alle de andre som bekymrer Venstre – ytringstausheten både i Regjeringen og SV om hvordan man tenker langsiktig i forhold til forskning som stimulerer næringslivet, som representanten Solberg var inne på, og at man nærmest raljerer over SkatteFUNN-ordningen, som Statistisk sentralbyrå har definert som en suksess. Man nærmest raljerer over den. I den sammenhengen blir det jo tausheten hos SV-erne som blir det store poenget.

Når jeg tok ordet, var det fordi jeg så på dette som den lange rettetten fra langsiktige forskningsmål fra SVs side. Men mye verre: I trontalen fra Regjeringen må vi som sagt lete med lupe etter ordet «forskning». Nå skal vi se i morgen. Da får det være den dagen da vi vurderer både kortsiktig og langsiktig, og vi skal jo benytte oss av ytringsretten på alle mulige måter.

Jeg tok også ordet fordi jeg syns ikke man skal være retthaversk, som representanten Ryan var. Noen av oss er ettertenksomme, for vi er oppe i en finanskriser som er betydelig. Så skjønner vi at vi har en klimakrise som er betydelig. Vi savner ambisjonene for det, og da skal vi ikke ha et enkelt politisk spill rundt det. Representanten Ryan har rett i én ting: Da er det kampen om politikken som avgjør, for å skape gode løsninger for land og folk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, se nedenfor)

Thorbjørn Jagland gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå stemme over forslagene under sak nr. 1. Det gjelder de fem forslagene som Fremskrittspartiet har satt fram.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Erna Solberg har bedt om ordet til stemmeforklaring.

Erna Solberg (H) [23:01:23]: Jeg skal ikke bruke tid til å argumentere mot de forslagene vi kommer til å stemme imot. De fleste av disse forslagene mener vi passer inn i budsjettbehandlingen. Men jeg vil få lov til å signalisere at vi ønsker å stemme for forslag nr. 4, da vi mener dette gjelder en sak det er god grunn til å få frem raskest mulig til behandling i Stortinget.

Presidenten: Ingen andre har bedt om ordet, og vi kan gå til avstemning. Presidenten vil foreslå at vi først stemmer over forslagene nr. 1, 2, 3 og 5 og deretter over forslag nr. 4 separat. – Det anses bifalt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en stortingsmelding med en plan for full sykehjemsdekning basert på enerom for de som ønsker det.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremlegge en plan med forslag til tiltak slik at den norske politidekningen kommer opp på et gjennomsnitt av nordisk nivå innen 2012.»

Forslag nr. 3 lyder:

«I

Stortinget ber Regjeringen gjennomføre omdanning av Statens vegvesen, Jernbaneverket og Kystverket til statlige selskaper og sørge for at disse selskapene får statlige lån til lav rente.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Statens vegvesen, Jernbaneverket og Kystverket får midlertidig adgang til opptak av statlige lån slik at oppstart av arbeid med viktige samferdselsprosjekter kan skje så fort som mulig.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen før jul legge frem en melding hvor forvaltningen av Statens pensjonsfond-Utland drøftes med vekt på ulike former for strategiske og finansielle investeringer i aksjer, obligasjoner, fast eiendom og andre former for verdisikring.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.02.19)

Presidenten: Det skal så voteres over forslag nr. 4.
Forslaget lyder:

«I

Stortinget ber Regjeringen fremlegge en sak med oversikt over vedlikeholdsetterslepet i offentlig sektor, både i forhold til bygg- herunder skoler, sykehjem, kirker og sykehus, og i forhold til infrastruktur som offentlig vei og bane.

II

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en strategi for å ta igjen etterslepet samt tiltak for å motvirke fremtidig vedlikeholdsetterslep i offentlig sektor.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 67 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.02.37)

Presidenten: Presidenten vil så foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 153. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

S a k n r. 2 [23:03:07]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ønsker noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 23.04.
